

วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ
(หัวลำโพง)

นายไตรรัตน์ ฟ้าปกาสิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1313-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WAYS OF LIFE AND WORLD VIEWS OF STREET CHILDREN IN BANGKOK METROPOLIS :
A CASE STUDY OF BANGKOK RAIWAY STATION AREA (HUA LAM PHONG)

MR. TRAIRAT FAPAKASIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1313-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิชาชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาระณีบริเวณ
สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)

โดย นายไตรรัตน์ ฟ้าปกาสิต

สาขาวิชา มานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุรัชชัย หวันแก้ว)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไตรรัตน์ ฟ้าปกาสิต : วิธีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีบริเวณ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) [WAYS OF LIFE AND WORLD VIEWS OF STREET CHILDREN IN BANGKOK METROPOLIS : A CASE STUDY OF BANGKOK RAILWAY STATION AREA (HUA LAM PHONG)] อ.ที่ปรึกษา : รศ.ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ, 204 หน้า. ISBN 974-13-1313-6

วัตถุประสงค์แรกของวิทยานิพนธ์นี้คือ เพื่อค้นหาสาเหตุ ที่ผลักดันให้เด็กเร่ร่อน ละทิ้งครอบครัวของพวกเขาและมาใช้ชีวิตในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) วัตถุประสงค์ที่สอง เพื่อศึกษาสภาพชีวิตและโลกทัศน์ของเด็ก และวัตถุประสงค์ที่สาม เพื่อแสวงหาวิธีการที่เหมาะสม ในการจัดการสถานการณ์ของเด็กเร่ร่อน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาในการ เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่ง ประกอบด้วยกลุ่มของเด็กชายจำนวน 10 คนอายุระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ - 18 ปีบริบูรณ์

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ทั้งสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางสังคม มีแรงเกี่ยวพันซึ่งจะผลักดันให้เด็กละทิ้งครอบครัวของพวกเขา หลังจากพวกเขาได้ทิ้งบ้าน วิธีชีวิต และโลกทัศน์ของพวกเขาเด็กส่วนใหญ่จะถูกขัดเกลาโดยกลุ่มเพื่อน พวกเขาต้องเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิต โดยการหาของขาย หาของทิ้งจากรถไฟมากินและในบางกรณีก็ขายบริการทางเพศ พวกเขามอง ตัวพวกเขาเองว่าก็เหมือนคนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีทั้งคนดีและคนไม่ดี พวกเขามีความเห็นว่าเป็นเด็กเร่ร่อน ไม่ใช่ผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือผู้ก่อความยุ่งยาก

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังพบอีกว่า โครงการอย่างไม่เป็นทางการที่ริเริ่มโดยสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ซึ่งตำรวจรถไฟได้ทำตัวเป็นครู หรือคนแนะนำให้การปรึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อนในบริเวณ สถานีรถไฟหัวลำโพงพิสูจน์ได้ว่าเป็นวิธีหนึ่ง ที่ได้จัดการเกี่ยวกับปัญหาเด็กเร่ร่อนอย่างได้ผล

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....มานุษยวิทยา

ปีการศึกษา...2543

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4181126024 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD : LIFE HISTORY / STREET CHILDREN

TRAIAT FAPAKASIT : WAYS OF LIFE AND WORLD VIEWS OF STREET CHILDREN

IN BANGKOK METROPOLIS : A CASE STUDY OF BANGKOK RAILWAY STATION AREA

(HUA LAM PHONG). THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.PRASIT SWASYART, 204 pp.

ISBN 974-13-1313-6.

The objectives of this thesis are firstly, to investigate the causes and motives which forcing the street children to leave their families and currently spend their lives in Bangkok Railway Station Area (Hua Lam Phong). Secondly, to study their ways of life and world views and thirdly, to find out suitable ways of managing the situation of street children. This study employed anthropological techniques of research. Participant and non – participant observation and in – depth interviews were carried out with a group of 10 male children age between 7 – 18 years old.

The study found out that both family and social environment were the related force which pushed the children to leave their families. After they left homes, their ways of life and their world views were mainly socialized by their peer group. They had to learn to make a living by scavenging something to sell, finding something leftover from the trains to eat, and in some cases being prostitutes. The street children considered themselves that they were like other groups of people which consisted of good and bad persons. They were not deviants or troublemakers.

The study also found that the informal project initiated by the National Police Bureau which the railway police personnels acted as the teachers or counsellors for the street children in the Bangkok Railway Station area proved to be one of the effective ways in managing with the street children problem.

Department.....Sociology and Anthropology Student's signature.....

Field of study...Anthropology Advisor's signature.....

Academic year...2000 Co – advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้ศึกษาต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ ญาติ ที่ให้คำปรึกษาและการเสียสละเวลามาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว ที่มาเป็นประธานกรรมการ ยังรวมไปถึงรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์ ที่มาเป็นกรรมการให้ด้วย นอกจากนี้แล้วยังรวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่านของภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ศึกษาจนสามารถนำความรู้มาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัวของผู้ศึกษา ซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้ศึกษาโดยให้การศึกษา และกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ทุกขั้นตอนของการทำ และยังรวมไปถึงขอบคุณเพื่อนของผู้ศึกษาทุก ๆ คนทั้งเพื่อนในคณะและเพื่อนเก่าของผู้ศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ต้องขอขอบพระคุณครุฑำรวจรไฟ และเด็กที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ที่ได้ให้ทำการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้แล้วผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่ผู้ศึกษาไม่ได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ไตรรัตน์ ฟาปกาสิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	6
สมมติฐานในการศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
ระเบียบวิธีวิจัย	7
ข้อจำกัดในการศึกษา	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	12

บทที่ 2 กรอบแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน

ประวัติความเป็นมาของเด็กเร่ร่อน	30
คำจำกัดความของคำว่า “เด็กเร่ร่อน”	33
ประเภทของเด็กเร่ร่อน	35
สาเหตุที่ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กเร่ร่อน	37
กระบวนการกลายเป็นเด็กเร่ร่อน	39
แหล่งที่พักอาศัยของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร	41

คำศัพท์ต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง).....	50
ปัญหาที่เด็กเร่ร่อนกำลังประสบอยู่.....	55
การบริการต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่อเด็กเร่ร่อน.....	57
บทที่ 4 ประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อน	
กรณีศึกษาที่ 1 : เอ.....	66
กรณีศึกษาที่ 2 : ต้ม.....	69
กรณีศึกษาที่ 3 : อาร์ม.....	71
กรณีศึกษาที่ 4 : หรั่ง.....	75
กรณีศึกษาที่ 5 : ชัย.....	79
กรณีศึกษาที่ 6 : บอล.....	82
กรณีศึกษาที่ 7 : บอย.....	84
กรณีศึกษาที่ 8 : เต๋ย.....	87
กรณีศึกษาที่ 9 : ยะ.....	89
กรณีศึกษาที่ 10 : อ้อด.....	93
บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อน.....	98
บทที่ 5 การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา	
การวิเคราะห์สาเหตุหรือปัจจัยในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน.....	126
การวิเคราะห์การขัดเกลาหรือการเรียนรู้.....	131
การวิเคราะห์โลกทัศน์ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ.....	138
สรุปผลการศึกษา.....	157
การอภิปรายและความคิดเห็นของผู้ศึกษา.....	163
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป.....	171
รายการอ้างอิง.....	175
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก โครงการครูตำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟ.....	182
ภาคผนวก ข ห้องสมุดรถไฟเยาวชน.....	194
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	204

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 สถิติเด็กเร่ร่อนขอทานปีงบประมาณ พ.ศ.2537 – พ.ศ.2541.....	36
2 สถิติเด็กและเยาวชนเร่ร่อนในที่สาธารณะที่ถูกจับกุมได้ ปีพ.ศ. 2537 – พ.ศ.2541.....	36
3 แสดงอัตราความเหมาะสมของจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อเด็ก	61
4 ตารางแสดงความจุดเด่น – จุดด้อยระหว่างกาให้บริการแก่เด็กเร่ร่อน ของภาครัฐและภาคเอกชน	62
5 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 1	104
6 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 2	106
7 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 3	108
8 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 4	110
9 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 5.....	112
10 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 6.....	114
11 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 7	116
12 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 8	118
13 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 9.....	120
14 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่10	122

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 พื้นที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)	43
2 พื้นที่บริเวณท้องสนามหลวง	44
3 อีกลุ่มหนึ่งของพื้นที่บริเวณท้องสนามหลวง	45
4 พื้นที่บริเวณสีลม (พัฒนาพงษ์)	46
5 พื้นที่บริเวณหน้าห้างโรบินสัน สีลม	47
6 พื้นที่บริเวณสะพานพุทธ (ปากคลองตลาด)	48
7 พื้นที่บริเวณหน้าห้างพาด้า ปิ่นเกล้า	49
8 การเปิดเบาะของเด็กเร่ร่อน	52
9 บริเวณ “หัวช้าง” และ “สามเหลี่ยม”	53
10 พื้นที่ใน “ย่าน” บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)	54
11 สถานที่ปฏิบัติงานของโครงการครูตำรวจรถไฟในอดีต	156
12 การดำเนินชีวิตด้วยการขอสิ่งต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อน	173
13 การอาศัยบริเวณชานชลาเป็นที่หลบนอนของเด็กเร่ร่อน	174
14 แผนที่ตั้งของโครงการครูตำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟ	197
15 บรรยากาศโดยรอบโครงการฯ	198
16 บรรยากาศอีกลุ่มหนึ่งของโครงการฯ	199
17 ห้องสมุดของโครงการฯ	200
18 ห้องคอมพิวเตอร์ของโครงการฯ	201
19 การปฏิบัติงานของครูตำรวจในอดีต	202
20 การใช้ห้องคอมพิวเตอร์ของเด็กเร่ร่อน	203

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าหากเราจะกล่าวถึง “เด็ก” ก็คงจะคิดไปถึงความสำคัญของ “เด็ก” ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนากำลังคนและสังคมให้ได้ผลดีนั้นจึงจะต้องมุ่งไปที่เด็ก โดยที่สังคมควรจะให้ความสนใจใส่ดูแลอย่างดี เพราะถ้าเด็กได้รับการทูลอดและดูแลอย่างดีทั้งทางร่างกายและจิตใจมาตั้งแต่เด็กแล้ว พวกเขาเหล่านั้นก็จะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต และพวกเขาก็จะนำวิธีการต่าง ๆ ที่เขาได้รับมาหรือเรียนรู้จากคนรุ่นก่อนไปปฏิบัติตอบสนองต่อความต้องการของเด็กในรุ่นต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กที่ดีในวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า”

แต่ในความเป็นจริงสภาพการณ์ของเด็กในปัจจุบันนี้ “เด็ก” กลุ่มหนึ่งกำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมายทั้งจากครอบครัวและสังคม จนต้องออกมาเผชิญกับโลกภายนอกตามลำพัง ด้วยการเร่ร่อนออกไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ป้ายรถเมล์, สวนสาธารณะ, วัด เป็นต้น จึงทำให้เกิดคำว่า “เด็กเร่ร่อน” ขึ้นในสังคมไทย และมีบางคนเปรียบเทียบเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ว่าเป็น “นกขมิ้นเหลืองอ่อนคำไหนดอนนั้น” (วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์, 2531 : 75) และปัญหานี้กำลังเป็นปัญหาเรื้อรังจนก่อให้เกิดกลายเป็นปัญหาสังคมขึ้นได้ โดยที่ Jonathan H. Turner (1986 : 418) อธิบาย “ปัญหาสังคม” ว่า คือ สภาวะเสียดุลของสังคมที่เกิดจากความบกพร่องในหน้าที่ หรือความขัดแย้งของหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ในสังคม บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ประสบความล้มเหลวด้านความคิด ตลอดจนการกระทำทางสังคม เพราะสภาพทางโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมได้เปลี่ยนไป ซึ่งหากเราวิเคราะห์สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้แล้วจะพบว่าโครงสร้างทางสังคมในด้านต่าง ๆ (เช่น ครอบครัว, การศึกษา, การเมือง, เศรษฐกิจ เป็นต้น) เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่กำลังพัฒนาตนเข้าสู่ “อุตสาหกรรมใหม่” หรือ “นิคส์ NICS” (New Industrial Countries) ประกอบกับการที่สังคมไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ที่ผ่าน ๆ มาทั้งหมดนั้นจะมุ่งเน้นที่พัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก จึงส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย ถ้าหากเราวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะตรงตามที่ Leonard Cargan และ Jeanne H. Ballantine (1991 : 389) ซึ่งพวกเขาได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของระบบสังคม (pattern of social organization) 2 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางวัฒนธรรม กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม

และความสัมพันธ์ทางสังคม (social structure and social relations) และได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบของวัฒนธรรม (cultural elements) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีประชา (folkways) จารีตประเพณี (mores) และองค์ประกอบอื่น ๆ ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยหลัก 3 ประการคือ การแพร่กระจาย (diffusion), การค้นพบ (discovery) และการประดิษฐ์ (invention) จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวก่อให้เกิดรูปแบบการดำรงชีวิตที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนเป็นวัตถุประสงค์ที่มีค่าเป็นสำคัญมากกว่าจิตใจ จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นภายในสังคมไทยตามมาภายหลัง เช่น ปัญหาฆาตกรรม, ปัญหายาเสพติด, ปัญหาปล้นจี้ทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งท่านมหาประยูรท์ ปยุตโต (2536) ได้กล่าวถึงสังคมไทยว่าเป็น “สังคมทันสมัยแต่ไม่พัฒนา”

จากการพัฒนาสังคมไทยให้เป็น NICS นั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่ง “เด็กเร่ร่อน” ก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้น (ซึ่งพวกเด็กเร่ร่อนเหล่านี้อยู่นอกระบบสถาบันครอบครัว ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน เร่ร่อนอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตลาด, สะพาน, ป้ายรถเมล์ เป็นต้น สำหรับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดไปวัน ๆ โดยการรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ล้างจาน, เก็บเศษเหล็ก, ขอบทาน, ขายบริการทางเพศ, ลักขโมย เป็นต้น) ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดครอบครัวและเครือญาติเป็นหลัก เป็นสังคมเสรีมีน้ำใจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าแต่เดิมสังคมไทยเป็นครอบครัวขยาย (extended family) ที่ประกอบไปด้วยสมาชิกหลายระดับ เช่น ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ป้า, น้า, อา, ลูก, หลาน เป็นต้น โดยพวกเขาเหล่านั้นเป็นเครือญาติกันทั้งสิ้น และยังรวมไปถึงการสร้างบ้านเรือนเพื่อที่จะอยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณเดียวกัน เพราะญาติผู้ใหญ่ต้องการให้ลูกหลานที่ออกเรือนคงอาศัยอยู่และช่วยกันทำมาหากินต่อไป (ซึ่งเป็นการรวมแรงงานเพื่อทำการเกษตรของครอบครัว) โดยพวกเขาเหล่านั้นจะให้ญาติผู้อาวุโสสูงสุดเป็นผู้ดูแลคนในพื้นที่บริเวณเดียวกัน แต่ครอบครัวไทยในยุคปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ซึ่งประกอบไปด้วย พ่อ, แม่ และลูกเท่านั้น ตลอดจนมีลักษณะเป็นแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้นอีกด้วย จึงส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง เพราะในอดีตลักษณะที่ผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโสอยู่ด้วยภายในครอบครัว จะทำหน้าที่เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก ในเวลาที่พ่อแม่ของเด็กออกไปทำงานนอกบ้านได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ในทางตรงกันข้ามขนาดของครอบครัวที่เล็กลงนี้เองทำให้ไม่มีใครดูแลเด็ก ๆ ในขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านจึงมีผลทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นหรือได้รับลดน้อยลงไป ซึ่งจะทำให้เด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาและหาทางออกไม่ได้ก็จะหนีออกมาจากบ้านหรือจากครอบครัวได้ง่ายขึ้น และจากลักษณะ

ครอบครัวแบบใหม่นี้เองทำให้สภาพการณ์ใหม่ของครอบครัวไทยอยู่ในช่วงนำวิตกมากยิ่งขึ้น เช่น การหย่าร้างหรือแยกทางมากยิ่งขึ้น ดังที่สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สรุปสถิติการจดทะเบียนสมรสและหย่าของประเทศไทย ช่วงปีพ.ศ.2533 – ปีพ.ศ. 2538 ไว้ดังนี้ การจดทะเบียนสมรสในปี 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538 มีจำนวน 461,280 คู่, 449,913 คู่, 482,452 คู่, 484,569 คู่, 435,425 คู่ และ 470,751 คู่ ตามลำดับ สำหรับการจดทะเบียนหย่าในปี 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538 มีจำนวน 44,725 คู่, 45,230 คู่, 47,025 คู่, 46,582 คู่, 46,903 คู่ และ 53,560 คู่ ตามลำดับ ทั้งนี้สามารถที่จะคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ ดังนี้ 9.7% (2533), 10.1% (2534), 9.7% (2535), 9.6% (2536), 10.8% (2537) และ 11.4% (2538) ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของการเลิกกัน คือ ทั้งหญิงและชายมีความอดทนต่อกันน้อยลง ซึ่งมาจากความเครียดในชีวิตประจำวัน โดยความเครียดนั้นมาจากการเห็นความสำคัญด้านวัตถุ มากกว่าจิตใจทำให้หมดความสุข แม้ว่าแต่ละคนจะมีความรู้หรือมีการศึกษาสูงขึ้นก็ตาม หรือสตรีรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนแปลงบทบาทและความสัมพันธ์ใหม่ต่อสมาชิกในครอบครัว ถ้าครอบครัวใดไม่อาจปรับสัมพันธภาพใหม่นี้ให้ดำเนินไปอย่างสมดุลได้ ก็มักเกิดภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด (broken home) หรือการตกอยู่ในสถานภาพนอกสมรสของเด็กที่ไม่เป็นที่ต้องการของพ่อแม่ เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวส่งผลทำให้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของครอบครัวไทยจนสามารถก่อให้เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อนได้

นอกจากนี้แล้วอัตราการเติบโตทางวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในเขตกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ก็สามารถทำให้เกิดเด็กเร่ร่อนได้อีกด้วย โดยที่อัตราการเติบโตทางวิทยาการและเทคโนโลยีในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่จะสูงกว่าภูมิภาคชนบทจนเกิดเป็นช่องว่างทางเทคนิควิทยา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างของคุณภาพกำลังงานระหว่างเขตเมืองและชนบทตามมาในภายหลัง จนก่อให้เกิดจำนวนประชากรมีการขยายตัวสูงและลดลงมาจากแผนควบคุมประชากรของรัฐ ในปีพ.ศ. 2535 และปีพ.ศ. 2540 ประชากรไทยมีจำนวน 57,788,000 คนและ 61,794,000 คนตามลำดับ อัตราเพิ่มประชากรโดยเฉลี่ยในช่วง 5 ปีนี้ ประมาณร้อยละ 1.32 สำหรับประชากรในกรุงเทพมหานครมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะมาจากการเคลื่อนย้ายจากภูมิภาคชนบททั่วประเทศ ในปีพ.ศ. 2535 และปีพ.ศ. 2540 ประชากรกรุงเทพฯ มีจำนวน 6,370,000 คน และ 6,869,000 คนตามลำดับ และประชากรในเขตปริมณฑลก็เพิ่มขึ้นจาก 2,971,000 คน เป็น 3,397,000 คน ด้วย (กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์, 2535 คาดประมาณ) จากความแตกต่างดังกล่าวนี้มีผลทำให้เกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ ซึ่งลักษณะของชุมชนแออัดจะมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็ก จึงทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาตามวัย เพราะบริการทางสังคมของรัฐมิให้ไม่เพียงพอหรือทั่วถึง จากสภาพดังกล่าว

เชื้ออำนาจต่อเด็กให้มีหรือเกิดพฤติกรรมดังกล่าวได้ง่ายขึ้นอีกทางหนึ่ง ตลอดจนยังรวมไปถึงสภาพสังคมในปัจจุบันมีการรับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง จนทำให้วิถีชีวิตและค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป เด็กสามารถที่จะรับถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างประเทศที่ไม่เหมาะสมจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ขาดการกลั่นกรองในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ รวมทั้งการเพิ่มจำนวนของสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เช่น ดิสโก้เธค ลานสเกต เป็นต้น จนก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีค่านิยมผิด ๆ เช่น การเลียนแบบการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย จนในที่สุดส่งผลทำให้เด็กหนีออกจากบ้านมาเร่ร่อน เพื่อหาความอิสระในการดำเนินชีวิตก็ได้

สำหรับ “เด็กเร่ร่อน” ในสังคมไทยมีมานานแล้วตั้งแต่ในอดีตเช่นเดียวกับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ เด็กหิว, เด็กถูกทอดทิ้ง, เด็กอ่อนในสลัม, เด็กก่อสร้าง, แรงงานเด็ก, โสเภณีเด็ก, เด็กขอทาน, เด็กกองขยะ, เด็กถูกรัง, เด็กเถื่อน, เด็กลูกชาเล้ง, เด็กผิดเพศ, เด็กติดยา, เด็กถูกข่มขืน, เด็กถูกทารุณ, เด็กพิกار, เด็กฆ่าตัวตาย และเด็กเร่ร่อน (วัลลภ ดั่งคุณานุรักษ์, 2531) ซึ่งในขณะนั้นสังคมไทยยังไม่ให้ความสำคัญและตระหนักเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนว่าเป็นปัญหาเท่าใดนัก จนกระทั่งเด็กกลุ่มนี้ค่อย ๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีลักษณะของปัญหารุนแรงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะดังกล่าว จึงทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันและการนับถือตัวเงินค่อนข้างสูง ทุก ๆ คนจึงต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ประกอบกับการบีบรัดทางเศรษฐกิจ ความกดดันทางสังคมก็จะส่งผลให้เกิดความเครียดของจิตใจ ทำให้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่ไม่สามารถให้ความสุข หรือความอบอุ่นแก่เด็ก ๆ ได้ เมื่อเด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างเพียงพอจากครอบครัว จึงทำให้พวกเขาต้องเร่ร่อนออกมาเผชิญสังคมภายนอกโดยตามลำพัง ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีตัวเลขหรือสถิติเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนทั่วประเทศระบุไว้อย่างชัดเจน (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2535) เนื่องจากยังไม่มีเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ประกอบกับลักษณะเฉพาะของเด็กเร่ร่อน คือ จะมีที่อยู่อาศัยและแหล่งประกอบอาชีพไม่มั่นคงแน่นอน จึงยากแก่การติดตาม แต่จากการคาดการณ์ของคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ได้ประมาณการตัวเลขเด็กเร่ร่อนทั่วประเทศ ในปี 2539 ว่ามีจำนวนประมาณ 14,254 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538 : 17) หรือจากรายงานสถิติจำนวนเด็กเร่ร่อนขอทาน ของกรมคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (กรมประชาสงเคราะห์, 2538 : 8) พบว่า มีเด็กเร่ร่อนขอทานเข้าสู่สถานสงเคราะห์และอยู่ในความคุ้มครองของฝ่ายสวัสดิภาพเด็ก กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ระหว่างปีพ.ศ. 2535 – ปีพ.ศ. 2538 รวมทั้งสิ้น 12,760 คน

สำหรับในกรุงเทพฯ ประมาณว่ามีเด็กเร่ร่อนจำนวน 3,000 คน ซึ่งร้อยละ 80 จะวนเวียน อยู่เฉพาะในกรุงเทพฯ อีกร้อยละ 20 จะไปมาระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัด (สันทนา ธรรม สโรจณ์ อ่างโน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2537 : 7) นอกจากนี้เด็กเร่ร่อนใน กรุงเทพฯ ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปัจจุบันกระแสการย้ายถิ่นของประชากรจาก ภูมิภาคต่าง ๆ เข้าสู่กรุงเทพฯ ยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น เรื่อย ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่เข้ามาอยู่ในเมืองมีเพิ่มมากขึ้น บทบาทของสถาบันครอบครัวอ่อนแอลง รวมทั้งกระแสอิทธิพลภายนอกที่สามารถส่งถึงเด็กได้ใน ทุกรูปแบบโดยปราศจากการกั้นกรอง เป็นต้น

สภาพความรุนแรงของเด็กเร่ร่อนที่เห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน คือ อายุเริ่มแรกของเด็กที่ ออกมาเร่ร่อนมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเร่ร่อนที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปีซึ่งไม่อยู่ในวัยเรียน จึงขาดการพัฒนาขั้นพื้นฐานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (ธรรมรักษ์ การพิศิษฏ์, 2535) เด็กเร่ร่อน ส่วนใหญ่ติดสารเสพติดประเภทต่าง ๆ อันเนื่องมาจากนิสัยชอบลอง และสารเสพติดเหล่านี้ก็หาได้ ง่าย ทางด้านสภาพจิตใจและความประพฤติหยาบกระด้าง เสื่อมโทรม ใช้ภาษาสแลง หยาบคาย สุขภาพร่างกายทรุดโทรม เร่ร่อนไปตามแหล่งสาธารณะต่าง ๆ บางคนติดโรคทางเพศ และเสี่ยงต่อ การติดเชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์กับต่างชาติหรือนักท่องเที่ยววิดิถาวรโดยเด็กเร่ร่อนเหล่านั้น รู้เท่าไม่ถึงการณ์ บ้างถูกหลอกลวง เป็นต้น และจากการศึกษาวิจัยสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับ เด็กและเยาวชนด้อยโอกาส โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2535 : 2 – 43) พบว่า กลุ่มเด็กเร่ร่อนหา เลี้ยงชีพด้วยการให้บริการทางเพศ จึงจะมีอัตราเสี่ยงในการรับเชื้อเอดส์สูงขึ้น และนอกจากนี้มีบาง กลุ่มที่ติดเชื้อจากการสำส่อนทางเพศ เช่น ชิฟิลิส, ชิฟิลิสเทียม, หนองใน เป็นต้น

ในปัจจุบัน นี้ “ปัญหาเด็กเร่ร่อน” เป็นกลุ่มเป้าหมายที่กำลังได้รับความสนใจจาก หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมากมาย เพราะเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูง แต่พวกเขา ได้รับข่าวสารน้อยที่สุดกลุ่มหนึ่ง และจากสภาพการดำเนินชีวิตของเด็กเร่ร่อนที่ดำเนินไปเพื่อการ อยู่รอดไปวัน ๆ ไม่สนใจตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ทั้งยังไม่มี ความมั่นใจในอนาคต และไร้ความหวังใด ๆ ทั้งสิ้น จึงเป็นกลุ่มที่เข้าถึงยากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ จึงให้ ความสำคัญกับกลุ่มดังกล่าวมากกว่าแต่ในอดีต โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กกลุ่มนี้ มากยิ่งขึ้น ซึ่งพบเห็นได้จากการเสนออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the Convention on the Rights of the Child) ในปี พ.ศ.2539 (Lopatka Adam, 1992) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) สิทธิทั่วไป 2) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองรวมถึงการมีมาตรการความคุ้มครองจากการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจการ

เอาเปรียบทางเพศ และการป้องกันจากการละเมิดและทอดทิ้งในรูปแบบอื่น 3) สิทธิเรื่องสถานภาพของการเป็นพลเมือง (civil status) ของเด็ก 4) สิทธิในเรื่องการพัฒนาและสวัสดิการ รวมถึงสิทธิที่เด็กจะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ 5) สิทธิของเด็กในสถานการณ์ยากลำบาก รวมถึงเด็กพิการ เด็กผู้ลี้ภัย เด็กกำพร้า กฎเกณฑ์เรื่องการรับเด็กบุญธรรม การให้ความสำคัญเรื่องวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนกลุ่มน้อยและการให้การฟื้นฟูแก่เด็กที่ขาดแคลน (deprivation)

จากการกล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าปัญหาเด็กเร่ร่อนซึ่งเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาส และสามารถที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลังได้ สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาและทำความเข้าใจกับสาเหตุต่าง ๆ ที่มีผลก่อให้เกิดการออกมาเร่ร่อนของเด็กว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่สำคัญ และยังรวมถึงสภาพชีวิต วิถีชีวิต (The way of life) และโลกทัศน์ต่าง ๆ ในมุมมองของเด็กเร่ร่อนเอง เพราะในปัจจุบันนี้น่าจะมีปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างออกไปจากอดีตที่ผ่านมา ที่เคยมีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว เนื่องจากสังคมในอดีตกับปัจจุบันได้มีบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากที่สังคมต่าง ๆ ได้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้สะดวกและไร้พรมแดนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้มีข่าวสารต่าง ๆ เข้ามาอย่างมากมาย นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนยังเป็นดัชนีทางสังคม (Social Index) ที่บ่งบอกถึงภาวะความแตกต่าง ความไม่ลงรอยกัน ช่องว่างทางสังคม ระบบฐานรากของหน่วยต่าง ๆ ในสังคมที่สั่นคลอน การไม่ยึดและเกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2540 : 1) ดังนั้นผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ดีที่สุดก็คือ การเข้าใจถึงพื้นฐานของสาเหตุหรือต้นตอของปัญหานั้น ๆ ตลอดจนการทำความเข้าใจในสภาพชีวิต วิถีชีวิต และยังรวมถึงโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในแง่มุมต่าง ๆ โดยในมุมมองของเด็กเร่ร่อนเองจึงจะทำให้สามารถที่แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเด็กกลุ่มดังกล่าวได้อย่างประสบผลสำเร็จ ดังคำกล่าวที่ว่า “จะต้องตัดไฟแต่ต้นลม”

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาเด็กเร่ร่อนในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาสาเหตุ ปัจจัยผลักดัน และแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการเร่ร่อนของเด็ก
2. เพื่อศึกษาสภาพชีวิต การดำเนินชีวิต – วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อน
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมและวางแผนนโยบายในการจัดการเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนได้อย่างเหมาะสม

สมมติฐานในการศึกษา

อิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีผลต่อการออกมาเร็วของเด็

ขอบเขตของการศึกษา

สำหรับการศึกษาลูกเด็กรุ่นนี้ สถานที่ผู้ศึกษาได้เลือกไว้คือ “กรุงเทพมหานคร” ในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญมากที่สุดของประเทศ และยังรวมไปถึงเป็นแหล่งรวมปัญหาต่าง ๆ ที่สะสมมานานนับหลาย ๆ ปี และเมื่อสัดส่วนของคนจนในเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้น และปัญหาสังคมของกรุงเทพมหานครจึงมีความซับซ้อนส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงของสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาจากกลุ่มเด็กรุ่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว จำนวน 10 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ – 18 ปีบริบูรณ์ ตลอดจนการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กกลุ่มดังกล่าวอีกด้วย เช่น ครูตำรวจรถไฟ – พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ่อค้าหรือแม่ค้าบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นต้น เพราะผู้ศึกษาต้องการทำความเข้าใจเด็กรุ่นในเรื่องต่าง ๆ (เช่น ความรู้สึก ความคิด โลกทัศน์ เป็นต้น) ด้วยมุมมองของเด็กรุ่นในพื้นที่ดังกล่าวโดยตรง ซึ่งในการศึกษานี้เพื่อที่จะต้องการทำความเข้าใจในเด็กรุ่นในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ สาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการผลักดันให้เด็กออกมาเร็ว สภาพความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ตลอดจนโลกทัศน์ของเด็กรุ่นในมุมมองของเด็กรุ่นเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

สำหรับการศึกษาลูกเด็กรุ่นนี้ ผู้ศึกษาต้องการทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของเด็กรุ่นในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการผลักดันให้เด็กออกมาเร็ว การดำเนินชีวิต ค่านิยม ความคิดหรือโลกทัศน์ในมุมมองของเด็กรุ่นเอง โดยที่การศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้วิธีศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับในการศึกษานี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานั้น เป็นกลุ่มที่จะต้องใช้เวลาในการศึกษาเป็นอย่างมากเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลในแง่มุมจริง ๆ โดยที่การศึกษาเชิงคุณภาพสามารถที่จะให้นำมาปรับใช้กับกลุ่มดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษานี้พอที่จะกล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

การเลือกกรณีศึกษา

สำหรับในการศึกษาเด็กเร่ร่อนครั้งนี้ จะทำการศึกษาจากกรณีศึกษาที่เป็นเด็กและเยาวชนเร่ร่อนทั้งเพศชายและหญิง อายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งอาศัยหลับนอนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จะเป็นแหล่งที่มีเด็กเร่ร่อนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และมีหลักแหล่งอาศัยค่อนข้างแน่นอน ตลอดจนถึงมีพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยบางส่วนมาเป็นครูอาสาสอนเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้อีกด้วย ซึ่งผู้ศึกษาจะแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อที่จะศึกษาและวิเคราะห์ประวัติชีวิต (life history analysis) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนเร่ร่อนทั้งเพศชายและหญิง (อายุเกินกว่า 7 ปี บริบูรณ์ - อายุ 18 ปีบริบูรณ์) จำนวน 10 คน ที่อาศัยในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)
2. การสัมภาษณ์พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จำนวนหนึ่ง

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยที่ผู้ศึกษาได้ใช้เวลาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2543 ทำการเก็บข้อมูลในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เนื่องจากสถานที่แห่งนี้จะมีเด็กเร่ร่อนเป็นจำนวนมากที่อาศัยค่อนข้างถาวร จึงทำให้ง่ายต่อการติดตามในการสัมภาษณ์อย่างต่อเนื่อง และยังรวมไปถึงมีโรงเรียนที่สอนกลุ่มเด็กเร่ร่อนดังกล่าวอีกด้วย โดยครูตำรวจรถไฟ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) สำหรับการศึกษาแบบนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กเร่ร่อน ดังนี้
 - ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเด็ก และเยาวชนเร่ร่อน ได้แก่ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างประเทศและในประเทศ บันทึกการให้บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเร่ร่อนของภาครัฐบาลและเอกชน
 - จากข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะอยู่ในรูปของการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนั้นรายละเอียดการวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ ได้แก่
 - การสังเกตพฤติกรรมเด็กเร่ร่อน ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้การสังเกต (Observation) อย่างไม่มีส่วนร่วมในระยะแรกของการศึกษา หลังจากที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปทำความรู้จัก สร้างความสนิท

สนม คู่เคียงกับเด็กเร่ร่อน (โดยการคลุกคลีกับตัวเด็ก กลุ่มเพื่อนฝูง เป็นต้น) แล้ว ผู้ศึกษาจึงจะใช้ การสังเกตแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เข้ามาแทน

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) โดยมีคู่มือสัมภาษณ์ (Interview Guide) เข้ามาช่วยในการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์เพื่อเก็บชีวิตประวัติ (life history) ของเด็กเร่ร่อนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะว่าการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสามารถที่จะนำไปสู่การ เก็บประวัติชีวิตได้ด้วย (งามพิศ สัตย์สงวน. 2539 : 138) นอกจากนี้แล้วผู้ศึกษาได้ทำการ สัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวด้วย เช่น พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ่อค้า – แม่ค้าที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นต้น เพื่อที่จะทำให้เกิดความ เข้าใจและแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนั้นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

การเก็บข้อมูลทั้ง 2 แบบนี้จะช่วยทำให้เข้าใจสาเหตุของการเร่ร่อน พฤติกรรมต่าง ๆ ของ เด็กเร่ร่อน ตลอดจนสภาพชีวิต วิถีคิด ความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กเร่ร่อนได้อย่างถูกต้อง มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเด็กเร่ร่อน ซึ่งข้อมูลจะอยู่ในรูปของเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหาประวัติชีวิต (life history analysis) และยังรวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เสร็จแล้ว ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ ได้มาสรุปให้เห็นภาพเปรียบเทียบและภาพรวมของเด็กเร่ร่อนในแง่มุมต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้ตั้ง ประเด็นเอาไว้ในข้างต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อจำกัดในการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ในปัจจุบันนี้จะมีจำนวนเด็กเร่ร่อนชายเป็นส่วนใหญ่ และเด็กเร่ร่อนหญิงค่อนข้างมีจำนวนน้อย และถ้าหากมีทางสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และครูในโครงการตำรวจรถไฟก็จะจัดนำเด็กเร่ร่อนหญิงส่งไปยังสถานสงเคราะห์อื่น ๆ แทน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในภายหลังที่นำเด็กเร่ร่อนผู้หญิงมาอยู่ร่วมกับเด็กผู้ชาย เนื่องจากครูตำรวจรถไฟไม่สามารถที่จะดูแลเด็กเร่ร่อนหญิงเหล่านั้นได้อย่างทั่วถึงในเวลาตอนกลางคืนซึ่งเป็นเวลานานกว่ากลางวันแล้ว จึงส่งผลทำให้ในการศึกษาคั้งนี้จากเดิมที่ผู้ศึกษาตั้งใจจะหากลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กเร่ร่อนหญิงด้วย ทำให้ไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลจากเด็กเร่ร่อนผู้หญิงได้ ทำให้ภาพรวมของเด็กเร่ร่อนที่เกิดขึ้นในการศึกษาคั้งนี้เป็นในมุมมองของเด็กผู้ชายทั้งหมด นอกจากนี้แล้ว สภาพชีวิตของเด็กกลุ่มนี้จะเร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ จึงทำให้การติดตามข้อมูลมีความยากลำบาก ทำให้บางครั้งการเก็บข้อมูลบางช่วงขาดตอนไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเด็กเร่ร่อนในครั้งนี้ เพื่อที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจให้ตรงกันในการศึกษาดังนั้นผู้ศึกษาจะขออนุญาตคำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา ไว้ดังนี้

1. เด็ก	หมายถึง	บุคคล (ชาย, หญิง) อายุเกินกว่า 7 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์
2. เยาวชน	หมายถึง	บุคคล (ชาย, หญิง) อายุเกิน 14 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ได้หมายความถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
3. เด็กเร่ร่อน	หมายถึง	เด็ก หรือ เยาวชนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอนค่าไหนนอนนั้น อยู่นอกสถาบันครอบครัว เร่ร่อนหาเลี้ยงชีพไปตามท้องถนนหนทางและที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น ป้ายรถเมล์ วัด เป็นต้น ในที่นี้คือ เด็กที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)
4. การขัดเกลาทางสังคม	หมายถึง	กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อที่จะอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิก

- ในสังคมได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน บรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนการพัฒนา บุคลิกภาพของสมาชิกอีกด้วย
5. โลกทัศน์ หมายถึง ภาพที่บุคคลในสังคมมองเห็นตัวเขาและ ความสัมพันธ์ของตัวเขา กับสภาพรอบตัว ซึ่งยังรวมไปถึงความเชื่อ ทัศนคติ ความหวัง และความกังวลใจของเขา
6. สถานภาพทางการศึกษา หมายถึง สถานภาพการศึกษาจะแบ่งเป็นได้รับการศึกษา กับ ไม่ได้รับการศึกษา
- ได้รับการศึกษา มีโอกาสได้รับเข้าการศึกษาในระดับต่าง ๆ เช่น อนุบาล, ชั้นประถมศึกษา, มัธยมศึกษา เป็นต้น
- ไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีโอกาสได้รับเข้าการศึกษาในระดับใดเลย
7. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในบริบท ระหว่างเด็กกับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในครอบครัว เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่/ผู้ปกครอง, ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ หรือ ระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับเด็กเอง เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการขัดเกลา จนก่อให้เกิดการออกมาเร็วร้อน
8. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ภายในบริบทระหว่างเด็กกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการออกมาเร็วร้อน เช่น กลุ่มเพื่อน หนังสือพิมพ์ สถานะสังคมที่เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการขัดเกลา จนก่อให้เกิดการออกมาเร็วร้อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาเด็กเร่ร่อนในครั้งนี้ ผู้ศึกษาคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา คือ

1. จะได้ทราบถึงสภาพชีวิต การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่และเงื่อนไขทางสังคมของเด็กเร่ร่อนในแง่มุมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้เข้าใจถึงสภาพปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขหรือปัจจัยต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนความรุนแรงของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัญหาเด็กเร่ร่อน
3. จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนอีกแนวทางหนึ่ง
4. จะทำให้เข้าใจถึงความต้องการต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อน
5. จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการกระตุ้นให้ภาครัฐและเอกชน ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

การประทุพติผิดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันนี้กำลังจะมีจำนวนและความร้ายแรงที่มากยิ่งขึ้นทุก ๆ วัน ซึ่งเราจะพบเห็นได้จากชีวิตประจำวันของเราจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ซึ่งปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำความผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคม ถ้าหากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ก็ส่งผลกระทบต่อสังคมนั้น ๆ ประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเด็กและเยาวชนลดน้อยถอยลงไปทุกที และผลที่ตามมาภายหลังก็คือทำให้ขาดทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมลงไปอีกด้วย

จากความคิดดังกล่าวนี้ก็ได้มีผู้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เด็กเกเร เด็กเร่ร่อน (จรจัด), เด็กผู้กระทำความผิด (Juvenile delinquents) โดยมีข้อสมมติฐานคือ เด็กทั้ง 3 ประเภทนี้จะมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดเป็นอย่างมาก โดยที่เด็กเกเรมีแนวโน้มที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเด็กเร่ร่อน และในที่สุดก็มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในตอนหลังได้ (สุนันทา เสียงไทย, 2531)

ในปัจจุบันนี้แนวความคิดหลักสำหรับในการอธิบายพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดนั้นมีอยู่ 2 แนวใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. แนวคิดพื้นฐานดั้งเดิมที่จะให้ความสำคัญหรือความสนใจกับ **“พันธุกรรม”** โดยเชื่อกันว่า พันธุกรรมจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะเกเร หนีออกจากบ้านและกระทำความผิดในที่สุด ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาปานกลางและค่อนข้างต่ำ จึงส่งผลทำให้สามารถที่จะถูกชักจูงไปในทางที่ผิด ๆ ได้ง่ายกว่าปกติ

2. แนวความคิดสมัยใหม่ที่จะให้ความสำคัญและความสนใจกับ **“อิทธิพลของสภาพแวดล้อม”** โดยเชื่อกันว่า อิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้เด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมดังกล่าว สำหรับสภาพแวดล้อมในที่นี้จะครอบคลุมถึงสภาพครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้แล้วยังรวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การเพิ่มขึ้นของ

จำนวนประชากร, ระบบและกระบวนการศึกษาอบรม, ความเชื่อมั่นในศาสนา, สถานะสังคมที่เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ , การคบหาสมาคมกับเพื่อน เป็นต้น

ในการศึกษาเด็กเร่ร่อนครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะยึดถือตามแนวความคิดสมัยใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับ “อิทธิพลของสภาพแวดล้อม” ที่เชื่อว่ามีส่วนในการผลักดันให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นหลัก

สำหรับการศึกษาเด็กเร่ร่อนในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้เลือกกรอบหรือทฤษฎีที่ช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน มีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการที่สมาคมแตกต่าง (Differential Association Theory)

สำหรับทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีย่อยที่ใช้สำหรับศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior) ซึ่งผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีได้แก่ Edwin H. Sutherland โดยเขาได้นำเอาสภาวะแวดล้อมทางสังคมมาพิจารณาว่าเป็นสาเหตุผลักดันให้คนประพฤติผิดนอกกลุ่มช่องทาง (อ้างใน สุพิศวง ธรรมพินทา, 2540 : 130) สำหรับทฤษฎีดังกล่าวนี้จะมีหลักการที่สำคัญ 9 ประการด้วยกันคือ

1. พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่มีมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายเลือด
2. พฤติกรรมการกระทำผิดเรียนรู้จากการปะทะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ในกระบวนการติดต่อสื่อสารทั้งทางคำพูดและอากัปกริยา
3. การเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัวเป็นด้านหลัก
4. การเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิด รวมถึงการเรียนรู้ทั้งกลวิธีในการประกอบอาชญากรรมและทิศทางเฉพาะของแรงจูงใจ แรงผลักดัน การให้เหตุผลและทัศนคติของการกระทำผิด
5. ทิศทางเฉพาะของแรงจูงใจและแรงผลักดันแสดงออกในรูปของความเชื่อถือที่มีต่อบทบัญญัติของกฎหมาย หรือไม่มีความเชื่อถือต่อบทบัญญัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ในบางสังคมจะมีความเชื่อถือในกฎหมาย ในขณะที่บางสังคมไม่มีความเชื่อถือ
6. การที่วัยรุ่นกระทำผิดเพราะว่าได้เรียนรู้ด้านที่พึงพอใจต่อการละเมิดกฎหมายมากกว่าด้านที่ไม่พึงพอใจต่อการละเมิดกฎหมาย Sutherland ถือว่าข้อนี้เป็นหลักการพื้นฐานของทฤษฎีโดยมองว่าบุคคลกลายเป็นผู้กระทำผิดเพราะได้สัมพันธ์ติดต่อกันแบบแผนการกระทำผิด และห่างเหินจากแบบแผนที่ต่อต้านการกระทำผิด

7. การสมาคมที่แตกต่างอาจแปรเปลี่ยนในเวลาที่ ช่วงเวลา ความก่อนหลัง และความเข้มข้น

8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดโดยสัมพันธ์กับแบบแผนการกระทำผิด และแบบแผนที่ต่อต้านการกระทำผิดเกี่ยวข้องกับกลไกทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผู้อื่น ๆ

9. ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นการแสดงออกของความต้องการ หรือค่านิยมทั่วไป ๆ ไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการหรือค่านิยมโดยทั่วไปนั้น เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน

โดยสรุป Differential Association Theory อธิบายการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า เป็นการเรียนรู้ได้โดยการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน สำหรับการเรียนรู้นั้น หมายถึงการสร้างทัศนคติ หรือความคิดเห็นต่อกฎหมาย และรวมทั้งการเรียนรู้การกระทำผิดกฎหมายด้วย ดังนั้นตามแนวคิดนี้ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือผู้ที่มีนิสัยหรือบุคลิกภาพเบี่ยงเบนอันเป็นผลมาจากการขัดเกลாதาสังคม (socialization) สิ่งแวดล้อมที่บ่มพร่องรอบตัวเขารวมกับบุคลิกภาพบางประการของเขาด้วย

จากทฤษฎีดังกล่าวนี้สามารถที่จะอธิบายถึงสาเหตุของการออกมาเร่ร่อนของเด็กได้ เนื่องการเร่ร่อนของเด็กเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่ใช่เกิดจากพันธุกรรม แต่นำเกิดจากการเรียนรู้โดยการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนก็ได้ หลังจากนั้นพวกเขาเด็ก ๆ จะต้องมีการเรียนรู้ในเรื่องของการกระทำผิดกฎหมายเพื่อที่จะทำให้ได้สิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องการเอาไว้ใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

การขัดเกลาทาสังคม (Socialization)

การขัดเกลาทาสังคม (socialization) มีความสำคัญมากสำหรับสังคมมนุษย์ เพราะถ้าไม่มีการขัดเกลาทาสังคมแล้ว บุคคลนั้นจะมีลักษณะท่าทางและแนวทางการดำเนินชีวิตที่แตกต่างหรือแปลกประหลาดต่างออกไปจากมนุษย์คนอื่น ๆ ในสังคม เนื่องจากบุคคลนั้นไม่ได้รับการสั่งสอนอบรมเลี้ยงดู ไม่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติตนให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม จึงส่งผลทำให้ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ นอกจากนี้แล้วถ้ามนุษย์ได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างไรก็จะมีลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนกับต้นแบบ (model) ดังนั้นการขัดเกลาทาสังคมเป็นกระบวนการปลูกฝังบรรทัดฐานของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลนั้น ๆ สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยดี (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2537 : 45)

สำหรับคำว่า “Socialization” นี้ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ ในสังคมไทยได้แปลความหมายไว้แตกต่างกัน เช่น การขัดเกลาทางสังคม สังคมประกิต สังคมกรรม การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม เป็นต้น สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอใช้คำว่า “การขัดเกลาทางสังคม” ซึ่งคำ ๆ นี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านทั้งนักวิชาการชาวไทยและนักวิชาการชาวต่างประเทศได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532 : 370 - 371) ได้ให้คำนิยาม “Socialization Process” ว่าเป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความเป็นคนอย่างแท้จริง สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจะเริ่มตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดมาในโลก ตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศาสนา ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยทางตัวแทนเหล่านี้บุคคลจะได้ทราบคุณธรรม คุณค่าและอุดมคติที่มีสังคมยึดมั่น จะได้เรียนรู้บรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม จิตใจของบุคคลจะได้รับการขัดเกลาให้ยึดมั่นในหลักศีลธรรมของสังคม และพร้อมที่จะใช้ชีวิตในแนวทางที่สังคมต้องการ การขัดเกลาทางสังคมเกิดขึ้นทั้งจงใจและไม่จง ซึ่งจงใจเช่น การอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่และครูอาจารย์ ส่วนไม่จงใจ เช่น การเรียนรู้ หรือเอาอย่างการกระทำของเพื่อนฝูง หรือตัวละครในนวนิยายที่แพร่ทางสื่อมวลชน

พัทธา สายหู (2529 : 107) กล่าวว่า “การอบรมให้รู้ระเบียบ” (Socialization) คือกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น

สุพัตรา สุภาพ (อ้างใน “สังคมและวัฒนธรรม”, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540 : 38) กล่าวว่า “การขัดเกลาทางสังคม” คือกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วย

Alan C.Kerckhoff (1972 : 1) กล่าวว่า “**การขัดเกลาทางสังคม**” คือ กระบวนการที่บุคคลพยายามหาความรู้ (knowledge), ความชำนาญ (skill) และความรู้สึทางด้านจิตใจและอารมณ์ (disposition) ที่จะช่วยให้เขาสามารถที่จะมีส่วนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มในสังคมได้ด้วยดี ไม่มีสังคมใดในโลกที่จะไม่มีกระบวนการนี้ และเป็นการเตรียมตัวให้สมาชิกใหม่ในสังคมได้ทำกิจกรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

Alex Thio (1986 : 117) กล่าวว่า “**การขัดเกลาทางสังคม**” คือ กระบวนการที่สังคมถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่บุคคล เพื่อให้บุคคลนั้นเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การขัดเกลาทางสังคมจะทำให้เด็กได้กลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการพัฒนาบุคลิกภาพ ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา

Broom และ Selznick (1973 : 29) ได้ให้คำนิยาม “**การขัดเกลาทางสังคม**” ไว้ 2 ประการคือ ในแง่ของสังคม การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นสมาชิกของสังคมโดยการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ การขัดเกลาทางสังคมเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและเป็นกระบวนการที่ยาวนานตลอดชีวิต ในแง่ของปัจเจกบุคคล การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้คนได้มีการพัฒนาตัวตน (self) โดยมีการกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) กับคนอื่น ๆ รวมทั้งบุคคลจะพัฒนาเอกลักษณ์ อุดมคติ ค่านิยม และความมุ่งหวังของตนเองที่แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลัก 4 ประการ คือ การปลูกระเบียบวินัย (Disciplines), การปลูกฝังความมุ่งหวัง (Aspiration), การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) และการให้เกิดทักษะ (Skills)

Jack Nobbs (1983) กล่าวว่า “**การขัดเกลาทางสังคม**” คือ กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นสมาชิกของสังคม และเป็นกระบวนการที่ยาวนานตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา

จากคำจำกัดความต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาพอที่จะสรุปได้ว่า “**การขัดเกลาทางสังคม**” เป็นกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ค่านิยม ระเบียบแบบแผนบรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอีกด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก ๆ ของการขัดเกลาทางสังคม คือ การปลูกฝังระเบียบวินัย (Discipline), ปลูกฝังความมุ่งหวัง (Aspiration), การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Roles) และสอนให้มีทักษะ

(Skills) เพื่อให้บุคคลนั้น ๆ สามารถที่จะทำหน้าที่ (ดำเนินชีวิต) และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานของสังคมนั้นได้อีกด้วย

สำหรับวิธีการขัดเกลาทางสังคมนั้น เราสามารถจะกระทำได้โดย 2 วิธีการ ดังในคำจำกัดความที่ให้ไว้ข้างต้นนั้น ซึ่ง 2 วิธีนั้น ได้แก่ การขัดเกลาโดยตรง และการขัดเกลาโดยอ้อม (สุพัตรา สุภาพ, 2534 : 50 – 51) ซึ่ง การขัดเกลาโดยตรง เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้ โดยเป็นการบอกว่สิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ อะไรผิด อะไรถูก เป็นต้น ซึ่งวิธีการขัดเกลาแบบนี้จะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก และยังเป็น การชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจริงจังและเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ สำหรับการขัดเกลาโดยตรงจะพบเห็นได้เสมอในตัวแทน (Agent) อันได้แก่ ครอบครัว (Family), โรงเรียน (School) และวัด ในทางตรงกันข้าม การขัดเกลาโดยอ้อม เป็นการขัดเกลาที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง แต่บุคคลจะได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น ซึ่งกลุ่มตัวแทน (Agent) ในการขัดเกลาโดยอ้อม อันได้แก่ กลุ่มเพื่อน (Peer Group), ครอบครัว (Family) เป็นต้น

นอกจากนี้การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ เพราะการขัดเกลาทางสังคมจะเกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นถ้าหากเราจะแบ่งช่วงชีวิตที่มีความจำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคมนั้น พอที่จะแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง คือ ในวัยเด็ก, ในวัยรุ่นหนุ่มสาว และผู้ใหญ่ (ณรงค์ เส็งประชา, 2537 : 48 – 49 และ สุพัตรา สุภาพ, 2534 : 57 – 58) ซึ่งผลที่ตามมาภายหลังจากการขัดเกลาทางสังคมก็คือ **“บุคลิกภาพ หรือความเป็นตัวตน (self)”** ซึ่งเป็นการที่บุคคลยอมรับเอาคุณค่าของกลุ่ม โดยเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับผู้อื่น และมีการปรับความต้องการและการกระทำของตนให้เข้ากับกลุ่มตามสิทธิและหน้าที่ที่สังคมกำหนดหรือยอมรับไว้ด้วย

● การขัดเกลาทางสังคมกับเด็กเร่ร่อน

สำหรับการประพฤติผิดหรือการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กที่ออกมาเร่ร่อนในสังคมไทย จาก Differential Association Theory บอกว่าการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกมาเร่ร่อนของเด็กได้นั้น จะต้องมี การเรียนรู้โดยการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งไม่ใช่เกิดจากพันธุกรรม นอกจากนี้แล้วการขัดเกลาจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลิกภาพให้ เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนดังกล่าวด้วย สำหรับบุคลิกภาพหรือความเป็นตัวตน (self) ได้มีนักวิชาการ

หลายท่านได้ให้แนวความคิดในเรื่องดังกล่าวไว้ ดังนี้ (สุพัตรา สุภาพ, 2540 : 40 และ William c. Levin, 1991 : 148 –149) เช่น Freud เชื่อว่า **“บุคลิกภาพของคนประกอบด้วยพลัง 3 ส่วน คือ อิด (Id), อัดตา (Ego) และ อภิอัดตา (Super-ego)”** หรือ Cooley ให้แนวความคิดหลักที่ชื่อว่า **“Looking - Glass self”** ซึ่งเป็นการมองตัวเองโดยใช้สายตาของคนอื่นเหมือนมองตัวเองผ่านกระจกเงา ความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเองทั้งในแง่ดีและไม่ดีเกิดจากความรู้สึกของคนอื่นที่มีต่อตนเองไม่ว่าจะเป็นปมด้อยหรือปมเด่น ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจได้ว่าควรเป็นอะไรหรือแคไหน สภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดบุคคลเกิดความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) และ Mead ได้ใช้หลักทฤษฎีของ Cooley โดยการแบ่งตัวตนออกเป็น 2 ส่วนคือ **I กับ Me** [I คือ ส่วนที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ตนเอง เป็นส่วนที่บุคคลแสดงออกไม่ใช่ความต้องการของสังคม ส่วน Me คือ ส่วนที่รับเอาทัศนคติ ความคิดอ่าน กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ประเพณีที่มีอยู่มาเป็นของตนโดยไม่คัดค้าน ซึ่งเป็นการยอมรับเอาความต้องการของสังคม (Kingsley Davis, 1969 : 22)] จึงสามารถที่จะสรุปได้ว่า มนุษย์โดยทั่วไปไม่มีความเป็นตัวตนตั้งแต่เกิด แต่ที่มีขึ้นได้เพราะผ่านพ่อแม่ ผู้ปกครองและกลุ่มเพื่อนฝูงที่ช่วยสร้างความเป็นตนให้แก่เด็ก เพราะคนเราจะไม่รู้ตัวตัวเองเป็นอย่างไรจนกระทั่งมีการกระทำระหว่างกัน ทำให้รู้ว่า **“บุคคลอื่น”** ต่างกับตนอย่างไรและตนต่างกับตนนั้นอย่างไร ทำให้บุคคลเริ่มรู้และเข้าใจว่าสังคมต้องการให้เขาปฏิบัติอย่างไร โดยดูจากผลสะท้อนการปฏิบัติของบุคคลอื่น เด็กจะเริ่มรู้ตัวเองคือใครและมีเอกลักษณ์ของตัว (Self Identity)

นอกจากนี้แล้วช่วงระยะเวลาของการขัดเกลาจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงดังที่กล่าวไว้แล้วนั้น สำหรับเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่อการออกมาเร็วอนั้น ระยะเวลาหรือช่วงเวลาของการขัดเกลาที่มีความจำเป็นและสำคัญมากนั้นจะมีอยู่ใน**ช่วงระยะที่ยังเป็นเด็ก** (socializing the child) และ**ในช่วงวัยรุ่น** (socializing the youth) ซึ่งในช่วงระยะ 2 ช่วงนี้ี้จะมีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพว่าจะให้เป็นอย่างไร เนื่องจากทั้ง 2 ช่วงนี้ี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย เช่น ในวัยเด็กยังเหมือนกระดาษขาวที่สามารถจะซึมซับสิ่งต่าง ๆ เอาไว้ได้ง่าย ถ้าหากมีการขัดเกลาทางสังคมที่ดีก็จะทำให้บุคลิกภาพของเด็กคน ๆ นั้นจะดีตามไปด้วย และในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งในช่วงนี้ี้เองถ้าหากมีการขัดเกลาที่ดีแล้วก็จะทำให้พฤติกรรมของเด็กจะเป็นไปตามความต้องการของสังคมและบุคคลรอบข้างอีกด้วย โดยที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะตรงกับแนวความคิดของ Mead ที่ได้กล่าวไว้ตามข้างต้นแล้วนั้น นอกจากนี้แล้วยังรวมไปถึงตัวแทน (Agent) ในการขัดเกลาก็มีอิทธิพลหรือส่วนสำคัญต่อการขัดเกลา เช่นเดียวกัน [เช่น ครอบครัว (Family), กลุ่มเพื่อน (Peer Group), กลุ่มอาชีพ, ตัวแทนทางศาสนา, โรงเรียน (School) และสื่อมวลชน (Mass Media)] ซึ่งตัวแทนต่าง ๆ เหล่านี้ี้จะเป็นผู้สอนให้รู้จักกฎระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่สำคัญของสังคม และยังมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

อีกด้วยว่าจะให้มีลักษณะแบบใด เพราะถ้าตัวแทนมีคุณสมบัติที่ไม่บกพร่องก็จะทำให้นุคลิกภาพออกมาสมบูรณ์ตามความต้องการของสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามนี้ถ้าหากตัวแทนมีคุณสมบัติที่บกพร่องก็จะทำให้นุคลิกภาพเบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐานทางสังคมอีกด้วย

ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมสามารถที่จะอธิบายถึงสาเหตุของการออกมาเร่ร่อนของเด็กได้ เพราะการเร่ร่อนของเด็กเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างหนึ่ง โดยเด็กเหล่านั้นจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในลักษณะดังกล่าวได้นั้น น่าจะเกิดมาจากการเรียนรู้หรือการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งไม่ใช่เกิดจากพันธุกรรม โดยจะมีตัวแทนต่าง ๆ (เช่น ครอบครัว, กลุ่มเพื่อน, กลุ่มอาชีพ, ศาสนา, โรงเรียน และสื่อมวลชน) เข้ามามีอิทธิพลหรือบทบาทช่วยในการขัดเกลา และยังรวมไปถึงการขัดเกลาหรือการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ตัวสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมโดยผ่านแทนดังกล่าวอีกด้วย

โลกทัศน์ (WORLD VIEW)

โลกทัศน์ไม่ใช่สิ่งที่ยึดนิ่ง (static) แต่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป การปรับเปลี่ยนโลกทัศน์หรือการมองชีวิตและบุคคลย่อมเปลี่ยนไป (เดชา กัลยาณภูมิพงศ์, 2540 : 10) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์เข้ามาช่วยในการอธิบายโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้แนวความคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อโลก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการชาวไทยได้ให้ความหมายโลกทัศน์ไว้ดังนี้

ปัญญา บริสุทธิ์ (2532 : 1 – 2) ได้ให้ความหมาย “โลกทัศน์” คือ ทัศนะหรือความคิดเห็นที่บุคคลที่มีต่อโลก หรือสังคมที่เราอาศัยอยู่แสดงให้เห็นว่าเขาคิดถึงหรือรู้สึกอย่างไรต่อชีวิตที่อยู่ร่วมกันในสังคม

สมบัติ จันทรวงศ์ (2537 : 1 – 2) ได้กล่าวว่า “โลกทัศน์” คือ โลกทัศน์ของบุคคลใดก็หมายถึงความคิดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ที่เป็นระบบอันว่าด้วยจักรวาลหรือสิ่งทั้งหลายทั้งห้วงที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ด้วย เพราะฉะนั้น โลกทัศน์คือ ระบบทั้งหมดของความคิด ความอ่าน ความเชื่อ ทัศนคติที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกันอันเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์

อมรา พงศาพิชญ์ (2539 : 1) ได้ให้ความหมาย “โลกทัศน์” คือ ทรรศนะของปัจเจกชนหรือสมาชิกในสังคมเกี่ยวกับโลก หรือสิ่งรอบตัวมนุษย์ในโลก เป็นทัศนะทั่วไป ไม่มีการให้คุณค่าแต่เป็นพื้นฐานให้เกิดการกำหนดแนวคิด แบบแผนความคิด และการปฏิบัติต่าง ๆ

Robert Redfield (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์, 2537 : 81 –82) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับ “โลกทัศน์” ว่า ภาพที่บุคคลในสังคมมองเห็นตัวเขา และความสัมพันธ์ของตัวเขากับสภาพแวดล้อม การศึกษาโลกทัศน์คือ การพยายามทำความเข้าใจว่า กลุ่มคนที่กำลังศึกษามองสังคมและโลกรอบตัวอย่างไร

Charles R. Foster (อ้างใน บุญยืน สุภาพ, 2522 : 35 และ ไพบุลย์ ช่างเรียน, 2516 : 50) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติขึ้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล หรือสถานการณ์ด้วยการได้ยินได้ฟังได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ถ้าไม่ได้พบเห็นและไม่จดทลองกับของจริงด้วยตนเองถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม และเนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับรู้ ดังนั้นบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่ได้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เลย

2. ค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยม และตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกับคนแต่ละกลุ่ม จึงอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันก็ได้

W.T. Jones (1972 : 80 – 90) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโลกทัศน์ไว้ดังนี้ ทัศนะของแต่ละบุคคล คือ ชุดแรกของแนวความคิดของบุคคลที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ

1. บุคคลจะเรียนรู้มาตั้งแต่เยาว์วัย แต่ไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เรียนรู้มานั้น ๆ
2. การเรียนรู้จะมีผลต่อพฤติกรรมของเขา ไม่ว่าพฤติกรรมนั้นจะแสดงออกมาในรูปแบบของคำพูดหรือท่าทางก็ตาม
3. บางครั้งเขาจะไม่แสดงออกมาในรูปแบบของคำพูด
4. แต่โดยการแสดงออกในฐานะเป็นความหมายที่มีนัยหรือความหมายที่ซ่อนเร้น

จากค่านิยมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโลกทัศน์นั้น ผู้ศึกษาสามารถที่จะพอสรุปได้ดังนี้
โลกทัศน์คือ ภาพที่บุคคลในสังคมมองเห็นตัวเขาและความสัมพันธ์ของตัวเขากับสภาพรอบตัว ซึ่งยังรวมไปถึงความเชื่อ ทัศนคติ ความหวังและความกังวลใจของเขา ดังนั้นผู้ศึกษาสามารถที่จะนำเอาแนวความคิดดังกล่าวนี้เข้ามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อที่จะดูว่าเขาให้ความหมายและจัด

ประเภทต่าง ๆ ให้แก่ตนเองอย่างไร และมีทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเขาอย่างไรบ้าง โดยที่จะต้องทำความเข้าใจในมุมมองของเด็กเร่ร่อนเองในเรื่องดังกล่าวด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับที่ผ่าน ๆ มาในอดีตได้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเด็กเร่ร่อนมาบ้างแล้ว ซึ่งการศึกษาและวิจัยส่วนใหญ่เหล่านั้นจะเป็นการศึกษาจากกลุ่มเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และมุ่งไปที่การอธิบาย สาเหตุ กระบวนการของการเร่ร่อน ตลอดจนการบริการของรัฐและเอกชนที่จัดให้แก่กลุ่มเด็กเร่ร่อนและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ทำการรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรายละเอียดของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนมีดังนี้

กรมประชาสงเคราะห์ (2509) ศึกษาเรื่อง “สภาพของเด็กเร่ร่อนและสาเหตุที่ทำให้เด็กเร่ร่อน” โดยทำการศึกษาจากเด็กจำนวน 60 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กชาย ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน พบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กออกมาเร่ร่อน เกี่ยวเนื่องกับครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ 45.78) เช่น พ่อแม่ดุด่า ฆี่ยนตี พ่อแม่ตาย ความยากจนของครอบครัว สาเหตุรองลงมา ได้แก่ สาเหตุที่เนื่องมาจากเด็กเอง (ร้อยละ 33.7) เช่น เด็กชอบเที่ยว ชุกชน เกียจคร้าน ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 13.26) เช่น เพื่อนชักชวนหนีเที่ยว ครูทำโทษ หนีตามพี่ เป็นต้น และจากการถูกล่อลวง บังคับขู่เข็ญ (ร้อยละ 7.23)

นพพร นพเจริญกุล (2520) ศึกษาเรื่อง “สุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กหนีบ้านที่รับการรักษา ณ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทยโยปถัมภ์” ซึ่งทำการศึกษาเด็กหนีบ้าน 50 คน พบว่า เด็กเหล่านี้มีอายุ 6 – 14 ปี ซึ่งมาจากครอบครัวที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หนีออกจากบ้าน เพราะไม่ได้รับการตอบสนองของความต้องการตามวัย พ่อแม่ทำโทษอย่างรุนแรงเสมอ ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ไม่ดีอยู่ในครอบครัวไม่มีความสุข อยากหนีออกจากบ้าน ขณะที่เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ครั้งหนึ่งของเด็กเหล่านี้ไม่รู้สึกอยากกลับบ้านเลย กิจกรรมที่ทำระหว่างเร่ร่อน ได้แก่ ขอดทาน รับจ้าง ขโมย แหล่งที่เด็กเร่ร่อนไปและใช้พักผ่อนหลับนอน ได้แก่ สะพานพุทธ ปากคลองตลาด สนามหลวง เป็นต้น ถ้าเด็กกลุ่มนี้ได้รับการช่วยเหลือในระยะแรกจะสามารถปรับตัวได้ ซึ่งเขาสรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้ ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการความรัก ความเข้าใจ และความละมุนละไม มีเมตตาธรรมจะสามารถป้องกันปัญหาได้

พจนานารทกรกิจ (2520) ศึกษาเรื่อง **“การให้การสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนในสถานแรกรับเด็กพญาไท”** โดยศึกษาจากเด็กหญิง 86 คนที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท พบว่า เด็กที่เข้ารับการสงเคราะห์มีอายุในช่วง 14 – 16 ปี ซึ่งมาจากครอบครัวที่ยากจน ส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนหนังสือ ที่เรียนจบชั้นประถม 4 มีจำนวนน้อยมาก เด็กหญิงเหล่านี้ต้องออกมาทำงานหารายได้ให้แก่ครอบครัว ประกอบกับเด็กวัยนี้ชอบความอิสระ ขาดความยั้งคิด มีแนวโน้มว่าจะเชื่อเพื่อนมากกว่าบิดามารดา จึงทำให้เด็กมีความเคยชินกับการมีชีวิตนอกบ้านมากกว่าอยู่บ้าน เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ถูกจับเข้าสถานสงเคราะห์ เพราะหนีออกจากบ้านและโรงเรียนเพื่อเที่ยวกับเพื่อนหรือพี่น้อง

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ (2522) ศึกษาเรื่อง **“ความต้องการพื้นฐานและความสนใจในอาชีพของเด็กเร่ร่อนวัยรุ่น”** โดยศึกษาจากเด็กเร่ร่อนที่ถูกส่งตัวเข้าอยู่ในสถานแรกรับเด็กชายและเด็กหญิง 4 แห่ง คือ พญาไท ปากเกร็ด ขอนแก่น และยะลา และยังใช้แบบสอบถาม 3 ฉบับ (ได้แก่ แบบสอบถามประวัติเด็กส่วนตัว, แบบสอบถามความต้องการพื้นฐานของวัยรุ่น และแบบสอบถามสำรวจความสนใจในอาชีพ) จากกลุ่มเป้าหมาย 200 คน พบว่า ความต้องการพื้นฐานของเด็กในสถานแรกรับทั้งหมดที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านที่ 9 อนาคต : การศึกษาและอาชีพ ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแต่ละสถานแรกรับก็มียุทธศาสตร์คล้ายคลึงกัน นอกจากสถานแรกรับเด็กชายที่ปากเกร็ดที่มีปัญหาความต้องการพื้นฐานด้านการเงินมากที่สุด สำหรับอาชีพที่เด็กในสถานแรกรับทั้ง 4 แห่งสนใจเลือกมากที่สุด คือ อาชีพด้านที่ 3 ได้แก่ งานบริการ งานที่เกี่ยวกับการศึกษาและเกี่ยวกับสังคม อาชีพที่สนใจรองลงมาคือ ด้านที่ 6 ศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม

วิไลวัจส์ กฤษณะภุติ และสุเกศินี สุขชีวะ (2527) ศึกษาเรื่อง **“สาเหตุที่ทำให้เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด : การศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาถึงความต้องการและทัศนคติของเด็กเร่ร่อนจรจัด”** ซึ่งถูกส่งมารับการสงเคราะห์ที่สถานแรกรับเด็กชายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มเป้าหมายจำนวน 72 คน โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม และการสังเกตพฤติกรรมเด็กอีก 7 คน พบว่า เด็กเร่ร่อนจรจัดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 9 – 15 ปี การศึกษาต่ำ สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อนมาจากอุปนิสัยเฉพาะตัวเด็ก ชอบเที่ยวเตร่ ใช้จ่ายรูด คอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ในบ้านไม่ดี ต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อและแม่ หนีบ้าน หนีโรงเรียนและเมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นกับเด็กเหล่านี้ก็จะเชื่อมโยงติดต่อก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

คณะสังคมสงเคราะห์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2527) ศึกษาเรื่อง “การประกอบอาชีพของเด็กและเยาวชนบนท้องถนน : ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยทำการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน 165 ราย และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ 91 ราย และประชาชน 540 ราย พบว่าถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของเด็กและเยาวชนบนท้องถนนอย่างจริงจัง จำนวนเด็กและเยาวชนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วเด็กและเยาวชนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเห็นว่าการแก้ไขในขณะนี้ไม่ประสบผลสำเร็จในบางท้องที่ มีสาเหตุสืบเนื่องมาจาก 1) นโยบายการแก้ไขปัญหานี้ของทางราชการที่ไม่แน่นอน 2) ปัญหาของหนังสือพิมพ์มีส่วนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายไม่กล้าดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างรุนแรง และ 3) ลักษณะอาชีพนี้เอื้ออำนวยให้มีผู้ประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีฐานะยากจน การศึกษาต่ำ ครอบครัวมีบุตรจำนวนมาก และครอบครัวของเด็กและเยาวชนเหล่านี้มีจำนวนไม่น้อยที่มีการย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด

วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2531) จากหนังสือ “เด็กที่ถูกกลืนในสังคมไทย” กล่าวถึงปัญหาของเด็ก เป็นสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัจจัยทั้งทางด้านโครงสร้างของระบบสังคม และระบบจิตสำนึกของบุคคลในสังคม โดยที่ปัญหาเกี่ยวกับเด็กจะเป็นเครื่องชี้ว่าสังคมนั้นกำลังเป็นสังคมที่มีปัญหา ยิ่งปัญหาเด็กรุนแรงเพียงใด ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นสังคมที่มีปัญหารุนแรงเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งประเภทเด็กที่เป็นปัญหาของสังคมออกเป็น 18 ประเภท ดังนี้ เด็กหิว เด็กถูกทิ้ง เด็กอ่อนในสลัม เด็กก่อสร้าง เด็กทาส เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กกองขยะ เด็กลูกครึ่ง โสเภณีเด็ก เด็กเถื่อน เด็กลูกชาเล้ง เด็กผิดเพศ เด็กติดยา เด็กถูกข่มขืน เด็กถูกทารุณ เด็กฆ่าตัวตาย และเด็กพิการ

นนทินี เพ็ชฎไพศิษฐ์ (2530) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัด : ศึกษาเฉพาะการให้บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการให้บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น จำนวน 60 คน เจ้าหน้าที่ของโครงการบ้านปันรัก กลุ่มเกื้อกูล และโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัดของสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทยจำนวน 60 คน พบว่าทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็เห็นด้วยที่รัฐดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเร่ร่อน เนื่องจากรัฐมีมาตรการและกฎหมายรองรับในการป้องกันแก้ไขปัญหานี้และสามารถที่จัดสรรกำลังคนที่มีความรู้ทางวิชาชีพและวิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่ที่จะดำเนินการให้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ แต่รัฐควรปรับปรุงรูปแบบการทำงานโดยเน้นหลักการ

กระบวนการ และวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ และมีการยืดหยุ่นในการปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการ และบุคคลภาครัฐก็ยอมรับรูปแบบการดำเนินงานของภาคเอกชน ซึ่งให้การช่วยเหลือป้องกัน บรรเทา แก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนเร่ร่อนโดยมีความเห็นว่าเป็นภาคเอกชนเป็นองค์กรขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากกว่าและรูปแบบการทำงานสามารถใกล้ชิดเด็กได้ตลอดเวลา เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นโสด ทำให้รับรู้และเข้าใจสภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ซึ่งมีจำนวนที่มารับบริการไม่มากนัก

สุนันทา เสียงไทย และคณะ (2531) ศึกษาเรื่อง “**เด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัด : สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข**” ซึ่งศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กเร่ร่อนทั้งในสถานสงเคราะห์ และในสถานแรกรับของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 175 คน ในประเด็นสภาพของเด็กเร่ร่อนทั้งก่อนออกจากบ้านและหลังออกจากบ้าน สุขภาพกายและใจ และการมองอนาคตของตัวเอง พบว่า ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 11 – 14 ปี ซึ่งมาจากครอบครัวที่แตกแยก ฐานะยากจน ไม่มีบ้านอยู่ ชัดแย้งกับพ่อแม่ จึงออกมาเร่ร่อนตามแหล่งสาธารณะ ติดสารระเหย สุขภาพกายไม่มีปัญหาที่ร้ายแรง แต่จิตใจอ่อนไหวขาดความอบอุ่น บางส่วนคาดหวังว่าในอนาคตจะมีงานทำที่ดี แต่ส่วนใหญ่มองอนาคตในแง่หมดหวัง ไม่สนใจอนาคต มองสังคมในทางลบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาวทั้งต่อตัวเด็ก และองค์กรสงเคราะห์เด็ก

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์ (2531) ศึกษาเรื่อง “**การศึกษาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้บริการเด็กกำพร้า เด็กพิการ และเด็กเร่ร่อน**” พบว่าลักษณะของผู้ใช้บริการนั้นมีข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อนในกลุ่มที่แก้ไขปัญหาคายากที่สุด เพราะลักษณะของเด็กเป็นปัญหาพฤติกรรมที่มีสาเหตุซับซ้อน และพฤติกรรมหนีออกจากบ้านมาเร่ร่อน ตัวแปรหลักของปัญหานี้อยู่ที่บ้านหรือครอบครัว แต่การเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหาที่ครอบครัวมีน้อยและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เด็กกำพร้าและเด็กพิการรายที่ไม่มีปัญหาพฤติกรรมมักจะแก้ไขได้ไม่ยากเย็นนัก และมักจะเป็นการคลี่คลายกันในกระบวนการของการประสานงานเพื่อให้เด็กได้อยู่ในครอบครัวอุปการะหรือครอบครัวบุญธรรม ส่วนเด็กกำพร้าและเด็กพิการที่มีปัญหาความยากลำบากให้การแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกับเด็กเร่ร่อน กล่าวคือ ต้องใช้เทคนิคและความรู้เชิงจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์บำบัด บุคลากรเป็นปัจจัยตัวแปรที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการประสานงานบุคลากรในด้านรัฐมักจะมีแนวความคิดความเข้าใจอยู่ 2 ประการคือ 1) จัดเด็กเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ โดยเห็นว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาตามสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ยึดความถูกต้องตามลายลักษณ์อักษร ความจริงกฎระเบียบ ไม่ใช่อุปสรรคในการทำงานขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่า ในองค์กรขนาดใหญ่เท่าที่พบนั้น แม้

ผู้บริหารระดับสูงจะมีนโยบายให้การสนับสนุนการประสานงานกับภาคเอกชนก็ตาม แต่บางครั้งผู้บริหารระดับกลางกลับไม่เห็นคุณค่าของการประสานแล้วเลือกการประสานงานเป็นทางสุดท้ายในการทำงาน โดยมีความรู้สึก “เสียศักดิ์ศรี” หรือ “เสียหน้า” ทำให้บุคลากรระดับปฏิบัติงานพลอยไม่นิยมการประสานงาน การใช้ทรัพยากร หน่วยงานต่าง ๆ มักจะมองข้ามหน่วยงานที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะเรื่องบุคลากร

อุไรวรรณ พันธุ์ประพันธ์ (2532) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมเด็กที่หลบหนีจากสถานแรกรับ : เฉพาะกรณีสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท” ซึ่งศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย 147 คน เพื่อหาสาเหตุการหลบหนีของเด็กในสถานสงเคราะห์ ภูมิหลังของเด็กที่หลบหนีจากสถานแรกรับ ทรรศนะของเจ้าหน้าที่สถานแรกรับต่อการหลบหนีของเด็ก รวมทั้งแนวความคิดป้องกันและแก้ไข พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเด็กชายเขตกรุงเทพฯ วัย 15 – 18 ปี ซึ่งมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เด็กมีปัญหาความประพฤติ มีนิสัยไม่ชอบความเป็นระเบียบว่าห่วย ประกอบกับท่าทีที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อเด็กไม่เหมาะสม

อุณา นพคุณ (2532) วิจัยเรื่อง “ปัญหาสวัสดิการเด็กและการตอบสนองโดยองค์กรเอกชน” โดยกล่าวถึงในส่วนของเด็กเร่ร่อนว่า เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงค่อนข้างยาก และเป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการหรือขาดการตอบสนองบริการต่าง ๆ ตั้งแต่ด้านการป้องกันโรค อาหารกลางวัน การพัฒนาสติปัญญา อาชีพ จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีและเสนอแนะว่า องค์กรเอกชนน่าจะมุ่งเพิ่มบริการให้แก่เด็กมากยิ่งขึ้นในอนาคต

นิตยา กัทลีระพันธุ์ (2533) ศึกษาเรื่อง “สถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส : เด็กเร่ร่อน” ได้ทำการศึกษาจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวน 55 คน และเด็กเร่ร่อนจำนวน 505 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของเด็กเร่ร่อน ตลอดจนการบริการจากรัฐและโอกาสในการรับบริการจากรัฐของเด็กเร่ร่อน เพื่อเสนอแนะนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อน พบว่า สาเหตุของเด็กเร่ร่อนมาจากครอบครัว ตัวเด็กเอง และสังคมแวดล้อมภายนอก โดยที่การให้บริการและการกระจายบริการจากรัฐและเอกชน ยังไม่เพียงพอและมีวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน สำหรับแนวโน้มของปัญหาในอนาคตมี 2 ประเด็น คือ ถ้าไม่มีการดำเนินกระแสอิทธิพลภายนอกบ้านที่สื่อมาถึงเด็ก ปัญหาเด็กเร่ร่อนจะสูงขึ้น และประเด็นที่สองคือ กระแสกดดันจากครอบครัวจะสร้างผลกระทบต่อเด็ก ส่วนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากรัฐ เอกชนและสังคมส่วนรวม (รวมไปถึงครอบครัวด้วย)

สุดา ศาสน์ส (2535) ศึกษาเรื่อง “**ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน**” โดยทำการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คนจากมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS-X พบว่า เด็กเร่ร่อนมีแนวโน้มความคาดหวังในชีวิตด้านการศึกษาในระดับต่ำ ร้อยละ 76 ระดับปานกลางร้อยละ 20 ระดับสูงร้อยละ 4 มีแนวโน้มความคาดหวังในชีวิตด้านครอบครัวในระดับต่ำร้อยละ 76 ระดับปานกลางร้อยละ 24 มีแนวโน้มความคาดหวังในชีวิตด้านสังคม ในระดับต่ำร้อยละ 38 ระดับปานกลางร้อยละ 62 และมีแนวโน้มความคาดหวังในชีวิตรวมทุกด้านในระดับต่ำร้อยละ 64 ระดับปานกลางร้อยละ 36 นอกจากนี้แล้วยังมีการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ กับความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน พบว่า องค์ประกอบทางสถานภาพส่วนบุคคลกับความคาดหวังในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 องค์ประกอบทางสถานภาพด้านเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัวของเด็กเร่ร่อนกับความคาดหวังในชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาตามภูมิฐานะพบว่า ความคาดหวังในชีวิตด้านสังคมระหว่างเด็กเร่ร่อนที่มีภูมิฐานะในภาคกลางกับภาคเหนือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทวีคุณ มาลาภรณ์ (2536) ศึกษาเรื่อง “**การศึกษาการขายบริการทางเพศของเด็กและเยาวชนเร่ร่อน : ศึกษาเฉพาะกรณีสีลมและพญา**” โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนชายเร่ร่อนขายบริการทางเพศทั้งสีลมและพญา รวม 75 ราย พบว่า เด็กและเยาวชนที่ขายบริการทั้งที่สีลมและพญาจะมีช่วงอายุเฉลี่ย 13 – 18 ปี ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ มีพี่น้อง 4 – 5 คน แต่ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวไม่ดีนัก มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ มาจากทุกภาคของประเทศ ยกเว้นภาคใต้ นับถือศาสนาพุทธเกือบทั้งหมด มีการศึกษาดำรงต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย พบมากในกลุ่มที่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อนขายบริการทางเพศเพราะมีความต้องการอิสระ มีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะบิดา ไม่ต้องการถูกบังคับและไม่ชอบอยู่ในระบบของโรงเรียน ทำให้มีประสบการณ์หนีโรงเรียนสูง

สมพงษ์ จิตระดับ (2539) ศึกษาเรื่อง “**การศึกษากระบวนการพัฒนาเด็กเร่ร่อนในระบบโรงเรียน : กรณีศึกษาเด็กเร่ร่อนจากมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก**” เป็นการศึกษาที่แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาในภาคสนาม พื้นที่บริเวณที่เด็กเร่ร่อนอาศัยอยู่หลายแห่ง เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง ห้างสรรพสินค้าพาด้า สะพานอรุณอมรินทร์และบริเวณย่านพัฒนาพงศ์ เป็นต้น ระยะที่ 2 เป็นงานที่ศึกษาคิดค้นและพัฒนากระบวนการช่วยเหลือ

เด็กเร่ร่อนในรูปของการเตรียมบ้านเปิด หลักสูตร ศึกษาคิดค้นและพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในรูปของการเตรียมบ้านเปิด หลักสูตรการเตรียมผู้บริหารการศึกษา ครู โรงเรียนและชุมชนให้พร้อมกับการรับเด็กเร่ร่อนให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ การติดตามเด็กเข้าไปในโรงเรียน 2 แห่งเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ

ผลการศึกษาพบว่า ในระยะที่ 1 จากการศึกษาเด็กเร่ร่อนในพื้นที่ย่านพัฒนาพงศ์ สถานีรถไฟหัวลำโพง และบริเวณพื้นที่ปิ่นเกล้า ห้างพาต้า จะพบว่าการดำเนินชีวิตของเด็กเร่ร่อนทั้ง 3 พื้นที่นั้นมีลักษณะเด่นเฉพาะ (Identify) ในกลุ่ม ขนาด และการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจโดยจะเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ถนน ที่ชุมชนสะพานลอย ห้างสรรพสินค้า บ้านร้าง เป็นต้น ซึ่งการอยู่ด้วยกันในฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย จึงจับกลุ่มเป็นสมาชิกแตกต่างกันไปนับตั้งแต่กลุ่มเล็ก 3 – 5 คน จนถึงกลุ่มใหญ่ 20 – 30 คน กิจกรรมที่ดำเนินไปขึ้นอยู่กับระดับอายุเพศ ลักษณะพื้นที่ และภาวะที่ต้องเอารอดให้ได้ ความผูกพันกันในกลุ่มส่วนใหญ่จะมีภูมิหลังคล้ายคลึงกัน มีการแบ่งปันกัน และที่มีส่วนสำคัญต่อการเร่ร่อนของเด็กเป็นอันมากเกี่ยวเนื่องไปถึงเรื่องเพศ การขายบริการ ยาเสพติดทุกชนิด เป็นต้น ในระยะที่ 2 เด็กเร่ร่อนจำนวน 80 เปอร์เซนต์ที่มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กพบในพื้นที่ต่าง ๆ จากโครงการครูข้างถนนสามารถเปลี่ยนแปลง พัฒนา สร้างบุคลิกภาพ พฤติกรรมการแสดงออกและเจตคติคล้ายคลึงกับเด็กปกติทั่วไป ในส่วนน้อยที่ไม่อาจช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนบางคนได้เกิดจากการเร่ร่อนที่ยาวนาน อายุมาก เคยชินกับวัฒนธรรมถนนจนยากแก่การถอนตัวยังเร่ร่อนอยู่ แต่ครูข้างถนนยังสามารถพบได้ในพื้นที่ที่เป็นที่พึ่งพาปรึกษาหารือได้ ปัญหาที่เด็กกระทำต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบข้างจึงไม่รุนแรงเท่าที่ควร กระบวนการช่วยเหลือเด็กที่ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการปฏิบัติการที่ยืดหยุ่น สนุกสนาน เป็นกันเอง เด็กมีความสมัครใจ ต้องการครูข้างถนน เด็กค่อย ๆ เรียนรู้ เห็นความหวังดี ความจริงใจและเชื่อมั่นในการทำงานจนติดตามมาสู่บ้านเปิด และการจัดหลักสูตรที่เน้นความเป็นธรรมชาติ ค่ายพักแรม กิจกรรมสันตนาการ เกมการแข่งขัน การเตรียมความพร้อมระดับพื้นฐาน เนื้อหาวิชาการเบื้องต้น เมื่อเด็กต้องการไปโรงเรียนมีการเชื่อมโยงติดต่อประสานงานในทุกระดับ การเตรียมครูประจำชั้น การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ความเข้าใจวัฒนธรรม พฤติกรรมเด็กของระยะแรกในระบบโรงเรียน การให้แรงเสริมมากกว่าการลงโทษ จึงนับได้ว่าเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ 80 เปอร์เซนต์จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวัฒนธรรมถนนของตนเองกลับมาสู่สังคมอย่างเด็กปกติทั่ว ๆ ไปด้วยวิธีการเหล่านี้ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง

จิระภา คลังระหัด (2539) ศึกษาเรื่อง “ภาวะจิตของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบ้านสร้างสรรค์เด็ก” โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากเด็กเร่ร่อนอายุระหว่าง 8 – 16 ปี เคยใช้ชีวิตเร่ร่อนตั้งแต่ 2 วัน – 5 ปี ต่อมาตัดสินใจเข้ามาอยู่ในบ้านสร้างสรรค์เด็กในช่วงเดือนมิถุนายน

พ.ศ.2536 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า เด็กเร่ร่อนที่ศึกษามีความอดทนทางกายสูง สามารถทนต่อสภาพชีวิตที่ยากลำบาก ความเจ็บปวดทางกาย และสภาวะที่มีความขัดแย้งได้สูง ในทางตรงกันข้ามเด็กเร่ร่อนมีความอดทนทางด้านจิตใจและมีความอดทนต่อกิจกรรมหรืองานที่ใช้สมองได้น้อย มีแรงจูงใจที่จะพูดถึงอนาคตน้อย ด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์เขาแสดงให้เห็นว่าควบคุมตัวเองได้น้อย เด็กเร่ร่อนเมื่อโกรธส่วนใหญ่จะแสดงความก้าวร้าวทางด้านกายและวาจา ในด้านคุณภาพจิตเด็กเร่ร่อนจะแสดงออกถึงความรู้สึกต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ชอบแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่สนิทกัน 3 – 5 คน แต่ยังคงติดต่อกับกลุ่มใหญ่ เด็กเร่ร่อนจะชอบทะเลาะและต่อสู้กันแต่ก็สามารถแสดงออกถึงความรัก ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะมีความรู้สึกร่วมกันว่าเคยมีสภาพชีวิตที่คล้ายกัน

นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนจะแสดงออกถึงความรักกับครูและบุคลากรที่รู้จัก ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นง่าย แต่มีข้อสังเกตคือ เด็กเร่ร่อนต้องการความสนใจ ความรักและความช่วยเหลือกลับคืนมา ในด้านสุขภาพจิตเด็กเร่ร่อนจะแสดงออกถึงความรำเริงเบิกบาน สนุกสนาน เป็นไปตามวัย สิ่งที่เกิดขึ้นง่ายแต่เป็นแบบชั่วคราว มีลักษณะแปรปรวนทางอารมณ์สูง เพราะมีความรู้สึกค้างในใจ เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะจัดการกับความทุกข์ไม่ดีกว่าค้างอยู่ในใจโดยวิธีสร้างสรรค์หรือที่เหมาะสมอย่างไร จึงโกรธง่ายเมื่อเพื่อนในกลุ่มพูดถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวที่รุนแรงของเขาในอดีต

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อน ที่มีผู้ศึกษาในอดีตที่ผ่านมา จะพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ แต่มีงานศึกษาไม่กี่ชิ้นที่มีการสำรวจเด็กที่เร่ร่อนบนท้องถนน เช่น การศึกษาของสุนันทาและคณะที่ได้มีการศึกษากับเด็กบนท้องถนน เป็นต้น นอกจากนี้เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้ช่วยในการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แบบสอบถาม ซึ่งจะให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมของตัวเด็ก (สถาบันครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว)

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบทนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน ซึ่งแหล่งข้อมูลทั้งนี้จะได้มาจากข้อมูลทางด้านเอกสาร เช่น วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารการสัมมนา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น โดยที่การค้นคว้าในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งของการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้เลือกใช้ จึงทำให้ผู้ศึกษาทราบเรื่องราวความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาพอที่จะสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของเด็กเร่ร่อน

สำหรับความเป็นมาของเด็กเร่ร่อน เริ่มปรากฏขึ้นมาให้เห็นครั้งแรกในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่สันทนา ธรรมโรจน์ (2530) กล่าวว่า เริ่มมีปรากฏในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยพบจากข้อความในหลักศิลาจารึกว่าได้มีการสงเคราะห์เด็กกำพร้าโดยวัด และยังมีโรงงานเลี้ยงเด็กกำพร้าอีกด้วย แต่หากกล่าวกันโดยมีหลักฐานอ้างอิงก็พบว่าเริ่มมาตั้งแต่ในยุคสุโขทัยและอยุธยาซึ่งเป็นไปในลักษณะของเด็กที่มีมูลเหตุมาจากการกำพร้าไร้ที่พึ่งพิง มิใช่เร่ร่อนอย่างแท้จริงนักเพราะเป็นการพลัดพรากจากครอบครัวด้วยเหตุสุดวิสัยไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของเด็ก และก็มีวัดและเงินงบประมาณราวปีละ 10 ชั่งสำหรับเป็นทุนในการรองรับเด็กพวกนี้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเด็กเร่ร่อนน่าจะชัดเจนก็ในปีพ.ศ. 2479 โดยรัฐได้ตราพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก ซึ่งกรมราชทัณฑ์ก็ได้นำเด็กบางจำพวกซึ่งน่าจะหมายถึงเด็กกำพร้าและเด็กที่เกะกะเกรไร้ที่อยู่อาศัยไปฝึกอยู่ที่เกาะใหญ่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้นจึงน่าจะสรุปได้ว่าในช่วงอดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2479 ความเป็นเด็กเร่ร่อนแม้จะมีขึ้นแล้วแต่ก็น่าจะไม่มากนักและไม่เป็นปัญหาของสังคมที่รุนแรง ทั้งนี้เพราะสาเหตุของการเป็นเด็กเร่ร่อนมาจากพื้นฐานของสงครามและโรคระบาดที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก เด็กกลายเป็นเด็กกำพร้าแต่ไม่รู้ที่อยู่และเมตตาจิตเพราะสถานที่และสิ่งแวดล้อมยังมีความเกื้อกูลค่อนข้างสูงรวมทั้งสถาบันสงฆ์ก็ยังเป็นหลักอย่างมั่นคงและมีบทบาทสูงในสังคมไทย

ปัจจุบัน ถือเอายุคสมัยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในสังคมไทยเป็นเกณฑ์เรื่อยมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงตั้งแต่ยุคสนธิสัญญาเบาว์ริง ปีพ.ศ. 2402 ถึงยุคก่อตั้งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจปีพ.ศ. 2504 และช่วงที่ 2 คือ เริ่มตั้งแต่การวางแผนพัฒนา

เศรษฐกิจฉบับที่ 1 เรื่อยมาในปี 2504 จนถึงปัจจุบันซึ่งในช่วงหลังนี้เองที่น่าจะเป็นช่วงเวลาที่สูงผล ต่อการขยายตัวเด็กเร็วร้อนที่แท้จริง จนกระทั่งถือว่าเป็นปัญหาหนึ่งของสังคมในปัจจุบัน

ช่วงที่ 1 ในยุคสนธิสัญญาเบาว์ริงปีพ.ศ. 2402 ถึงยุคก่อตั้งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2504 นับเป็นยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตและการดำรงชีวิตอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการเปลี่ยนวิถีการผลิตที่เดิมเป็นการผลิตแบบพึ่งตนเองและแลกเปลี่ยนเกื้อกูล กลายเป็นการผลิตเพื่อการค้าเชิงทุนนิยม เน้นการปลูกข้าวเพื่อส่งออกเพื่อสนองตอบประเทศ อังกฤษที่ต้องการข้าวจำนวนมากไปเลี้ยงอาณานิคมของตนเอง ยุคนี้เองที่กล่าวได้ว่าเป็นจุด เปลี่ยนเริ่มแรกของชีวิตเกษตรกรที่ค่อย ๆ ผันแปรสู่ความทุกข์ยากลำบากขึ้นเรื่อย ๆ พร้อม ๆ กับ พ่อค้าคนกลางและนายทุนที่ดินที่เริ่มมีบทบาทสูงขึ้นด้วย ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกษตรกรมีพันธะ หนี้สินง่ายขึ้น แต่การเปลี่ยนวิถีการผลิตในช่วงนี้ที่ทำให้การพึ่งตนเองได้ลดน้อยลงนี้ ก็ยังไม่ได้ ทำลายโครงสร้างชุมชนและรูปแบบของครอบครัวเชิงขยายลงมากนัก ปัญหาทางเศรษฐกิจที่แต่ละ ครอบครัวได้รับเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของการดำรงชีพอยู่อย่างลำบากและมีผลกระทบต่อชีวิตเด็ก ภายในครอบครัวอยู่บ้างแต่ก็ไม่ใช่เหตุสำคัญที่ผลักดันให้เด็กหลุดออกจากครอบครัวหรือหนีออก จากครอบครัวเร็วร้อนไปในที่อื่น ๆ อาจสรุปได้ว่าครอบครัวในช่วงนั้นประสบกับภาวะความ ยากลำบากในการดำรงชีวิต แต่ก็ยังไม่ได้สร้างความคับแค้นใจแก่ชีวิตเด็ก ๆ มากนัก เพราะยัง สามารถประคับประคองตนและดำรงชีวิตอยู่ภายในครอบครัวได้

ช่วงที่ 2 ยุควางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ในปีพ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบัน อาจารย์ อภิชาติ พันธเสนได้ระบุไว้ในบทความ “การศึกษากับการอยู่รอดทางเศรษฐกิจของประเทศ” โดยกล่าวว่าความผิดพลาดของประเทศไทยเริ่มมาจากแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2504 เป็นต้นมา กล่าวโดยย่อของแผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่แผนที่ 1 – 3 เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิด จากความครอบงำจากประเทศตะวันตกโดยใช้นโยบายการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย กล่าวคือ เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก มีการเน้นการพัฒนาการเกษตรบ้างแต่เพียงเพื่อให้มีฐานการ รองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม สิ่งที่เป็นผลติดตามจากการพัฒนาแนวนี้ คือ ความจำเป็นที่ จะต้องอาศัยเงินกู้ยืมและเงินลงทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของ ภาระหนี้สินของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวนำมาซึ่งการดึงประเทศเข้าสู่ระบบ เศรษฐกิจแบบพึ่งพาต่างชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริการ เกษตรกรรม การศึกษา และวัฒนธรรมอีกด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาใน แผนพัฒนาของรัฐที่ผ่านมาจึงก่อให้เกิดสถานการณ์พึ่งพาขึ้นต่อกันเป็นทอด ๆ เมื่อระบบเศรษฐกิจ การตลาดสมัยใหม่มีการพัฒนาและขยายตัวออกไป ชนบทจึงพึ่งพาขึ้นต่อเมืองเล็ก เมืองเล็กต้อง

พึ่งพาขึ้นต่อเมืองใหญ่ เมืองใหญ่พึ่งพาขึ้นต่อกรุงเทพฯ และกรุงเทพฯ พึ่งพาขึ้นต่อประเทศ อุตสาหกรรมก้าวหน้าในระดับสากล สภาพการณ์ขึ้นต่อเป็นทอด ๆ เช่นนี้ในวันจะค่อย ๆ ชัดเจน ขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นถึงความผิดพลาดและปัญหาที่ก่อตัวขึ้นมาจากยุทธศาสตร์ของการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของปัญหาที่กระทบต่อประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่ไม่เพียงแต่เป็น ปัญหาในแง่เศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่ล่วงเข้าทำลายพื้นฐานทางวัฒนธรรม และโครงสร้างชุมชน หมู่บ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น โดยเฉพาะความเป็นเมืองและการรวมศูนย์ที่เมืองใหญ่ได้ดึงทรัพยากรทุก ๆ สิ่งเข้ามาตั้งแต่ผลผลิต ปัจจัยในการผลิต ทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่ระดับมันสมองจนถึงชนชั้นผู้ใช้ แรงงาน และที่เป็นปัจจัยโดยตรงต่อการขยายตัวของเด็กเร่ร่อนก็คือจุดนี้ จุดที่โครงสร้างของชุมชน ได้อ่อนแอลง โครงสร้างครอบครัวเชิงขยายได้แตกกลายเป็นโครงสร้างของชุมชนแบบเมืองและ ครอบครัวเชิงเดี่ยวซึ่งได้ก่อพื้นฐานการใช้อำนาจต่อเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และนี่เองที่เป็นกระแส รุนแรงกว่าปัญหาทางเศรษฐกิจและเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เด็กหนีออกจากครอบครัวสู่การ ใช้ชีวิตเร่ร่อนที่มีอิสระและความเจ็บปวดที่น้อยกว่า จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรม ประชาสงเคราะห์เรื่อง “รายงานการสำรวจสภาพของเด็กเร่ร่อนและสาเหตุที่ทำให้เร่ร่อน” ที่ พบว่า เด็กร้อยละ 46 หนีออกจากบ้านเพราะมีปัญหาในครอบครัว ร้อยละ 42.11 หนีเพราะถูก เสียนตีและดุด่า เหล่านี้จะเห็นได้ว่า “ครอบครัว” คือ ตัวแปรสำคัญต่อการออกมาเร่ร่อนของเด็ก และชี้ให้เห็นว่าปัญหาภายในครอบครัวโดยเฉพาะพฤติกรรมกาปฏิบัติต่อเด็ก คือ พื้นฐานผลักดัน ให้เด็กขัดแย้งและไร้ความสุขกระทั่งตัดสินใจหนีออกจากบ้านมาเร่ร่อน ส่วนปัญหาจากสภาวะ แวดล้อมที่โหมจุ้งและรื้อให้ออกมาเร่ร่อนนั้นน่าจะเป็นปัจจัยเสริมที่ก่อให้เกิดเร่ร่อนขึ้นเท่านั้น

ปัจจุบันนอกจากรัฐบาล ซึ่งได้ตระหนักถึงปัญหาของเด็กเร่ร่อน และจัดให้มีหน่วยงานทำ หน้าที่รับผิดชอบ และให้การสงเคราะห์แก่เด็กเร่ร่อนโดยตรงแล้วแล้ว ยังมีหน่วยงานและองค์กร ต่าง ๆ ของเอกชนเข้ามามีบทบาทรับภาระปัญหาเด็กเร่ร่อนอีกจำนวนหลายองค์กร เช่น มูลนิธิ สร้างสรรค์เด็ก ศูนย์เมอร์ซีเซ็นเตอร์คลองเตย เป็นต้น

คำจำกัดความของคำว่า “เด็กเร่ร่อน”

สำหรับคำจำกัดความหรือความหมายของเด็กเร่ร่อนนั้นได้มีนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้คำจำกัดต่าง ๆ ไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (2531) ได้ให้ความหมาย “เด็กเร่ร่อน” หมายถึง เด็กที่ไร้ที่พึ่งพึ่งอาศัยอย่างไม่เป็นสุข มีวิถีชีวิตขาดเสถียรซึ่งพื้นฐานการครองชีวิตในรูปของปัจจัยที่ดำรงอยู่อย่างไร้สวัสดิภาพ

วัลลภ ตังคณานูรักษ์ (2531) ให้ความหมายของ “เด็กเร่ร่อน” ว่า ในสังคมได้จำแนกความหมายแตกต่างกันไปเป็น 2 ลักษณะคือ

1. เร่ร่อนตามวิถีชีวิตของครอบครัว มีลักษณะของเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้เปรียบเหมือน “ยิบซี” ที่อพยพเคลื่อนย้ายไปหากินตามที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ทะเลทราย หากแต่ “เด็กไทย” กลุ่มนี้จะเร่ร่อนตามครอบครัวไปตามแหล่งงานใหม่ ได้แก่ งานในไร่่อ้อย งานกรีดยางในสวน จนถึงงานตามแหล่งก่อสร้างทั่วไป และงานขอทานและเร่พิกตามข้างทางในเมืองใหญ่

2. เป็นเด็กเร่ร่อนที่หลุดออกมาจากครอบครัว ลักษณะของเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่ได้รับแรงผลักดันอย่างรุนแรงจากครอบครัว ตั้งแต่ความเร้นแค้นอดอยากในครอบครัว การถูกดูค่าตบตีเป็นประจำ การถูกบังคับใช้งานอย่างหนัก จนเด็ก ๆ ทนสภาพนี้ไม่ไหว จึงหนีออกจากบ้านมาเร่ร่อนไปในทุกหนทุกแห่งเพื่อความอยู่รอดของตนเอง

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (2535) ให้ความหมายไว้ว่า “เด็กเร่ร่อน” หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน เร่ร่อนอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตลาด สะพาน ป้ายรถเมล์ ฯลฯ ดำรงชีพให้อยู่รอดไปวัน ๆ โดยการรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ล้างจาน เก็บเศษเหล็ก หรือ ขอทาน ลักษณะเป็นต้น

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535) ให้ความหมายของ “เด็กเร่ร่อน” ว่า เด็กที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน เร่ร่อนในที่สาธารณะ ทำงานตามอัธยาศัย หรือได้รับคำสั่งให้ทำงานซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นเหยื่อมิชชันนารี ทั้งนี้โดยเป็นเด็กที่เร่ร่อนตามวิถีชีวิตของตน ซึ่งไม่รวมถึงการเร่ร่อนตามบิดามารดา ผู้ปกครองที่อพยพไปหากินตามสถานที่ต่าง ๆ

นิตยา กัทลีระตะพันธุ์ (2535) ให้ความหมายของ “เด็กเร่ร่อน” หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน ค่าไหนนอนนั้น มีพฤติกรรมที่ไม่หยุดนิ่ง และอยู่นอกสถาบันครอบครัว เนื่องจากปัจจัยผลักดันจากครอบครัวที่ไม่เอื้อต่อการดำรงอยู่ ขาดความรักความอบอุ่นจากบ้าน เร่ร่อนในที่สาธารณะ ทำงานตามอัยาศัย ขอดทาน รับจ้าง ทำงานที่ไม่แน่นอน อาจมีพฤติกรรมที่จะไปก่อปัญหาหรือสร้างความรำคาญให้กับคนอื่น

สายสุรี จุติกุล (2535) ให้ความหมายของ “เด็กเร่ร่อน” หมายถึง เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและเร่ร่อนตามท้องถนน หรือสาธารณะสถาน สำหรับคำในภาษาอังกฤษที่ใช้ใกล้เคียงกับคำว่า “Street Children” คำว่า “Street Children” ก็มีความหมายกว้าง อาจแบ่งได้หลายประเภทดังนี้ คือ

1. เด็กที่มีอาชีพอยู่บนถนน รวมถึงเด็กที่ขายพวงมาลัย – ดอกไม้ หรือหนังสือพิมพ์ ตามสี่แยกหรือตามถนนทั่วไป หรืออาจเข็ดกระจกรถ ขายขนม หรืออื่น ๆ เด็กเหล่านี้อาจมีครอบครัวหรือไม่มีครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยก็ได้
2. เด็กที่มีอาชีพอยู่ข้างถนน เด็กเหล่านี้อาจเป็นเด็กขอดทาน เด็กขายหมากฝรั่ง เด็กรับจ้างชั่วคราว และอื่น ๆ เด็กเหล่านี้อาจมีครอบครัวที่อยู่อาศัยอยู่ด้วย หรือไม่มีครอบครัวก็ได้เช่นกัน
3. เด็กที่เร่ร่อนตามใต้สะพาน ตามตลาด ตามหาดทราย หรือสถานที่กำลังก่อสร้าง หรือใต้ถุนอาคารใหญ่ ๆ ที่ไม่มีใครดูแลหรือเข้มงวด เด็กเหล่านี้อาจมีอาชีพที่แน่นอนหรือไม่มีอาชีพ และมักเป็นเด็กที่ไม่มีครอบครัวในขณะที่เร่ร่อน

นนทินี เพ็ชฌุไพศิษฐ์ (2530) ให้ความหมาย “เด็กเร่ร่อน” ในแง่การเร่ร่อน คือ เด็กและเยาวชนที่ระเห่เร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ชัดเจนเฉพาะ เทียบไปตามสถานที่ต่าง ๆ ค่าไหนนอนนั้น เช่น ตลาด สวนสาธารณะ ที่พักผู้โดยสาร ท่าเรือ วัด ไม่มีจุดหมายปลายทาง ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใด ดำเนินชีวิตด้วยตัวคนเดียวตามลำพัง

สมพงษ์ จิตระดับ (2540) ให้ความหมาย “เด็กเร่ร่อน” ว่า เด็กที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว และเร่ร่อนไปตามสาธารณะสถาน

สรุป จากคำจำกัดความของนักวิชาการทั้งหมดนี้ ผู้ศึกษาพอที่จะสรุปความหมายของ “เด็กเร่ร่อน” ได้ว่า เด็กเร่ร่อนเป็นเด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน ค่าไหนนอนนั้น และอยู่นอกสถาบันครอบครัวออกมาเร่ร่อนตามลำพัง เนื่องจากปัจจัยผลักดันจากครอบครัวที่ไม่เอื้อต่อการดำรงอยู่จากการขาดความรักและความอบอุ่นจากบ้าน เร่ร่อน

ในสถานการณ์ ทำงานตามอหยาศัย ขอทานรับจ้างทำงานที่ไม่แน่นอน หรือไม่มีงานทำ อาจมีพฤติกรรมที่จะไปก่อปัญหาหรือสร้างความรำคาญให้กับคนอื่นได้

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เน้นหนักไปยังกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว ซึ่งหมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่หลักแหล่งแน่นอน เร่ร่อนทั่วไปตามสถานที่ต่าง ๆ และมีวิถีชีวิตที่ดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดด้วยการกระทำทุกอย่างทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

ประเภทของเด็กเร่ร่อน

จากความหมายของนักวิชาการทั้งหมดข้างต้นนั้น ได้แบ่งประเภทของเด็กเร่ร่อนได้ทั้งหมด 4 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียดคือ

1. **กลุ่มเด็กเร่ร่อนขอทาน** ชีวิตเด็กเร่ร่อนต้องคุ้นเคยกับการขอทานเช่นเดียวกับ สูดแลกเกอร์ ทินเนอร์ หรือกาว ยังไม่เคยมีใครยึดการขอทานเป็นอาชีพไปจนโต เพราะงานง่าย และได้ผลเร็วแบบนี้ จะเป็นไปได้ด้วยสาเหตุ 2 ประการ คือ 1) เป็นเด็กอายุยังน้อย (11 ปีลงมา) เพราะเป็นเด็กจึงกล้าขอทานและคนรู้สึกสงสารจึงให้ และ 2) ช่วงระยะเวลาการเร่ร่อนยังไม่ยาวนาน ความชัดเจนต่อสังคมจึงไม่มี เพื่อความอยู่รอดจึงทำได้ เมื่อโตขึ้น (12 ปีขึ้นไป) พฤติกรรมขอทานจึงเปลี่ยนไปสู่ลักษณะอื่น เพราะโตขึ้นเป็นหนุ่มสาวแล้วทำให้ไม่กล้าขอทานและขัดกับลักษณะส่วนตัวที่มีความหยิ่ง รักศักดิ์ศรี และไม่ชอบให้ใครว่าร้ายต่อหน้า

2. **กลุ่มออกแรงประกอบอาชีพ** เด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มไปในด้านดี โดยตั้งความหวังว่า จะหางานทำแล้วส่งเงินกลับบ้าน กลุ่มนี้เปลี่ยนงานบ่อยมาก เพราะรู้สึกว่าคุณเอาเปรียบ ค่าจ้างน้อย งานมากบ้าง คนจ้างจุกจิกบ้าง และต้องการมีอิสระสูง

3. **กลุ่มก่อวสันตกรรม** ปกติเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้จะมีอิสระเป็นตัวของตัวเองสูง และไม่ยึดติดกับใคร แต่การรวมกลุ่มของเด็กพวกนี้เกิดจากการเข้าไปทักทายกัน เพราะเป็นเด็กเร่ร่อนเหมือนกัน แล้วรวมตัวอยู่ด้วยกันจนถึงเป็นกลุ่มแก๊ง เด็กที่มีประสบการณ์ชัดเจนกว่าจะทำตัวเป็นหัวหน้าแก๊ง มีการมั่วสุมและหาเด็กเล็กไปเป็นสมุนในการใช้งาน เริ่มตั้งแต่การขอทาน ลักษณะฉกฉวย เด็กเร่ร่อนเหล่านี้มีจำนวนไม่น้อยที่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ใหญ่

4. **กลุ่มขายบริการทางเพศ** เด็กหญิงและเด็กชายที่ออกมาเร่ร่อนหนทางชีวิตจะแคบ เพราะมักต้องตกเป็นเหยื่อของกามารมณ์อาจจะเป็นในกลุ่มเด็กเร่ร่อนด้วยกัน หรือบุคคลอื่นโดยทั่วไป จนกระทั่งหันมาขายตัวอาจอยู่ในสังกัด หรือเป็นอิสระก็ได้

ตารางที่ 1 สถิติเด็กเร่ร่อนขอทานปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 - พ.ศ.2541

หน่วยงาน	ปี พ.ศ.				
	2537	2538	2538	2540	2541
1. ฝ่ายสวัสดิภาพเด็ก กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	2,419	1,943	-	-	-
2. สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท	101	79	47	20	39
3. สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด	361	331	343	226	263
4. สถานแรกรับเด็กชาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น	20	41	34	-	-
5. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น	73	97	79	24	65
6. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ภาคตะวันออกเฉียง จ.ระยอง	19	89	43	5	21
รวม	2,993	2,580	546	275	388

ที่มา : กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์

ตารางที่ 2 สถิติเด็กและเยาวชนเร่ร่อนในที่สาธารณะที่ถูกจับกุมได้
ปีพ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2541

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี
2537	27
2538	12
2539	24
2540	21
2541	52
รวม	136

ที่มา : กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์

สาเหตุที่ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กเร่ร่อน

สำหรับสาเหตุ มี 3 สาเหตุใหญ่ ๆ ที่ทำให้เด็กเร่ร่อน คือ

1. สาเหตุจากการพัฒนาประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสังคมชุมชน และครอบครัว

การพัฒนาประเทศก็ส่งผลกระทบต่อสังคมชุมชนและครอบครัวเป็นอย่างมาก ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ ดังนี้

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (2535) อธิบายว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศ ทำให้รูปแบบของสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองและอุตสาหกรรมมากขึ้น วิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นการแข่งขันมากขึ้น ระบบการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันของชุมชนและสังคมกลับลดน้อยลง นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้น ทำให้พ่อแม่ต้องออกมาทำงานนอกบ้าน จึงไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กเท่าที่ควร หน้าที่การเลี้ยงดูจึงกลายเป็นของโรงเรียน สำหรับเด็กในครอบครัวที่ยากจนที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้ต้องออกมาทำงานนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว ทั้งมีผลจากการเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาสู่ครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ลักษณะการที่ผู้สูงอายุเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กจึงเพิ่มขึ้น ความไม่พร้อมของ ครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ ส่งผลให้เด็กหนีจากครอบครัวมาใช้ชีวิตเร่ร่อน

นอกจากนี้ สายสุรี จุติกุล (2535) ยังเสนอทัศนะว่า ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีลักษณะหลายอย่างที่เป็นปรากฏการณ์ ที่ส่งผลทำให้กระทบกับความเป็นไปได้ในสถาบันสังคมต่าง ๆ เช่น บ้าน ครอบครัว และโรงเรียน เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลง เช่น

- การอพยพเคลื่อนย้ายที่ทำมาหากิน โดยเฉพาะการย้ายจากชนบทมาสู่เมือง ทำให้ไม่มีที่พักอาศัยแน่นอน

- การมีอาชีพที่เคลื่อนย้ายที่อยู่ เช่น อาชีพก่อสร้าง เป็นต้น

- ทั้งหญิงและชายต้องออกมาทำงานเพื่อช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว

- ค่านิยมทางวัตถุนิยมมีน้ำหนักมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้ค่านิยมอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์กัน

ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอ่อนกำลังลง

- ความเป็นเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกในชุมชนต่างคนต่างอยู่

2. สาเหตุจากความรุนแรงในครอบครัว

แรงผลักดันจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะรวมถึงพ่อแม่ พี่น้อง ความรักความอบอุ่นในบ้าน ความไม่เข้าใจกัน สภาพแวดล้อมภายในบ้านและชุมชนไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กมีความผูกพันกับบ้านและครอบครัว ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ครอบครัวเร่ร่อน ลูกมาก การเลี้ยงดูเข้มงวดเกินไปพ่อแม่ต้องโทษหรือเสียชีวิต ซึ่งมีนักวิชาการอธิบายไว้ดังนี้

จากรายงานของกรมประชาสงเคราะห์ (2509) พบว่า เด็กที่หนีออกมาเร่ร่อนส่วนมากเป็นเด็กชาย มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มาจากครอบครัวยากจนและมักถูกพ่อแม่ดูดาหรือเขี่ยนตี ไม่ได้ได้รับความรักความอบอุ่น จึงหลบหนีออกจากครอบครัวมาเร่ร่อน

สมศรี กันธมาลา (2534) อธิบายถึงครอบครัว 3 ลักษณะที่ส่งผลให้เด็กกลายเป็นเด็กเร่ร่อน

1. ครอบครัวแตกแยกเพราะความยากจน เช่น ครอบครัวกรรมกร เนื่องจากปัญหาการครองชีพทำให้ต้องทิ้งลูกไว้กับปู่ย่าตายายในชนบท ปู่ ย่า ตา ยาย ก็ไม่มีเวลาให้กับเด็กเพราะต้องทำมาหากิน

2. ครอบครัวไม่พร้อมที่จะมีลูก เด็กจะถูกทิ้งตั้งแต่เด็กหรือนำไปฝากให้ผู้อื่นเลี้ยง

3. พ่อแม่ที่มีทิสัย ครอบครัวแตกแยก เด็กที่เกิดมามีปัญหานั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมาจากครอบครัวที่ยากจนเท่านั้น เด็กเร่ร่อนปัจจุบันมีหลายเปอร์เซ็นต์ที่มาจากครอบครัวที่ดี

นอกจากนี้ นนทนี เพ็ชฎไพศิษฐ์ (2530) พบว่า บิดามารดาหย่าร้างกันทำให้เด็กต้องไปอยู่กับผู้อื่น เช่น ญาติพี่น้อง หรือครอบครัวใหม่ของบิดาหรือมารดา หากครอบครัวใหม่ไม่รักและเมตตาต่อเด็กอย่างจริงจังจะทำให้เด็กเกลียดออกจากบ้านได้ง่ายขึ้น หรือครอบครัวที่บิดามารดาทะเลาะกันเป็นประจำจนเด็กทนไม่ไหวต้องหนีออกจากบ้านและปัญหาความไม่เข้าใจในตัวเด็ก ไม่เข้าใจ ธรรมชาติของเด็กในวัยต่าง ๆ ปล่อยปละละเลยแล้วลงโทษเด็กรุนแรงเมื่อทำผิด เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุจากครอบครัวที่ผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนทั้งสิ้น

3. สาเหตุจากตัวเด็กและสภาพแวดล้อมทางสังคม

สำหรับในหัวข้อนี้จะแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุย่อย คือ

ตัวเด็กเอง

ตัวเด็กเองซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากแรงผลักดันภายในบ้านและแรงดึงดูดจากนอกบ้านประกอบด้วยช่วงวัยของเด็กอยากรู้อยากเห็น อยากผจญภัย รักสนุกติดเพื่อน ต้องการความรัก ความสนใจจากเพื่อนต่างเพศ ถ้าเป็นกลุ่มวัยรุ่นจะเบื่อบ้าน เบื่อโรงเรียน กลัวการถูกลงโทษจาก

การกระทำผิดของตนเอง บางคนสติปัญญาต่ำและถูกชักจูงถูกล่อลวงได้ง่าย รวมถึงการพลัดหลง และกลับบ้านไม่ถูก ซึ่ง สมศรี กันธมาลา (2534) กล่าวว่า เด็กบางคนมีความบกพร่องทางสมอง จิตใจและร่างกาย จะเกิดอาการก้าวร้าว หนีเที่ยว มั่วสุม เพราะฉะนั้นพ่อแม่ผิดหวัง โดยที่ไม่เข้าใจ ถึงแก่นปัญหาจริง ๆ เมื่อพ่อแม่ทนต่อความก้าวร้าวของเด็กไม่ไหวก็เลยเอาไปให้ผู้อื่นเลี้ยงในที่สุด ก็กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาและเป็นเด็กอ่อนในที่สุด

สังคมสิ่งเร้าภายนอก

สังคมสิ่งเร้าภายนอกเป็นแรงดึงดูดให้เด็กเข้าสู่สังคมเร่ร่อน เพราะมีทั้งสิ่งยั่วยวนให้เด็ก ได้สนุกสนานเพลิดเพลินตามวิถีความเจริญสมัยใหม่ เช่น ห้างสรรพสินค้า วีดีโอเกมส์ สุนัขเกอร์ สถานดิสนีย์แลนด์ โรงภาพยนตร์ สวนสนุก สวนสาธารณะ เป็นต้น เด็กสามารถหาเงินได้จากการ ขอดทานในแหล่งท่องเที่ยวหรือขายบริการทางเพศโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นอกจากนี้แล้วอิทธิพลของ สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ก็ถ่ายทอดค่านิยมความฟุ้งเฟ้อให้เด็กได้ลอกเลียนพฤติกรรมอีกมากมาย

กระบวนการกลายเป็นเด็กเร่ร่อน

จาก 3 สาเหตุใหญ่ดังกล่าว ได้สร้างกระบวนการเป็นเด็กเร่ร่อนได้หลายวิธีทั้งจากตัวเด็ก จากพ่อแม่ ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนา จากสิ่งแวดล้อม รวมถึงการหลอกลวง และจาก เหตุการณ์ที่เกิดอย่างกะทันหัน ซึ่งแต่ละปัญหาจะแตกต่างกันไปตามการสะสมความรู้สึกที่กระทบต่อ ตัวเด็ก สำหรับกระบวนการกลายเป็นเด็กเร่ร่อน ซึ่งนิตยา กัทลีระตะพันธุ์ (2535) กล่าวถึง รายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการโดยตัวเด็กและครอบครัว

เด็กขาดความรักความเข้าใจ ครอบครัวยากจน เด็กต้องช่วยหารายได้ เพื่อโรงเรียน เด็ก ได้ออกไปพบกับสังคมภายนอก มีประสบการณ์เรียนรู้วิถีเอาตัวรอดในสังคมนอกบ้าน ต้องการ อิสระและไม่มีความผูกพันกับบ้านและครอบครัวอีกต่อไป เพราะเด็กสะสมความพร้อมในการจาก บ้านมานาน

ข้อสังเกตสำหรับกระบวนการนี้ เด็กเร่ร่อนมักไม่มีความผูกพันกับบ้านและครอบครัว เด็กจะชอบผจญภัย ชอบความมีอิสระ แต่ไม่ยอมให้ใครมาบังคับ เด็กจะยอมให้กับบางคนที่ตนชื่น ชอบ หรือรักใคร่ชอบพอนิสัยกัน โอกาสที่เด็กอยากกลับบ้านสู่ครอบครัวเป็นไปได้ยากหรือแทบไม่มีเลย เพราะเด็กออกจากบ้านในลักษณะที่พร้อมจะจากมานานพอควร

2. กระบวนการถูกล่อลวง - ชักจูง

พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกได้อย่างใกล้ชิด เพราะต้องทำมาหากิน เด็กถูกชักชวนให้ลองเสพยา และขโมยทรัพย์สิน สุดท้ายจึงหนีออกจากบ้านด้วยความกลัวว่าเมื่อถูกจับได้จะถูกลงโทษ กรณีนี้พ่อแม่ – ครอบครัวให้อภัยและเข้าใจในปัญหาที่จะช่วยให้เด็กมีความต้องการกลับสู่ครอบครัวได้

ข้อสังเกตสำหรับกระบวนการนี้ โอกาสที่เด็กจะกลับสู่ครอบครัวยังมีทางได้ถึงครึ่ง เพราะเด็กหนีออกจากบ้านด้วยความกลัวในความผิดของตน ถ้าครอบครัวให้อภัย ให้ความเข้าใจ เด็กก็จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กมีความต้องการกลับเข้าสู่ระบบครอบครัวได้ง่าย

3. กระบวนการที่พ่อแม่กระทำโดยไม่เจตนา

มักเกิดขึ้นกับครอบครัวเร่ร่อนเคลื่อนย้ายหางานทำ โอกาสที่เด็กจะพลัดหลงมีได้ง่าย แต่พ่อแม่ไม่มีเวลานานในการตามหา แต่ถ้าระบบของข่าวสารสงเคราะห์มีประสิทธิภาพ ครอบครัวและเด็กจะพบกันได้ดีที่สุด

ข้อสังเกตสำหรับกระบวนการนี้ โอกาสที่เด็กกลุ่มนี้จะยอมกลับเข้าสู่ครอบครัวมีมากที่สุด เพราะเด็กยังต้องการครอบครัว แต่เกิดเหตุการณ์ทำให้พลัดพราก ดังนั้นถ้าสามารถติดตามหาครอบครัวที่อยู่อาศัยของเด็กได้ หรือพ่อแม่ยังติดตามข่าวสารอยู่ ก็จะช่วยลดปัญหาเด็กเร่ร่อนประเภทนี้ได้

4. กระบวนการที่พ่อแม่กระทำโดยเจตนา

ลักษณะครอบครัวคล้ายคลึงกันแต่พ่อแม่มีเจตนาทิ้งเด็กไว้ในชุมชนที่สับสน และไม่มี การติดตามข่าวคราว

ข้อสังเกตสำหรับกระบวนการนี้ ในกรณีนี้โอกาสที่เด็กต้องการกลับสู่ครอบครัวมีอยู่เสมอ แต่ครอบครัวพ่อแม่อาจจะปฏิเสธเด็ก หรือไม่เต็มใจรับกลับเมื่อสืบพบ

5. กระบวนการจากสถานการณ์พลิกผัน

พ่อแม่ ญาติผู้อุปการะเสียชีวิต หรือติดคุก หรือหนีจากไป เด็กไร้ที่พึ่ง เหวง ว่าเหว่ ซึมเศร้า ต้องช่วยตัวเองให้อยู่รอดแต่ขณะเดียวกันก็ไม่ต้องการอยู่ในสถานที่เดิมที่รู้สึก กระทบกระเทือนใจ ต้องเร่ร่อนอย่างขวิญเสีย ถูกหลอกลวงได้ง่าย ดังนั้นถ้าเด็กสามารถเข้าสู่ระบบ การสงเคราะห์ได้เร็วเท่าไรก็จะเป็นผลดีต่อเด็ก

ข้อสังเกตกระบวนการนี้ คือ เด็กต้องการสิ่งยึดเหนี่ยว ต้องการผู้นำ ดังนั้นถ้าเด็กใครเข้ามาสู่ระบบการสังคมสงเคราะห์ได้เร็วเท่าไรจะเป็นประโยชน์กับร่างกาย ชีวิตและจิตใจมากขึ้นเท่านั้น เพราะเด็กเหล่านี้จะไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทันคนอื่น

แหล่งที่พักอาศัยของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร

เมื่อเด็กเร่ร่อนเดินทางมาถึงกรุงเทพมหานครแล้วมักจะอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีผู้คนสัญจรไปมาเป็นจำนวนมาก เพราะสามารถทำหาเลี้ยงชีพได้สะดวกและใช้เป็นที่พักอาศัยหลบซ่อนเป็น ที่หลบแดดหลบฝน แหล่งใหญ่ ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพฯ มีมากมายหลายแห่ง แต่ขอกล่าวเฉพาะแหล่งใหญ่ ๆ เพียง 5 แหล่งดังนี้คือ

1. พื้นที่หัวลำโพง

พื้นที่หัวลำโพงเป็นชุมชนทางรถไฟและเป็นสถานีปลายทางของเด็กเร่ร่อนจำนวนมากที่อาศัยติดขบวนรถไฟเข้ากรุงเทพฯ แรกเริ่มเด็กหลายคนใช้เป็นที่พักพิงอยู่อาศัยชั่วคราว เพราะยังไม่รู้ว่าจะเร่ร่อนไปไหนต่อ แต่เมื่ออยู่ไปแล้วก็พบว่าหัวลำโพงเป็นแหล่งที่มีเด็กเร่ร่อนจำนวนมาก เด็กใหม่จะได้รับการชักชวนจากเด็กเก่า ได้รับการแนะนำถึงวิธีการหาเลี้ยงชีพไม่ว่าจะด้วยการขอทาน การเก็บขวดพลาสติก หรือการแสวงหาอาหารเพื่อประทังชีวิต หัวลำโพงหรือที่รู้จักกันในกลุ่มเด็กเร่ร่อนว่า “อุ๊ยข้าวอุ๊ยน้ำ” จึงกลายเป็นที่อยู่ถาวรของเด็กเร่ร่อนและก็มีเด็กอีกหลายคนที่เร่ร่อนมาจากพื้นที่อื่น ๆ ในกรุงเทพฯ มาปักหลักอาศัยอยู่พื้นที่หัวลำโพง

2. พื้นที่สนามหลวง

พื้นที่สนามหลวงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เด็กเร่ร่อนเกือบทุกคนรู้จัก ไม่ว่าจะเด็กเร่ร่อนจากแถบใดของกรุงเทพมหานครก็ตาม เนื่องจากมีรถเมล์หลายสายผ่านและมีจุดหมายปลายทางที่สนามหลวง เมื่อเด็กนั่งรถเมล์ลงทางมาก็มักจะแวะลงที่สนามหลวง เพราะที่นี่เด็กจะมีโอกาสหาเลี้ยงชีพได้ง่าย ดังนั้นสนามหลวงจึงเป็นพื้นที่ที่เด็กเร่ร่อนทุกคนมีโอกาสได้มาสัมผัส อาจจะเป็นลักษณะของการหลงทาง การมาเที่ยว มาอยู่อาศัย หรือเป็นทางผ่านก่อนจะไปปักหลักอยู่ที่อื่น สนามหลวงจึงมีทั้งเด็กที่เพิ่งออกมาเร่ร่อนเป็นครั้งแรกและเด็กที่มีประสบการณ์เร่ร่อนมาแล้วอย่างโชกโชน

3. พื้นที่เชิงสะพานพุทธ

พื้นที่เชิงสะพานพุทธเป็นชุมชนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งที่มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก เป็นทั้งต้นทางรถเมล์ มีท่าเรือ และสวนสาธารณะ ประกอบกับอยู่ใกล้ปากคลองตลาดจึงมีความคึกคักจอแจตลอดทั้งวัน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งทำมาหากินแล้ว เด็กเร่ร่อนจากที่ต่าง ๆ ยังชอบไปใช้พื้นที่เชิงสะพานพุทธเป็นที่อาบน้ำ กระโดดน้ำเล่น เนื่องจากมีใโปะขนาดใหญ่ และมีที่ปลอดภัยสำหรับดมกาวที่ตำรวจไม่สามารถไปตามจับได้ มีสวนสาธารณะสำหรับวิ่งเล่นหน้าพระบรมรูปรัชกาลที่ 1 และมีที่หลบนอนที่ค่อนข้างปลอดภัย กันแดดกันฝนได้

4. พื้นที่สวนศรีนครินทร์

พื้นที่สวนศรีนครินทร์เป็นสวนสาธารณะ ซึ่งมีทำเลติดต่อกับห้างสรรพสินค้าใหญ่ เซ็นทรัลพลาซ่า เป็นย่านชุมชนที่ใหญ่อีกแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่เด็กเร่ร่อนใช้เป็นที่พักอาศัย กินอยู่ หลับนอนและหารายได้ พื้นที่นี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพื้นที่ตลาดหมอชิต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเร่ร่อนของเด็กหลายคนที่ติดรถโดยสารมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือและเชื่อมโยงกับพื้นที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งเป็นสถานที่ชุมชน เพราะเป็นชุมทางของรถเมล์หลายสายที่มีทั้งร้านค้า แผงลอย และผู้คนสัญจรไปมาตลอดทั้งวันจึงเป็นที่ทำมาหากินของเด็กเร่ร่อนจำนวนมาก

5. พื้นที่พัฒนพงษ์

พื้นที่พัฒนพงษ์เป็นแหล่งบันเทิงเริงรมย์ยามราตรีของคนกรุงเทพฯ และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พื้นที่นี้มีทั้งเด็กเร่ร่อนที่มาจากต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร จากย่านสลัมแถวโรงเรียนศึกษานารี สลัมคลองเตย เด็กเหล่านี้ล้วนมีปัญหาครอบครัว พ่อแม่ตาย เลิกกัน หรือพ่อแม่ปล่อยให้ปล่อยปละละเลย เด็กบางคนเที่ยวเร่ร่อนมาเรื่อยจนมาเจอแหล่งพัฒนพงษ์ก็ยึดเป็นแหล่งทำมาหากิน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่าเด็กเร่ร่อนประจำอยู่พื้นที่นี้จะเคยเร่ร่อนอยู่แหล่งอื่น ๆ มาก่อน เช่น สนามหลวง สะพานพุทธ เด็กจะรู้จัก “พัฒนพงษ์” จากการบอกเล่าจากเพื่อนเด็กเร่ร่อนด้วยกัน หรือได้รับการชักชวนจากนายหน้าหาเด็กขายบริการ พื้นที่นี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพื้นที่สวนลุมพินีซึ่งเป็นแหล่งหลบนอนของเด็กเร่ร่อนในช่วงเวลากลางวัน

นอกจากแหล่งใหญ่ ๆ ทั้ง 5 แห่งดังกล่าว ในปัจจุบันนี้ยังมีเด็กเร่ร่อนกระจายตัวอยู่กันเป็นจำนวนมาก เช่น พื้นที่สยามสแควร์ พื้นที่รามคำแหง พื้นที่วงเวียนใหญ่ พื้นที่บางแค และบริเวณห้างพาด้าปิ่นเกล้า เป็นต้น

รูปภาพที่ 1 พื้นที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 2 พื้นที่บริเวณท้องสนามหลวง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 3 อีกรวมหนึ่งของพื้นที่บริเวณท้องสนามหลวง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 4 พื้นที่บริเวณสี่ลม (พัฒน์พงษ์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 5 พื้นที่บริเวณหน้าห้างโรบินสัน สีม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 6 พื้นที่บริเวณสะพานพุทธ (ปากคลองตลาด)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 7 พื้นที่บริเวณหน้าห้างพาด้า ปิ่นเกล้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำศัพท์ต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)

จากการที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้างานทางด้านเอกสาร และลงพื้นที่ภาคสนามบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า เด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มที่พวกเขาใช้กันภายใน ซึ่งใครที่ต้องการจะสัมผัสชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ จะต้องเรียนรู้ความหมายของคำเหล่านี้ก่อน เช่น

1. **“ในย่าน”** หมายถึง สถานที่แห่งหนึ่งซึ่งอยู่ถัดจากชานชลาที่ 1 ไปทางด้านหลังหัวลำโพง เป็นที่สำหรับล้างและทำความสะอาดรถไฟที่มาจากต่างจังหวัดก่อนจะนำไปใช้งานครั้งต่อไป ณ แห่งนั้นมีก๊อกน้ำใหญ่ไว้สำหรับต่อท่อล้างตู้โบกี้ ซึ่งเด็ก ๆ ในหัวลำโพงใช้สำหรับเป็นที่อาบน้ำชำระความสกปรกออกจากร่างกาย เด็กเร่ร่อนทั้งหลายจะพากันซักเสื้อผ้าที่นั่นก่อนจะอาบน้ำ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเด็ก ๆ ทุกคนจะรอดตากเสื้อผ้ากันที่นั่นจนกว่าเสื้อแห้งก็จะนำมาใช้สวมใส่ต่อไป

นอกจากนี้ **“ในย่าน”** ยังมีโบกี้รถไฟอีกนับสิบจอดรอใช้งานเด็กเร่ร่อนแห่งหัวลำโพงจะเป็นที่พักผ่อนนอนหลับในยามใกล้รุ่งจนถึงเที่ยง บางคู่อาจพบเด็กเร่ร่อนหญิงชายมั่วสุมดมกาวหรือกินเหล้าส่งเสียงดัง บางคู่ใช้เป็นที่เสพสำหรับเด็กเร่ร่อนในวัยรุ่นด้วย

2. **“เปิดเบาะ”** เป็นคำอีกคำหนึ่งที่สำคัญต่อเด็กเร่ร่อน โดยทันทีที่เด็ก ๆ ตื่นนอนจากโบกี้รถไฟยามใกล้ ๆ เที่ยงแล้วเขาจะเตรียมตัวไปเปิดเบาะบรรดารถไฟที่ทยอยเข้าสู่หัวลำโพงในเวลาบ่ายแก่ ๆ ไปจนถึงใกล้สายสำหรับรถไฟที่เดินทางเข้าสู่กรุงเทพ ในยามค่ำคืน ทันทีที่รถไฟแล่นเข้าสู่ชาน เด็กเร่ร่อนจะกรูกันเข้าสู่ชบวน โดยเข้าทางประตูบ้าง เข้าทางหน้าต่างบ้าง ภายใต้ความมุ่งหมายเดียวกันคือเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากนั้นก็จะปิดล็อกประตูตู้รถหัวท้ายที่ตนอยู่แล้วเริ่มเปิดเบาะ เด็กบางคนเปิดคนเดียวเขาจะถือถุงกระสอบสีหม่นลากไปทั่ว ๆ ตู้รถที่มีเบาะเรียงรายก้ม ๆ เงย ๆ สายสายตาไปทั่ว ๆ มือก็กระวับเปิดเบาะโดยสารออกทุก ๆ เบาะด้วยความรวดเร็ว พบขวดน้ำพลาสติก กระป๋องน้ำอัดลม ขวดแก้วใส ก็จะนำไปใส่กระสอบที่ลากมา บางคนโชคดีพบอาหารเหลือ ๆ จากผู้โดยสารประเภทข้าวหรือผลไม้ เด็ก ๆ ก็จะนำของเหลือเหล่านั้นมาประทังชีวิต แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่เด็ก ๆ หวังจะพบก็คือ เศษเงินที่ผู้โดยสารทำหล่นระหว่างเดินทาง โดยเฉพาะรถวิ่งทางยาว ๆ ครั้งหนึ่ง ๆ เด็กจะได้จากการเปิดเบาะประมาณ 50 – 60 บาท ส่วนเด็กบางคนก็ทำงานเป็นทีมเขาจะโยนขวดพลาสติกหรือกระป๋องที่ได้ออกมาทางหน้าต่าง โดยจะมีเพื่อนอีกคนรอรับอยู่ข้างล่างแล้วนำของมาแบ่งกัน ก่อนที่จะไปขายต่อ

3. “**ไอ้พวกดมกาว**” เป็นถ้อยคำของเด็กเร่ร่อนวัยเด็ก (อายุ 10 – 14 ปี) ใช้เรียกเด็กเร่ร่อนอายุ 14 – 21 ปี ซึ่งมีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มเด็กเล็ก กล่าวคือ ทำตัวเกเรชอบแกล้งและข่มขู่เด็ก เด็กสองกลุ่มนี้มักไม่มีความเกี่ยวพันกันมากนัก ไอ้พวกดมกาวจึงหมายถึงเด็กโตที่เสพยาเสพติดประเภทกาวโดยใช้กาว 3K การที่เด็กเร่ร่อนดมกาวนั้นส่วนใหญ่มีเหตุผลที่ต้องการจะลืมความทุกข์เพราะเด็กเหล่านี้โดยมากมักมีเบื้องหลังอันเจ็บปวดในบ้าน

4. “**ขาใหญ่**” หมายถึง เด็กเร่ร่อนรุ่นใหญ่ที่มีอำนาจระบบนี้มีอยู่ทั่วทุกกลุ่มทุกพื้นที่ของเหล่าเด็กเร่ร่อนแม้กระทั่งที่หัวลำโพงก็ตาม แต่ในแหล่งนี้ส่วนใหญ่เด็กจะอยู่กันอย่างเสมอภาคมีกินมีใช้มีเสพพร้อมกัน ต่อเมื่อมีเรื่องทะเลาะวิวาทก็จะมีพี่เข้ามา พี่ ๆ จะเป็นเด็กเร่ร่อนรุ่นโต ซึ่งน้อง ๆ ให้ความเกรงใจ ซึ่งบางครั้งพี่ก็อาจเป็นขาใหญ่ได้เมื่อใช้กำลังข่มขู่เด็กตัวเล็กกว่าในเรื่องของการไถเงินเด็ก ๆ ซึ่งเรื่องทำนองนี้เด็กเล็กจำใจต้องยอมพวกพี่เขาบ้างมิฉะนั้นจะถูกรังแก อย่างไรก็ตามธรรมชาติของเด็กเร่ร่อนเขามักจะไม่เก็บเงินไว้กับตัวนาน ๆ เพราะเกรงกลัวต่อการสูญหายเนื่องจากเขาไม่มีบ้านไม่มีขอบเขตเฉพาะของตน ดังนั้นเด็ก ๆ เมื่อหาเงินมาได้จึงจะรีบใช้ให้หมดให้เร็วที่สุดภายในวันนั้นด้วยการกิน เที่ยวเล่น รวมไปถึงการซื้อยาเสพติด

5. “**หัวข้างและสามเหลี่ยม**” สำหรับคำว่า “**หัวข้าง**” และ “**สามเหลี่ยม**” ซึ่งเป็นคำเรียกขาน สนามหญ้าหน้าหัวลำโพงซึ่งมีลักษณะเกาะกลางถนนรูปสามเหลี่ยม และมีหัวข้างอยู่ตรงกลาง บางคนอาจนั่งเล่น บางคนรอคอยจิ้งหะเพื่อลักขโมยบางสิ่งจากคนเดินทางที่ทยอยเข้าสู่หัวลำโพง บางคนนอนแผ่ละเมอในฤทธิ์กาวด้วยยืม บางคนอาจมีการทะเลาะวิวาทจนถึงยกพวกตีกัน สำหรับเด็กเร่ร่อนหญิงตรงนี้คือ พี่ขายบริการทางเพศในราคา 180 – 200 บาทแบบชั่วคราว 1,000 บาทสำหรับค้างคืนโดยผู้หญิงจะเป็นคนจ่ายค่าเช่าในราคาประมาณ 30 บาทซึ่งหาได้ในโรงแรมราคาอุทยานหัวลำโพง

6. “**ดิงส์ดาว**” หรือ “**เป่าโป่ง**” หมายถึง การดมกาวของเด็กเร่ร่อน ซึ่งจะเป็นการกระป๋อง กาวหลอด กาว3K เป็นต้น

7. “**สก็อต**” หรือ “**พ้อมิงมา**” หมายถึง เด็กเร่ร่อนจะใช้เรียกคนกลุ่ม ๆ หนึ่ง นั่นคือ “**ตำรวจ**”

8. “**จ๊อคกี้**” หรือ “**ควบม้า**” หมายถึง เด็กเร่ร่อนจะใช้เรียกอาชีพการขายบริการทางเพศ

รูปภาพที่ 8 การเปิดเบาะของเด็กเร่ร่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 9 บริเวณ "หัวช้าง" และ "สามเหลี่ยม"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 10 พื้นที่ใน "ย่าน" บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาที่เด็กเร่ร่อนกำลังประสบอยู่

ปัญหาที่เด็กเร่ร่อนประสบอยู่ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ขาดการบริการพื้นฐานและด้อยโอกาสในการพัฒนาตนเอง

สำหรับปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ อธิบายว่า

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (2535) อธิบายถึงปัญหาที่เด็กเร่ร่อนประสบอยู่ 3 ประการ คือ

- ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตเสื่อมโทรม เด็กที่ออกมาเร่ร่อนมักพบกับปัญหาสุขภาพอนามัยและโภชนาการ คือ ปัญหาโรคผิวหนัง โรคขาดอาหาร ภูมิต้านทานน้อย รวมทั้งความผิดปกติทางด้านสมองและจิตใจ

- เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาทั้งด้านการศึกษา การเตรียมให้มีอาชีพและการอบรมจริยธรรม ความเป็นอยู่ ทำให้เด็กจิตใจหยาบกระด้างและสร้างปัญหาต่อเนื่องอื่น ๆ ตามมาเป็นลูกโซ่ เช่น ปัญหาการตั้งครุภรณ์ออกสมรส

- เด็กเร่ร่อนไม่สามารถเข้าถึงบริการที่รัฐจัดได้ไม่ว่าจะเป็นศูนย์เยาวชน ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น เพราะในความเป็นจริงพบว่า ผู้ที่สามารถเข้ารับบริการเป็นเด็กที่อยู่ในระบบโรงเรียน ขณะที่เด็กด้อยโอกาสอื่นๆ ไม่สามารถใช้บริการได้ เพราะมีข้อจำกัดมากมาย

ส่วน วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2540) ระบุว่า เด็กเร่ร่อนเป็นกลุ่มเด็กไร้ที่พึ่งพาอาศัยอย่างเป็นสุข มีวิถีชีวิตที่ขาดเสียซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการครองชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างไร้สวัสดิการใด ๆ ขยายความได้ว่า

- ไร้ที่พึ่งพิงอาศัยอย่างเป็นสุขนับแต่ภายในครอบครัวที่ไร้สุข จนอยู่ไม่ได้ กระทั่งต้องหนีออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อน ต่อกองหาที่หลบนอนให้พ้นภัย โดยหลบนอนอยู่บนต้นไม้ บนหลังคา ที่พักผู้โดยสารรถเมล์ ในอุโมงค์ใต้ดินมืดใต้ถนน หลบเข้าไปนอนในปะรำที่ลอยรับผู้โดยสาร อยู่บนตอมห่อใหญ่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา ในบ้านร้าง ในที่รกร้างทำยวัด เป็นต้น

- ขาดเสียซึ่งพื้นฐานในการครองชีวิต โดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มไม่เพียงพอ ยารักษายามป่วยไข้ อาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการพัฒนาร่างกายและสุขภาพ ดังนั้นภาพของเด็กเร่ร่อนที่ตระเวนขอทานและคุ้ยหาเศษสิ่งของตามถังขยะทั่วไปเพื่อใช้ขายหาเงินหรือกินประทังชีวิต จึงเห็นอยู่ทั่วไป พร้อม ๆ กับร่างกายที่สกปรกมอมแมมด้วยเสื้อผ้าชุดเดิมที่สวมอยู่ตลอดเวลา และสิ่งที่ต้องตระหนักที่สุดยามป่วยไข้ที่ต้องนอนชมไร้คนดูแลรักษาจนกว่าจะหายเอง

- อยู่ในสังคมอย่างไรสวัสดิภาพใด ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของ “การได้รับโอกาสพัฒนาตนเองรอบด้าน” ตั้งแต่เรื่องของการศึกษา นันทนาการ การฝึกหัดวิชาชีพ ซึ่งสิทธิพื้นฐานเหล่านี้เป็นสวัสดิการที่เด็กไม่ได้รับ

นอกจากนี้แล้ว สมพงษ์ จิตระดับ (2540) กล่าวว่า เด็กเร่ร่อนจะดำเนินชีวิตแบบไร้ทิศทางระหกระเหินไปตามที่ต่าง ๆ หาเศษอาหารกินตามถังขยะ ร้านอาหาร ภัตตาคาร หลังนอนตามป้ายรถเมล์ ได้สะพาน บ้านร้างและอื่น ๆ การดำเนินชีวิตทั่วไป อาศัยอยู่กับครอบครัวบ้าง มีอาชีพและรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ประเภทชั่วคราวทำ ขายลอตเตอรี่ หมากฝรั่ง ขายดอกไม้ หนังสือพิมพ์ ขอด่านตามถนน สะพานลอย แหล่งท่องเที่ยว การเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ ตามที่ต่าง ๆ ตามความพอใจและสนุกสนาน มีการผจญภัย รักอิสระเสรีภาพ เริ่มมีกลุ่มเพื่อนที่อยู่ในวัยและเพศเดียวกัน การดำเนินชีวิตจึงเน้นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการอยู่รอด

2. เสี่ยงต่อการกระทำผิดและถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางที่ผิด

สำหรับปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ อธิบายว่า

วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ (2540) ระบุว่า ความที่เป็นเด็กเร่ร่อนไม่มีคนคอยดูแลปกป้องและใส่ใจให้ความรู้ เด็กเร่ร่อนจึงอยู่ในภาวะเสี่ยงมากที่จะกลายเป็นเด็กกระทำความผิดได้ง่ายและถูกล่อลวงไปในทางที่ไม่ดีได้ สถานการณ์บนถนนหนทางแม้จะทำให้เด็กมีอิสระภาพ ไม่ถูกดูค่าหุบตีจากครอบครัว แต่ยังมีความเสี่ยงไม่น้อยที่รอคอยเด็กเหล่านี้อยู่ ตั้งแต่การรวมกลุ่มเสพยาเสพติด ประเภทสารระเหย จนถึงถูกผู้ใหญ่มงัดข้อให้ขอด่าน สอนให้ลักเล็กขโมยน้อยจนถึงการจี้ดงะรดยนต์ ที่น่าห่วงใยยิ่งกว่านี้ คือ การตกอยู่ในวงจรทางเพศที่มีลักษณะช่วยเหลือบำบัดความใคร่ให้แก่ชายประเภทสอง และชาวต่างชาติที่มีจิตวิตถารในทางเพศ

นอกจากนี้แล้ว สายสุรี จุติกุล (2535) ระบุว่า เด็กเร่ร่อนเป็นเด็กกลุ่มที่เสี่ยงในหลาย ๆ เรื่อง ได้แก่

ประการที่ 1 เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของมิชฉาชีพ ซึ่งจะทำให้เด็กพลอยมีอาชีพที่ไม่สุจริตไปด้วยในที่สุด มีรายงานของเด็กเกี่ยวกับการที่รู้จักเด็กเร่ร่อนรุ่นโตอายุประมาณ 18 ปี ที่รวบรวมเด็ก ๆ ที่อายุน้อยกว่าไว้ใช้ในกิจการต่างๆ รายหนึ่งถูกสอนให้เป็นขโมย โดยให้นั่งเล่นตามชายหาดที่พืชยา เมื่อชาวต่างชาติลงเล่นน้ำ ก็จะทำของมีค่าไว้ เช่น กล้องถ่ายรูป กระเป๋าตังค์ เป็นต้น เด็กถูกสอนให้คอยขโมยของเหล่านี้มาให้รุ่นพี่ ซึ่งจะแบ่งเงินให้ 10-20 บาทเท่านั้น เด็กบอกว่าถ้าไม่ทำจะ “ถูกอัด”

ประการที่ 2 เสี่ยงต่อการประกอบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่พึงประสงค์ด้วยใจสมัคร เช่น การลักเล็กขโมยน้อยตามห้างสรรพสินค้า การสูดพินเนอร์ การสูบบุหรี่ และติดยาเสพติดอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะหัดจากเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกันค่อนข้างมาก นอกจากนั้นเด็กจะเรียนรู้จากกัน และกันเรื่องวิธีหนีตำรวจ วิธีชุกซ่อนสิ่งเสพติดเพื่อหลบหนีการจับกุม วิธีพูดเท็จเพื่อให้พ้นโทษ เป็นต้น

ประการที่ 3 เสี่ยงต่อการติดเกมและโรคเอดส์ เนื่องจากหลายรายมีอาชีพนอนกับชาวต่างชาติเพื่อให้ได้เงินมาโดยง่าย ในระยะต้น ๆ ที่รู้จักกับเด็ก ๆ จะปฏิเสธพฤติกรรมนี้ จนเมื่อเด็กไว้ใจในระดับหนึ่งเด็กจะเล่าให้ฟังพร้อมทั้งบ่งชี้สถานที่ต่าง ๆ ที่เด็กเคยใช้หาคู่นอนเหล่านี้ รวมทั้งชื่อบุคคลที่ทำตัวเป็นแม่ค้าหรือพ่อค้าคนกลางที่เป็นสื่อพาชาวต่างชาติมาพบกับเด็ก จากการตรวจพบได้มีการติดเชื้อเอดส์กันแล้ว ซึ่งเป็นอันตรายต่อเด็กเองและอันตรายในการแพร่กระจายเชื้อ

ประการที่ 4 มีอนาคตที่ค่อนข้างเลียม เพราะเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่จบประถมศึกษา โอกาสเรียนน้อยมาก เนื่องจากการศึกษาในระบบยังไม่เอื้อต่อวิธีเร่ร่อนเรียน พร้อมทั้งยังไม่มีหน่วยงานใดที่แสดงตนพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อเด็กเหล่านี้อย่างจริงจังยกเว้นในกรณีที่ถูกจับแล้ว นอกจากนี้ทักษะในอาชีพใดอาชีพหนึ่งก็ไม่มี ประกอบกับลักษณะบุคลิกภาพของเด็กที่ไม่ชอบอยู่เป็นที่ ขาดความสนใจและความตั้งใจระยะยาว เด็กจะขาดอนาคตที่ดี และอาจกลายเป็นคนถ่วงสังคมในระยะยาวแทนที่จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม

สรุปได้ว่า ปัญหาที่เด็กเร่ร่อนประสบอยู่นั้นมีมากมายตั้งแต่ปัญหาขั้นพื้นฐานในเรื่องปัจจัย 4 ปัญหาขาดความรักความเข้าใจและปกป้องดูแลจากผู้ใหญ่ ปัญหาการติดยาเสพติดหลาย ๆ ชนิด ปัญหาในการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การจับกุมในข้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงมีโอกาสจะติดโรคร้าย เช่น เอดส์ กามโรค เป็นต้น

การบริการต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่อเด็กเร่ร่อน

การบริการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐมีให้แก่เด็กเร่ร่อน จากการศึกษาพบว่า นิตยา กัถลีระตะพันธ์ (2535) ได้อธิบายถึง การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนว่า รัฐมีภาระหน้าที่รับผิดชอบระดับประเทศ การดำเนินการเพื่อสวัสดิการสังคมจำเป็นต้องมีระเบียบขั้นตอน การประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและพื้นที่ดำเนินการที่กว้างขวาง การดำเนินการที่จะต้องดำเนินการไปตามนโยบายและแผนการที่เหมาะสม เด็กเร่ร่อนจะถูกตรวจจับตามแหล่งสาธารณะต่าง ๆ แหล่งชุมชน และแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ เป็นครั้งคราวเพื่อปราบปรามพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสังคม ทั้งนี้เด็ก

จะได้รับการพิจารณาจากตำรวจและนักสังคมสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ให้นำส่งไปยังสถานสงเคราะห์หรือสถานแรกรับตามแต่กรณี เพื่อการสงเคราะห์และแก้ไขปัญหาคือไปนี้ ลักษณะนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐกับรัฐ คือ ตำรวจท้องที่กับเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์แต่ละจังหวัด แต่ในบางกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ พัทยา หาดใหญ่ เป็นต้น ตำรวจท้องที่อาจมีแผนการตรวจจับโดยปกติอยู่แล้ว เพื่อลดปัญหาการก่อวินาศกรรมนักท่องเที่ยวของกลุ่มเด็กเร่ร่อน แล้วจึงนำส่งให้กับกรมประชาสงเคราะห์ภายใน 24 ชั่วโมง และในบางกรณีเด็กหนีออกจากสถานสงเคราะห์ สถานแรกรับของรัฐแต่ถูกตามตัวนำส่งคืนได้ นอกจากนี้เด็กอาจจะเข้ามาสู่สถานบริการของรัฐโดยชุมชนเป็นผู้นำส่งเพื่อป้องกันเด็กไว้ก่อนที่จะกลายเป็นเด็กเร่ร่อน อันเนื่องมาจากการที่เด็กถูกข่มเหงรังแก ทารุณ หรือเกิดจากพ่อแม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่มีญาติพี่น้องที่จะอุปการะได้ บางกรณีได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่าพบเด็กพลัดหลง นักสังคมสงเคราะห์จะไปรับเด็กมาตามหาญาติและครอบครัวต่อไป

ดังนั้นการเข้าสู่บริการของรัฐของเด็กเร่ร่อนจึงเป็นการถูกนำมาอย่างกะทันหันและไม่สมัครใจจากขบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ด้วยวิธีการนี้สามารถให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคือเด็กเร่ร่อนได้เป็นจำนวนมากต่อไป โดยใช้ยุทธวิธีการสงเคราะห์ในระหว่างที่เด็กอยู่ในระบบ หลังจากที่เด็กเร่ร่อนได้เข้าสู่ระบบการสงเคราะห์ของรัฐแล้ว โอกาสที่เด็กจะแสวงหาความรู้และกลับสู่บ้าน หรือครอบครัวค่อนข้างจะมีง่ายกว่าการใช้ชีวิตเร่ร่อนอยู่ในถนน เพราะนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ติดตามเบาะแส ภูมิหลังของเด็กเพื่อการช่วยเหลือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และนำส่งกลับภูมิลำเนา พร้อมกับมีการเยี่ยมเยียนเด็กและครอบครัวเป็นระยะ ๆ เด็กบางคนที่มีอายุครบ 18 ปี อาจแจ้งเรื่องขอพ้นจากสถานสงเคราะห์เองได้ หรือจากไปตามระบบระเบียบของทางราชการ เช่น สถานแรกรับส่งต่อไปสถานสงเคราะห์เพื่อรับการศึกษาและฝึกวิชาชีพ หรือมีการขอเด็กข้ามสถานสงเคราะห์ข้ามภาคกันได้ เป็นต้น แต่มีการจากไปแบบผิดระเบียบอยู่บ้างเป็นครั้งคราว เช่น การหนี ซึ่งขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน

การบริการต่าง ๆ ที่หน่วยงานของภาครัฐมีให้กับเด็กในอุปการะ คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และบริการอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น การจัดทำทะเบียนประวัติ การวิเคราะห์และจิตบำบัด เป็นต้น กิจกรรมที่มีให้มักเป็นกิจกรรมภายในสถานที่ ได้แก่ ให้การศึกษาการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบ กิจกรรมกีฬาและดนตรี กิจกรรมด้านการฝึกอบรมอาชีพ กิจกรรมทางศาสนา อบรมศีลธรรมจรรยา กิจกรรมบริการในและนอกสถานที่ เช่น พาเด็กไปให้บริการชุมชน (ตัดผม) พัฒนาสถานที่ การนันทนาการ การทัศนศึกษา การตรวจสุขภาพ และกิจกรรมการเข้าค่าย เป็นต้น

การกระจายบริการของรัฐให้แก่เด็กเร่ร่อนทั่วไปยังไม่เห็นได้ชัดเจนนักเพราะการมีสนามกีฬาเยาวชนหรือสนามเด็กเล่น ห้องสมุดสำหรับเด็กตามแหล่งต่าง ๆ มียังไม่ทั่วถึง และเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กเร่ร่อน เด็กยากจนก็ไม่กล้าเข้ามาใช้บริการเหล่านั้น ส่วนมากจะเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวมีอันจะกินเข้ามาใช้บริการมากกว่า บริการทางการศึกษาและสุขภาพอนามัยยังอยู่ไกลจากการเข้าถึงกลุ่มเด็กเร่ร่อนในท้องถนนโดยสิ้นเชิง

ส่วนการดำเนินงานของภาคเอกชนนั้น เอกชนจะให้บริการและกิจกรรมไว้ในเรื่องของความจำเป็นพื้นฐาน ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค รวมถึงการทำประวัติเด็ก และจิตบำบัดไม่ต่างกับของภาครัฐ แต่เจ้าหน้าที่ของเอกชนมีอาสาสมัครที่สามารถทำงานเต็มเวลาในภาคสนามเข้าถึงแหล่งสาธารณะใกล้ชิดกับเด็กเร่ร่อนในท้องถนนได้มากกว่ารัฐ จึงสามารถกระจายการเรียนการสอน การสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กเร่ร่อนผู้สนใจเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้มาก เพราะช่วงความสนใจของเด็ก ๆ ไม่ยาวนาน มักจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน

โดยที่ วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2540) กล่าวว่า เป็นการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อพบปะ คลุกคลี ทำความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างคนทำงานกับเด็ก คนทำงานพัฒนาเด็กเหล่านี้ชื่อเรียกว่า “ครูข้างถนน” หรือ “ครูอาสา” ที่ได้รับการคัดเลือก ผ่านการฝึกอบรมเพื่อทำงานกับเด็กเร่ร่อนมาเป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีอุปกรณ์และปัจจัยต่าง ๆ ลงทำงาน เพื่อกระตุ้นความสนใจจากเด็ก รวมทั้งยังมีคู่มือการทำงานไว้ประกอบการลงทำงานอีกด้วย ข้อพิเศษของการทำงานเชิงรุกเช่นนี้ คือ เน้นการทำงานเชิงจิตวิทยาเพื่อสร้างความผูกพันและยอมรับจากเด็ก กระทั่งเด็กจะติดตามเข้าไปอยู่ภายในบ้านที่เปิดขึ้นสำหรับพวกเขาต่อไป ซึ่งเป็นรูปแบบที่ต่างจากการไล่จับเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งการเปิดบ้านสำหรับเด็กขึ้น โดยบ้านนี้จะมีลักษณะเปิดกว้างสำหรับเด็กที่จะเข้าหรือออกจากบ้านเมื่อใดก็ได้ ทั้งนี้ภายในบ้านจะมีครูคอยดูแล คอยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ รวมทั้งมีปัจจัยและบรรยากาศที่สร้างความสนใจให้เด็ก ๆ มีความสนุก มีความสุขที่จะใช้ชีวิตในบ้านมากกว่าที่จะไปอยู่ตามถนนหนทาง ซึ่งเป้าหมายของบ้านเปิดลักษณะนี้จึงอยู่ที่การทำให้เด็กหันกลับมาใช้ชีวิตในบ้าน บ้านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูจะช่วยให้เด็กเปิดเผยความในใจและความคาดหวังของชีวิตออกมา ตั้งแต่เหตุของการหนีออกจากบ้าน ความรู้สึกต่อครอบครัว จนถึงความมุ่งหวังและปรารถนาของชีวิตว่าต้องการจะทำอะไร จะเป็นอะไร การจากไปของเด็กเร่ร่อนในบ้านเปิดไม่เป็นสิ่งรุนแรงผิดปกติ เพราะเมื่อเด็กเข้ามาก็มาโดยสมัครใจ ดังนั้นเด็กจะไป ๆ มา ๆ ตามความพอใจไม่มีการบังคับ แต่ผลของการอยู่ร่วมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง บางคนจะมีพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันที่มีวินัยขึ้น รู้จักการขออนุญาตที่จะไปและคิดอยากกลับไปเยี่ยมบ้านของตนเอง

ถ้านำเอาแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐมาผสมผสานกับการดำเนินงานของภาคเอกชนได้ในบางส่วนน่าที่จะเกิดประโยชน์ร่วมกัน และแก้ไขปัญหาการเร่ร่อนของเด็กได้ เช่น จัดให้มีศูนย์เปิดตามแหล่งชุมชนที่ทั้งรัฐและเอกชนวิจิตรร่วมกันได้น่าจะมีปัญหาเด็กเร่ร่อนวนเวียนอยู่เป็นประจำ และมีบุคลากรเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครเป็นประจำ มีบรรยากาศในการเชิญชวนเด็กให้เข้ามาสัมผัสได้ เช่น มีที่อ่านหนังสือ มีอาสาสมัครประจำ มีอุปกรณ์การทำงาน ศิลปะทัศนกรรม มีของเด็กเล่น มีที่พักผ่อน มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและรับฟังปัญหาหรือเรื่องที่เด็กอยากเล่า เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้การให้บริการแก่เด็กในอุปการะของหน่วยงานรัฐเองก็ยังมีอุปสรรคบางประการที่ไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงเต็มที่ เพราะ

1. ปัญหาบุคลากร มีไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็กที่มีทำให้เพิ่มภาระหน้าที่อย่างมากกับเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ในหน่วยงานปัจจุบัน ปัญหาที่กระทบต่อเจ้าหน้าที่คือ ความเครียด การไม่ได้พักผ่อน อารมณ์ขุ่นมัว เหล่านี้จึงเป็นผลกระทบสู่เด็กโดยตรง คือ การเป็นผู้ที่ต้องรองรับอารมณ์ของเจ้าหน้าที่บางคนทำให้เด็กเกิดการสับสนในพฤติกรรม

นอกจากนี้การที่มีบุคลากรไม่มีคุณสมบัติตรงตามหน้าที่ที่จะทำ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับเด็กและการบริหารบริหารจัดการ ไม่รู้จักการใช้ภาษาที่ดีสำหรับอบรมแนะนำเด็ก การขาดแคลนนักวิชาชีพโดยตรงเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องแก่เด็ก เช่น ครูดนตรี ครูพลศึกษา ครูศิลปะ ครูฝึกวิชาชีพเฉพาะ เป็นต้น จะยิ่งสร้างความเบื่อหน่ายและไม่สนใจกิจกรรมต่าง ๆ แก่เด็กมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาสถานที่คับแคบมีไม่เพียงพอกับกิจกรรมหลายประเภท ยังรวมไปถึงที่อยู่อาศัย ที่กิน ที่นอน ที่เรียน และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การเรียน การฝึกอาชีพไม่เพียงพออีกด้วย

3. ปัญหาการอยู่ร่วมกันของเด็กที่ต่างวัยกัน หรือพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ต้องเรียนร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันจะเกิดการแบ่งแยกและรังแกกัน ทำร้ายกันในกลุ่มของเด็ก ซึ่งพบได้จากสถานแรกรับเนื่องจากเด็กจะผ่านเข้ามาในระยะสั้น

4. ปัญหาการขาดครุภัณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ เป็นต้น

ตารางที่ 3 แสดงอัตราความเหมาะสมของจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อเด็ก

ประเภท	จำนวนปัจจุบันไม่เหมาะสม	จำนวนที่ควรจะเป็น
นักจิตวิทยา	1 : เด็กในอุปการะทั้งหมด	1 : 10
นักสังคมสงเคราะห์	1 : 75 – 200	1 : 15 – 50
แม่บ้าน	1 : 25 – 40	1 : 5 – 10
พ่อบ้าน	1 : 25 – 50	1 : 10 – 20
ผู้ดูแลเด็กอ่อน	1 : 27	1 : 4
ผู้ดูแลเด็กโต (4 ขวบ)	1 : 24	1 : 7
พี่เลี้ยง	ไม่ทราบ	1 : 30

หอพัก 1 หลัง : เด็ก 50 คน

บ้าน 1 หลัง : เด็ก 10 – 25 คน

ที่มา : นิตยา กัทลีระตะพันธ์ (2535)

สรุปจุดเด่นและจุดด้อยในการบริการต่าง ๆ ที่ภาครัฐและภาคเอกชน

ดำเนินการอยู่เพื่อเด็กเร่ร่อน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนแล้ว จะเห็นจุดเด่นและจุดด้อยที่ชัดใน 3 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประเด็น 1 การเข้าถึงตัวเด็กเร่ร่อน

หน่วยงานรัฐบาล เช่น กรมประชาสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำเด็กเร่ร่อนเข้ามาส่งสถานแรกรับและสถานสงเคราะห์โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย วิธีนี้ดำเนินการมานานหลายปี จนเกิดภาพชินตาของเจ้าหน้าที่ที่วิ่งไล่กวาดเด็กเร่ร่อน และชินชาต่อการที่เด็กเร่ร่อนที่ถูกจับและหนีออกมาบ่อยครั้ง

หน่วยงานภาคเอกชนจะเข้าถึงตัวเด็กเร่ร่อนด้วยการรุกเข้าไปทำความรู้จักอย่างต่อเนื่อง จนเกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เกิดความไว้วางใจกันและติดตามบรรดาครูข้างถนนเข้ามายังบ้านพักที่เปิดขึ้นด้วยความเต็มใจ ดังสถิติที่เด็กเข้ามาয় “บ้านสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ในแต่ละปีมากถึง 200 คน”

ประเด็น 2 บ้านพักสำหรับเด็ก

หน่วยงานรัฐบาล เช่น กรมประชาสงเคราะห์จะเปิดสถานแรกรับและสถานสงเคราะห์เด็กขึ้นรองรับเด็กที่ถูกเจ้าหน้าที่นำตัวมาจากสถานที่ทั่วไป โดยสถานแรกรับและสถานสงเคราะห์เด็กเหล่านี้จะมีลักษณะเป็น “สถานที่ยึด” เด็กถูกจำกัดให้อยู่ภายในและออกมาไม่ได้ รวมถึงบรรยากาศการดูแลที่เข้มงวด เต็มไปด้วยกฎระเบียบ ทำให้เด็ก ๆ อึดอัดใจ ซึ่งตรงข้ามกับบ้านพักเด็กเร่ร่อนที่ภาคเอกชนต่าง ๆ เปิดขึ้น จะมีลักษณะเป็น “บ้านเปิด” เด็กจะมาอยู่เมื่อไรหรือออกไปเมื่อใดก็ได้ เน้นบรรยากาศที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สนุกสนาน เพื่อเป็นแรงจูงใจสำคัญให้เด็กตัดสินใจอยู่โดยไม่ต้องออกไปเร่ร่อนอีกต่อไป

ประเด็นที่ 3 ความต่อเนื่องของการทำงาน

หน่วยงานรัฐบาลจะมีงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่องไม่ขาด ทำให้งานที่ทำสามารถดำเนินงานต่อไปโดยไม่สะดุดหยุดลง ในขณะที่ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนต้องอาศัยเงินบริจาคจากประชาชนหรือจากองค์กรการกุศลต่างประเทศทำให้การทำงานมีโอกาสหยุดลงได้หากงบประมาณเหล่านี้สิ้นสุดลง

ดังนั้น การทำงานเพื่อเด็กเร่ร่อน ที่ดำเนินการอยู่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันไป ซึ่งควรที่จะนำไปพิจารณาให้สอดคล้องกัน เพื่อจะได้สร้างพลังในการทำงานให้กว้างขวางและครอบคลุมเป็นประโยชน์ให้แก่เด็กเร่ร่อนให้มากที่สุด สามารถสรุปจุดเด่นและจุดด้อยของหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาของเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงจุดเด่น – จุดด้อยระหว่างการใช้บริการแก่เด็กเร่ร่อน ของภาครัฐและภาคเอกชน

	หน่วยงานภาครัฐบาล	หน่วยงานภาคเอกชน
จุดเด่น	1. งบประมาณและสถานที่พร้อม 2. ทำงานได้ต่อเนื่องตลอดไป	1. รุกทำงานด้วยใจรักและเข้าถึงเด็ก 2. ตัดสินใจได้เร็ว ไม่มากด้วยระเบียบ
จุดด้อย	1. เต็มไปด้วยระเบียบซับซ้อน 2. เน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ	1. งบประมาณจำกัด สถานที่ไม่พร้อม 2. ทำงานได้ไม่ต่อเนื่อง

ที่มา : วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์ (2540)

บทที่ 4 ประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อน

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกรณีศึกษาจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ชาย – หญิงที่มีอายุระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ – 18 ปีบริบูรณ์ โดยที่ผู้ศึกษาต้องการทำความเข้าใจเด็กเร่ร่อนในเรื่องต่าง ๆ (เช่น ความรู้สึก ความคิด โลกทัศน์ เป็นต้น) ด้วยมุมมองของเด็กเร่ร่อนในพื้นที่ดังกล่าวโดยตรง เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน สภาพความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ตลอดจนโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในมุมมองของเด็กเร่ร่อนเอง แต่จากการที่ผู้ศึกษาได้ลงภาคสนามพบว่าในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า ในปัจจุบันนี้จะมีจำนวนเด็กเร่ร่อนชายเป็นส่วนใหญ่ แต่เด็กเร่ร่อนหญิงค่อนข้างมีจำนวนน้อย และถ้าหากมีทางสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และครูในโครงการตำรวจรถไฟก็จะนำเด็กเร่ร่อนหญิงส่งไปยังสถานสงเคราะห์อื่น ๆ แทน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ถ้าหากนำเด็กเร่ร่อนหญิงและชายมาอยู่ร่วมกัน เพราะครูตำรวจรถไฟไม่สามารถอยู่ดูแลเด็กเหล่านั้นเวลาตอนกลางคืนได้ ซึ่งเป็นเวลาออกราชการแล้ว จึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีแต่เด็กเร่ร่อนชายเท่านั้น

สำหรับการสังเกตทั่ว ๆ ไปจะพบว่า เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะมีวิถีชีวิตประจำวันในแต่ละวันในลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่จะต้องมีการทำงานหรือการประกอบอาชีพของแต่ละคน ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละคน แต่ผู้ศึกษาพอจะสรุปวิถีชีวิตได้เป็น 2 ช่วงเวลาคือ 1) ตอนเวลาช่วงเช้าประมาณ 03.00 น. – 09.00 น. และ 2) ตอนเวลาบ่ายประมาณ 16.00 น. – 19.00 น. เด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ส่วนใหญ่ทั้ง 2 ช่วงเวลาจะประกอบอาชีพการเก็บขวดพลาสติก กระจังโลหะต่าง ๆ ของบนรถไฟที่ผู้โดยสารทิ้งเอาไว้ เป็นต้น ซึ่งการหาของบนรถไฟของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะเรียกว่า “การเปิดเบาะ” สำหรับการหาสิ่งต่าง ๆ ในบริเวณนี้เพื่อขายจะเป็นที่นิยมของเด็กในการประกอบอาชีพนี้มากเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถจะทำได้ง่าย และไม่ต้องอาศัยการลงทุนต่าง ๆ เลย โดยที่เด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะขายสิ่งต่าง ๆ ที่หามาในราคาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งของที่หามาได้ ส่วนใหญ่ราคาขวดพลาสติกจะถูกกว่ากระจังโลหะ (ราคาขวดพลาสติก กิโลกรัมละ 4 – 10 บาท ราคากระจังโลหะกิโลกรัมละ 25 – 30 บาท) บางครั้งเด็กเร่ร่อนจะออกไปเก็บของด้วยกันเป็นกลุ่ม แต่ในบางครั้งจะออกไปคนเดียวก็มีถ้าหากวันนั้นเพื่อนของเด็กเร่ร่อนไม่ได้ไปด้วยก็จะรับเงินจำนวนนั้นคนเดียว

นอกจากการเก็บของต่าง ๆ ขายแล้ว เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ยังมีการเดินขอเงินจากบุคคลทั่ว ๆ ไปที่มาใช้บริการของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) บางครั้งเด็กจะขอได้เงินหรือไม่จะขึ้นอยู่กับความขยันของเด็กเร่ร่อนเอง ส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนจะขอได้ประมาณวันละ 50 – 100 บาท นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนบางคนยังมีการหาอาชีพอย่างอื่น ๆ ทำนอกจากการเก็บของขายและขอเงินจากบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ การเช็ดกระจกรถตามสี่แยกไฟแดงในบริเวณนั้น หรือการรับจ้างทำความสะอาดรถไฟกับเจ้าของการรถไฟ หรือรับจ้างแม่ค้าพ่อค้าทำการเสิร์ฟอาหารและล้างจาน เป็นต้น การประกอบอาชีพต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเป็นการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม แต่ก็ยังมีอาชีพบางประเภทที่ผิดกฎหมายซึ่งเด็กเหล่านี้ประกอบอาชีพคือ “การลักขโมย” และ “การขายบริการทางเพศ” ซึ่งการขายบริการทางเพศเป็นการขายแบบชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น ถ้าหากมีคนเข้ามาติดต่อเด็กบางคนก็จะขายบริการให้ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมาใช้บริการได้แก่ “ผู้ชาย” หรือ “กระเทย” เป็นคนเข้ามาติดต่อเองโดยตรง แต่ถ้าหากคนที่ไม่ยินยอมหรือไม่ชอบเมื่อมีคนเข้ามาติดต่อบางครั้งอาจจะมีการยกพวกชกต่อยคนที่เข้ามาติดต่อก็มี การขายบริการทางเพศของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการขายบริการแบบชั่วคราวไม่ได้ค้างคืน ซึ่งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการหาสถานที่จะเป็นภาระบุคคลที่เข้ามาใช้บริการเป็นคนออกทั้งหมด สถานที่ส่วนใหญ่จะเป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ สถานีรถไฟที่มีราคาถูก การขายบริการทางเพศทุกครั้งของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะมีการเตรียมตัวสำหรับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ด้วย โดยการใช้ถุงยางที่ตัวเด็กเร่ร่อนเตรียมเอาไว้เอง หรือคนที่มาใช้บริการเตรียมเอามา ซึ่งความรู้ในการป้องกันตัวเองเป็นการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ครูตำรวจ คนมาใช้บริการ และสื่อต่าง ๆ จากการขายบริการทางเพศนี้จึงเกิดคำเรียกในกลุ่มเด็กว่า “ควบม้า” หรือ “จ๊อคกั”

หลังจากที่เด็กบางคนออกไปหาของในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และคนที่ไม่ได้ออกไปเก็บของในตอนเช้าจะต้องตื่นขึ้นมาทำความสะอาดรอบ ๆ บริเวณโครงการครูตำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟ อาบน้ำ กินข้าวเช้า (ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสำเร็จรูปต่าง ๆ เช่น บะหมี่สำเร็จรูป อาหารกระป๋อง เป็นต้น) เวลาประมาณ 08.00 น. – 11.30 น. จะเป็นการเรียนวิชาพื้นฐานต่าง ๆ เช่น หัดเขียนหนังสือ บวกเลข อ่านหนังสือ เป็นต้น และมีการสอนวิชาคอมพิวเตอร์เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ เกมส์ และเวลาประมาณ 11.30 น. – 12.00 น. จะเป็นการอบรมศีลธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กเร่ร่อน เรียกเวลานี้ว่า “ชั่วโมงพบครูตำรวจ” ครูตำรวจจะซักถามเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ที่อยู่ในโครงการฯ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการไปทำอะไรมาบ้างของวันที่ผ่านมา โดยการซักถามจากตัวเด็กเร่ร่อนและกลุ่มเพื่อน (Peer Group) เด็กเร่ร่อนเอง ถ้าหากเป็นการประพฤติหรือการปฏิบัติของเด็กเร่ร่อนที่ขัดต่อความ

ถูกต้องก็จะสอนว่าไม่ควรจะทำและอธิบายสาเหตุ – เหตุผลให้เด็กเร่ร่อนเข้าใจด้วย จะได้ไม่ปฏิบัติ
 อีก หลังจากเวลาประมาณ 12.00 น. – 13.00 น. จะเป็นการรับประทานอาหารกลางวัน
 โครงการฯ ซึ่งแม่ค้าในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ทำมาส่งวันละ 15 – 20 กล่อง
 หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะมีอิสระต่อการทำกิจกรรม
 ต่าง ๆ ได้ บางคนจะออกไปประกอบอาชีพต่าง ๆ (เช่น การเก็บของ การขอเงิน การขีดกระจก เป็นต้น)
 บางคนไปเล่นเกมสล็อตตามห้างสรรพสินค้า ส่วนใหญ่จะไปเล่นที่ห้างฟิวเจอร์บางแค บางคนอยู่
 เล่นคอมพิวเตอร์ที่โครงการฯ เป็นต้น

การใช้จ่ายของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่เด็กจะหาเงินมาได้จะต้องรีบใช้จ่ายทันที
 เพราะกลัวเพื่อน ๆ ด้วยกันขโมยไป หรือถูกรีดไถจากคนอื่น ๆ การใช้จ่ายของเด็กในบริเวณนี้จะ
 เป็นการใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงหรือหาความสนุกสนาน หรือเกี่ยวข้องกับตัวเองเป็นหลัก เช่น ซื้อ
 เสื้อผ้าชุดใหม่ ซื้อขนมอาหาร เล่นเกมส์ เล่นสเก็ต ซื้อชาวด์เบาท เป็นต้น นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อน
 บางคนในบริเวณนี้จะมีการนำเงินไปซื้อกางกระโปง 3K หรือกางหลอดที่หาซื้อได้ง่ายในบริเวณนั้น
 มาดมกัน โดยการชักชวนจากเพื่อน ๆ ด้วยกันว่าการดมกางสามารถที่จะทำให้ตัวเองสามารถลืม
 ปัญหาต่าง ๆ ได้และจะมีความสุขตามมาภายหลัง จึงทำให้เกิดคำศัพท์ว่า “เป่าโปง” และ “ดิงส์
 ดาว” นั่นเอง

บริเวณที่สามารถพบเห็นเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟได้ง่ายคือ “บริเวณโครงการ
 ครูตำรวจรถไฟ” และ บริเวณสามเหลี่ยมและหัวช้าง” จะเป็นแหล่งนัดพบกัน ซึ่งเด็กเร่ร่อนที่
 อาศัยในบริเวณนี้จะมีพฤติกรรมดังกล่าวในบางอย่างจะมีลักษณะก่อความเดือดร้อนหรือรำคาญ
 แก่บุคคลอื่น ๆ ทั่วไปก็จะถูก “ตำรวจ” จับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ของภาครัฐในระยะแรก แต่
 ระยะหลังจะถูกนำมาฝากไว้ที่โครงการฯ เพื่อให้ครูตำรวจรถไฟเป็นผู้ดูแลต่อไป

การออกมาเร่ร่อนของเด็กในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความสุข
 มากกว่าการกลับไปใช้ชีวิตในสถาบันครอบครัวที่ตนเองเคยอาศัยอยู่ และถ้าให้เลือกได้เด็ก
 เหล่านี้บางคนรู้สึกว่าตัวเองมีลักษณะเข้มแข็ง เป็นผู้ใหญ่ มีการรู้เรื่องสิ่งต่าง ๆ ใหม่เพิ่มขึ้น
 มากมาย ตลอดจนมีความรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองเป็นแบบนี้โดยเฉพาะการที่พวกเขาเด็กเร่ร่อนเหล่านี้
 สามารถที่จะหาเงินเอาไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยจากผู้อื่น นอกจากนี้
 แล้วยังทำให้ตัวเองมีเพื่อนอีกเป็นจำนวนมากในตามสถานที่ต่าง ๆ โดยการรู้จักกันเองหรือเป็น

เพื่อนของเพื่อนอีกต่อหนึ่ง จึงทำให้การส่งข่าวสารต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้สามารถกระจายออกไปได้ง่ายด้วยเครือข่ายของพวกเขาเด็กเร่ร่อนเอง

นอกจากนี้แล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in – depth interview) เพื่อจะเก็บข้อมูลมาทำประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อนในพื้นที่ดังกล่าว โดยที่ประวัติชีวิต (life history) ของกรณีศึกษาแต่ละคนจะมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

“เอ๋” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 8 ปี สำหรับวัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2536 เอ๋เป็นคนไทย สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาชั้นสุดท้ายของเอ๋ก่อนออกมาเร่ร่อนพบว่าไม่เคยได้รับการศึกษาเลย แม้กระทั่งระดับอนุบาล จึงทำให้อ่านหนังสือและเขียนไม่ได้ ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนเอ๋อาศัยอยู่ที่ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ และอาศัยอยู่กับพ่อและแม่เท่านั้น ไม่มีญาติคนอื่นอาศัยอยู่ด้วยเลย และเอ๋ไม่เคยรู้จักญาติทางฝ่ายพ่อกับแม่เลย รู้แค่เพียงว่าปู่กับย่าของเอ๋เสียชีวิตไปแล้วเท่านั้น เพราะว่าพ่อแม่เอ๋ไม่เคยพาไปรู้จักญาติคนไหนเลยทั้งสิ้น ระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนประมาณ 2 เดือน

เอ๋เป็นบุตรคนเดียวของนายหน่อง (อายุไม่ทราบ) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานขับรถเมลล์ ส่วนแม่ของเอ๋ชื่อนางสาย (อายุไม่ทราบ) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเก็บสตางค์บนรถเมลล์สายเดียวกับที่พ่อของเอ๋ขับอยู่ สำหรับรายได้ของพ่อแม่เอ๋ไม่ทราบว่าได้เท่าไร เพราะเอ๋ไม่เคยถาม เวลาอยู่พร้อมกันเท่าที่เอ๋จำความได้พ่อแม่ไม่เคยตีเอ๋เลยสักครั้ง ทั้งพ่อและแม่จะใจดีมากในสายตาเอ๋ พ่อแม่เคยพาเอ๋ไปอยู่บนรถเมลล์ในขณะที่พ่อแม่ทำงานด้วย แต่ในระยะหลังก็ปล่อยให้เอ๋อยู่กับคนข้างบ้าน เพราะพ่อแม่คิดว่าเอ๋โตแล้ว สามารถที่จะอยู่คนเดียวกับคนข้างบ้านได้ จึงทำให้เอ๋ต้องเล่นอยู่แต่ภายในบ้าน หรือไม่ก็กลับคนข้างบ้านเท่านั้น ทำให้การอบรมสั่งสอนเรื่องต่าง ๆ แก่เอ๋นั้นพ่อแม่จะไม่ค่อยมีเวลาให้มากนัก การทำงานของพ่อแม่จะขับรถเมลล์สายปากน้ำ – พระราม 2 ซึ่งจะออกทำงานแต่เช้ากว่ากลับเข้ามาที่บ้านก็ตึกเกือบทุกวัน เอ๋จะหลับไปแล้วเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกันในระยะหลัง ๆ ที่เอ๋ถูกทิ้งไว้ให้อยู่บ้านคนเดียว ส่วนใหญ่พ่อแม่จะทิ้งเงินเอาไว้ให้เอ๋ประมาณ 30 บาทเพื่อเอาไว้ซื้อข้าว ขนม ของต่าง ๆ ที่เอ๋อยากได้ซึ่งจะฝากเอาไว้กับคนข้างบ้านที่พ่อแม่ฝากให้ดูแลเอ๋

สำหรับสาเหตุที่ทำให้เอ็ดต้องออกมาเร็วร้อน เอ็ดบอกว่าเพราะแม่หนีไปมีสามีใหม่ ทิ้งให้เอ็ดอยู่กับพ่อ 2 คน และในช่วงระยะหลัง ๆ พ่อไม่ค่อยกลับบ้านด้วย ซึ่งนานที่สุดคือ 2 วัน เอ็ดคิดว่าพ่อทิ้งเอ็ดไปเหมือนแม่แล้วแน่ ๆ จึงทำให้เอ็ดตัดสินใจหนีออกมาจากบ้าน เพราะที่บ้านนี้ไม่ใช่บ้านของพ่อแม่ แต่เป็นบ้านเช่า สำหรับการตัดสินใจในครั้งนี้ เอ็ดบอกว่าเอ็ดตัดสินใจออกมาเร็วร้อนด้วยตัวของเอ็ดเองคนเดียว ไม่มีใครเป็นคนชักชวนออกมา การออกมาเร็วร้อนของเอ็ดในช่วงแรกจะอยู่แถว ๆ ปากน้ำ แต่ต่อมาเอ็ดก็ได้ย้ายมาเร็วร้อนที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) โดยการถามทางจากคนที่นี่ว่าไปอย่างไร เมื่อเอ็ดทราบหนทางแล้วก็เลยนั่งรถเมล์ สาย 114 จากปากน้ำมาลงบางนา และจากบางนามาลงที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และจากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิมายังที่หัวลำโพงด้วยรถเมล์สาย 29 สำหรับค่ารถเมล์ต่าง ๆ ในการเดินทั้งครั้งนั้นเอ็ดบอกว่าไม่เสียเลย เพราะบอกพนักงานเก็บสตางค์บนรถเมล์ว่าไม่มีเงิน เขาก็เลยให้หนึ่งฟรีมา และเมื่อเอ็ดมาถึงที่ในวันแรกเอ็ดก็เก็บขวดพลาสติกขาย (สาเหตุที่เอ็ดเก็บขวดพลาสติกขาย เพราะตอนที่เร็วร้อนในช่วงแรกที่อยู่ปากน้ำ เอ็ดได้ไปอยู่กับพวกพี่เร็วร้อนแถวนั้น ๆ และเขาก็ให้เอ็ดออกไปช่วยเก็บขวดขายด้วย ทำให้เอ็ดรู้วิธีการหาเงินใช้) และในวันนั้นพอตอนเย็นก็เดินไปเจอครูตำรวจรถไฟก็เรียกให้เอ็ดไปอยู่ที่ในโครงการฯ และนอนที่นั่นเลย ซึ่งจะมีข้าวให้กินทำให้เอ็ดตัดสินใจเข้ามาอยู่ในส่วนนี้ แต่ชีวิตของเอ็ดที่อยู่ตอนนี้รวมแล้วได้ประมาณ 2 เดือน แต่ก็ยังมีอิสระต่าง ๆ เหมือนเดิม สำหรับวิธีการที่เอ็ดจะหาเงินได้มาจากเก็บขวดพลาสติกไปขาย โดยที่เอ็ดจะไปเก็บขวดพลาสติกพร้อมกับเพื่อน ซึ่งจะได้เงินไว้ใช้ครั้งละ 50 - 60 บาท สำหรับเอ็ดคิดว่าเพียงพอแล้ว แต่กว่าจะหาได้ก็เหนื่อยเหมือนกันเพราะเอ็ดจะหาขวดพลาสติกให้หนักได้ 1 กิโลกรัมจะต้องเก็บถึง 30 ใบ

ชีวิตของเอ็ดที่อยู่ในโครงการฯ แห่งนี้ก็เหมือนกับคนอื่น ๆ ทั่วไป ตื่นนอนขึ้นมา ก็จะเก็บขยะ ใบไม้ที่อยู่บริเวณรอบ ๆ โครงการฯ และเรียนหนังสือตอนเช้า หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จ ก็จะมีเวลาอิสระที่เอ็ดสามารถจะทำอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เอ็ดจะออกไปกับพวกพี่ ๆ ที่อยู่ในโครงการฯ นี้แล้ว เช่น พี่ไอ้ด พี่ยะ พี่ไอ้ด เป็นต้น พวกพี่ที่นี่จะไม่ค่อยรังแกเอ็ดเท่าไร พวกเขามีอะไรก็จะแบ่งให้เอ็ดเหมือนกัน สำหรับการเก็บขวดของเอ็ดส่วนมากจะใช้เวลาในตอนเย็นออกไปเก็บในหัวลำโพง ซึ่งจะต้องรอให้ครูปิดตู้ที่นี้ก่อนโดยจะไปกับเพื่อน หรือถ้าหากไม่มีเพื่อนไปก็จะออกไปเก็บคนเดียว ถ้าหากไปคนเดียวหาได้แค่วันก็ไม่ต้องแบ่งใคร เอ็ดบอกว่าการเก็บขวดพลาสติกไปขายเป็นการหาเงินง่ายที่สุดที่เหมาะสมกับเอ็ด แต่จะต้องคอยระวังรถไฟ เพราะกลัวรถไฟทับมาก เนื่องจากเอ็ดเคยได้ยินมาว่ามีเด็กถูกรถไฟทับมาแล้ว เงินที่ได้มาส่วนใหญ่ก็จะเอาไปเล่นเกมสล็อตออนไลน์ แต่จะต้องฝากครูเอาไว้ เพราะเคยถูกขโมยเงินเวลานอน การที่เอ็ดอยู่บริเวณโครงการฯ นี้เอ็ดรู้สึกสบายใจเพราะไม่ค่อยมีขาใหญ่คนไหน

แก๊งเฮ้เลย และไม่ค่อยที่จะมีปัญหาอะไรมากนัก นอกจากในช่วงแรกที่เฮ้เข้ามาอยู่และถูกทิ้งขโมยเงินไป และอยู่ที่นี้ก็ได้เรียนหนังสือโดยครูตำรวจรถไฟ ทำให้เฮ้สามารถที่เขียนหนังสือและอ่านออกได้บ้างแล้ว

สำหรับความคิดและโลกทัศน์ของเฮ้ตอนนี้ค่อนข้างที่ไม่มีอะไรมากมาย เพราะเพิ่งจะออกมาเร่ร่อนเพียงแค่ 2 เดือนเท่านั้น สำหรับในอนาคตเฮ้ต้องการที่จะเป็น “ตำรวจ” และ “อยากเรียนหนังสือ” ในเวลานี้ยังไม่กลัวอะไรเลย และไม่อยากกลับไปอยู่กับพ่อแม่อีกแล้ว หลังจากออกมาเร่ร่อนได้ประมาณ 2 เดือน เฮ้ยังไม่เคยกลับไปที่บ้านเช่าอีกเลย เฮ้บอกว่าเป็นเพราะพ่อแม่ทิ้งเฮ้ไปเอง ก็เลยไม่อยากกลับไปที่บ้านอีก ในปัจจุบันนี้เฮ้รักครูที่สอนมากที่สุด แต่ก็ยังรักพ่อแม่เหมือนเดิม แต่ไม่รู้ว่าพ่อแม่จะรักเฮ้หรือเปล่า เพราะพวกเขาทิ้งเฮ้ไปแล้ว สำหรับคำว่า “เด็กเร่ร่อน” ตัวเฮ้เองก็เคยได้ยินมาบ้างจากคนที่เรียกเฮ้ว่าเป็นเด็กเร่ร่อนเด็กจรจัด เฮ้รู้สึกไม่ค่อยชอบเท่าไรอยากให้อ่านอย่างอื่นแทนมากกว่า อาจจะเป็น “ไอ้หนู” หรือ “ชื่อของเฮ้เอง” ก็ได้ นอกจากนี้เฮ้บอกว่ายังไม่เคยถูกตำรวจจับเพราะเพิ่งที่จะออกมาเร่ร่อน และชีวิตส่วนใหญ่ของเฮ้จะที่บริเวณโครงการฯ เป็นหลัก และในเรื่องของการขายบริการทางเพศเฮ้รู้จักว่าเป็นอย่างไรเพราะได้ยินพวกพี่ที่นี่คุยกัน แต่เฮ้ยังไม่เคยไปขายเลยซักครั้ง เพราะยังไม่เคยมีคนเข้ามาติดต่อ เคยเห็นแต่เข้ามาติดต่อพวกพี่ ๆ ที่อยู่ก่อนหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2

“ตัม” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 9 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2535 ตัมเป็นคนไทย สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนที่จะออกมาเร็วอนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่ที่ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งอาศัยอยู่ภายในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด ระยะเวลาที่ออกมาเร็วอนประมาณ 9 เดือน

พ่อแม่ของตัมส่งมาให้ตัมอยู่สถานสงเคราะห์แห่งนี้โดยที่นำมาส่งไว้ตั้งแต่ตัมอายุได้ประมาณ 5 ปี ตัมพอจะรู้ว่าพ่อแม่ของตัมจะมีฐานะยากจนมาก ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูตัมได้เอง พ่อแม่ของตัมนำตัมมาฝากตั้งแต่ตั้งยังเด็กมากจึงทำให้ตัมไม่รู้ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพ่อแม่ของตัมเลย รู้เพียงว่าพ่อแม่มีบ้านอยู่แถว ๆ ปากเกร็ดนั่นเอง ดังนั้นตัมไม่รู้ว่าพ่อแม่ชื่ออะไร และไม่มีพี่น้องหรือญาติคนไหนเลย เพราะไม่มีใครมาเยี่ยมหรือมาหาตัมเลยสักคน

สาเหตุที่ทำให้ตัมต้องออกมาเร็วอนก็คือ ตัมเบื่อเด็ก ๆ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ด้วยตัวเอง ส่วนใหญ่เด็กที่อยู่ในนี้มักจะรังแกตัม เพราะตัมตัวเล็กก็เลยจึงถูกแกล้งอยู่เสมอ ๆ จากพวกเด็กที่ตัวโตกว่าหรือไม่ก็ขาใหญ่ของที่นี่ ถ้าหากตัมไปฟ้องพ่อแม่ (คือผู้ปกครองของแต่ละบ้านในสถานสงเคราะห์) ก็ยิ่งจะทำให้ตัมถูกแกล้งมากขึ้นและหนักกว่าเดิม จึงทำให้ตัมคิดหนีออกจากบ้านสงเคราะห์ดังกล่าว โดยการหนีของตัมจะอยู่ในช่วงต้นปีพ.ศ.2543 ด้วยการเดินออกมาข้างหลังบ้านของพ่อบ้านในสถานสงเคราะห์ เดินมาเรื่อย ๆ มีสะพานไม้และคลองจึงเดินข้ามคลองมา พอข้ามคลองแล้วจะออกมาเป็นบริเวณที่คนแถว ๆ นั้นเรียกว่า “เมืองกระถาง” โดยตัมบอกว่า “เมืองกระถาง” เป็นบริเวณคนที่อยู่แถว ๆ นั้นได้ทำอาชีพกระถางขาย ตอนที่ตัมหนีออกมาพร้อมกับเพื่อนทั้งหมด 3 คน โดยภายหลังก็ได้แยกย้ายกันไป เพราะตัมรู้ว่ามีเพื่อนคนหนึ่งหนีออกมาด้วยกัน ตอนนั้นถูกจับอยู่เพราะไปขโมยของ ทำให้ตัมและเพื่อนที่หนีออกมาด้วยแยกย้ายกันไปคนละทิศคนละทาง เมื่อตัมอยู่คนเดียวนั้นตัมได้เร็วอนไปเรื่อย ๆ แถวรังสิต และอาศัยการเดินทางต่างจากคนอื่น ๆ ไปเรื่อย ๆ และก็ใช้วิธีการถามคนแถว ๆ นั้นว่าสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ไปอย่างไร ก็มีคนบอกให้ตัมนั่งรถไฟมาแล้ว ก็คอยถามผู้โดยสารด้วยว่าถึงสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) แล้วหรือยัง ก็มีคนบอกว่าให้รอจนสถานีสุดท้ายของรถไฟ เมื่อตัมมาถึงที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ก็ถามคนที่เดินอยู่ครั้งหนึ่งว่า “ที่นี่ใช่หัวลำโพงหรือไม่” เมื่อรู้ว่าใช่ตัมก็ใช้ชีวิตอยู่ที่นี้

หลังจากตั้มออกมาเร็วร้อนในบริเวณนี้ ตั้มได้เดินไปทั่ว ๆ ชานชลาเพื่อที่จะเก็บขวด น้ำพลาสติก กระป๋องโลหะต่าง ๆ ที่สามารถจะนำไปขายได้ และจากการที่เดินไปทั่ว ๆ ก็ทำให้ตั้ม เคยโดนตำรวจจับ 2 ครั้ง สาเหตุที่ทำให้ตั้มถูกจับเพราะมีคนไปบอกตำรวจว่าตั้มเป็นเด็กที่ติด ยาเสพติด และถูกกล่าวหาว่าเป็นเด็กเขมรที่อพยพเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย แต่ภายหลังตั้มก็ถูก ปลดปล่อยออกมา เนื่องจากตั้มไม่ได้ทำและยืนยันว่าไม่ได้เป็นเด็กเขมร เพราะตั้มพูดภาษาเขมรไม่ได้ และไม่เข้าใจภาษาเขมรอีกด้วย แต่ตั้มก็ถูกจับไว้ประมาณ 2 – 3 ชั่วโมงก็ถูกนำตัวมาฝากไว้กับครู ตำรวจรถไฟ หลังจากนั้นตั้มก็ใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นรวมเป็นระยะเวลาเกือบ 3 เดือนแล้ว สำหรับชีวิต ของตั้มในโครงการฯ นี้จะต้องตื่นนอนประมาณ 6 โมงเช้า เพื่อจะเดินเข้ามาเก็บขวดพลาสติกไป ขายแล้วกลับมาที่บริเวณตุนนอนอีกครั้ง เพื่อมาทำความสะอาดรอบ ๆ ตู้รถไฟ (เก็บขยะ ใบไม้) แล้ว ก็กินข้าวเช้า (ส่วนใหญ่จะเป็นมาฆ่าสำเร็จรูปที่ครูตำรวจรถไฟหาเอาไว้ให้) หลังจากนั้นเวลา ประมาณ 8.30 น. จะเริ่มเข้าเรียนด้วยการหัดเขียน หัดอ่านหนังสือ จนกระทั่งก่อนเวลา 12.00 น. ก็จะมีการอบรมจริยธรรมต่าง ๆ หลังจากนั้นครูตำรวจรถไฟก็จะปล่อยให้กินข้าวเที่ยงที่ครูตำรวจ รถไฟได้สั่งเอาไว้ให้ หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จตั้มก็จะมีเวลาอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ อีก ส่วนมากตั้ม ก็จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์พร้อมเพื่อนที่อยู่ในโครงการฯ บางทีกินกลางวัน พอตอนเย็นตั้มก็จะ ออกไปเก็บขวดพลาสติกไปขายอีกรอบหนึ่ง ซึ่งแต่ละวันที่ตั้มเก็บขวดพลาสติกไปขายจะได้เงินมา ประมาณ 50 บาท ก็จะนำเงินไปฝากไว้ที่ครู ถ้าหากตั้มต้องการอะไรก็จะขอเบิกเอาไปซื้อ สาเหตุ ที่ตั้มไม่อยากจะเก็บไว้เองกลัวถูกขโมยเงินตอนนอน

สำหรับความคิดและโลกทัศน์ของตั้มในตอนนี้นี้ ตั้มคิดว่าโตขึ้นอยากจะเป็น **"ทหาร"** หรือไม่ก็ **"พนักงานขับรถประจำทาง"** เพราะคิดว่าสนุกดี ซึ่งตอนนี้ตั้มชอบที่จะอยู่บริเวณสถานี รถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะตั้มมีชีวิตที่สุขสบายดี มีครูที่ดูแลเป็นอย่างดี มีอาหารให้กิน ได้ เรียนหนังสือ มีที่นอน และยังมีอิสระพอสมควรที่จะไปเที่ยวเตร่ตามที่ต่าง ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งสถานที่ ที่ตั้มไปเที่ยวบ่อยที่สุดกับเพื่อนในกลุ่มก็คือ **สะพานพุทธ ห้างฟิวเจอร์บางแค** สำหรับตั้มบอกว่า เคยได้ทดลองดมกาวมาแล้วก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้ เพราะเพื่อนของตั้มที่เคยอาศัยอยู่ ในช่วงแรกของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นคนบอกให้ทดลอง ก็เลยทำตาม แต่หลังจากที่ เข้ามาอยู่ในโครงการแห่งนี้แล้วครูขอให้ตั้มเลิกดมกาวซะ ตั้มก็เลยพยายามที่จะเลิกจนตอนนี้ไม่ ค่อยได้ดมแล้ว สำหรับเวลาในตอนนี้นี้ตั้มพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ และไม่ค่อยกลัวหรืออยาก ได้อะไรมากกว่านี้แล้ว ขอเพียงให้ตนมีแค่วันนอน ที่กิน และมีเงินเอาไว้ไปเล่นเกมและซื้อขนมที่ตน ต้องการก็เพียงพอแล้วสำหรับชีวิตของตั้ม

กรณีศึกษาที่ 3

“อาร์ม” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 12 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2521 อาร์ม เป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนออกมาเร่ร่อน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนาคกลาง บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร อาร์มมีภูมิลำเนา เดิมอาศัยอยู่ที่วัดเครือวัลย์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อนที่อาร์มจะออกมาเร่ร่อนจะ อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ป้า น้ำ อา พ่อ แม่ใหม่ พี่ และน้อง (บ้านที่อยู่นี้เป็นบ้านของปู่เอง) ระยะเวลาที่ ออกมาเร่ร่อนทั้งหมด 2 ปี

อาร์มเป็นบุตรคนที่ 1 ของนายกำพล (อายุไม่ทราบ) ซึ่งเป็นคนไทย และนางสุวิมล (อายุ ไม่ทราบ) เป็นคนจีน โดยที่อาร์มมีน้องชาย 1 คน อายุ 11 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้แล้วยังมีน้องต่างมารดาอีก 1 คน อายุ 4 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล โดยที่พ่อประกอบ อาชีพซ่อมรถยนต์ ได้ค่าจ้างวันละ 150 บาท ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน สำหรับปัจจุบันนี้พ่อแม่ของอาร์ม ได้แยกทางกันแล้วตั้งแต่อาร์มอายุได้ประมาณ 8 ปี ปัจจุบันนี้แม่แต่งงานใหม่ย้ายไปอยู่ที่ชัยนาท ส่วนพ่อก็ได้แต่งงานใหม่แล้วเช่นกัน ก่อนที่พ่อและแม่ของอาร์มจะได้แยกทางกันจะทะเลาะกัน ประจำเกือบทุกวัน ซึ่งสาเหตุมาจากพ่อเมาเหล้า นอกจากนี้แล้วตัวของอาร์มเองไม่ค่อยมีปัญหา กับพ่อแม่เท่าใดนัก การลงโทษที่หนักที่สุดของพ่อคือ “การตี” ส่วนใหญ่การตีของพ่อแต่ละครั้งจะ ไม่ค่อยมีเหตุผล และไม่ฟังคำอธิบายต่าง ๆ ของตั้มเลย จึงทำให้อาร์มรู้สึกน้อยใจพอเป็นบางครั้ง และรู้สึกที่ไม่มีใครรักตัวอาร์มเลยสักคนหนึ่ง และทุกคนจะหาว่าอาร์มเป็นคนไม่ดี จึงทำให้อาร์ม เริ่มที่จะหนีออกมาเที่ยวเป็นบางครั้ง ส่วนใหญ่อาร์มจะหนีไปเที่ยวก็อยู่ในละแวกแถว ๆ นั้น ซึ่งจะ ไปเที่ยวกับเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกันที่อาศัยบริเวณวัดเครือวัลย์ และในตอนหลังเริ่มที่จะหนีไป เที่ยวที่เดอะมอลล์ สาขาท่าพระ ซึ่งอาร์มจะไปว่ายน้ำเล่นที่นั่น ช่วงแรก ๆ จะแอบเข้าไป แต่ตอน หลังเริ่มรู้จักกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลสระน้ำจึงทำให้อาร์มได้เข้าฟรีอยู่เป็นประจำ

สาเหตุที่ทำให้อาร์มเริ่มตัดสินใจที่ออกมาเร่ร่อน เนื่องจากอาร์มถูกพ่อของอาร์มตีอย่าง หนัก ซึ่งสาเหตุมาจากที่อาร์มได้หนีไปเที่ยวและว่ายน้ำที่เดอะมอลล์ ท่าพระกับเพื่อน ตอนขา กลับมาก็ถูกพ่อดักตี โดยที่พ่อแม่ของเพื่อนที่ไปด้วยมาฟ้องพ่อของอาร์มว่า “**อาร์มเป็นคนชวน หนีไปเที่ยว**” จึงทำให้อาร์มหนีออกมาจากบ้านเลย การหนีออกมาจากบ้านครั้งนั้นอาร์มได้ ตัดสินใจหนีออกมาเอง ไม่มีใครชักชวนออกมาเลย โดยจะหนีไปค้างบ้านเพื่อนคนอื่น ๆ ก่อน และ เมื่อกลับมาที่บ้านก็ถูกตีจากพ่ออีกครั้ง จึงทำให้อาร์มตัดสินใจที่หนีออกมาอย่างจริง ๆ จัง ๆ และ

ไม่กลับบ้านอีกเลย ประกอบกับระยะหลังต้มเริ่มจะเบื่อบ้านอีกด้วย ซึ่งอาร์มออกมาเร็วอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542

ชีวิตสำหรับการเร็วอนของอาร์มในช่วงแรก ๆ นั้นค่อนข้างที่จะลำบาก เพราะยังไม่รู้ว่า จะต้องทำตัวอย่างไร อาร์มเริ่มที่จะเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบนี้ จากการที่อาร์มได้เข้าไปอยู่ในบ้าน สร้างฯ (ซึ่งเป็นสถานที่แรกที่ได้เข้าไปอยู่ หลังจากทีอาร์มได้หนีออกมาจากบ้าน) เป็นระยะเวลา 4 เดือน อาร์มได้เข้าไปอยู่ที่บ้านสร้างฯ ได้โดยมีครูจากที่นั่นชวนไปอยู่ด้วย ในบ้านสร้างฯ นี้อาร์มได้ เรียนรู้ว่าจะต้องทำอะไรถึงจะอยู่รอดได้ ถ้าหากไปอยู่ภายนอกที่ไม่ใช่บ้านสร้างฯ เช่น การหา แหล่งที่ประกอบอาชีพ การหาแหล่งที่อยู่อาศัย เป็นต้น หลังจากระยะเวลา 4 เดือนที่บ้านสร้างฯ อาร์มได้รู้จักกับโอและเป็นเพื่อนสนิทกัน และเริ่มจะเบื่อชีวิตในบ้านสร้างฯ แล้ว จึงทำให้ตัดสินใจ หนีออกมาอยู่ที่สวนลุมฯ กับโออีกครั้งหนึ่ง แต่อยู่ได้ไม่กี่เดือนโอก็ได้แยกจากอาร์มไป เพราะโอได้ ตัดสินใจเดินทางกลับบ้าน ช่วงที่อาร์มได้อยู่สวนลุมฯ นี้ อาร์มเริ่มที่จะใช้ประสบการณ์ที่รุ่นพี่ใน บ้านสร้างฯ สอนมา คือ “การเก็บขวดพลาสติกไปขาย” และ “การเดินเข้าไปหาคนที่อาร์ม เดินผ่านเพื่อที่จะขอเงิน” ซึ่งในแต่ละวันอาร์มจะได้เงินประมาณวันละ 100 บาท จำนวนเงินที่ อาร์มได้มานี้ อาร์มคิดว่าเป็นจำนวนเงินที่มาก ถ้าหากเทียบกับตอนที่อาร์มอยู่บ้าน (ตอนอยู่บ้าน อาร์มได้เงินมากที่สุดวันละ 10 บาท) วิธีการใช้เงินของอาร์มก็คือ นำเงินไปซื้ออาหารกินประทังชีวิต และเอาเงินไปเที่ยว เล่นเกมส์ที่ห้างฟิวเจอร์ สาขาบางแค

หลังจากที่อาร์มได้อยู่บริเวณสวนลุมฯ เป็นระยะเวลาประมาณเกือบ 2 เดือน อาร์มได้ ตัดสินใจเร็วอนไปอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สาเหตุที่อาร์มได้ย้ายมาอยู่ที่นี่ เพราะ อาร์มได้ยินพวกเด็กเร็วอนที่อยู่บริเวณนั้นพูดคุยถึงสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ว่าเป็นแหล่งที่ หาเงินได้ง่ายที่สุด ไม่ว่าจะเก็บขวดพลาสติกไปขาย หรือถ้าหาเงินไม่ได้ก็ยังมีของกินตามบนรถไฟ ที่จอดอยู่ในชานชลา หลังจากที่ย้ายเข้ามาอยู่ที่นี่ได้ไม่นานอาร์มเริ่มจะใช้ชีวิตอยู่กับกลุ่มเพื่อนใหม่ มีจำนวน 6 คน ได้แก่ เล็ก โกะะ ใหม่ เหย็น หนู่ย และบอล เป็นประจำ สาเหตุที่มาอยู่กับกลุ่มนี้ เพราะเก็บขวดพลาสติกในชานชลาสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ด้วยกันเป็นประจำ ซึ่งจะ ช่วยกันเก็บและแบ่งกันขาย นอกจากนี้แล้วยังมีบางครั้งที่เพื่อน ๆ ในกลุ่มจะขีดเงินหนีไป และ ภายในกลุ่มก็จะมีเรื่องทะเลาะกันบ้าง ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่จะมาจากเรื่อง “เงิน” เพราะมีการขโมย เงินของกันและกันในตอนนอน หรือไม่ก็เอาเงินไปเลยตอนนำขวดพลาสติกที่เก็บได้ไปขาย

ตอนนี้อาร์มได้หาเงินเลี้ยงตัวเองด้วยการเก็บขวดไปขาย ซึ่งจะขายกิโลกรัมละ 10 บาท สำหรับระยะเวลาที่อาร์มออกไปเก็บก็คือ “ตอนเช้า” เพราะว่ามีรถไฟเข้ามาที่สถานีกรุงเทพ

(หัวลำโพง) ในช่วงเวลาดังกล่าวมากกว่าเวลาอื่น และยังสามารถที่จะขอเงินจากคนเหล่านั้นได้ง่ายอีกด้วย ถ้ารวมการขายขวดและขอเงินจากคนอื่นจะได้ประมาณวันละ 200 – 300 บาท สาเหตุที่อาร์มเลือกเก็บขวดพลาสติกและขอเงินนั้น เพราะรายได้ดีและเป็นวิธีที่หาเงินได้ง่ายที่สุดในความคิดของอาร์ม สำหรับการขายบริการทางเพศ อาร์มบอกว่า **“เคยมีคนมาติดต่อขอซื้อบริการทางเพศ”** เหมือนกัน คนที่มาติดต่ออาร์มส่วนใหญ่เป็นคนไทย ที่มาติดต่อแทนคนต่างประเทศที่ต้องการมีอะไรกับเด็กชายแทน แต่อาร์มไม่ได้ไปขาย โดยที่อาร์มคิดว่า **“ตัวอาร์มเองยังสามารถหาเงินจากการเก็บขวดพลาสติกและขอเงินก็พอแล้ว และรู้สึกที่ไม่ชอบอย่างนั้นด้วย”**

หลังจากที่อาร์มอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้สักประมาณ 5 เดือน ก็มีครูจากโครงการตำรวจรถไฟเข้ามาเจออาร์มและชวนให้อาร์มไปอยู่ในบริเวณโครงการฯ ดังกล่าว อาร์มก็ตัดสินใจมา เพราะอาร์มคิดว่าถ้าหากมาอยู่ที่นี่จะสบายกว่าไม่ต้องกลัวตำรวจมาจับ หรือไล่มิให้นอนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และที่นี่ยังมีการสอนหนังสือจากครูอีกด้วย ตลอดจนอาร์มยังมีอิสระที่จะไปไหนมาไหนได้ โดยไม่ต้องถูกกักขังเหมือนสถานที่ทั่ว ๆ ไป จึงทำให้รู้สึกสบายใจ สำหรับชีวิตประจำวันเมื่อมาอยู่ที่นี่ค่อนข้างจะเหมือนกันทุกวัน คือ จะต้องตื่นนอนมาแต่เช้า เพื่อเก็บใบไม้ - ขยะ กินข้าวเช้า (ส่วนใหญ่จะเป็นมาม่า) และเรียนหนังสือจนถึงเที่ยง (แต่ส่วนใหญ่อาร์มจะไม่ค่อยได้เข้าเรียน เพราะอาร์มจะหนีเรียนเป็นประจำ ซึ่งอาร์มจะเหตุผลว่ายิ่งเรียนยิ่งเบื่อ จึงหนีออกไปเล่นเกมส์เคาน์เตอร์ตีกว่า) หลังจากเรียนเสร็จก็กินข้าวเที่ยง หลังจากนั้นเวลาบ่ายจะทำอะไรก็ได้ ซึ่งเวลาบ่ายบางครั้งอาร์มก็จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือไม่ก็ไปเที่ยวห้างฟิวเจอร์บางแค หรือไม่ก็ไปหาเงินด้วยวิธีการเก่า ๆ คือ **“เก็บขวดพลาสติกและขอเงินจากคนทั่ว ๆ ไป”**

สำหรับโลกทัศน์และความคิดของอาร์มในตอนนี้อย่างไร อาร์มบอกว่าการที่ออกมาเร่ร่อนอย่างนี้รู้สึก **“ชอบการใช้ชีวิตข้างนอกมากกว่าที่จะอยู่บ้าน”** เพราะว่าเวลาที่อยู่บ้านก็จะถูกคนโน้นคนนี่ตี ซึ่งส่วนใหญ่คนที่ตีก็คือ **“พ่อ”** และยังมี **“ป้า และ อา”** ตีเป็นบางครั้งด้วย นอกจากนี้แล้วเวลาที่อยู่ในบ้านจะถูกขังไม่ให้ไปไหน ทำให้ไม่มีอิสระ ประกอบอาร์มได้ใช้ชีวิตแบบนี้มาเป็นระยะเวลาแล้วจึงรู้สึกชิน และไม่อยากกลับบ้าน ในช่วงแรกที่อาร์มออกมาเร่ร่อนนั้นอาร์มจะคิดถึงแม่เพราะแม่ใจดีกับอาร์มมากที่สุด เวลาที่อาร์มเหงาหรือเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่มเหงา ก็จะชวนกันไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ จึงทำให้พวกตนรู้สึกลืม ๆ ไปบ้าง ถ้าหากจะกลับไปบ้านก็อยากจะไปอยู่กับพี่ข้างบ้าน เพราะว่าพี่คนนี้เป็นคนใจดีและเขาเคยชวนอาร์มไปอยู่ด้วย ถ้าหากจะให้อาร์มกลับบ้านอีกครั้งก็คงไม่กลับแล้ว เพราะว่าไม่มีญาติคนไหนรู้สึกดี ๆ กับอาร์มเลย พวก

เขาก็คงไม่คิดถึงอาร์มเหมือนกัน และส่วนใหญ่จะคิดว่าอาร์มเป็นคนไม่ดี นิสัยเกเร และคนในครอบครัวของอาร์มไม่มีใครออกมาเร่ร่อนและไม่มีใครที่นิสัยเหมือนอาร์มเลยสักคนหนึ่ง และตอนนี้อาร์มคิดว่าพวกเขาคงจะคิดว่าอาร์มตายไปแล้วเหมือนกัน ตอนช่วงที่อยู่กับครอบครัวนั้นถ้าหากพ่อแม่ทะเลาะกัน อาร์มจะไม่ค่อยยุ่งกับปัญหาเหล่านั้นและจะไม่อยู่ใกล้ ๆ เลย เพราะเคยโดนลูกหลง จึงทำให้เซ็ดในช่วงที่พอกับแม่ทะเลาะกัน หรือไม่ก็ถ้าพ่อแม่มาหรือทะเลาะกับคนอื่นมา เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะคอยหาเรื่องตีอีกด้วย

สำหรับเวลาที่มีปัญหาหรือโดนตีอาร์มจะไปหา “พระ” ที่วัดเครือวัลย์และเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง เนื่องจากตัวอาร์มได้เป็นลูกศิษย์ของพระรูปนี้ และท่านสามารถที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ให้อาร์มได้ เช่น ท่านจะเดินไปที่บ้านของอาร์มและพูดคุยกับพ่อแม่ให้อาร์ม เป็นต้น บุคคลภายในครอบครัวที่อาร์มรักมากที่สุดก็คือ “แม่และน้อง” เมื่อก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนอาร์มก็มีเพื่อนสนิทเหมือนกันที่อาศัยอยู่ในละแวกบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อน ๆ ที่โตกว่าอาร์ม จะเป็นผู้ชายเกือบหมดและเพื่อนสนิทที่โรงเรียนก็เหมือนกัน เวลามีปัญหาจะไม่ค่อยปรึกษาหรือพูดคุยกับเพื่อนพวกนี้ เพราะเพื่อนรู้เรื่องของอาร์มหมดแล้วที่บ้านมีปัญหาอะไรบ้าง สำหรับตัวอาร์มคิดว่าเพื่อนสำคัญมากที่สุดในตอนนี้อยู่เฉพาะเพื่อนที่เร่ร่อนด้วยกัน เพราะว่าเพื่อนจะทำให้อาร์มลืมความทุกข์หรือความเหงาได้ ถ้าหากมีปัญหาที่จะทะเลาะต่อยตีกันบ้างเป็นครั้ง ถ้ามีอะไรก็จะขอหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากมีปัญหาที่โรงเรียนก็จะเฉย ๆ และถ้าหากจะให้นึกถึงเรื่องโรงเรียนก็จะนึกถึงความสนุกสนานเวลาที่อยู่โรงเรียนมีเพื่อนเล่นเยอะ สามารถที่จะทำให้อาร์มลืมปัญหาต่าง ๆ ทางบ้านได้และสิ่งที่ไม่ชอบที่สุดก็คือครูเพราะครูจะดุมาก

สำหรับ ณ เวลานี้อาร์มไม่ค่อยชอบที่ให้คนทั่ว ๆ ไปเรียกอาร์มว่า “เด็กเร่ร่อน” ส่วนใหญ่คนเหล่านั้นจะบอกว่าพวกอาร์มไม่ดี เป็นพวกมีปัญหา เป็นเด็กก่อกวนสังคม และจะคอยถามว่า “ทำไมถึงต้องออกมาเร่ร่อน และจะไปไหนกัน” แต่ก็มีบางคนที่ไม่ได้เรียกอาร์มว่า “เด็กเร่ร่อน” จะใช้ว่า “หนู” แทน ซึ่งอาร์มรู้สึกดีมากกว่าที่จะเรียกคำดังกล่าวทั้ง ๆ ที่อาร์มไม่ได้ทำความผิดให้แก่ใคร ในชีวิตที่ผ่านมา ๆ มาของการเร่ร่อนอาร์มเคยได้ทดลองใช้ยาฆ่าแมลงอยู่ครั้งหนึ่งซึ่งจะทดลองตามเพื่อนในกลุ่ม แต่ก็เลิกเพราะอาร์มรู้สึกไม่ชอบมัน ส่วนสารระเหยต่าง ๆ (เช่น กาว แลคเกอร์) ไม่เคยทดลองใช้ และสิ่งที่กลัวมากที่สุดในตอนนี้อยู่ก็คือ “การถูกตำรวจจับไปส่งสถานสงเคราะห์บ้านแรกรับต่าง ๆ” ซึ่งอาร์มไม่คิดที่อยากจะเข้าไปอยู่เลย เพราะอาร์มเคยได้ยินคนเข้าพูดกันว่าภายในจะมีการอัดตัวดำด้วย และมีการถูกทำร้ายจากขาใหญ่จึงทำให้ไม่อยากเข้าไปอยู่ และอาร์มก็ยังไม่เคยถูกตำรวจจับส่งไปเลย สถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับอาร์มในตอนนี้อยู่ก็คือ “โครงการครูตำรวจจรดไฟ” เพราะว่าภายในโครงการนี้มีทุกอย่างที่อำนวยความสะดวก และมี

ชีวิตที่ดีกว่าอดีตต่างจากก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในที่นี่ ตลอดจนไม่ต้องคอยระแวงว่าตัวเองจะต้องถูกทำร้ายจากใคร และยังมียารักษาโรคต่าง ๆ ให้อีกด้วย เพราะว่าในช่วงก่อนหน้านี้จะต้องหาทุกอย่างด้วยตัวเอง แม้กระทั่งยาที่จะมารักษาโรคต่าง ๆ และสำหรับในอนาคตของอาร์มอยากจะเป็น “คนที่มีเงินเยอะ” เพราะอาร์มจะได้เอาเงินไปซื้อของทุก ๆ อย่างที่อาร์มอยากได้

กรณีศึกษาที่ 4

“หรั่ง” (นามสมมติ) ปัจจุบันอายุ 14 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ.2530 หรั่งเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับภูมิภาคเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนจะอาศัยอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาและอาศัยอยู่ปู่ ย่า บ้า น้ำ พ่อ แม่ใหม่ พี่และน้อง ระยะเวลาในการออกมาเร่ร่อนประมาณ 4 ปี

หรั่งเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว โดยที่หรั่งจะมีพี่สาว 1 คน (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) และน้องสาว 1 คน ซึ่งเป็นบุตรของนายชาติ อายุ 34 ปี การศึกษาของพ่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพก่อสร้าง รายได้วันละ 180 – 240 บาทต่อวัน สำหรับเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแม่ นั้นหรั่งจำความไม่ได้เพราะแม่เสียชีวิตไปตั้งแต่ตอนที่หรั่งอายุได้ 2 ปี จำได้เพียงแค่ว่า “โธ” เพราะพ่อเป็นคนบอกหรั่งเอง ปัจจุบันนี้พ่อได้แต่งงานใหม่แล้ว นอกจากนี้แล้วปู่กับย่าจะรับจ้างทำไร่มัน ได้รับค่าจ้างวันละ 150 บาท ปู่กับย่าชอบพาหรั่งไปทำงานด้วยในตอนเด็ก ๆ และใจดีกับหรั่งมาก ทั้งปู่และย่าไม่เคยตีหรั่งเลยเท่าที่จำความได้ ซึ่งบ้านที่อยู่อาศัยก่อนออกจะมาเร่ร่อนเป็นบ้านของปู่กับย่าเอง เวลาที่อยู่บ้านปู่กับย่าจะเป็นคนคอยดูแลหรั่งมากกว่าพ่อ และจะคอยสอนว่าให้หรั่งเป็นคนดี ไม่ลักขโมยของ ๆ ใคร และให้รักพ่อแม่ให้มาก ๆ เพราะพวกเขาเป็นคนคอยเลี้ยงดูเรามา สิ่งที่สำคัญที่สุดส่วนใหญ่ที่ปู่กับย่าคอยบอกหรั่งก็คือ “ให้เป็นคนดี” จึงทำให้หรั่งรักปู่กับย่ามากที่สุด

สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อนก็เพราะไม่ค่อยชอบสภาพบ้านที่อาศัยอยู่ เนื่องจากพ่อและแม่ใหม่จะทะเลาะกันเป็นประจำ และจะชอบตีหรั่งอยู่เสมอ จึงทำให้ทนไม่ได้ ทำให้หรั่งตัดสินใจหนีออกมาเข้ากรุงเทพฯ เมื่อปีพ.ศ. 2540 โดยการเกาะรถไฟ เพราะครั้งแรกที่หนีออกมาไม่มีเงินติดตัวเลย ซึ่งพอมารถึงกรุงเทพฯ ได้ไม่กี่วันก็ถูกตำรวจจับกลับไปที่บ้าน หลังจากที่หรั่งถูกส่งตัวกลับไปอยู่ที่บ้านได้ไม่นานก็หนีออกมาอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับเงินที่ขโมยพอมาดูด้วย และกลัวพ่อจะตีหรั่งถ้าหากถูกจับได้ทำให้การหนีออกมาเร่ร่อนครั้งนี้ของหรั่งมีเงินติดตัวมา 500 บาท (ปกติหรั่งจะได้เงินไว้ใช้วันละประมาณ 5 – 10 บาทขึ้นอยู่กับการขอของหรั่ง แต่วันนั้นพ่อให้หรั่งหยิบเงินมาเองจึงตัดสินใจหยิบมา 500 บาท) จึงทำให้หรั่งสามารถที่จะตีตั๋วรถไฟเข้ามาที่สถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ได้

เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ตอนแรกไม่รู้ว่าจะอาศัยที่ไหนก็ใช้สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หลับนอนและอาศัยห้องน้ำบนรถไฟ หรือไม่กี่ห้องอาบน้ำสาธารณะในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่อาบน้ำ หลังจากอยู่ที่นี้ได้ไม่นานก็รู้จักกับเพื่อนที่ชื่อ “กาย” ที่อาศัยอยู่บ้านร้างในบริเวณนั้น จึงได้ชักชวนกันมาอยู่ที่บ้านร้างแทน ซึ่งจะมีคนอาศัยอยู่มาก แต่ที่สนิทที่สุดก็คือ “กาย” ที่ชักชวนให้ตนมาอยู่ด้วย สำหรับเมื่อมาอยู่ที่นี้ก็ได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากกาย และการสังเกตเอาจากคนที่อาศัยอยู่ด้วยในบ้านร้าง และที่นี้เองทำให้หรั่งรู้จักการใช้สารระเหย (กาว) หรั่งก็ได้ทดลองเพราะกายบอกว่าจะทำให้ลืมหุ่นทุกอย่างได้ หรั่งก็ได้ทดลองและเป็นจริงตามที่กายบอก ทำให้ระยะหลังเวลาที่หรั่งคิดถึงพ่อแม่และร้องไห้เมื่อไร หรั่งก็จะใช้วิธีการดมกาวแทน เพราะจะทำให้หรั่งรู้สึกมีความสุข และลืมหุ่นต่าง ๆ ไปได้ชั่วคราว

จากการที่หรั่งได้เรียนรู้วิธีการดำรงชีวิตจากกายและการสังเกตจากเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มบ้านร้าง ทำให้หรั่งสามารถหาเงินมาใช้เองได้ โดยวิธีที่หรั่งใช้หาเงินมากที่สุดก็คือ เก็บขวดพลาสติกไปขาย เมื่อได้เงินหลายบาทหรั่งก็จะเก็บเงินเอาไว้ส่วนหนึ่งเพื่อที่จะไปซื้อชาวด์เบอร์รี่ หรั่งบอกว่ากว่าจะซื้อได้ก็ใช้เวลาหลายเดือนเหมือนกัน แต่ตอนนี้ชาวด์เบอร์รี่เครื่องนั้นได้หายไปแล้ว เพราะถูกเพื่อนขโมยไป จากการที่หรั่งออกมาเร่ร่อนครั้งแรกจนถึงปัจจุบันนี้รวมเป็นระยะเวลา 4 ปี หรั่งก็ไม่เคยย้ายสถานที่เร่ร่อนไปไหนจากสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เลย สาเหตุที่หรั่งไม่ยอมย้าย หรั่งบอกว่าอยู่ที่นี้สามารถจะเก็บขวดพลาสติกไปขายได้ตลอดเวลา ซึ่งจะขายได้เงินวันละประมาณ 50 – 60 บาท หรั่งจะขายกิโลกรัมละ 4 , 8, 10 บาท (สาเหตุที่ราคาขวดพลาสติกไม่เท่ากัน เพราะขึ้นอยู่กับชนิดของขวดพลาสติกด้วย) ส่วนกระป๋องที่เป็นโลหะจะได้กิโลกรัมละ 25 – 30 บาท นอกจากนี้แล้วยังมีของกินที่เหลือ ๆ อยู่ตามบนรถไฟ ซึ่งหรั่งจะสามารถเก็บเอามากินได้อีกด้วย เช่น ข้าวเหนียว ไก่ย่าง มะม่วง เป็นต้น นอกจากการเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องขายแล้ว หรั่งยังเคยขอเงินตามรถที่ติดไฟแดงด้วย หรือบางทีหรั่งก็จะขโมยเงินของคนอื่นและเพื่อนด้วยตัวเอง ซึ่งตัวหรั่งเคยถูกตำรวจนอกเครื่องแบบจับส่งไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์ ด้วย แต่หรั่งหนีออกมา วิธีการหาเงินต่าง ๆ ทั้งหมดที่หรั่งเล่ามานี้ วิธีที่หรั่งชอบมากที่สุดก็คือ **“การเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องไปขาย”** เพราะง่ายดีและยังมีของกินที่เหลือบนรถไฟแถมมาอีกด้วย ซึ่งหรั่งจะใช้เวลาเก็บขวดตั้งแต่เวลาประมาณ 02.00 น – 09.00 น. และเวลาที่เก็บอีกครั้งหนึ่งจะเป็นช่วงบ่าย

ต่อมาเมื่อกลางปีพ.ศ. 2543 หรั่งได้เจอกับครูตำรวจรถไฟที่อยู่ในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้ให้ข่าวกับและชักชวนให้ไปอยู่ในบริเวณโครงการฯ หรั่งก็เลยได้ย้ายมาอยู่บริเวณนี้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเพื่อนในกลุ่มบ้านร้างไม่มีใครมาอยู่ด้วย อยู่ที่นี้ก็มีเพื่อนมากมาย เช่น อัม อืด เต๋ คักดี เป็นต้น อยู่ที่นี้หรั่งรู้สึกสบายจนทำให้หรั่งสามารถที่จะลืมหุ่นต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้แล้วครูในโครงการฯ ยังพาหรั่งไปเที่ยวทะเลที่พัทยา หัวหินในบางครั้งอีกด้วย รู้สึกดีใจมากเพราะก่อนหน้านี้

ยังไม่เคยไปเที่ยวเลย สำหรับตอนนี้วิธีการหาเงินของหรั่งได้เลิกการเก็บขวดพลาสติกแล้ว เพราะว่าตำรวจที่อยู่ในสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ไม่ให้เข้าไปในชานชลา ทำให้หรั่งต้องหาเงินด้วยวิธีการของเงินคนที่ไปมาแถวบริเวณสถานีรถไฟแทน ซึ่งจะได้วันละประมาณ 50 – 100 บาท สำหรับการหาเงินที่ได้จากการขายบริการทางเพศนั้น ซึ่งจะมีคนมาติดต่อให้ไปขาย หรือไม่มีก็กระเเทยที่เข้ามาในตู้รถไฟในโครงการฯ แห่งนี้ก็มี ซึ่งหรั่งบอกว่า “ตัวเองยังไม่เคยขายบริการให้ใครเลย เพราะไม่ชอบ” แต่เพื่อนในกลุ่มที่โครงการฯ นี้ก็มีแถมเท่าที่รู้ว่าขายบริการให้แก่คนอื่น บริเวณที่แถมจะไปขายบ่อยที่สุดก็คือ บริเวณสีลม สวนลุมฯ เงินที่ได้ส่วนใหญ่จะเอาไปเที่ยวฟิวเจอร์บางแค เล่นสเก็ต ซื้อกางกระโปรง (3K) หรือไม่ก็กางหลอดที่ขาย 3 หลอด 20 บาท (ซึ่งจะเอามาไว้ดม) ถ้าหากเงินส่วนที่เหลือก็จะฝากครูตำรวจไว้ โดยที่ครูจะจดบันทึกเอาไว้ว่าหรั่งฝากเท่าไร ถ้าหากหรั่งต้องการใช้เงินเอาไปทำอะไร หรั่งก็สามารถที่จะเบิกได้ทันที ทำให้ไม่ต้องคอยระแวงว่าเพื่อนในนี้ จะแอบขโมยไปเมื่อไร

ชีวิตประจำวันในบริเวณโครงการฯ แห่งนี้ ก็จะตื่นนอนขึ้นมาในช่วงเช้า เพื่อที่จะทำความสะอาด เก็บขยะต่าง ๆ หลังจากนั้นก็อาบน้ำ ซึ่งในโครงการแห่งนี้จะมีห้องน้ำเอาไว้ให้อาบ (หรั่งคิดว่าสะดวกสบาย ไม่ต้องไปหาสถานที่อาบน้ำข้างนอก ซึ่งผิดกับเมื่อก่อนตอนที่อยู่บ้านร้าง เพราะนาน ๆ ทีที่หรั่งจะอาบน้ำ เคยไม่อาบน้ำเป็นอาทิตย์ก็มี) เมื่ออาบน้ำเสร็จก็จะมีคนต้มมาฆ่า (เพื่อนในกลุ่ม) ก็จะกินกับพวกเพื่อน ๆ หลังจากนั้นก็ต้องขึ้นมาเรียนหนังสือ หรือไม่ก็รายงานความประพฤติที่ผ่าน ๆ มาของวันก่อนว่าใครทำอะไร ใครทำอะไรไม่ดี ก็จะถูกลงโทษโดยการว่ากล่าวตักเตือนจากครูตำรวจ ช่วงบ่ายก็จะว่างไม่ต้องทำอะไร หรั่งก็จะออกไปเที่ยวตามห้าง ซึ่งที่ไปบ่อยที่สุดก็คือ “ฟิวเจอร์” เพราะไปเล่นเกมสกับสเก็ต ถ้าหากไม่ไปไหนก็จะนอนอยู่ที่นั่น หรือไม่ก็ออกไปหาเงิน

ในเรื่องของความคิดและโลกทัศน์ในมุมมองของหรั่งเกี่ยวกับคำว่า “เด็กเร่ร่อน” จะไม่ค่อยชอบเวลาที่คนอื่นมาเรียกและรู้สึกเสียใจมาก ถ้าหากเปลี่ยนได้อยากให้คนทั่วไปเรียกว่า “น้อง” หรือ “ชื่อแทน” ก็ได้ และสาเหตุที่ทำให้หรั่งต้องตัดสินใจออกมาเร่ร่อน ในความคิดของหรั่งเองบอกว่าเป็นเพราะครอบครัวของหรั่งเองจะทะเลาะกันเป็นประจำ และชอบตีหรั่งอยู่เสมอ จึงทำให้ตัวเองมีความกดดัน ทำให้ไม่อยากจะอยู่บ้าน และการออกมาเร่ร่อนในตอนนี้อยู่ก็ชอบเหมือนกัน เพราะสามารถที่จะหาเงินได้ มีเพื่อนเยอะดี สำหรับตัวหรั่งเคยกลับไปเยี่ยมที่บ้าน 1 ครั้งซึ่งนานมากแล้ว ตอนนั้นหรั่งมีเงินอยู่ 250 บาท เพราะเป็นเงินที่เก็บเอาไว้ใช้ โดยที่เพื่อนในกลุ่มไม่มีใครรู้ว่าหรั่งมีเงินเก็บ ถ้าหากรู้ก็คงจะต้องโดนขโมยไปนานแล้ว สาเหตุที่ทำให้หรั่งตัดสินใจกลับไปที่บ้านในครั้งนั้นเพราะหรั่งคิดถึงบ้านมาก แต่เมื่อหรั่งกลับไปแล้วไม่เจอใครเลยสักคน เพราะพ่อได้งานก่อสร้างที่ใหม่จึงทำให้ต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น จึงทำให้หรั่งไม่สามารถที่จะติดต่อได้ ก็เลยทำ

ให้หรั่งตัดสินใจเข้ามาที่กรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง ถ้าหากให้มีครอบครัวในฝันก็อยากจะให้ครอบครัวของตนเองดีกว่านี้

อนาคตที่เคยอยากเป็นก็คือ “หมอ” แต่ตอนนี้คงเป็นไปไม่ได้แล้ว เพราะตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ตอนนี้ที่โครงการฯ นี้ก็ดูแลอยู่โดยจะสอนหนังสือให้ตนเอง และครูตำรวจรถไฟบอกว่า จะส่งตัวเองไปเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อีกด้วย สำหรับเวลานี้ยังไม่ได้ไปเรียนที่นั่น ส่วนถ้าหากพูดถึงโรงเรียนก็จะนึกถึงเรียนหนังสือ เพื่อนที่โรงเรียน และไม่ค่อยชอบเวลาที่ครูในโรงเรียนตี นอกจากนี้แล้วหรั่งรู้สึกชอบโครงการนี้มาก เพราะว่าสะดวกสบาย มีทุกสิ่งทุกอย่าง ทำให้หรั่งไม่ต้องดิ้นรนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ที่พักอาศัย อาหาร หรือแม้กระทั่งเวลาไม่สบาย ครูตำรวจก็จะพาไปหาหมอที่โรงพยาบาล โดยที่ตรงกันข้ามกับอดีตเป็นอย่างมาก เพราะเวลาที่หรั่งไม่สบายก็จะขอยาจากคนอื่น ๆ หรือไม่กี่ชื่อยามากินเอง สิ่งที่กำลังกลัวมากที่สุดตอนนี้ก็คือ “ตำรวจ” เพราะหรั่งเคยถูกตำรวจจับเมื่อ 2 ปีที่แล้ว สาเหตุที่โดนจับเพราะเก็บขวดพลาสติกในสถานี และขโมยของ จึงถูกส่งไปที่สถานสงเคราะห์ฯ ทำให้รู้สึกไม่อยากโดนจับอีกครั้ง กลัวที่จะต้องถูกส่งเข้าไปอยู่อีก เพราะในสถานสงเคราะห์ฯ หรั่งรู้สึกว่าเหมือนถูกกักขัง ไม่ค่อยมีอิสระที่จะทำอะไรได้ตามใจที่อยากจะทำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 5

“ชัย” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 14 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2530 ชัยเป็นคนไทย สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนคือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนจะอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยอยู่กับยาย พ่อ แม่ พี่ และน้อง ระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนรวมทั้งหมด 1 ปี

ชัยเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว ซึ่งจะมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน มีพี่ 1 คน และน้องอีก 2 คน โดยที่ในบ้านของชัยจะมีแค่ตนเองคนเดียวที่ออกมาเร่ร่อน สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อนเพราะอยากเรียนหนังสือต่อ แต่พ่อแม่ของชัยไม่มีเงินส่งให้ตนได้เรียน ทำให้ชัยคิดว่าถ้าหากเข้ามาหาเงินในกรุงเทพฯ ก็สามารถเก็บเงินเอาไปเรียนต่อได้และชัยรู้สึกเบื่อบ้าน เพราะพ่อของชัยจะเป็นคนกินเหล้า และถ้าเมาเหล้าเวลาใดก็จะอาละวาดเป็นประจำ พ่อแม่ของชัยมีอาชีพขายของทั้งคู่ ตอนอยู่ที่เชียงใหม่พ่อแม่ส่วนใหญ่จะทะเลาะกันบ่อย ซึ่งจะเป็นเรื่องของลูก ๆ พ่อของชัยจะกินเหล้าบ้างเป็นบางครั้ง แต่ไม่ค่อยบ่อยนัก และพ่อแม่ของชัยไม่ค่อยตามใจให้ชัยทำอะไรตามที่ชัยอยากจะทำ และส่วนใหญ่พ่อแม่ของชัยจะไม่ค่อยให้เงินใช้ในแต่ละวัน ถ้าหากจะต้องไปโรงเรียนพ่อจะให้เงินไป 10 บาท และแม่จะให้อีก 10 บาท ซึ่งจะเฉลี่ยโดยรวมของเงินที่ได้รับแต่ละวันประมาณ 20 บาท โดยที่เงินส่วนใหญ่ที่ได้รับชัยจะต้องนำเงินจำนวนนี้ไปเป็นค่ารถไปโรงเรียนก็เกือบหมดแล้ว สำหรับเงินส่วนที่เหลือก็จะพอแค่ข้าวเท่านั้นเอง เมื่อพ่อแม่ไม่ส่งให้ชัยเรียนหนังสือแล้ว ชัยก็อยู่บ้านสักพักหนึ่ง จึงได้ตัดสินใจขโมยเงินของพ่อแม่มาเป็นค่ารถเพื่อที่จะเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ หาเงินเรียนหนังสือ และเมื่อมาเข้าถึงที่นี้ก็ลงจากรถ สถานที่แรกที่ชัยอยู่คือ **“หมอชิต”**

ชัยออกจากบ้านมาเร่ร่อนเป็นครั้งแรกเมื่อตอนกลางปีพ.ศ. 2543 สถานที่ชัยออกมาเร่ร่อนทั้งหมดจะอยู่ที่บริเวณหมอชิต กม. 11 และสถานที่สุดท้ายก็คือ **“สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)”** ตอนที่อยู่หมอชิตครั้งแรกก็จะมีเพื่อนที่เร่ร่อนอยู่ด้วยประจำ ๆ แค่ 1 คน ตอนหลังก็ทะเลาะกัน ก็เลยแยกทางกันอยู่ เวลาที่อยู่หมอชิตชัยก็หาเลี้ยงตนเองด้วยวิธีการเก็บของขาย ส่วนใหญ่จะเป็นขวดพลาสติก และกระป๋องน้ำอัดลม รายได้ที่ชัยได้รับแต่ละวันจะประมาณ 20 - 30 บาทเท่านั้น ก็พอแค่ข้าว ขนมเท่านั้น บางครั้งถ้าหากหาเงินไม่ได้ชัยก็จะขอข้าวแม่ค้าและพ่อค้าที่อยู่ในบริเวณหมอชิตกินแทน และเมื่อเดินทางเข้ามาอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ก็ได้มาเจอกับ **“หรั่ง”** ที่อยู่ในบริเวณนี้ก่อนหน้า ก็ได้บอกให้ย้ายเข้าไปอยู่ที่โครงการฯ แห่งนี้ ที่นี้อยู่ได้สบาย เพราะมีครูดอยสอนหนังสือ มีที่นอน มีที่กิน มีที่อาบน้ำให้ด้วย สาเหตุที่ทำให้ชัยตัดสินใจย้ายเข้ามาอยู่ที่นี้ที่สำคัญที่สุดคือ **“หรั่งบอกว่าครูที่นี่จะส่งให้ไปเรียน**

หนังสือสูง ๆ ด้วย ถ้าหากต้องการ” ก็เลยทำให้ชัยตัดสินใจเข้ามาอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้ เมื่อชัยอยู่ในโครงการฯ ก็ไม่ค่อยได้เข้าไปเก็บขวดพลาสติกในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ไปขายสักเท่าไรนัก เพราะว่าตำรวจที่อยู่ภายในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จับ และชัยบอกว่าก็เคยถูกตำรวจจับในข้อหาเข้าไปเก็บของในสถานีฯ แต่ไม่ได้ลงโทษอะไรมากมายนัก เพียงแค่ว่ากล่าวตักเตือนก็ปล่อยแล้ว เงินส่วนใหญ่ที่ชัยหามาได้ก็จะฝากครูเอาไว้ และถ้าหากต้องการใช้ก็จะเบิกเอาจากครู ส่วนใหญ่ชัยจะเอาเงินไปเล่นเกมสเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเป็นร้านคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในบริเวณนั้น สำหรับเงินของชัยไม่ค่อยได้เอาซื้อบุหรี่ หรือกาาเลย เพราะชัยคิดว่ากว่าจะหาเงินมาได้ไม่ควรเอาไปซื้อ มันทันเปลือง และทำลายตัวเองอีกด้วย

ชีวิตประจำวันของชัยหลังจากที่เข้ามาอยู่ในโครงการฯ ดังกล่าวก็ดีขึ้น เพราะไม่ต้องคอยหวาดแวงว่าจะไม่มีกิน ไม่มีเงิน ไม่มีที่นอน เพราะที่นี่มีหมดทุกอย่างตามที่หรั่งบอกทุกอย่าง และยังสามารถที่จะเรียนหนังสือเพิ่มเติมจากครูในโครงการฯ ได้อีกด้วย และชัยบอกว่า ตนเองจะได้เรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในเทอมหน้า เพราะช่วงนี้ปิดเทอมแล้ว โดยที่ในแต่ละวันชัยจะต้องเข้าไปทำความสะอาด เก็บขยะ เรียนหนังสือ กินข้าวเที่ยง หลังจากช่วงบ่ายชัยก็จะมีเวลาว่างที่ทำอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่เวลาว่างชัยก็จะนั่งเล่นเกมสในห้องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในโครงการฯ แห่งนี้

สำหรับความคิดและโลกทัศน์ของชัยตอนนี้ ชัยรู้สึกคิดถึงบ้าน แต่ก็ไม่อยากกลับบ้าน เพราะตอนแรกทีออกมาเนื่องจากอยากเรียน แต่ระยะหลังเริ่มมีปัญหาอย่างอื่น ๆ ตามเข้ามาอีกด้วย และชัยบอกว่าเคยกลับไปที่บ้าน 1 ครั้ง ซึ่งสาเหตุมาจากช่วงแรกที่เข้ามาอยู่หอซิด กม.11 เคยถูกตำรวจที่ทำงานอยู่แถว ๆ นั้นจับ และส่งไปอยู่ที่สถานแรกรับบ้านปากเกร็ด และเจ้าหน้าที่ของที่นี่ได้ติดต่อกับพ่อแม่ของชัยให้ลงมารับ ชัยก็เลยได้กลับบ้านไป แต่อยู่ได้ไม่นานชัยก็ต้องหนีออกมาอีกครั้งหนึ่ง เพราะพ่อแม่เหล้าและอาละวาดตีชัย จึงทำให้ชัยต้องหนีออกมาอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับเงินที่ขโมยมาเป็นค่ารถ ชัยก็เข้ากรุงเทพฯ ด้วยวิธีการเดิม และอยู่ที่หอซิดได้ไม่นานก็ย้ายมาอยู่ที่นี่จึงกระทั่งได้เจอกับหรั่งนั่นเอง

สิ่งที่กลัวที่สุดของชัยตอนนี้ไม่มีแม้กระทั่งเรื่องอดตายชัยก็ไม่เคยคิด เพราะถ้าหากไม่มีเงินก็จะเข้าไปเก็บขวดพลาสติกขาย ถ้าไม่เก็บขวดพลาสติกขายก็จะหาข้าวที่เหลือ ๆ บนรถไฟลงมากิน หรือไม่ก็ไปขอคนอื่นกินก็ได้ สำหรับเวลาที่เจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็นไข้หวัด จะรักษาโดยการหายามากินเอง หรือไม่ก็ขอคนแถว ๆ นั้นเอาเอง แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ก็ดีขึ้นเพราะมียาให้กิน และหากเป็นหนักครูตำรวจรถไฟก็จะพาไปหาหมอที่โรงพยาบาล โรคที่ชัยเป็นส่วนใหญ่จะเป็นแค่ไข้หวัด ในเรื่องการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ ยังไม่เคยมีคนเข้ามาติดขอซื้อบริการ และ

ถ้าหากมีคนเข้ามาติดขอซื้อ ชัยคิดว่าไม่ขายอีกด้วย สำหรับคนภายในครอบครัวที่ชัยรู้สึกว่ารักมากที่สุด คือ ยายและแม่ แต่สำหรับพ่อชัยคิดว่าคงจะไม่ค่อยรัก เพราะจะไปรักน้องคนเล็กมากกว่า มีอะไรพ่อก็จะให้น้องคนนี้มากที่สุด และตอนนี้ชีวิตของชัยมีอะไรก็จะต้องค้นหาที่สิ่งต้องการมาด้วยตัวเอง ถ้าสิ่งที่ชัยต้องการอยากได้ในตอนนี้ คือ “เรียนหนังสือ มีอนาคตที่ดีขึ้น”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 6

“บอล” (นามสมมติ) ปัจจุบันอายุ 15 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2529 บอลเป็นคนไทย สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาชั้นสุดท้ายก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนอาศัยอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ พี่และน้อง รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนทั้งหมด 5 ปี

บอลเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว จากจำนวนทั้งหมด 4 คน บอลมีพี่ 1 คน และน้องอีก 2 คน สำหรับ ชื่อพ่อแม่ และอายุไม่ทราบเพราะบอลไม่ได้กล่าวถึง แต่สำหรับอาชีพของพ่อแม่จะรับจ้างทั่ว ๆ ไป โดยที่รายได้ของพ่อและแม่ในแต่ละวันจะไม่ค่อยได้เท่ากันนัก ถ้าหากมีคนมาจ้างให้ทำงานก็จะได้เงินมากหน่อย ถ้าไม่มีใครจ้างไปทำงานก็จะน้อยหน่อย สำหรับครอบครัวของบอลก็ทะเลาะเบาะแว้งบ้างเล็กน้อย สาเหตุที่ทำให้บอลต้องออกมาเร่ร่อนก็เพราะว่ามีเพื่อนชักชวนให้ออกมาเร่ร่อนด้วย (เพื่อนคนนี้นับบอลจะสนิทด้วยมากที่สุด) และบอลเบื่อบ้านอยากไปเที่ยวที่ต่าง ๆ จึงทำให้บอลตามเพื่อนออกมาเข้ากรุงเทพฯ สถานที่เร่ร่อนครั้งแรกของบอลก็คือ **สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)** และเป็นสถานที่ ๆ บอลเร่ร่อนบ่อยมากที่สุดและรู้สึกชอบบริเวณนี้ เพราะเป็นแหล่งที่จะสามารถหาเงินมาเอาไว้ใช้ได้ง่ายที่สุด

บอลออกมาเร่ร่อนครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2539 และได้ใช้ชีวิตกับเพื่อนที่ออกมาเร่ร่อนด้วยกัน เริ่มที่จะเรียนรู้การใช้ชีวิตจากคนที่อยู่แถว ๆ นั้น ด้วยการเก็บของไปขาย และเข็ดตระการรถเงินที่ได้ในแต่ละวันก็จะประมาณ 50 บาท บอลจะเอาเงินไปซื้อข้าว และซื้ออาหารกระป๋อง ๆ ละ 6 บาทเอามาต้ม เพราะเพื่อนของบอลให้ทดลองต้ม และเมื่อต้มแล้วบอลรู้สึกสบาย สัมผัสทุกสิ่งทุกอย่างได้หมด สำหรับเพื่อนที่เร่ร่อนด้วยกันบริเวณแห่งนี้จะมีเพื่อนอยู่ 6 – 7 คน (รวมกับเพื่อนที่ออกมาเร่ร่อนด้วย) สำหรับการอาศัยอยู่กับเพื่อนในกลุ่มแห่งนี้บ่อยครั้งที่จะมีปัญหา หรือมีเรื่องชกต่อยกัน อยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้แล้วรู้สึกสบายใจมากในช่วงนั้น บอลบอกว่าถึงแม้ที่นี่จะสามารถหาเงินได้ง่าย แต่บอลก็ไม่ค่อยชอบสักเท่าไรเพราะสถานที่หลับนอนสกปรกมาก และมียุ่งเยอะอีกด้วย นอกจากนี้แล้วการอาบน้ำก็ไม่ค่อยสะดวกต้องรีบ ๆ อาบทำให้บอลไม่ค่อยได้อาบน้ำ นานที่สุดกว่าจะอาบก็เกือบประมาณ 1 อาทิตย์ถึงอาบน้ำ ส่วนใหญ่ที่อาบจะใช้ห้องน้ำในหัวลำโพงหรือห้องน้ำบนรถไฟ เมื่อบอลอาบน้ำก็จะซักเสื้อผ้าด้วย เพราะว่าตนเองมีเสื้อผ้า 2 ชุด และไม่ค่อยได้ซักทุกวัน ถ้าหากมีโอกาสถึงจะซักเสียที โดยที่บอลบอกว่าเสื้อผ้าครั้งแรกมีเพียงแค่ชุดเดียว ชุดที่ติดตัวตอนหนีออกมาจากบ้าน แต่เมื่อมาอยู่ที่นี่และมีเงินพอสมควรก็ได้ตัดสินใจไปซื้อเสื้อผ้ามาเพิ่มอีก 1 ชุด

การดำเนินชีวิตในช่วงก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการ นี้ เวลาหลับนอนและตื่นขึ้นไม่ค่อยเป็นเวลา ที่แน่นอน และยังไปรวมถึงเวลาที่กินข้าวแต่ละมื้อก็ไม่ค่อยตรงเวลา บางทีหรือบางมื้อก็จะอดกินก็มี สำหรับชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ถ้าตื่นขึ้นมากก็จะขออาหารจากผู้คนบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) แล้วก็ค่อยออกไปเก็บขวดขาย หรือไม่ก็เข็ดรถ พอดตกกลางคืนก็ไปดมกาวกับเพื่อน ๆ หลังจากไม่นานก็ได้เจอกับครุฑตำรวจรถไฟ (ปีพ.ศ. 2542) ก็ได้เข้ามาเรียนหนังสือกับครูเพิ่มเติม และได้ถูกชักชวนให้มาอยู่ในบริเวณโครงการ ก็เลยชวนเพื่อนที่ออกมาเร่ร่อนด้วยให้มาอยู่ที่นี่ แต่บอลก็ยังติดต่อกับเพื่อนกลุ่มเดิมอยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยได้ไปดมกาวแล้ว เพราะครูที่นี่ขอร้องไว้ว่าหากต้องการที่จะอยู่ในโครงการ นี้ต้องพยายามเลิก ซึ่งบอลคิดเปรียบเทียบแล้วถ้าหากเลิกได้ก็ต้องไปไหน เพราะบริเวณโครงการนี้สะดวกสบาย ไม่ต้องตื่นนอนที่จะไปหาสิ่งต่าง ๆ ชีวิตของบอลตอนนี้มีความสุขดีมากกว่าแต่ก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการ นี้ จึงทำให้บอลพยายามจะเลิกดมกาวให้ได้ หรือดมให้น้อยที่สุดเมื่ออยู่ที่นี่ เพราะครุฑตำรวจรถไฟต้องการให้เลิกขอไว้ และเวลาในแต่ละวันของบอลเริ่มที่จะเป็นเวลาแน่นอนมากขึ้น คือ จะต้องตื่นนอนแต่เช้าเพื่อที่ทำความสะอาดบริเวณโครงการ กินข้าวเช้า (มาม่าต้ม) เรียนหนังสือ กินข้าวเที่ยง มีเวลาร่างในช่วงบ่ายที่จะทำอะไรก็ได้ บอลก็จะออกไปเที่ยวห้าง หรือไม่ก็เดินเล่นไปเรื่อย ๆ กับเพื่อนที่อยู่ในบริเวณโครงการ นี้

สำหรับโลกทัศน์และความคิดของบอลเกี่ยวกับเรื่องเมื่อถูกเรียกว่าเป็น **“เด็กเร่ร่อน”** บอลจะรู้สึกเฉย ๆ สำหรับตอนนี้บอลมีปัญหาหรือเดือดร้อนก็จะนึกถึงพ่อแม่ อยากให้พ่อแม่มาอยู่ใกล้ ๆ ตัวเอง บอลบอกว่าเคยคิดที่จะกลับไปหาแต่ไม่ได้กลับเลยตั้งแต่ออกมาเร่ร่อน ได้แต่เพียงโทรศัพท์ไปหาคนข้างบ้านและให้คนข้างบ้านช่วยเรียกพ่อแม่ของตนให้มารับ ตอนนั้นความรู้สึกอยากกลับบ้านก็ยังมีอยู่ เพียงแต่ไม่สามารถที่จะกลับได้ เพราะยังไม่มีเงิน และรอให้มีเงินก่อนถึงจะกลับไป สำหรับตัวบอลเคยถูกตำรวจจับ 2 ครั้ง ส่วนใหญ่จะมาสาเหตุเพราะดมกาว โดยที่บอลจะถูกอบรมและส่งตัวไปอยู่สถานสงเคราะห์บ้านแรกรับที่ปากเกร็ด ภายในบ้านแรกรับก็จะปฏิบัติกับบอลเหมือนคนทั่วไป บางครั้งก็จะถูกรังแกจากขาใหญ่ที่อยู่ที่นี่ ทำให้ต้องตัดสินใจหนีออกมา เลยทำให้สิ่งที่บอลกลัวมากที่สุดในตอนนี้ก็คือ **“ตำรวจ”** เพราะกลัวถูกจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์อีก และบอลจะป่วยเป็นโรคมากที่สุดก็จะเป็นแค้ไข้ ตัวร้อน เมื่อก่อนเวลาเป็นไข้หวัดจะหาวิธีการรักษาโดยขอยาคนอื่นกิน หรือไม่ก็หาเงินไปซื้อยาตามร้านหมอมากินเอง สำหรับตอนนี้ **“อยากเรียนหนังสือ”** สูงที่สุด เพราะบอลอยากจะเป็น **“ตำรวจ”** มากที่สุดในตอนนี้ในเรื่องการขายบริการทางเพศบอลเคยไปขายแต่ไม่ค่อยบ่อยนัก และบอลจะใช้วิธีป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งบอลจะเป็นคนเตรียมเอาไว้เอง หรือบางทีคนที่มาซื้อก็หาเอาไว้ให้

กรณีศึกษาที่ 7

“บอย” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 16 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2528 บอยเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนออกมาเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่บอยจะออกมาเร่ร่อนจะอาศัยอยู่ที่คลอง 1 รังสิต จังหวัดปทุมธานี อาศัยอยู่กับพ่อเท่านั้น ระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนรวม 6 ปี

บอยเป็นบุตรคนเดียวของนายน้อย และนางพร อายุไม่ทราบทั้งคู่ ปัจจุบันแม่ของบอยได้เสียชีวิตแล้วตั้งแต่บอยอายุได้ 9 ปี และพ่อของบอยยังไม่ได้แต่งงานใหม่ตั้งแต่แม่ได้เสียชีวิตไป ในอดีตพ่อของบอยจะประกอบอาชีพเป็นพนักงานลือคเรย์ จังหวัดสมุทรปราการ ปัจจุบันนี้พ่อกจะทราบข่าวว่าพ่อออกมาทำงานที่อุ้มอรรถ ซึ่งจะได้ค่าจ้างประมาณวันละ 100 – 150 บาท พ่อของบอยจะเป็นคนกินเหล้า แต่ไม่เล่นการพนัน เวลาที่พ่อเมาจะทำอะไรไม่ค่อยได้มีอยู่ครั้งหนึ่งปกติพ่อจะให้เงินบอยเอาไว้ใช้วันละ 20 บาท แต่วันนั้นพ่อกเมามาก ก็เลยเข้าไปขอเงิน 20 บาท แต่พ่อกกลับปาเงินมาให้ประมาณ 3,000 บาท บอยก็เอาเงินออกมาประมาณ 500 บาท เอาเงินไปเที่ยวและซื้อของที่บอยอยากได้ ซึ่งบอยก็ไม่ได้บอกพ่อว่าบอยเป็นคนเอาไป ตอนที่พ่อกหายเมาและถามหาถึงเงินจำนวนนั้น สาเหตุที่ทำให้บอยออกมาเร่ร่อนเพราะรู้สึกเบื่อบ้าน ไม่อยากอยู่ภายในบ้าน ไม่มีอิสระ พ่อของบอยจะไม่ให้บอยออกมาเล่นนอกบ้านสักเท่าไร ประกอบการที่ในช่วงหลัง ๆ บอยโดดเรียนบ่อยขึ้น เพราะติดเพื่อน ๆ ชวนให้ไปเที่ยวตามห้างในละแวกนั้น กลับมาบอยก็ถูกพ่อกตี - ตะบอยก็เลยตัดสินใจหนีออกมาเร่ร่อน ช่วงแรก ๆ ที่ออกมาเร่ร่อนก็กลับบ้านบ้างเป็นบางครั้ง และเมื่อกลับเข้าไปอยู่ที่บ้านพ่อกก็ไม่ว่าอะไร กลับไปก็ไม่ถูกตี ซึ่งเคยพาเพื่อนชื่อ “ไอ้ต” (เด็กเร่ร่อนที่อยู่ในโครงการฯ นี้) ไปเป็นเพื่อนตอนกลับบ้านด้วย ตอนนี้นบอยก็ยังสามรถที่จะกลับไปอยู่ที่บ้านอีกครั้งก็ได้ แต่ความรู้สึกของบอยยังไม่อยากกลับไปอยู่ เพราะกลับบ้านไปก็ต้องอยู่คนเดียว เจอสภาพเดิม ๆ คือต้องอยู่แต่ในบ้าน ห้ามออกไปเล่นที่ไหน ภายในบ้านไม่มีใครอยู่ (ญาติของบอยที่อยู่ในบ้านก็ไม่มีเหมือนกัน) บอยคิดว่าอยู่ไม่ได้ เนื่องจากบอยจะไปไหนกับเพื่อนตลอดเวลา แต่พ่อกไม่ค่อยชอบให้บอยออกไปไหน

บอยออกมาเร่ร่อนครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2538 ซึ่งจะอาศัยบริเวณท้องสนามหลวง เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ช่วงแรก ๆ ที่ออกมาเร่ร่อนจะมีเพื่อนชื่อ “หนุ่ม” อายุ 18 ปี เป็นคนติดกาวหนุ่มชวนให้บอยทดลองดมกาว บอยก็ทดลองดมกาวตามที่หนุ่มชวน ดังนั้นตอนที่ออกมาอยู่บริเวณนี้นบอยก็เริ่มที่จะดมกาว และหนุ่มจะเป็นคนสอนให้บอยและไปเป็นเพื่อนตอนขอเงินคนอื่นที่หน้าห้างพาด้าปิ่นเกล้าด้วย หลังจากนั้นได้ย้ายมาเร่ร่อนแถว ๆ สะพานพุทธได้ประมาณ 2 – 3

เดือน หลังจากนั้นก็เร่ร่อนออกไปเรื่อย ๆ จนย้ายไปอยู่ที่สวนหย่อมรังสิตและลานสเก็ตเก่าที่รังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยที่จะอยู่ในบริเวณแถว ๆ นั้นได้ประมาณ 1 ปี ก็ออกไปเร่ร่อนกลับมาอยู่ บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และได้มาเจอครูที่เข้ามาสอนในบริเวณนี้ก็ย้ายตาม ไปอยู่ด้วย ช่วงแรก ๆ จะมีนักข่าวมาทำข่าวก็จะจ้างให้บอยเกาะรถไฟ ซึ่งจะให้เงินวันละ 100 บาท บอยก็จะเอาเงินที่ได้ไปซื้อข้าว การดำรงชีวิตของบอยที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) บอยจะหาของกินตามบนรถตู้แอร์ และขอเงินจากคนทั่ว ๆ ไปตามชานชาลาต่าง ๆ ของ สถานี ซึ่งการเก็บขวดพลาสติกไปขายบอยบอกว่าไม่เคย เพราะรู้สึกว่ามันเหนียวเกินกว่าการเดินขอเงินคนอื่นไปเรื่อย ๆ ช่วงแรก ๆ ที่บอยมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) บอยจะอาศัยอยู่ที่ บ้านร้าง เพราะเข้าไปในย่านไม่ได้และส่วนใหญ่เด็กที่ออกมาเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบ้านร้างจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ในช่วงนี้เองบอยติดเพื่อนในบ้านร้างนี้มาก เพื่อนของบอยจะให้บอยลองของทุกอย่าง เช่น บุหรี่ เหล้า ยาม้า เป็นต้น ซึ่งบอยลองมาหมดแล้ว และเคยถูกจับไปบ้านเมตตา 3 ครั้ง โดยมาจากสาเหตุคดีมั่วสุม คดีช่องโจร และดมกาว แต่ทุกครั้งที่ยอดถูกจับส่งไปก็จะมี ออกมาทุกครั้ง แต่ทว่าปัจจุบันนี้เมื่อบอยเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้ได้เลิกหมดแล้วทุกอย่าง เพราะ ครูที่นี่ขอเอาไว้ สำหรับการอาบน้ำบอยจะเข้ามาอาบน้ำที่อยู่ในบริเวณชานชาลา หรือไม่ก็บนรถไฟ หรืออาบน้ำในห้องน้ำที่หัวลำโพง ครั้งละ 2 - 5 บาท ซึ่งวิธีอย่างหลังนี้บอยจะใช้้น้อยมาก เพราะ ต้องเสียเงินให้คนอื่น และในเวลาที่บอยไม่สบายก็จะให้เพื่อนที่อยู่บ้านร้างซื้อยามาให้ หรือไม่ก็ ขอคนแถว ๆ นั้นเอา ช่วงที่ออกมาเร่ร่อนก็จะมีเงินเก็บบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่บอยก็จะเอาเงินไป เทียว ซื้อขนม เสื้อผ้าที่ห้างฟิวเจอร์บางแค หรือไม่ก็กลางคืน

บอยบอกว่าสาเหตุที่ย้ายเข้ามาอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้เพราะว่าสบายกว่าที่จะต้อง ออกไปเร่ร่อนเอง มีอาหาร ที่พักนอนให้พร้อม และยังมีชีวิตที่อิสระเหมือนเดิมสามารถที่จะกระทำ อะไรก็ได้ ซึ่งกฎจะไม่ค่อยเข้มงวดสักเท่าไร ปัจจุบันนี้วิธีการหาเงินของบอยจะเป็นการทำงานจัด ตะปู้วันละ 50 บาท ซึ่งผู้การฯ จะเป็นคนหามาให้จัด ชีวิตในแต่ละวันของบอยอยู่ที่นี้ก็เหมือนกันทุก ๆ วัน และเหมือนกับทุก ๆ คน คือ ตื่นขึ้นมาทำความสะอาดรอบ ๆ บริเวณโครงการฯ เรียน หนังสือ กินข้าวเที่ยง ช่วงบ่ายทำอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่บอยไม่ค่อยเข้าไปเรียนหนังสือเท่าไรนัก เพราะว่าบอยสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้แล้ว ช่วงเวลาบ่าย ๆ ที่ไม่ต้องเข้าไปเรียนหนังสือ บอย จะมีเวลาว่างมาก บอยก็จะทำความสะอาดเสื้อผ้าของบอย อาบน้ำ นั่งเล่นนอนเล่นอยู่ใน โครงการฯ พอตอนเย็นบอยก็จะออกไปเที่ยว ถ้าหากตอนกลางคืนมีหนัง บอยกับเพื่อนก็ชวนกัน ออกไปดูถ้าหากไปก็จะไปกับอ๊อด ไรต์เป็นส่วนใหญ่

เรื่องโลกทัศน์และความคิดของบอย ๆ คิดว่าตอนนี้พ่อก็ยังรักบอย แต่บอยก็ไม่อยากกลับไปเพราะอยู่ที่บ้านเหงา ไม่มีเพื่อนจึงทำให้ไม่อยากกลับไปเลย และถ้าหากแม้อยู่ไม่ตายก็จะทำให้สภาพครอบครัวของตนเองอยู่พร้อมกัน ก็จะไม่ทำให้บอยรู้สึกเป็นอย่างไรจำเป็นต้องออกมาเร่ร่อน และเวลาที่แม่อยู่ก็จะคอยสอนทุก ๆ อย่างให้บอย ดังนั้นบอยก็เลยสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ สำหรับเวลาที่มีปัญหาต่าง ๆ บอยก็จะไม่ค่อยปรึกษาใครเลยแม้กระทั่งครู เพราะบอยไม่ชอบที่จะเอาเรื่องพวกนี้ไปเล่าให้ใครฟัง แต่ถ้าหากเป็นปัญหาเล็ก ๆ บอยก็จะเล่าบ้างแต่ไม่บ่อยนัก สำหรับคำว่า “เด็กเร่ร่อน” บอยไม่ค่อยชอบสักเท่าไรที่ใคร ๆ มาเรียกตนเองอย่างนี้ และนำเรื่องของพวกตนไปลงในหนังสือพิมพ์แบบนั้นในทางที่ไม่ดี จะทำให้ทางบ้านรู้ว่าพวกตนมีชีวิตอยู่เป็นอย่างไร และอยากที่จะให้คนในสังคมมองว่าพวกตนเองก็เป็นคนดีมีความรู้เหมือนกัน ไม่ใช่จะเป็นคนไม่ดีเสมอไป สำหรับในเรื่องของการขายบริการทางเพศ ก็มีคนเข้ามาติดต่อบ้าง ซึ่งบอยเองก็เคยไปขายบริการเช่นกันโดยที่จะไปพร้อม ๆ เพื่อน แต่เมื่อมาอยู่ที่นี้ครูขอร้องไว้ว่าไม่ให้ขาย บอยก็พยายามที่จะไม่ขาย ถ้าหากไม่เดือดร้อนเรื่องเงิน ถ้าหากไปขายบอยก็รู้ว่าควรจะต้องป้องกันตัวเองอย่างไร เงินส่วนใหญ่ที่ได้บอยก็จะเอาเงินไปซื้อเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัว จึงทำให้สภาพของบอยในปัจจุบันนี้ไม่เหมือนกับสภาพเด็กเร่ร่อนทั่ว ๆ ไป ที่ตัวดำ ไม่ยอมอาบน้ำ สังกลิ้นเหม็น สิ่งที่กลัวมากที่สุดตอนนี้ก็คือ “กลัวโดนจับและหลอกไปขาย” แต่ถ้าพูดถึงตำรวจก็จะไม่ค่อยกลัว เพราะตอนนี้บอยรู้จักตำรวจเกือบหมดทุกคนแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 8

“เตี้ย” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 16 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ. 2528 เตี้ยเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดทำก่อนออกมาเร่ร่อน คือ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับภูมิลำเนาเดิมก่อนที่เตี้ยจะออกมาเร่ร่อน คือ จังหวัดศรีสะเกษ สภาพครอบครัวของเตี้ยก่อนที่ออกมาเร่ร่อนจะมีทั้งหมด 6 คน คือ พ่อ พี่สาว เตี้ย น้ำ และอา รวมระยะเวลาที่เตี้ยออกมาเร่ร่อน 1 ปี

เตี้ยจะอาศัยอยู่กับพ่อและพี่น้องทั้งหมด 3 คนก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน (ไม่รวมน้ำ และอา)ซึ่งเตี้ยจะเป็นบุตรคนที่ 3 ของครอบครัว โดยมีพี่สาวทั้งหมด 2 คน พ่ออายุ 40 ปี ส่วนแม่ อายุ 37 ปี พ่อจะมีอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป ซึ่งรายได้เฉลี่ยวันละ 150 – 180 บาทต่อวัน สำหรับปัจจุบันนี้แม่ไม่ได้อาศัยอยู่กับเตี้ยด้วย เพราะแยกทางกับพ่อตั้งแต่เตี้ยยังเด็กจึงทำให้เตี้ยจำความเกี่ยวกับแม่ไม่ได้ ลักษณะพ่อของเตี้ยจะเป็นคนที่ไม่เล่นการพนัน แต่จะกินเหล้าเป็นบางครั้ง ถ้าหากพ่อเมาเมื่อไรก็จะอาละวาด ทุบตีเป็นประจำ ซึ่งจะไม่มีใครกล้าห้ามพ่อเลยสักคน ก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนเตี้ยจะได้เงินไว้ใช้บ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งจะประมาณ 10 – 20 บาท ถ้าหากไม่ได้เงินไว้ใช้ก็จะไม่ซื้ออะไรเลย เตี้ยก็สามารถที่จะอยู่ได้เพราะที่โรงเรียนมีอาหารกลางวันเลี้ยง ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ที่เตี้ยจะไม่ค่อยได้เงินเอาไว้ใช้ สาเหตุที่ทำให้เตี้ยออกมาเร่ร่อนเพราะมีปัญหาทางบ้านนิดหน่อย

ช่วงแรกที่ออกมาเร่ร่อนนั้น เตี้ยบอกว่าจะออกมาเร่ร่อนกับพี่สาว 1 คน ซึ่งออกมาจากบ้านตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 ซึ่งสถานที่เร่ร่อนครั้งแรกของเตี้ยจะอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ซึ่งการเข้ามาอยู่ในกรุงเทพ ตนเองและพี่สาวจะอาศัยบริเวณชานชาลาของสถานีรถไฟกรุงเทพ เป็นที่หลบนอนและอาบน้ำในบริเวณดังกล่าว โดยจะเสียค่าบริการครั้งละประมาณ 2 – 5 บาท ในช่วงนี้เองพี่สาวของเตี้ยก็จะออกไปหางานทำ ทำให้เตี้ยต้องใช้เวลาที่พี่ไม่อยู่เข้าไปเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องน้ำอัดลมไปขาย เพราะเห็นเด็กที่อยู่ในบริเวณนั้นเข้าไปเก็บกัน ทำให้เตี้ยทำตามเพราะอยากได้เงินเอาไว้ใช้กับพี่สาว หลังจากเก็บขวดน้ำไปขายได้สักกระยะหนึ่งก็จะถูกตำรวจรถไฟจับทั้งหมด 2 ครั้งในข้อหาเก็บขวด แต่เตี้ยก็ยังไม่ถูกส่งไปที่สถานสงเคราะห์แรก รับปากเกร็ดเลย เพราะว่าครูในโครงการตำรวจรถไฟพาออกมา และในปัจจุบันนี้ก็ย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณของโครงการฯ นี้แล้วได้ประมาณ 3 เดือนแล้ว เพราะพี่ที่ออกมาเร่ร่อนด้วยไม่สามารถที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้ได้ (เนื่องจากพี่สาวของเตี้ยอายุ 20 ปี ซึ่งครูที่นี้บอกว่าโตพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว และสามารถที่จะหางานทำประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้เอง) ประกอบระยะหลัง ๆ พี่สาว

ต้องออกไปทำงานทำให้ไม่มีเวลาที่จะคอยดูแลได้เต็ม จึงทำให้เตี้ยตัดสินใจย้ายเข้ามาอยู่ที่นี้ เพื่อความสะดวกในการทำงานของพี่สาวของเตี้ย เพราะพี่สาวของเตี้ยจะได้ไม่ต้องมีภาระคอยเป็นห่วง แต่พี่สาวของเตี้ยก็ได้มาเยี่ยมเตี้ยเป็นบางครั้งบางคราว พร้อมกับเอาเงินมาให้เตี้ยเอาไว้ใช้จ่าย ประมาณ 200 – 300 บาท

หลังจากที่เข้ามาอยู่ในโครงการนี้แล้วชีวิตประจำวันของเตี้ยค่อนข้างที่จะเป็นเวลามากขึ้น เพราะต้องตื่นนอนแต่เช้าทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการฯ อาบน้ำ กินข้าวเช้า หลังจากนั้นประมาณ 8.30 น. จะต้องมาเรียนหนังสือกับครูในโครงการฯ นี้ หลังจากนั้นจะมีการอบรมและสอบถามความประพฤติในเรื่องต่าง ๆ ของเด็กที่ทำมาเมื่อวานนี้ ตอนเวลา 12.00 น. ก็จะต้องทานข้าวเที่ยง สำหรับเวลาบ่าย ๆ จะเป็นเวลาอิสระของพวกเตี้ยจะทำอะไรก็ได้ บางที่เตี้ยก็จะเล่นคอมพิวเตอร์ (จะเป็นพวกโปรแกรมสำเร็จ – เกมส์ต่าง ๆ) หรือไม่ก็จะเข้าไปเก็บขวดพลาสติก กระป๋องต่าง ๆ ในซานชลาออกมาขาย หลังจากขายได้เงินมาแล้วเตี้ยก็จะฝากครูเอาไว้ ถ้าหากต้องการใช้ก็จะเบิกเงิน ส่วนใหญ่จะเอาเงินไปใช้ซื้อเสื้อผ้า ขนม และไปเที่ยวห้างฟิวเจอร์ เพราะมีเพื่อนไปเที่ยวด้วย ถ้าไปที่ห้างฟิวเจอร์จะไปเล่นเกม เล่นสเก็ต เป็นต้น พอตกกลางคืนเตี้ยก็จะเดินเล่นไปเรื่อย ๆ ถ้าหากมีหนังกลางแปลงที่มาขายแก็บนก็จะไปนั่งดู สำหรับการขายบริการทางเพศเตี้ยบอกว่าเคยมีคนเข้ามาติดต่อ ส่วนใหญ่จะเป็นพวกกระเทยเข้ามาหาที่ตุ๋นไฟเลย บางครั้งพวกเตี้ยก็จะยกพวกตีคนที่เข้ามาติดต่อ เพราะรู้สึกไม่ชอบ แต่สำหรับเตี้ยยังไม่เคยไปขายบริการทางเพศเลย

ในเรื่องของความคิดและโลกทัศน์ของเตี้ยเกี่ยวกับคำว่า “เด็กเร่ร่อน” หรือ “เด็กจรจัด” เตี้ยจะไม่ค่อยชอบ เพราะคนบางคนจะชอบพูดดูถูกตนเองว่าเป็นเด็กไม่ดี เป็นพวกปัญหาสังคม เตี้ยอยากจะให้เรียกพวกตนเป็นอย่างอื่นแทนดีกว่า สำหรับความคาดหวังของเตี้ยที่อยากจะได้ในตอนนั้นก็คือ “เรียนให้สูง” ถ้าหากมีโอกาสและขอแค่มีความสุขพอประมาณเท่านั้นก็พอใจแล้ว แต่ถ้าเลือกได้ก็อยากจะได้ครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่านี้ อยู่พร้อมหน้ากัน เพราะครอบครัวของเตี้ยไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลยสักนิด พ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่เตี้ยเป็นเด็ก จึงทำให้เตี้ยรู้สึกว่าขาดความอบอุ่นจากแม่ นอกจากนี้ถ้าหากพูดถึงสิ่งที่ทำให้เตี้ยกลัวมากที่สุดในชีวิตเร่ร่อนก็คือ “กลัวไม่มีเรกิน กลัวอดตายและกลัวตำรวจจับ” เพื่อที่จะส่งไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ซึ่งไม่ค่อยมีอิสระเหมือนในบริเวณโครงการฯ นี้ เพราะเตี้ยอยากจะไปไหนก็ได้ ไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์อะไรมากนัก สำหรับเพื่อนที่อยู่ในละแวกและที่โรงเรียนไม่ค่อยมีมากนัก เพราะไม่ได้ออกไปเล่นกับใคร ถ้าหากมีปัญหาที่จะไม่ค่อยบอกใครเหมือนกัน แม้กระทั่งเพื่อนที่เล่นด้วยกันหรือครูที่โรงเรียน จึงทำให้ต้องคิดและเก็บเอาไว้คนเดียวทำให้ตัดสินใจออกมาพร้อมกับพี่สาว

กรณีศึกษาที่ 9

“ยะ” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 17 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2526 ยะเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนออกมาเร่ร่อนคือ ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 (ปัจจุบันจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษาออกโรงเรียน เขตปทุมวัน) ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนอาศัยอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ แถวชอชยวดด้านอำเภอสำโรงเหนือ สมุทรปราการ ซึ่งบ้านที่อาศัยอยู่เป็นบ้านเช่า โดยที่อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และน้อง รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนเป็นเวลา 5 ปีแล้ว

ยะเป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว ซึ่งยะจะมีน้องชายที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันอีก 2 คน มีอายุ 10 ปี และ 9 ปีตามลำดับ โดยที่ยะเป็นบุตรของนายสมชาย อายุ 42 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ที่บริษัทลิโก้ อินดัสตรี และนางชนิษฐา อายุ 37 ปี ประกอบอาชีพเป็นแม่บ้านและรับจ้างตัดเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน เวลาที่อยู่บ้านพ่อกับแม่จะไม่ค่อยมีปัญหาทะเลาะกันสักเท่าไร แต่ส่วนใหญ่ยะจะมีปัญหาทะเลาะกับพ่อส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับน้อง (พ่อกล่าวหาว่าไม่รักน้อง แกล้งน้อง) หรือไม่ก็เรื่องเรียน (หาว่ายะไม่ตั้งใจเรียน) ถ้าเวลามีปัญหากับพ่อขึ้นเมื่อใดและถ้าพ่อไม่พอใจ พ่อจะตบ ตีหัวและด่าเป็นประจำ ทำโทษที่รุนแรงที่สุดคือ “การตีจนไม่หัก” โดยที่เวลามีปัญหามากจะไม่ค่อยมีใครมาห้าม ทำให้ยะรู้สึกน้อยใจเหมือนกันว่าพ่อไม่รัก ซึ่งนิสัยของพ่อจะเป็นคนไม่ค่อยพูดและไม่ฟังเหตุผลของยะเลย ถ้าหากพ่อรู้สึกว่าตัวยะทำไม่ดี ก็จะตีทันทีไม่ฟังเหตุผลอะไรทั้งสิ้น ส่วนนิสัยของแม่จะเป็นคนไม่ค่อยพูด ถ้าพ่อสอนหรือดุต่อกว่ากล่าวเกี่ยวกับลูก แม่จะเจียบไม่พูดอะไรทั้งสิ้น แม่จะรักลูก ๆ ทุกคนเท่ากัน สำหรับพ่อและแม่จะไม่ยุ่งเรื่องกินเหล้า สูบบุหรี่ และเล่นการพนันใด ๆ ทั้งสิ้นเลย เวลาที่อยู่บ้านยะจะไม่ค่อยได้ใช้เงินสักเท่าไรนัก เพราะที่บ้านไม่ได้ให้เงินไปใช้ที่โรงเรียน (ถ้าหากวันไหนใจดีก็จะให้ไปไม่เกิน 10 บาท) จึงทำให้ต้องเอาอาหารจากทางบ้านไปกินที่โรงเรียน ถ้าหากไม่มีอาหารกินก็จะขอแบ่งปันจากเพื่อน ๆ ที่เรียนในห้องเดียวกันเอาแทน

สาเหตุที่ทำให้ยะตัดสินใจออกมาเร่ร่อนเพราะรู้สึกน้อยใจพ่อที่ตีเยอย่างไม่มีเหตุผล และเบื่อเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องทะเลาะกับพ่ออยู่เป็นประจำ ซึ่งออกมาเร่ร่อนครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2539 ช่วงแรกที่ออกมาเร่ร่อนนั้นจะหนีออกไปอยู่ที่ท้องสนามหลวง เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี การเอาตัวรอดของยะเรียนรู้อยู่เองว่าจะต้องทำอะไรบ้าง วิธีการเอาตัวรอดของยะก็คือ “การขอข้าววัดกิน และขอเงินจากคนที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนั้น ๆ” ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ยะใช้ทำอยู่เป็นประจำในช่วงที่อาศัยอยู่บริเวณท้องสนามหลวง หลังจากที่อยู่ท้องสนามหลวงได้

ประมาณเกือบ 1 ปี ก็ย้ายไปอยู่สะพานพุทธ แต่อยู่ได้ประมาณ 1 เดือน เพราะเวลาฝนตกจะไม่มีที่หลบกำบังฝน ทำให้รู้สึกลำบาก บางครั้งเป็นหวัดเรื้อรังไม่ค่อยหาย เพราะยะไม่มีเงินสำหรับซื้อยามารักษา รายได้ของยะที่อยู่บริเวณสะพานพุทธนี้จะได้มาจากการรับจ้างเอาพวงมาลัยไปแขวนที่พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 หรือไม่เก็บของขาย ถ้าหากว่าง ๆ ยะรู้สึกเบื่อก็จะว่ายน้ำเล่นบริเวณใต้สะพานพุทธ หรือไม่ก็โดดสะพานพุทธโซฟฝรั่ง

สถานที่สุดท้ายที่ย้ายมาอยู่ก็คือ “สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” ในตอนแรกยะยังไม่รู้จักหัวลำโพงว่าอยู่ที่ไหน แต่สาเหตุที่ทำให้ย้ายมาอยู่ที่นี่ก็เพราะว่าได้ยินเพื่อน ๆ ที่เร่ร้อนพูดว่า “มาอยู่ตรงนี้แล้วดี มีผู้คนมากมายที่ต้องสัญจรผ่านไปมาตลอด สามารถที่จะหาเงินได้ง่าย” ทำให้ยะตัดสินใจมาอยู่ที่นี่ด้วยวิธีการโดยสารถจรประจำทางสาย 73 ยะอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มาประมาณ 3 ปีครึ่งแล้ว ช่วงแรก ๆ ที่อยู่ตรงนี้ยะใช้ชีวิตอยู่รอดด้วยการเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องน้ำอัดลมขาย หรือไม่ก็ช่วยพนักงานรถไฟทำความสะอาดบนรถไฟเพื่อแลกกับข้าว และเงินเอาไว้ใช้ซึ่งจะได้ค่าจ้างประมาณ 30 บาท เคยทำงานวันหนึ่งได้สูงสุดประมาณ 200 กว่าบาทซึ่งเป็นครั้งแรกที่ยะได้รับเงินมากขนาดนี้ ส่วนใหญ่พอได้เงินมายะก็จะนำเงินไปซื้อขนม เสื้อผ้า หรือไม่ก็ไปเที่ยวที่ห้างมาบุญครองซึ่งเป็นห้างที่ยะไปเที่ยวบ่อยมากที่สุด ช่วงที่ออกมาเร่ร้อนในช่วงนี้จะตรากตรำมากที่สุด ถ้าหากไม่สบาย (เป็นหวัด) จะซื้อยามากินเองหรือไปหาตำรวจเพื่อที่จะให้พาไปหาหมอ สำหรับตอนที่ยะจะต้องอาบน้ำช่วงก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ยะจะอาบน้ำในย่าน ซึ่งจะมีก๊อกน้ำเอาไว้ใช้สำหรับล้างรถไฟ

หลังจากที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟได้ไม่นานก็เจอกับครุฑตำรวจรถไฟที่อยู่ในโครงการฯ ที่มาสอนหนังสือในบริเวณชานชลาก็ได้เข้าไปเรียนด้วย และถูกชักชวนจากครุฑในโครงการฯ ให้ย้ายไปอยู่บริเวณที่ตั้งของโครงการฯ ในปัจจุบันนี้ยะรู้สึกว่าจะชอบเพราะมีครูสอน ได้เรียนหนังสือ มีความรู้สึกว่าได้ความรู้ ทำให้ฉลาดขึ้น ไม่เหมือนกับตอนที่อยู่สนามหลวงและสะพานพุทธ เพราะตอนที่อยู่สนามหลวงไม่มีเพื่อนทำให้ต่างคนต่างอยู่ หลังจากนั้นย้ายมาที่สะพานพุทธก็ไม่มีเพื่อนเช่นกัน ทำให้รู้สึกเหงาวังเวง แต่ปัจจุบันที่อยู่หัวลำโพงและได้เข้ามาอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้ทำให้มีเพื่อนในกลุ่มที่สนิทด้วยกันประมาณ 10 คน เช่น บอย ใต้อ อืด กร เป็นต้น ส่วนใหญ่เพื่อนของยะที่สนิทมากที่สุดเป็นพิเศษคือ “บอย” เพราะอาศัยอยู่ด้วยกันก่อนที่จะย้ายเข้ามาอยู่ในโครงการฯ และมีอะไรก็จะแบ่งอาหารกันกิน แบ่งกันให้อยู่เป็นประจำ และคบหากันมาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว ทำให้รู้จักกันสยใจคอซึ่งกันและกัน

ชีวิตในแต่ละวันของยะที่อยู่ในโครงการฯ นี้จะต้องทำความสะอาดรอบโครงการฯ อาบน้ำ กินข้าว และเรียนหนังสือตอนเช้าไปถึงเที่ยง หลังจากนั้นเวลาช่วงบ่ายที่นี้ก็จะปล่อยให้ เป็นเวลาอิสระ ใครจะพักหรือทำอะไรก็ได้ บางครั้งยะก็เล่นคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในห้อง หรือไม่ก็จะ ออกดูหนัง เดินเที่ยวที่สนามกีฬาในตอนเย็นบ้างเป็นบางครั้ง

สำหรับความคิดและโลกทัศน์ในเรื่องครอบครัวของยะ ๆ จะมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อมากที่สุด เพราะถ้าหากคิดถึงแม่ น้องหรืออยากกลับบ้าน ก็จะไปเยี่ยม ส่วนใหญ่ปีละครั้ง 1 - 2 ครั้ง เพราะอยากรู้ว่าแม่เป็นอย่างไรมีความสุขสบายหรือลำบากแค่ไหน ทุกครั้งที่ยะกลับบ้านแม่จะคอย ดูแลเอาใจใส่ยะ เช่น ซับล้างผ้ามาให้ใหม่ ดูแลเรื่องอาหารการกิน เป็นต้น แต่ช่วง 2 - 3 เดือนที่ ผ่านมานี้ยังไม่ได้กลับบ้านเลย เพราะไม่รู้ว่าจะครอบครัวของยะย้ายบ้านไปอยู่ที่ไหน รู้เพียงแต่ว่าอยู่ที่ สมุทรปราการ เพราะยะเคยกลับไปเยี่ยมที่บ้าน แต่ไม่เจอใครเลยสักคน และลองสอบถามคน แถว ๆ นั้นดูว่าไปไหน ก็รู้ว่าย้ายบ้านไปแล้ว และเมื่อไม่นานมานี้แม่ได้ติดต่อมาที่โครงการนี้ก็ว่าอยู่ แถวไหน กะว่าจะไปหาแต่ตอนนี้ยังไม่มีเงินจึงยังไม่ได้ไป ถ้าหากถามว่าให้กลับไปอยู่บ้านอย่าง ถาวรเอาหรือเปล่า ยะบอกว่าไม่เอาเพราะไม่ได้อยากอยู่กับพ่อ แต่ยะก็ยังรักพ่ออยู่ ยะจะไม่ค่อยชอบ พ่อเพราะพ่อชอบด่าด้วยคำหยาบคายและตีโดยไม่ฟังเหตุผล จนทำให้รู้สึกน้อยใจ และถ้าหาก กลับไปอยู่ด้วยก็คงจะเจอสภาพเดิม ๆ อีก นอกจากนี้แล้วในเรื่องอื่น ๆ ยะกลัวมากที่สุดในช่วงที่ ออกมาเร่ร่อนก็คือ “ตาย” เนื่องจากยะเคยโดนอุบัติเหตุจากรถไฟ เพราะวิ่งหนีศัตรูและตำรวจ นอก นี้แล้วยังกลัวที่ตัวเองจะต้อง “อดตาย” อีกด้วย สำหรับเพื่อน ๆ ในความคิดตอนนี่ของยะคิดว่ามี ความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้ยะลืมบางสิ่งบางอย่างได้และรู้สึกว่ามันเหงา ถ้า หากก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนจะไม่ค่อยมีเพื่อนสักเท่าไรนัก เพราะที่บ้านไม่ค่อยไปให้ออกไปเล่นกับ เพื่อนที่อยู่ในละแวกบ้าน จึงทำให้ต้องอยู่แต่ในบ้านเล่นกับน้องเท่านั้น สำหรับเพื่อนที่โรงเรียนจะมี เพื่อนสนิท 2 คน เพราะเรียนอยู่ห้องเดียวกัน ชื่อ “นาวา” และ “แห้ว” ตอนนี้ไม่ได้ติดต่อกันแล้ว เพราะยะออกมาเร่ร่อนอย่างจริงจังและไม่ค่อยเจอกันนานแล้วด้วย ถ้าหากเวลาที่ยะมีปัญหาจะไม่ค่อยบอกใครจะใช้วิธีการแก้เหงาโดยอยู่เล่นที่โรงเรียนหรือไม่ก็ไปเที่ยวบ้านเพื่อนก่อนกลับ เพราะ รู้สึกว่าพ่อแม่ของเพื่อนจะใจดี แต่ไม่เคยได้ค้างบ้านเพื่อนเลย

ในปัจจุบันนี้ยะรู้สึกว่าคนทั่วไปเรียกยะว่า “เด็กเร่ร่อน” มักจะมองว่ายะเป็นพวกซี้ซมัย เป็นคนไม่ดี ทำให้ยะรู้สึกไม่ชอบกับคำดังกล่าว ยะอยากให้ทุกคนเรียกชื่อของตนเองก็พอแล้ว และ อยากให้คนในสังคมมองยะและเพื่อนของยะที่อยู่ในกลุ่มเป็นคนดีบ้าง ไม่ใช่เป็นคนเลวเสมอไป เพราะยะก็ไม่เคยประพฤติตัวในทางไม่ดี ไม่เคยเหลวไหล ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดชนิดใด ๆ เลยแม้กระทั่งการดมกาวก็ตาม ส่วนเรื่องของการขายบริการทางเพศ ส่วนใหญ่จะมีคนที่เข้ามา

ติดต่อขอซื้อจะเป็นพวกกระเทยหรือถ้าหากเป็นผู้ชายจะมีน้อยมาก สำหรับยะเองบอกว่าเคยออกไปกับคนที่มาขอซื้อบริการทางเพศ โดยไปพร้อมกับเพื่อนเพราะเพื่อนชักชวนไปด้วยกัน ซึ่งจะได้เงินครั้งละ 100 – 200 บาท ยะเคยไปขายบริการทางเพศมาประมาณ 3 – 4 ครั้งแล้ว ที่ทำแบบนี้ยะบอกว่าเพราะอยากได้เงินมาเลี้ยงชีวิต การไปขายแต่ละครั้งยะจะมีการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยก่อนทุกครั้ง สำหรับตัวของยะเคยที่จะถูกตำรวจจับไปส่งที่สถานแรกรับปากเกร็ด ยะจะอยู่ในสถานที่แห่งนี้ประมาณ 3 วันก็หนีออกมาได้ สาเหตุที่ทำให้ยะหนีรู้สึกว่าจะมีกฎระเบียบต่าง ๆ มากมาย ถูกข่าใหญ่ภายในรั้วกำแพงเหมือนกัน จึงทำให้ต้องคิดหนีออกมาซึ่งในสถานที่ดังกล่าวต่างจากโครงการฯ แห่งนี้เป็นอย่างมาก เพราะถึงแม้จะมีกฎระเบียบแต่ก็ยังมีอิสระเพียงพอที่ตนสามารถจะทำอะไรก็ได้ สำหรับตอนนี้ยะอยาก “เรียนหนังสือให้สูง ๆ” ซึ่งตอนนี้ยะเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 10

“อ๊อด” (นามสมมติ) ปัจจุบันอ๊อดอายุ 18 ปี วัน เดือน (ที่เกิดไม่ทราบ) พ.ศ 2526 อ๊อดเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาชั้นสุดท้ายก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนอาศัยอยู่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และอาศัยอยู่กับยาย แม่ พ่อเลี้ยงและน้อง สำหรับระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนประมาณ 10 ปี

อ๊อดเป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 8 คน แต่เป็นพี่น้องพ่อแม่เดียวกันมีเพียง 3 คน ที่เหลือเป็นคนละพ่อและคนละแม่ ซึ่งอ๊อดเป็นบุตรนายพ อายุ 45 ปี อาชีพรับราชการ เป็นทหาร และนางแวว (อายุไม่ทราบ) เป็นพนักงานบริษัท ปัจจุบันพ่อและแม่ของอ๊อดได้แต่งงานใหม่แล้ว สำหรับพี่น้องทั้งหมดของอ๊อดจะถูกแยกกันอยู่ เพราะจะฝากญาติ ๆ ด้วยกันเลี้ยงให้ ซึ่งตัวของอ๊อดเองจะอาศัยอยู่กับยาย และยายจะเป็นคนเลี้ยงดูอ๊อดเป็นส่วนใหญ่และมากกว่าพ่อและแม่ของอ๊อดเอง ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างยายจะเป็นคนสอนอ๊อดทั้งหมด สาเหตุที่ทำให้ให้อ๊อดออกมาเร่ร่อน เพราะว่าเมื่อบ้าน และรำคาญที่บ้าน เนื่องจากพ่อแม่ก่อนที่จะแยกทางกันอยู่นั้นจะทะเลาะเบาะแว้งกันทุกวัน และมีการลงไม้ลงมือกันอีกด้วยก็เลยทำให้เมื่อบ้าน และขี้เกียจอยู่บ้านต้องมานั่งฟังเรื่องที่ผ่านมา ๆ มา และเมื่อแยกกันอยู่แล้วอ๊อดก็จะมีปัญหาทะเลาะกับแม่เป็นประจำ เวลาที่แม่กินเหล้า จึงทำให้อ๊อดรู้สึกว้าวุ่นออกมาเร่ร่อนดีกว่า ซึ่งอ๊อดออกมาเร่ร่อนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2534 ตอนนั้นอ๊อดอายุ 8 ปี แต่ช่วงที่ออกมาเร่ร่อนก็ยังมักกลับบ้านไปหายายบ้าง เพราะอ๊อดคิดถึงยาย แต่ก็มักจะบอกยายทุกครั้งว่าอยู่แถว ๆ ไหน ทำอะไรบ้างเพื่อที่จะทำให้เขาสามารถตามตัวได้ง่าย (ถ้าหากทางบ้านมีเรื่อง) และการที่ออกมาเร่ร่อนในช่วงแรก ๆ จะเป็นการออกมาเร่ร่อนด้วยตัวคนเดียว โดยไม่มีใครชักชวนให้ออกมาเร่ร่อน แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีน้องของอ๊อดที่ชื่อ “ไอ้ต” ซึ่งเป็นคนละพ่อได้ออกมาเร่ร่อนด้วย อ๊อดไม่ได้เป็นคนชักชวนออกมาแต่ไอ้ตจะขอตามมาเอง เพราะน้องชายคนนี้ชอบเที่ยว ไม่ชอบอยู่บ้าน จึงทำให้อ๊อดต้องพาน้องออกมาด้วยดีกว่าที่จะปล่อยให้ไปอยู่คนเดียว โดยที่ไอ้ตออกมาเร่ร่อนได้ประมาณเกือบ 1 ปีแล้ว

ในช่วงที่ออกมาเร่ร่อนครั้งแรก จนถึงปัจจุบันนี้อ๊อดได้ออกมาอยู่เพียงสถานที่แห่งเดียวนั่นก็คือ “สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” (แต่ก็มีบ้างบางครั้งที่ไปที่อื่นแต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น) เพราะบริเวณตรงนี้จะแหล่งอุดมสมบูรณ์ ทำให้ตัวเองไม่อดตาย หาของกินและเงินได้ง่ายกว่าที่อื่น ๆ เมื่ออ๊อดได้หนีออกมาจากบ้าน ก็ได้อาศัยรถไฟโดยการเกาะไม่ให้พนักงานตรวจตัวเห็น เมื่อมาถึงที่นี่ก็จะอยู่ในบริเวณชานชาลาข้างในที่เรียกกันว่า “ย่าน” ซึ่งในอดีตก่อนที่จะมี

โครงการครูตำราจรรยาจะมีเด็กเร่ร่อนอยู่เยอะมาก แต่ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีแล้ว เพราะตำราจรรยาตรวจตราข้างในนั้นบ่อยขึ้น และถ้าหากถูกจับได้ก็จะพามาอยู่ในโครงการฯ ดังกล่าว ตอนช่วงแรก ๆ ที่ฮึดออกมาอยู่ที่นั่นฮึดได้เรียนรู้วิถีชีวิตต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ว่าจะต้องทำอะไร เพราะฮึดจะออกไปเร่ร่อนคนเดียวเป็นประจำ สำหรับการดำรงชีวิตที่ผ่าน ๆ มาของฮึดนั้นจะผ่านการประกอบอาชีพต่าง ๆ มากมาย ยกเว้นการขายบริการทางเพศ ซึ่งก็เคยมีคนมาติดต่อขอซื้อเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้ขาย ซึ่งคนเข้ามาติดต่อส่วนใหญ่จะเป็นกระเทยที่เข้ามาในโครงการฯ นี้ สำหรับอาชีพส่วนใหญ่ที่จะทำก็คือ “การเก็บขวดพลาสติก” ซึ่งรายได้ดี แต่การเก็บขวดพลาสติกในแต่ละครั้งก็จะต้องมีการแย่งกันบ้าง ใครดีใครได้ ตอนที่เก็บขวดจะต้องเก็บทั้งวันกว่าจะได้ 15 – 16 กิโลกรัม ถ้าหากไปขายแล้วจะได้ประมาณ 100 กว่าบาท แต่ “การขอเงิน” สำหรับฮึดไม่เคยทำ เพราะฮึดรู้สึกไม่อยากจะขอใคร สำหรับเงินส่วนใหญ่ที่ฮึดได้มาจะเอาเงินไปใช้กับการเที่ยวฟิวเจอร์บ้างแค เล่นสเก็ต ซื้อของใช้สำหรับตัวเอง เป็นต้น

แต่เมื่อปีพ.ศ. 2542 ที่ผ่านมา ฮึดได้เจอกับครูตำราจรรยาที่อยู่ในโครงการฯ มาสอนในซานซลา ฮึดก็ได้เข้าไปเรียนถ้าหากมีโอกาส จึงได้ถูกการชักชวนจากครูในโครงการฯ ให้มาอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันนี้ ฮึดจึงตัดสินใจเข้ามาอยู่เพราะคิดว่าเข้ามาอยู่ที่ตรงนี้จะสบายกว่าที่ต้องอาศัยอยู่ในบริเวณซานซลา และฮึดคิดว่าตอนนี้ตัดสินใจไม่ผิดที่ได้มาอยู่ตรงนี้ เพราะว่ามีทุกอย่างให้หมด ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ที่อาบน้ำ หรือแม้กระทั่งเวลาเจ็บป่วยก็จะมียารักษาโรคต่าง ๆ ให้ไม่ต้องหาเอง หรือถ้าเป็นมาก ๆ ก็จะถูกส่งไปโรงพยาบาล จึงทำให้รู้สึกว่าชีวิตตอนนี้ปลอดภัยดีแล้ว สำหรับตอนนี้ฮึดได้เรียนหนังสือในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยที่ครูในโครงการฯ นี้ติดต่อสถานที่ให้ไปเรียนแบบการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ส่วนเรื่องรายได้ตอนนี้ฮึดไม่ค่อยได้ไปเก็บขวดพลาสติกขายแล้ว เพราะมีเงินเดือนจากผู้การฯ เป็นคนว่าจ้างให้ทำงานโดยการรดน้ำบริเวณรอบโครงการฯ เพียงคนเดียว ซึ่งเงินเดือนที่ได้รับคือ 500 บาท สำหรับฮึดคิดว่าพอใช้ ถ้าหากประหยัด เพราะไม่ต้องออกไปทะเล่น ๆ ตามซานซลาถึงแม้ว่าเงินมันจะน้อยกว่าก็ตาม ในโครงการฯ นี้ฮึดมีเพื่อนเยอะเหมือนกัน แต่เพื่อนที่สนิทที่สุดก็คือ ไอ้ดี บอย และยะ ส่วนใหญ่เพื่อนกลุ่มนี้จะออกไปเที่ยวตามห้าง และเดินเล่นไปเรื่อย ๆ ถ้าหากตอนกลางคืนมีหนังก็จะชวนกันออกไปดู

ในโลกทัศน์และความคิดของฮึดปัจจุบันนี้ ฮึดรู้สึกว่าชอบออกมาเร่ร่อนอย่างนี้ดีกว่า เพราะทำให้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้น ในช่วงแรก ๆ ถ้าคิดถึงก็จะกลับบ้านไปเยี่ยมยาย (แต่ไม่ได้กลับไปอยู่เลย เพราะตอนนี้รู้สึกเคยชินกับความอิสระและเบื่อบ้านอีกด้วย) แต่ตอนนี้ถ้าหากรู้สึกคิดถึงก็โทรไปหาเขาแทน และมีบ้างที่ทางบ้านโทรมาหาที่โครงการฯ นี้ เพราะฮึดได้ให้เบอร์ไว้

การที่อืดออกมาเรียนรู้ชีวิตสังคมภายนอกทำให้อืดเข้มแข็งขึ้น ตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เพราะเวลาที่มีปัญหาจะไม่ปรึกษาใครและไม่มีใครให้คำปรึกษาด้วย แต่ในปัจจุบันนี้ถ้ามีปัญหาหรือไม่เข้าใจตรงไหนก็จะถามครูในโครงการฯ นี่แทน ดังนั้นถ้าหากพูดถึงครอบครัวก็จะรู้สึกคิดถึงยายและรักยายมากที่สุดกว่าใคร เพราะยายเป็นทุกอย่างทุกอย่างของตน ยายเป็นคนเลี้ยงตนเองมา ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้สึกที่สนิทกับพ่อแม่เท่าไรนัก ถ้ามีอะไรก็จะถามยายและยายอยากให้ตนเองเรียนสูง ๆ แต่ไม่มีเงินส่ง แต่ในตอนนี้นั้นตนเองก็สามารถที่จะเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้แล้วและจะพยายามเรียนให้สูงที่สุด โดยที่อนาคตอืดวางแผนไว้ว่าอยากจะเป็น “ทหาร” และ “จะต้องเลี้ยงดูลูกของตนเองให้ดีกว่าตัวเองให้ได้” สำหรับเพื่อนก่อนที่ออกมาเร่ร่อนไม่ค่อยมี เพราะไม่ค่อยได้ออกไปที่ไหน แต่ปัจจุบันนี้ก็มีสนิทประมาณ 3 คนและจะไปไหนด้วยกัน ถ้ามีอะไรก็แบ่งกัน และคิดว่าเพื่อนกลุ่มนี้ค่อนข้างสนิทที่สุดแต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าไรนักถ้าเทียบกับตนเอง

สำหรับการที่คนทั่ว ๆ ไปของสังคมเรียกพวกตนว่า “เด็กเร่ร่อน” นั้นอยากจะให้เรียกว่าเป็น “ชื่อแทน” ดีกว่า เพราะรู้สึกว่าการเรียกตนเองแบบนี้ค่อนข้างเป็นการดูถูกมากเกินไป และยังแสดงถึงความรังเกียจอีกด้วย แต่สำหรับตนเองนั้นจะเฉย ๆ เพราะยังไม่เคยมีใครเรียกตัวเองว่าเป็น “เด็กเร่ร่อน” ให้ได้ยิน และอยากที่จะให้สังคมให้โอกาสแก่พวกตนเองบ้าง ไม่ใช่เห็นว่าเด็กดมกาวก็เหมารวมกันว่าพวกตนเป็นเด็กไม่ดี ซึ่งบางคนอาจจะไม่ได้เป็นเช่นนั้นก็ได้ สำหรับตัวอืดไม่เคยใช้สารเสพติดต่าง ๆ เลย เช่น บุหรี่ ดมกาว ยาม้า เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ตัวเองมีน้องมาอยู่ด้วย ยิ่งจะต้องทำตัวอย่างให้ดีแก่น้องเห็น รวมไปถึงจะต้องคอยสอนน้องว่าจะต้องทำอะไรอย่างไร เพราะอืดได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบนี้มาก่อนและมีประสบการณ์มากกว่าอืด

สิ่งที่อืดกลัวมากที่สุดในตอนนี้ก็คือ “การถูกโครงการฯ ให้ไปอยู่ที่อื่น” เพราะว่าตนต้องการที่จะเรียนให้สูง ๆ มากกว่านี้ แต่ตอนนี้ตนเองยังเรียนไปได้ไม่ถึงไหนเลย ถ้าหากโครงการฯ นี้ให้ทำอะไรตนก็จะทำให้ทุกอย่างถ้าแลกกับการเรียนหนังสือและได้อาศัยอยู่ที่นี้แทน นอกจากนี้แล้วชีวิตที่ผ่านมา ๆ มาของอืดเคยถูกตำรวจจับประมาณ 20 รอบ ส่วนใหญ่จะถูกจับข้อหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เก็บขวดพลาสติกในสถานีรถไฟ หรือไม่ก็ถูกกล่าวหาว่าหาขโมยของ หรือถูกขอรหัสมือถือ เป็นต้น ซึ่งจะถูกส่งไปสถานสงเคราะห์บ้านแรกรับที่ปากเกร็ด โดยที่อืดรู้สึกไม่ชอบอยู่ที่นั่นเลย เพราะถูกกักขังเหมือนทหาร โดยที่อืดบอกว่าถูกกักขังแบบทหารยังดีกว่า เพราะทหารยังออกมาได้ แต่ที่นั่นไม่ใช่ ถ้าผิดคนเดียวจะตีทั้งหมดห้อง ถ้าหากดูผิวเผินว่าสบาย แต่จริง ๆ ไม่สบายเลย

นอกจากประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมด 10 คนแล้ว ผู้ศึกษายังได้ทำการ สัมภาษณ์เด็กเร่ร่อนคนอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งผู้ศึกษาไม่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเด็กเหล่านี้ ได้ออกไปเร่ร่อนตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลต่อได้ จึงยากต่อการติดตามข้อมูล ดังนั้นผู้ศึกษาจะใช้เพียงแค่นำมาเป็นบท ประกอบเท่านั้น ซึ่งพอจะทราบรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. “กร” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 12 ปี ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน กรอยู่ที่ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน เป็นบุตรของนายหล้า และนางเสดา ทั้งพ่อและแม่ของกรประกอบอาชีพรับจ้างทั้งคู่ สำหรับการศึกษาก่อนจะจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนวัดบัวงาม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี สำหรับสาเหตุที่ทำให้กรต้อง ออกมาเร่ร่อน ซึ่งกรเล่าให้ฟังว่า พ่อแม่ของกรได้พากรออกมาหางานทำที่กรุงเทพมหานคร พ่อกับ แม่มาแยกทางกันที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ซึ่งกรได้มาอยู่กับแม่ แต่ต่อมาภายหลังแม่ก็ได้ ทิ้งกรไว้ให้อยู่คนเดียวในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จึงทำให้กรไม่สามารถที่จะเดินทางไปไหนต่อได้ เพราะกรไม่สามารถที่จะจำทางกลับบ้านได้ และตอนนี้กรอยากกลับบ้านมากที่สุด และตอนที่กรอยู่ในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) กรได้เจอกับเพื่อนที่อยู่ในโครงการฯ นี้ คือ “บอย” ได้เป็นคนพากรมาอยู่ในโครงการดังกล่าวนี้

2. “โอ้” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 14 ปี ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน โอ้อยู่ที่ จังหวัดกำแพงเพชร โอ้เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 5 คน สำหรับการศึกษาก่อนที่จะ ออกมาเร่ร่อน โอ้จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับสาเหตุที่ทำให้โอ้ต้องออกมา เร่ร่อนก็คือ พ่อแม่ของโอ้ได้เลิกกัน และต่างคนต่างมีครอบครัวใหม่ จึงทำให้โอ้รู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง และไม่มีใครใส่ใจโอ้เลย จึงทำให้โอ้ตัดสินใจออกจากบ้านมา โดยระยะเวลาที่โอ้ออกมาเร่ร่อน ประมาณ 3 ปีกว่าแล้ว

3. “เอก” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 13 ปี ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน เอก อาศัยอยู่ที่ตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเอกเป็นลูกคนเดียวของนายเทพ และนาง พุทธ โดยที่พ่อแม่ของเอกมีอาชีพรับจ้างทั้งคู่ ระดับการศึกษาของเอกก่อนออกมาเร่ร่อนจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 สาเหตุที่ทำให้เอกออกมาเร่ร่อน เอกบอกว่า เดิมทีเอกอาศัยอยู่กับตาและน้าที่ จังหวัดสุรินทร์ ตอนออกมาเร่ร่อนครั้งนั้นได้มาอาศัยอยู่ที่วัดบูรพาราม จังหวัดสุรินทร์ และอยู่ที่วัด ได้ไม่นานเอกก็ได้ขออนุญาตหลวงพ่อเข้าไปกรุงเทพฯ เพื่อตามหาพ่อและแม่ที่เข้ามาหางานทำที่นี่ ซึ่งในครั้งนั้นหลวงพ่อให้เงินเอกเอาไว้ติดตัวประมาณ 50 บาท เอกก็ได้ขึ้นรถไฟมาลงที่สถานีรถไฟ

กรุงเทพ (หัวลำโพง) และได้พักอาศัยหลบซ่อนที่ศาลาท่าน้ำ ต่อมาเด็ก ๆ ในโครงการฯ แห่งนี้ ได้ชักชวนให้เอกเข้ามาอาศัยหลบซ่อนและเรียนหนังสืออยู่ที่นี้ เพื่อที่เอกจะได้ตามหาพ่อและแม่ต่อไป

4. “ใหญ่” (นามสมมุติ) ปัจจุบันอายุ 15 ปี ภูมิลำเนาเดิมก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน ใหญ่อยู่ที่จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว ในจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นบุตรของนายบุญเลี้ยง ประกอบอาชีพรับจ้าง และนางนวลฉวี มีอาชีพเป็นแม่บ้าน สำหรับการศึกษาก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน ใหญ่บอกว่าไม่ได้เข้าเรียนหนังสือที่ไหนเลย สาเหตุที่ทำให้ใหญ่ต้องออกมาเร่ร่อนก็คือ ใหญ่ได้มาพร้อมกับพ่อเข้ามาทำงานที่กรุงเทพฯ ซึ่งออกมาพร้อมกับพ่อตอนที่อายุได้ 6 ปี ใหญ่ได้ถูกคนหลอกไปทำงานแล้วกลับมาหาพ่อไม่เจอ จึงทำให้ใหญ่ไม่รู้ว่าจะไปไหนและจะกลับบ้านได้อย่างไร จึงทำให้ใหญ่ต้องออกมาเร่ร่อนในที่สุด การเร่ร่อนที่ผ่าน ๆ มาของใหญ่เคยถูกตำรวจจับทั้งหมด 2 ครั้งและถูกส่งไปยังสถานแรกรับที่ปากเกร็ด และสิ่งใหญ่อยากได้ตอนนี้ก็คือ “เรียนหนังสือ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อน

จากการศึกษาในภาคสนามครั้งนี้พบว่า เด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ มากมายที่อาศัยในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ด้วย อันได้แก่ ครูตำรวจรถไฟ ตำรวจรถไฟ พ่อค้า แม่ค้าที่บริเวณสถานีรถไฟ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะต้องมีการสัมผัสบุคคลดังกล่าวด้วย เพื่อที่จะได้มุมมองของเด็กเร่ร่อนบริเวณนี้ได้อย่างครบทุกด้าน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนในที่อาศัยในบริเวณดังกล่าวด้วย จำนวน 4 ราย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตำรวจรถไฟ

ตำรวจรถไฟ เพศหญิง อายุ 38 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ และปัจจุบันนี้มีตำแหน่งเพิ่มอีก 1 ตำแหน่งคือ “ครูตำรวจข้างถนน” ซึ่งทำงานอยู่ในโครงการฯ มาเป็นเวลา 3 ปีแล้ว (เริ่มตั้งแต่มีการจัดตั้งโครงการฯ นี้ขึ้น) โดยที่ครูตำรวจรถไฟนี้เป็นบุคคลอาสาสมัครเข้ามาดำรงตำแหน่งนี้ไม่ได้ถูกบังคับมาแต่ประการใด

สำหรับเวลาในการปฏิบัติงานของครูตำรวจรถไฟจะทำตลอดทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ และยังไม่มียกเว้นวันหยุดประจำสัปดาห์ที่แน่นอนอีกด้วยจะต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันหยุด ครูตำรวจในโครงการฯ จะมีทั้งหมด 3 ผลัด แต่ผลัดจะประกอบไปด้วย 3 คน และภายใน 1 วันจะมีการหมุนเปลี่ยนงานกันทำภายใน 1 วัน ซึ่งจะมีการทำงาน 2 แห่งคือ 1) จะประจำอยู่ที่โครงการฯ 2) จะประจำตำแหน่งอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)

โครงการฯ นี้จะรับเด็กเร่ร่อนตั้งแต่อายุ 6 – 7 ปีขึ้นไปทั้งนี้เนื่องจากบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนบริเวณนี้จะเริ่มต้นที่อายุช่วงนี้ และเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่พึ่งพิงยังไม่สามารถที่จะดูแลตัวเองได้ ทำให้ไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต แต่บุคคลที่ออกมาเร่ร่อนอายุประมาณ 19 – 20 ปีขึ้นไปจะไม่รับเข้าโครงการฯ เพราะบุคคลเหล่านี้โตพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว และยังสามารถที่จะไปสมัครงานทำได้อีกด้วยเช่นกันซึ่งจะต่างจากเด็กในวัยข้างต้นนั้น และในบริเวณโครงการฯ นี้จะพบว่าส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนจะเป็นผู้ชายทั้งหมด เนื่องจากการดูแลเด็กเร่ร่อนของโครงการครูตำรวจข้างถนนไม่สามารถที่จะดูแลให้ทั่วถึงได้โดยเฉพาะในเวลาออกราชการ ประกอบกับสถานที่เปิดโล่งกว้างอาจจะส่งผลอันตรายต่อเด็กได้ จึงทำให้ครูตำรวจในโครงการฯ นี้จะดูแลไว้สักพักและจะนำส่งไปยังสถานสงเคราะห์หรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่สามารถจะดูแลได้ทั่วถึงต่อไป

สำหรับการปฏิบัติงานของครูตำรวจในโครงการฯ จะเริ่มต้นตั้งแต่ตอนเช้าจะปลุกเด็กเร่ร่อนให้ขึ้นมาทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการ ที่พักของเด็ก หลังจากนั้นจะไล่ให้เด็กไปอาบน้ำ แปรงฟันและมาทานข้าวเช้าก่อนจะเริ่มเรียนหนังสือกัน เมื่อเด็กเร่ร่อนทำทุกอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้วจะขึ้นไปเรียนหนังสือ วิชาที่เรียนมีตั้งแต่ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งวิชาที่สอนจะเป็นวิชาพื้นฐานทั่ว ๆ ไปที่โครงการจัดสอนได้ แต่การเรียนของโครงการฯ ไม่สามารถจะออกไปรับรองคุณวุฒิของเด็กได้ สำหรับเด็กที่มีความประสงค์จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ทางโครงการฯ จะทำการจัดส่งไปเรียนต่อในระบบการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) เขตปทุมวันแทน ที่นี้สามารถจะออกไปรับรองคุณวุฒิเพื่อที่จะให้ได้นำไปใช้สมัครงานต่อไปได้ สำหรับเวลาของการเข้าเรียนในระบบดังกล่าวจะเข้าเรียนเฉพาะวันอาทิตย์เพียงแค่วันเดียวเท่านั้น ในปัจจุบันนี้โครงการฯ ได้จัดส่งเด็กที่อยู่ในโครงการฯ ไปเรียนแล้ว 3 คน

การดำเนินโครงการครูตำรวจรถไฟนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) โรงพยาบาลบุรฉัตรไชยากร มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก กองทุนแคนาดา เป็นต้น ตอนนี้อยู่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องเงินทุนจากกองทุนแคนาดาเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยให้เงินสนับสนุน 20 ทูน่าหรือ 20 คนต่อวัน จึงทำให้มีการจัดเตรียมอาหารกลางวันไว้ให้แก่เด็กได้ แต่ส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนที่เข้ามาสู่โครงการฯ จะมาไม่ถึง 20 คนต่อวัน ดังนั้นเงินสนับสนุนที่ได้มาจึงมีเหลือในแต่ละวัน ครูตำรวจรถไฟจะนำเงินส่วนที่เหลือนี้ไปซื้ออาหารกึ่งสำเร็จรูปประเภทต่าง ๆ เช่น อาหารกระป๋อง มาม่ากึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น เพื่อนำอาหารเหล่านี้มาใช้เป็นอาหารเช้าและเย็น นอกจากนี้แล้วยังมีการบริจาคเงินจากบุคคลต่าง ๆ เช่น บุคคลที่เข้ามาเยี่ยมเยือนโครงการฯ สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

การนำเด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เข้ามาสู่โครงการได้โดยมีชุดครูตำรวจรถไฟที่ทำงานในส่วนบริเวณสถานีเป็นบุคคลพาเข้ามาด้วยการชักชวน และเมื่อนำมาในโครงการนี้แล้วจะมีการจัดทำทะเบียนประวัติของเด็กเร่ร่อนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ชื่อ อายุ วัด ส่วนสูง น้ำหนัก สาเหตุ สภาพครอบครัว เป็นต้น ในอดีตนี้บริเวณโครงการฯ ยังไม่มีจะต้องใช้พื้นที่ในบริเวณชานชลาเป็นห้องเรียนแทน ทำให้เกิดความลำบาก แต่ในปัจจุบันนี้ห้องเรียนหนังสือจะใช้บริเวณโครงการฯ ที่ตั้งอยู่ในปัจจุบันนี้แทน จะมีความสะดวกสบายมากกว่าอดีต เช่น มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ การเข้ามาของเด็กเร่ร่อนในโครงการฯ นี้จะมีจำนวนไม่แน่นอน จะมีการหมุนเวียนผลัดเวียนกันเข้าออกอยู่เสมอ ถ้าพวกเด็กเร่ร่อนเหล่านี้เพื่อที่อยู่ในบริเวณนี้ก็ออกจากบริเวณนี้ไปที่อื่นหรือไปอยู่ที่อื่น ๆ สักพักแล้วค่อยกลับเข้ามาใหม่ก็มี เพราะการเร่ร่อนเป็น

ลักษณะพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ประจำ สำหรับเด็กเร่ร่อนกำลังเป็นปัญหาสังคมอยู่ในระดับหนึ่ง ดังนั้นสังคมจำเป็นต้องดูแล และโครงการฯ จึงต้องทำหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือพวกเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง เพราะโครงการฯ ไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้เสมอ

ภายในโครงการฯ แห่งนี้นอกจากดูแลในเรื่องการเรียนขั้นพื้นฐานแล้วยังมีการขัดเกลาความประพฤติให้ดีขึ้น จึงมีชั่วโมงพบครูตำรวจก่อนทานอาหารเที่ยงของทุกวัน จะเป็นชั่วโมงที่พูดคุยกันระหว่างครูตำรวจรถไฟกับเด็กเร่ร่อน ด้วยการสอบถามความเป็นอยู่ของวันที่ผ่านมาว่ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นบ้าง ทำให้ครูตำรวจรถไฟทราบถึงความประพฤติและพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนว่าทำอะไรผิด อะไรถูกจากตัวเด็กและกลุ่มเพื่อน ๆ โดยตรง และจะมีการอบรมว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เป็นต้น การที่มีเด็กเร่ร่อนอยู่ในบริเวณโครงการฯ จำนวนมากนี้ ซึ่งการอยู่ร่วมกันของเด็กเร่ร่อนย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง การแก้ปัญหาของพวกเขาจะมีการชกต่อยกัน ดังนั้นครูตำรวจรถไฟจะมีการควบคุมให้เด็กเร่ร่อนอยู่ร่วมกันได้ ถ้าหากปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล็กน้อยก็จะไม่ค่อยเข้าไปแก้ไขปัญหาอะไรมากมายให้พวกเขาจัดการแก้ปัญหาตนเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่หรือรุนแรงก็ต้องเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหานั้นโดยตรง มีการลงโทษกันบ้าง เช่น ว่ากล่าวตักเตือน วิจารณ์โครงการฯ วิตพื้น หรือตัดอาหารให้มีปริมาณน้อยลง เป็นต้น

การจัดตั้งโครงการฯ นี้เป็นการแก้ไขปัญหาคือหวังผลในระยะยาวไม่ใช่เพื่อแก้ไขภาพพจน์หรือปัญหาต่าง ๆ เฉพาะหน้าที่มีเรื่องราวไม่ดีที่เกิดขึ้นกับเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณนี้ที่ผ่าน ๆ มาในอดีต โครงการฯ เพียงแค่ต้องการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาคือเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ให้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง และปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้ว โครงการฯ ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้แล้ว เราจึงปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น

2. สารวัตรนโยบายและแผนฯ

การก่อตั้งโครงการครูตำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้รับนโยบายมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจัดตั้งโครงการฯ นี้ขึ้นในลักษณะ “บ้านเปิด” จึงทำให้เด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณสถานีกรุงเทพ (หัวลำโพง) สามารถจะเข้าออกนอกโครงการฯ ได้ตามปกติ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้มีการจัดสร้างห้องสมุดรถไฟเยาวชนเป็นสถานที่เรียนหนังสือของโครงการฯ ดังนั้นจึงไม่ได้เข้าไปสอนในบริเวณสถานนีรถไฟอีกแล้ว จึงทำให้มีสะดวกสบายสำหรับครูตำรวจรถไฟและเด็กเร่ร่อนที่เข้ามาใช้บริการ การจัดตั้งโครงการฯ นี้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาคือเด็กเร่ร่อนที่อาศัยบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงให้ดีขึ้นทั้งในสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ระดับการศึกษา เป็น

ต้น ปัจจุบันนี้ได้รับการสนับสนุนในด้านกองทุนที่จะเอามาใช้ในการเตรียมอาหารให้แก่เด็ก เร่ร่อนมาจากกองทุนแคนาดาเป็นระยะเวลา 2 ปี ประมาณ 20,000 เหรียญแคนาดา ให้เบิกจ่าย เป็นงวด ๆ ละ 6 เดือน ซึ่งจะต้องมีการทำรายงานการปฏิบัติงานทุกครั้งด้วยก่อนจะทำเรื่อง เบิกจ่าย เงินเฉลี่ยที่ได้จะประมาณ 20 คนต่อวัน ถ้าหากเงินส่วนที่ได้รับมาจากกองทุนแคนาดาใน จำนวนดังกล่าวนี้ ถ้าครบกำหนดเวลา 2 ปีแล้ว แต่เงินยังไม่หมดก็ยังสามารถเบิกต่อได้จนหมด สำหรับถ้าหมดงบในส่วนแล้วก็กองทุนดังกล่าวอาจจะมีให้ต่ออีก แต่ตอนนี้ยังไม่ทราบรายละเอียด เพราะเป็นการพูดคุยกันในส่วนของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจสูงกว่าตน

การจัดตั้งโครงการฯ นี้ไม่ได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องข่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผ่าน ๆ มาในอดีต เพียงแต่ต้องการให้ความดูแลและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ เพราะเด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถที่จะดูแลตัวเองได้ และกำลังเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่ง คนทุกคนภายในสังคมต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยที่กองตำรวจรถไฟก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่ต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหมือนกัน สำหรับโครงการฯ นี้จะรับผิดชอบเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ใน บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น เพราะโครงการฯ ไม่มีอำนาจ และหน้าที่ในการดูแลเด็กเร่ร่อนข้ามท้องที่ได้เลย ตลอดจนภายในโครงการฯ แห่งนี้ยังไม่สามารถ ที่จะดูแลเด็กเร่ร่อนหญิงได้อย่างทั่วถึง ตลอด 24 ชั่วโมง เพราะบริเวณนี้เป็นสถานที่เปิดใครจะเข้า และออกได้ตลอดเวลา จากลักษณะดังกล่าวนี้เองเพื่อที่จะทำให้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังลด น้อยลง จึงต้องมีการป้องกันไว้ก่อน โดยทางโครงการฯ จะจัดส่งเด็กเร่ร่อนหญิงเข้าสู่การบริการของ ภาครัฐหรือภาคเอกชนที่สามารถจะดูแลได้อย่างทั่วถึงรับผิดชอบต่อไป ดังนั้นจากลักษณะดังกล่าว นี้เองทำให้ภายในโครงการฯ มีแค่เด็กเร่ร่อนชายเท่านั้น

3. รองสารวัตรปราบปราม กองตำรวจรถไฟ

รองสารวัตรปราบปรามทำงานในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มาเป็น ระยะเวลา 6 ปี จะมีหน้าที่รับผิดชอบในบริเวณสถานีรถไฟและยังรับผิดชอบบนรถไฟอีกด้วย จึงทำ ให้รองสารวัตรฯ มีโอกาสจะเจอเด็กเร่ร่อนเป็นประจำอยู่เสมอ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และ ตอนนี้จำนวนเด็กเร่ร่อนจะมีย่อยลงมาก เพราะโครงการฯ นี้จะเป็นคนคอยดูแลและอบรมเด็ก เร่ร่อนที่อาศัยบริเวณนี้ให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ส่งผลทำให้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนลดน้อยลง และช่วยผ่อนแรงในการแก้ปัญหาของกองตำรวจรถไฟไปได้

จำนวนเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณนี้มีจำนวนไม่แน่นอนจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามา และออกไปตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถคาดการณ์จำนวนได้อย่างแน่นอน และเด็กเร่ร่อนจะมีทั้ง

เพศชายและหญิงเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ตลอดเวลา แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชายเสียมากกว่า อายุของเด็กจะอยู่ในช่วงประมาณ 7 ปี – 15 ปี บริเวณที่เด็กเร่ร่อนในพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) อาศัยอยู่ส่วนคือ บริเวณท่าหน้า บริเวณรองเมือง (จะเป็นบ้านร้าง) สำหรับในความ คิดเห็นของรองสารวัตรฯ ว่า ตั้งแต่มีโครงการฯ นี้ซึ่งเป็นโครงการนำร่องขึ้นมา ทำให้เด็กเร่ร่อนที่ จัดเป็นปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบันนี้อาจจะเป็นผลมาจากสภาพครอบครัว เศรษฐกิจ สังคมก็ได้ แต่ โครงการฯ ทำให้เด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแลและให้โอกาสในด้านต่าง ๆ ซึ่งคนที่มาทำหน้าที่ ดังกล่าวได้ถูกคัดสรรมาแล้วเป็นอย่างดี จึงทำให้สภาพปัญหาของเด็กเร่ร่อนลดลงจากอดีตเป็น อย่างมาก ส่วนใหญ่เด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณจะต้องอาศัยด้วยการเก็บขยะ เช็ดกระจก และนำเงิน เอาไปซื้อข้าวมาดม จึงทำให้ต้องมีการเข้าไปตรวจอยู่เป็นประจำ เมื่อเจอตำรวจก็จะวิ่งหนีกัน จน ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง หลังจากมีโครงการฯ ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ลดลงและมีโอกาสที่ดีขึ้น ซึ่ง ในอดีตจะแก้ไขปัญหาโดยจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ทันที สาเหตุที่ทำให้จำนวนเด็กลดลงเพราะ ครูตำรวจรถไฟเข้ามาในดูแลในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ตลอดทั้งวัน (เช้า – เย็น)

4. แม่ค้าที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และบริเวณโครงการฯ

แม่ค้าที่ขายของในบริเวณพื้นที่ศึกษา เพศหญิง อายุ 59 ปี ประกอบอาชีพค้าขายใน บริเวณนี้มาเป็นระยะเวลา 4 ปีแล้ว ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการฯ แล้ว สาเหตุที่มาทำงานบริเวณนี้ เพราะสามีทำงานอยู่ในสถานีตำรวจรถไฟ กองตำรวจรถไฟ และยังมีบ้านพักอยู่ในบริเวณนี้อีกด้วย จึงทำให้มีโอกาสที่จะต้องพบปะเด็กเร่ร่อนอยู่เป็นประจำ

แม่ค้าจะต้องทำอาหารกลางวันไปส่งให้โครงการฯ วันละประมาณ 10 – 15 กล่องทุกวัน จะคิดค่าบริการกล่องละ 20 บาท จึงทำให้ต้องมีเด็กเร่ร่อนเข้ามาพูดคุยด้วยเป็นประจำ และบางที อาจจะมาขอความช่วยเหลือก็มี แม่ค้าจะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาหาร ยา รักษาโรค เป็นต้น แต่ถ้าเด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะมาขอความช่วยเหลือในรูปแบบของเงินจะไม่ให้ความ ช่วยเหลือเลยทั้งสิ้น เพราะไม่รู้ว่าเด็กจะเอาเงินของตนไปทำอะไรจะซื้ออาหารกินหรือการก็ไม่รู้จึง คิดว่าถ้าให้เงินไปก็อาจจะเป็นการให้ไปใช้ในทางที่ผิด คือ ซื้อข้าวมาดม หรือยาฆ่า เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะเด็กที่ถูกเลี้ยงต่างจากเด็กที่อยู่ใน ครอบครัว ดังนั้นปัญหาของเด็กเร่ร่อนจะมีมากมายไม่ว่าจะเป็นลักษณะนิสัย ดมกาว เก็บขยะ แต่ถ้า เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในโครงการฯ นี้สามารถที่จะพูดกันรู้เรื่อง เนื่องจากพวกเขาได้รับการช่วยเหลือ และอยู่ในความดูแลความประพฤติกจากโครงการฯ จึงทำให้เด็กเร่ร่อนมีลักษณะที่ดีขึ้น ส่วนเด็ก

เร่ร้อนในบริเวณภายในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จะไม่ค่อยมีแล้ว เพราะไม่เคยได้ยินสายตรวจหรือตำรวจรถไฟว่าจับเด็กเร่ร้อนได้ หรือถ้ามีก็อาจจะมีน้อยมากแล้ว

ส่วนใหญ่เมื่อตำรวจรถไฟจับเด็กเร่ร้อนมาได้แล้วก็จับมาลงโทษไม่ค่อยจริงจังนักจะมีเพียงแค่ว่ากล่าวตักเตือนเท่านั้น เมื่อมีโครงการฯ ถ้าหากจับเด็กเร่ร้อนมาได้แล้วก็นำมาฝากไว้กับโครงการฯ นี่เด็กที่จับได้จะเป็นเด็กที่มาจากบริเวณอื่น ๆ เสียมากกว่า เพราะเด็กเร่ร้อนที่อยู่ในโครงการนี้ถ้าจะออกไปข้างนอกก็อาจจะไม่ค่อยได้เข้าไปในสถานีรถไฟ แต่จะออกไปเดินเล่นข้างนอกเลย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 1

รายละเอียด ของกรณีศึกษา		“เอ๋” อายุ 8 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ เอ๋เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว และระดับของการศึกษาไม่ได้เข้าเรียนเลย
ก่อน ออกมา เร่ร่อน	ลักษณะ ครอบครัว	ครอบครัวเป็นแบบ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ บ้านที่อาศัยอยู่เป็นบ้านเช่า พ่อมีอาชีพ พนักงานขับรถแท็กซี่ ส่วนแม่มีอาชีพ พนักงานเก็บสตางค์ พ่อกับแม่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้า ปล่อยให้เอ๋เฝ้าบ้านคนเดียว หรือไม่กี่ฝากไว้กับคนข้างบ้าน
	สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน	แม่ของเอ๋หนีไปมีสามีใหม่ ทิ้งให้เอ๋อยู่ 2 คนกับพ่อ ในระยะหลังพ่อไม่ค่อยกลับบ้านบ่อยขึ้น และปล่อยให้เอ๋ให้อยู่คนเดียวนานที่สุด 2 วัน ทำให้เอ๋คิดว่าพ่อต้องทิ้งเอ๋ไปเหมือนแม่แน่ ๆ
ช่วงออก เร่ร่อน	สถานที่ใน การเร่ร่อน	สถานที่แรกที่เร่ร่อน คือ ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ สถานที่สุดท้ายที่เร่ร่อน คือ สถานีกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาออกมาเร่ร่อนประมาณ 2 เดือน
	วิถีชีวิต การ ดำเนินชีวิต	การเก็บขวดพลาสติกขาย เป็นอาชีพแรกที่เอ๋ได้เรียนในการดำรงชีวิต โดยที่เอ๋จะออกไปกับพวกพี่ ๆ ที่อยู่ปากน้ำ และเมื่อมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ เอ๋ก็ออกไปเก็บขวดกับเพื่อนที่อยู่ในโครงการฯ จะได้เงินครั้งละประมาณ 50 – 60 บาท หลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้แล้วเอ๋ก็ยังออกไปเก็บขวดพลาสติกขายอีกด้วย ซึ่งจะใช้เวลาตอนเย็น รอให้ครูปิดตู้ที่นั่นก่อนโดยจะไปกับเพื่อน หรือก็ออกไปเก็บคนเดียวก็มี ถ้าหากเอ๋ออกไปเก็บขวดคนเดียวก็ไม่ต้องแบ่งหารกับใคร สำหรับเงินที่หามาได้ ส่วนใหญ่เอ๋จะ เอาไปเล่นเกมสล็อตออนไลน์ ซึ่งเงินทั้งหมดเอ๋จะฝากไว้กับครูดำรงจรดไฟ เพราะเอ๋กลัวถูกขโมยเงินเวลากลางคืน เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ครูดำรงจรดไฟแล้วชีวิตของเอ๋เป็นระเบียบมากขึ้น คือ จะต้องทำความสะอาดรอบ ๆ บริเวณโครงการฯ ในตอนเช้า หลังจากนั้นทำความสะอาดร่างกาย กินข้าวเช้า เรียนหนังสือ ก่อนกินข้าวเที่ยงก็มีรายงานความประพฤติ กินข้าวเที่ยง ตอนบ่ายว่างจะทำอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่เอ๋จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือไม่ก็ไปเที่ยวตามห้างพร้อมกับพวกพี่ (ฮ็อต ยะ อี๊ด ฯลฯ) ที่อยู่ในโครงการฯ นี้ สำหรับตอนนี้เอ๋สามารถจะเขียนและอ่านหนังสือออกบ้างแล้ว พวกพี่ ๆ ที่อยู่ในโครงการฯ นี้ไม่ค่อยแกล้งเอ๋ ในทางตรงกันข้ามถ้าหากมีอะไรก็จะแบ่งให้เอ๋เหมือนกัน
	การเข้าสู่ โครงการฯ	เจอครูดำรงจรดไฟ ๆ ชักชวนให้มาอยู่ในโครงการฯ

การขัด เกลา	ก่อนออก มาเร่ร่อน	<p>ก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนในการเรียนรู้ไม่ค่อยมีใครสอนสักเท่าไร เพราะชีวิตส่วนใหญ่ของเอ้จะต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง หรือไม่ก็อยู่กับคนข้างบ้าน เนื่องจากพ่อแม่ของเอ้จะต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้า และจะกลับมาก็ตอนที่เอ้หลับไปแล้ว จึงทำให้ไม่ค่อยได้เจอหน้ากัน ประกอบกับการที่เอ้ไม่รู้จักญาติทั้งฝ่ายพ่อและแม่เลย ทำให้เอ้ไม่มีใครมาคอยสั่งสอนและอบรมให้แก่เอ้เท่าที่ควรจะเป็น</p>
	ช่วงออก มาเร่ร่อน	<p>ช่วงออกมาเร่ร่อนครั้งแรกที่ปากน้ำ มีพี่ ๆ ที่อายุมากกว่าเอ้ที่ไปอยู่ด้วย ได้สอนวิธี หลังจากที่ได้เข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้แล้วจะมีครูตำรวจรถไฟคอยดูแล สั่งสอนว่าเอ้จะต้องทำอะไรบ้าง และสอนทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่เอ้ เช่น ความประพฤติ หนังสือ การดูแลเวลาไม่สบาย เป็นต้น</p>
ความคิดเห็น โลกทัศน์	<ul style="list-style-type: none"> ● การหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีการ “เก็บขวดพลาสติก” ไปขายเอ้บอกว่าเป็นวิธีการง่ายที่สุดสำหรับเอ้ แต่จะต้องคอยระวังรถไฟ เพราะกลัวรถไฟทับ ● สิ่งที่เอ้อยากจะเป็นมากที่สุดคือ “ตำรวจ” และ “อยากเรียนหนังสือ” ● ตอนนี้เอ้ยังไม่กลัวอะไรเลย เพราะยังไม่เคยถูกตำรวจจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ สักแห่งเดียวเลย และไม่อยากจะกลับไปอยู่กับพ่อแม่อีกแล้ว เพราะพ่อแม่ทิ้งเอ้ไปก่อน และเอ้เองก็ยังไม่เคยคิดที่จะไปที่บ้านเช่าอีกเลย ● ตอนนี้เอ้รักครูตำรวจรถไฟมากที่สุด และก็ยังรักพ่อแม่อยู่เหมือนเดิม แต่ไม่รู้ว่าพ่อแม่จะรักเอ้เหมือนกันหรือป่าว ● คำว่า “เด็กเร่ร่อน” ในความรู้สึกเอ้ไม่ค่อยชอบให้ใครเรียก อยากให้เรียก “ชื่อของเอ้” หรือ “ไอ้หนู” แทนมากกว่า ● ในเรื่องของการขายบริการทางเพศ ยังไม่เคยไปขาย 	

ตารางที่ 6 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 2

รายละเอียด ของกรณีศึกษา		“ตัม” อายุ 9 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และระดับของ การศึกษาก่อนออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ก่อน ออกมา เร่ร่อน	ลักษณะ ครอบครัว	ครอบครัวของตัมไม่ทราบชัดเจนแน่นอนว่าเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) หรือครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เพราะว่าพ่อแม่ ของตัมได้ส่งตัมให้เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายปากเกร็ดตั้งแต่อายุ 5 ปี จึง ทำให้ไม่รู้ว่าคุณาติของตัมมีใครบ้าง รู้แต่ว่าฐานะทางบ้านของตัมยากจนมาก จึงทำ ให้ไม่สามารถเลี้ยงตัมได้
	สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน	ตัมเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายปากเกร็ดตั้งแต่เด็ก และเริ่มจะ เบื่อสภาพภายในสถานสงเคราะห์แห่งนี้แล้ว เพราะตัมจะถูกรังแกจากพวกเด็กตัว โตกว่าหรือพวกขาใหญ่อยู่เสมอ ๆ โดยตัมหนีออกมาพร้อมกับเพื่อน 3 คน แต่ตอน หลังก็แยกย้ายกันไป เพราะเพื่อนของตัมถูกจับในข้อหาลักขโมย
วงออก เร่ร่อน	สถานที่ใน การเร่ร่อน	ตัมหนีออกมาเร่ร่อนตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2543 สำหรับสถานที่ออกมาเร่ร่อน ครั้งแรกของตัมจะอยู่แถวรังสิต จังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นก็ย้ายเข้ามาเร่ร่อน ในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาออกมาเร่ร่อนประมาณ 9 เดือน

	<p>วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต</p>	<p>สำหรับการออกมาเร่ร่อนครั้งแรกของตั้มจะอยู่แถว ๆ รัชสิต ตั้มจะอาศัยการเดินทางออกจากคนอื่น ๆ โดยที่รู้มาจากประสบการณ์ในสถานสงเคราะห์ หลังจากที่อยู่ในบริเวณนี้ได้ไม่นานตั้มย้ายเข้ามาเร่ร่อนในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สำหรับในตอนนี้นั้ตั้มจะมีการหาเงินได้จากการเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋องโลหะไปขาย จากการเร่ร่อนของตั้มเคยถูกตำรวจจับ 2 ครั้ง ซึ่งจะถูกข้อหาว่าเป็นเด็กติดยาเสพติด และถูกกล่าวหาว่าเป็นเด็กเขมรอพยพเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย แต่ตำรวจไม่สามารถทำอะไรได้เพราะตั้มไม่ผิด จึงถูกจับไว้ประมาณ 2 – 3 ชั่วโมงก็ถูกปล่อยออกมา</p> <p>หลังจากที่ตั้มถูกจับ ก็ได้เข้าสู่โครงการตำรวจรถไฟ รวมระยะเวลาที่ใช้ชีวิตในบริเวณนี้ได้ 3 เดือนแล้ว การดำเนินชีวิตของตั้มในช่วงนี้จะเป็นเวลา ตอนเช้าตื่นนอนขึ้นมา ก็จะเข้าไปเก็บขวดพลาสติกเพื่อนำไปขาย และกลับมาทำความสะอาดตู้นอนรอบโครงการฯ กินข้าวเช้า เวลาประมาณ 8.30 น. เรียนหนังสือ หัดเขียน – อ่านหนังสือ จนกระทั่งก่อนเวลา 12.00 น. ก็จะมีการอบรมจริยธรรมต่าง ๆ หลังจากนั้นก็นั่งกินข้าวเที่ยง เวลาบ่ายจะทำอะไรก็ได้ ส่วนตั้มจะเล่นเกมส้อมพิวเตอร์กับเพื่อนที่อยู่ในโครงการ หรือนอนกลางวัน ส่วนตอนเย็นจะเข้าไปเก็บขวดพลาสติกอีกครั้งหนึ่ง ตั้มได้เงินเฉลี่ยวันละ 50 บาท ตั้มก็จะนำเงินฝากไว้กับครูตำรวจรถไฟเพื่อป้องกันถูกขโมย ถ้าต้องการนำไปทำอะไรก็จะมาเบิก ส่วนใหญ่ตั้มจะเบิกเงินเอาไปเล่นเกมและซื้อขนมบ่อยมากที่สุด สำหรับสถานที่ที่ตั้มไปเที่ยวบ่อยมากที่สุดก็คือ “สะพานพุทธ ห้างฟิวเจอร์บางแค” นอกจากนี้ก่อนที่ตั้มจะเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ตอนแรกที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีเพื่อนได้ชวนให้ทดลองดมกาว ซึ่งตั้มก็ได้ทดลองมาแล้ว แต่พอเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้ได้เลิกดมกาวแล้ว เพราะครูตำรวจขอไม่ให้ดม ในที่สุดตั้มก็เลิกได้</p>
	<p>การเข้าสู่โครงการฯ</p>	<p>ตำรวจที่จับตั้มไว้ในครั้งสุดท้าย ได้นำตัวตั้มมาฝากไว้กับครูตำรวจรถไฟ</p>
<p>การขัดเกลา</p>	<p>ก่อนออกมาเร่ร่อน</p> <p>ช่วงออกมาเร่ร่อน</p>	<p>ชีวิตของตั้มจะไม่ค่อยได้รับการขัดเกลาจากครอบครัวสักเท่าไร เพราะตั้มถูกส่งเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ตั้งแต่เด็ก ดังนั้นการขัดเกลาทุก ๆ อย่างของตั้มจะอยู่กับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลสถานสงเคราะห์ และพวกเด็ก ๆ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์นั้น</p> <p>หลังจากที่หนีออกมาจากสถานสงเคราะห์แล้ว การขัดเกลาทั้งหลายของตั้มจะอยู่กับ “เพื่อนที่เร่ร่อน” ในบริเวณสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สังเกตเห็นได้จากการที่ตั้มได้ทดลองดมกาว ซึ่งเพื่อนที่ตั้มอาศัยอยู่ด้วยก่อนเข้าโครงการฯ ได้ชักชวนให้ดม และเมื่อเข้าโครงการฯ แล้วผู้ที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาให้แก่ตั้มได้แก่ “ครูตำรวจรถไฟ”</p>

<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ต้มบอกว่าโตขึ้นอยากจะเป็น “ทหาร” หรือ “พนักงานขับรถประจำทาง” • การเร่ร่อนไปที่ต่าง ๆ ต้มคิดว่าชอบอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) โดยเฉพาะในโครงการฯ นี้มากที่สุด เพราะว่าชีวิตที่นี่มีความสุขสบายดี มีครูดูแลเป็นอย่างดี ได้เรียนหนังสือ และยังมีอิสระพอที่จะไปทำอะไรก็ได้ • สำหรับชีวิตของต้มในตอนนั้นก็พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันแล้ว ไม่ค่อยกลัวหรืออยากได้อะไรมากกว่านี้แล้ว เพียงแค่ให้ตนมีนอนที่กิน และมีเงินเอาไว้เล่นเกมสและซื้อขนมก็เพียงพอแล้ว
---------------------------------	---

ตารางที่ 7 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 3

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>	<p>“อาร์ม” อายุ 12 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่กรุงเทพมหานคร อาร์มเป็นบุตรคนที่ 1 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน โดยมีน้อง 2 คน (น้องลูกพี่แม่เดียวกัน 1 คน และน้องต่างมารดาอีก 1 คน) และระดับการศึกษาก่อนออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5</p>
<p>ก่อน ออกมา เร่ร่อน</p>	<p>ครอบครัวของอาร์มเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) ประกอบด้วยปู่ ย่า น้า อา พ่อ แม่ใหม่ พี่และน้อง พ่อประกอบอาชีพเป็นช่างซ่อมรถยนต์ ได้ค่าจ้างวันละ 150 บาท ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน ปัจจุบันนี้พ่อแม่ของอาร์มได้แยกทางกันตั้งแต่อาร์มอายุ 8 ปี ทั้งพ่อและแม่ได้แต่งงานใหม่กันแล้วทั้งคู่สำหรับแม่แต่งงานย้ายไปอยู่ที่ชัยนาท</p> <p>ก่อนที่พ่อแม่ของอาร์มได้แยกทางกัน จะทะเลาะกันเป็นประจำเกือบทุกวัน สาเหตุมาจากพ่อเมาเหล้า อาละวาด และตี โดยการตีแต่ละครั้งจะไม่ค่อยฟังเหตุผลหรือคำอธิบายเลย จึงทำให้อาร์มรู้สึกน้อยใจพ่อ และรู้สึกว่าไม่มีใครรักเลยสักคน เนื่องจากทุกคนจะคิดว่าอาร์มเป็นคนไม่ดี จึงทำให้อาร์มเริ่มหนีเที่ยวบ่อยขึ้น โดยเฉพาะจะหนีไปว่ายน้ำที่เดอะมอลล์ และมีวันหนึ่งได้หนีไปเที่ยวและว่ายน้ำเดอะมอลล์กับเพื่อน ๆ แถวบ้าน และพ่อแม่ของเพื่อนไปฟ้องพ่ออาร์มว่า “ต้มชวนลูกเขาหนีเที่ยว” ทำให้พ่อตีอาร์ม จึงตัดสินใจหนีออกมาจากบ้านคนเดียวด้วยการไปค้างบ้านเพื่อน และก็ได้กลับมาที่บ้านก็ถูกพ่อตีอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้ตัดสินใจออกมาจากบ้านเลยอย่างถาวรในปีพ.ศ. 2542</p>
<p>ช่วงออก เร่ร่อน</p>	<p>สำหรับสถานที่แรก ๆ ของอาร์มได้หนีออกมาเร่ร่อนอาร์มจำไม่ได้แล้ว แต่จำความได้ว่าเคยเข้าไปอยู่ในบ้านสร้างฯ เป็นสถานที่แรก โดยที่ครูบ้านสร้างเป็นคนชวนให้เข้าไปอยู่ เป็นระยะเวลา 4 เดือน หลังจากนั้นอาร์มได้หนีออกมาพร้อมกับโอที่เป็นเพื่อนสนิทในบ้านสร้าง เพราะว่าเบื่อชีวิตในสถานที่ดังกล่าวแล้ว จึงได้ย้ายออกมาอยู่ที่สวนลุมฯ ได้ประมาณ 2 เดือน หลังจากนั้นจึงได้ย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นสถานที่เร่ร่อนบ่อยที่สุด รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนทั้งหมด 2 ปี</p>

<p>วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต</p>	<p>ในการดำรงชีวิตอยู่ที่บ้านสร้างฯ ไม่มีอะไรมากมายและหลังจากที่หนีมาพร้อมกับโอมายู่ที่สวนลุมฯ อาร์มได้ดำรงชีวิตให้อยู่รอดด้วยการเก็บขวดพลาสติกไปขาย และ การเดินขอเงินจากคนอื่น รายได้เฉลี่ยวันละ 100 บาท จะเอาเงินไปซื้ออาหาร ไปเที่ยว เล่นเกมส์ ซึ่งโอมจะอยู่กับอาร์มได้ไม่นานก็อยู่เพียงคนเดียว เนื่องจากโอมตัดสินใจที่จะเดินทางกลับไปอยู่บ้าน หลังจากที่อยู่สวนลุมฯ ก็ได้ย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะเป็นแหล่งที่หาเงินได้ง่ายที่สุด สำหรับสถานที่แห่งนี้อาร์มได้ใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนในกลุ่มมีจำนวน 6 คน โดยที่ทุกคนจะช่วยเหลือกันเก็บขวดพลาสติกในชานชลาไปขายด้วยกันเป็นประจำ และก็มีบางครั้งที่ทะเลาะกันบ้าง เนื่องจากมีคนขีดเงินที่ได้จากการขายขวดหนีไป สำหรับเวลาที่อาร์มจะเข้าไปเก็บจะเป็น “ตอนเช้า” เพราะมีรถไฟเข้ามาสถานีเป็นจำนวนมาก และยังสามารถขอเงินจากคนที่อยู่ในบริเวณนั้นได้อีกด้วย ซึ่งรายได้เฉลี่ยประมาณวันละ 200 – 300 บาท หลังจากอยู่ที่นี้ได้ประมาณ 5 เดือน ก็มีครูจากโครงการตำรวจรถไฟมาเจออาร์มและชวนให้เข้ามาอยู่ในโครงการฯ อาร์มก็ตัดสินใจเข้ามาอยู่ในโครงการนี้ ในช่วงที่ออกมาเร่ร่อนในบริเวณนี้อาร์มเคยได้ทดลองใช้ยาฆ่าเพียงแค่ว่าครั้งเดียว เพราะทดลองตามเพื่อนในกลุ่ม ส่วนสารระเหยไม่เคยทดลองใช้</p> <p>หลังจากที่เข้ามาอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้ ชีวิตของอาร์มจะต้องตื่นนอนแต่เช้า เพื่อทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการฯ กินข้าวเช้า และเรียนหนังสือจนถึงเที่ยง ส่วนใหญ่อาร์มไม่ค่อยได้เข้าเรียน เพราะขี้เกียจเรียน หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จแล้ว ตั้มก็จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือไม่ก็ไปเที่ยวห้างฟิวเจอร์ หรือไม่ก็ไปหาเงินด้วยวิธีการที่เคยทำในตอนอยู่บริเวณสถานีกรุงเทพ (หัวลำโพง)</p>
<p>การเข้าสู่โครงการฯ</p>	<p>การเข้าสู่โครงการตำรวจรถไฟได้ เพราะครูจากโครงการฯ ได้เจออาร์มและชักชวนให้เข้ามาอยู่ในบริเวณโครงการฯ นี้</p>
<p>การขัดเกลา</p>	<p>ก่อนออกมาเร่ร่อน</p> <p>ในการขัดเกลาช่วงนี้ พ่อของอาร์มจะเป็นคนทำหน้าที่ เพราะพ่อกับแม่ได้แยกทางกันอยู่ การลงโทษของพ่อที่หนักที่สุดคือ “การตี” สำหรับในความคิดของอาร์มคิดว่าพ่อจะตีอย่างไรไม่มีเหตุผล นอกจากนี้แล้วยัง “พระ” ที่อาร์มไปเป็นลูกศิษย์อีกด้วย</p> <p>ช่วงออกมาเร่ร่อนครั้งแรกสิ่งที่สอนหรือขัดเกลาให้อาร์มรู้จักการดำรงชีวิตก็คือ ครูที่บ้านสร้างฯ และพี่ ๆ ที่อยู่ในบ้านสร้างฯ ว่าจะต้องทำตัวอย่างไร และวิธีการดำรงชีวิตได้อย่างไร และหลังจากนั้นก็จะมีเพื่อนที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีส่วนในการขัดเกลาอีกด้วย สำหรับคนที่ทำหน้าที่สุดท้ายในตอนนั้นก็คือ “ครูตำรวจรถไฟ” จะอบรมสั่งสอนสิ่งต่าง ๆ ให้แก่อาร์ม</p>

<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การขายบริการทางเพศ อาร์มไม่เคยไปขาย ซึ่งอาร์มคิดว่า “ตัวเองยังสามารถที่จะหาเงินจากการเก็บขวดพลาสติกและขอเงินจากคนอื่นได้ และรู้สึกไม่ชอบอีกด้วย” และวิธีในการหาเงินได้ง่ายที่สุดในความคิดของอาร์มก็คือ “การเก็บขวดพลาสติกและขอเงิน” นั่นเอง ● ความคิดเกี่ยวกับ “โครงการครูตำรวจรถไฟ” คิดว่าเป็นสถานที่ที่สะดวกสบาย ไม่ต้องกลัวตำรวจมาจับ หรือไม่ต้องกลัวที่จะไม่มีที่นอน รู้สึกสบายใจ เพราะยังมีอิสระที่จะไปไหนมาไหน ทำอะไรก็ได้ โดยไม่เหมือนถูกกักขัง ● ในตอนนี้อาร์มชอบการใช้ชีวิตข้างนอกมากกว่าอยู่ที่บ้าน อยู่ข้างนอกจนชินและไม่อยากกลับบ้าน เพราะอยู่ที่บ้านจะถูกคนอื่นตีอยู่เสมอ โดยเฉพาะ “พ่อ” เป็นส่วนใหญ่ และยังมี “ป้า” และ “อา” อีกด้วย เวลาอยู่ที่บ้านจะถูกห้ามไม่ให้ไปไหน ทำให้ไม่มีอิสระ ● อาร์มคิดถึงแม่มาก เพราะแม่ใจดี และ ตอนนี้ “อาร์มรักแม่และน้องมากที่สุด” และคิดว่า “ญาติ ๆ คงไม่มีใครคิดถึงและรู้สึกดีกับอาร์มเลยสักคน” ● เพื่อนในตอนนี้มีความสำคัญกับอาร์มมากที่สุด เพราะเวลาที่อาร์มเหงาเพื่อน ๆ ในกลุ่มก็จะชวนกันไปเที่ยวทำให้รู้สึกดี ๆ ความเหงาไปได้ มีอะไรก็จะขอหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ● ถ้าพูดถึงโรงเรียนอาร์มจะนึกถึงความสนุกสนานเวลาที่อยู่โรงเรียน มีเพื่อนเล่นเยอะ สามารถที่จะทำให้ลืมปัญหาได้ และรู้สึกไม่ชอบที่สุดก็คือ “ครู” เพราะครูดุ ● คำว่า “เด็กเร่ร่อน” อาร์มรู้สึกไม่ค่อยชอบ อยากให้เรียกเป็นอย่างอื่นแทน เพราะคนทั่วไปคิดว่าอาร์มเป็นเด็กก่อกวนสังคม พวกเขามีปัญหา ● สิ่งทีกลัวมากที่สุดตอนนี้ก็คือ “การถูกตำรวจจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์” และอนาคตอยากจะเป็น “คนที่มีเงินเยอะ” จะได้ซื้ออะไรก็ได้
---------------------------------	--

ตารางที่ 8 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 4

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>	<p>“หรั่ง” อายุ 14 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หรั่งเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว ในจำนวน 3 คน ปัจจุบันนี้พี่สาวเสียชีวิตไปแล้ว และมีน้องสาว 1 คน ระดับการศึกษาก่อนออกมาเร่ร่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</p>
<p>ก่อน ออกมา เร่ร่อน</p> <p>ลักษณะ ครอบครัว</p>	<p>ครอบครัวหรั่งเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) ประกอบด้วยปู่ ย่า ป้า น้า แม่ใหม่ พี่และน้อง พ่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพก่อสร้าง รายได้วันละ 180 – 240 บาทต่อวัน สำหรับแม่เสียชีวิตมานานแล้ว ตั้งแต่หรั่งอายุ 2 ปี ปัจจุบันพ่อแต่งงานใหม่แล้ว ส่วนปู่กับย่าจะรับจ้างทำไร่มัน ได้ค่าจ้างวันละ 150 บาท</p>

	สาเหตุการ ออกมา เร็ววัน	ไม่ค่อยชอบสภาพบ้านที่อาศัยอยู่ เพราะพ่อและแม่ใหม่ทะเลาะกันเป็นประจำ และชอบตีหรือขู่อยู่เสมอ จึงทำให้หนีออกมาที่กรุงเทพฯ เมื่อปีพ.ศ. 2540 หลังจากนั้นถูกตำรวจจับส่งกลับไปอยู่ที่บ้าน แต่หรั่งก็หนีออกมาอีกครั้งพร้อมกับเงินที่ขโมยติดตัวมา 500 บาท จึงกลัวพ่อจะตีเรื่องขโมยเงิน
ช่วงออก เร็ววัน	สถานที่ใน การเร็ววัน	สถานที่เข้ามาเร็ววันในกรุงเทพฯ ทั้ง 2 ครั้งก็คือ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะหรั่งได้เดินทางโดยสารมาที่รถไฟ จึงนั่งลงมายังสถานีปลายทาง รวมระยะเวลาออกมาเร็ววัน 4 ปี
	วิธีชีวิต การ ดำเนินชีวิต	<p>เมื่อเร็ววันออกมาจากบ้านเข้ามาที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้อาศัยในชานชลาเป็นที่หลับนอน อาบน้ำบนรถไฟ หรือไม่กี่ห้องอาบน้ำสาธารณะ หลังจากอยู่ที่นี้ได้ไม่นานก็เจอกับ “กาย” และชักชวนกันไปอยู่กับเพื่อนของกายที่บ้านร้าง และที่นี้เองกายกับเพื่อนที่อยู่บ้านร้างสอนให้ดื่มทุกอย่างได้ และในระยะหลังก็จะใช้การดมกาวเวลาที่มีความทุกข์ คิดถึงบ้าน สำหรับการประกอบอาชีพของหรั่งคือ “การเก็บขวดพลาสติกไปขาย” และ “หาของกินที่เหลือตามบนรถไฟ” เพราะกายและเพื่อน ๆ ที่บ้านร้างสอน รายได้เฉลี่ยวันละ 50 – 60 บาท นอกจากนี้แล้วยังเคย “ขอเงินตามรถที่ติดไฟแดง” หรือ “ลักขโมย” จึงทำให้ถูกตำรวจนอกเครื่องแบบจับส่งไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์</p> <p>เมื่อปีพ.ศ. 2543 หรั่งเจอครูตำรวจรถไฟที่เข้ามาสอนได้ให้ข้าวกินและชักชวนให้ไปอยู่โครงการฯ ก็เลยตัดสินใจย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้ อยู่ที่นี่มีเพื่อนเยอะเหมือนกัน (อัม อ็อค เต้ ศักดิ์) ซึ่งในตอนนั้น การหาเงินของหรั่งไม่ได้ใช้การเก็บขวดไปขายแล้ว เพราะตำรวจรถไฟที่อยู่ในบริเวณนั้นไม่ให้เข้าไปในชานชลา ทำให้หรั่งต้องขอเงินจากคนอื่นแทน จะได้เงินประมาณ 50 – 100 บาท หรั่งไม่เคยขายบริการทางเพศ เงินที่ได้มาจะเอาไปเที่ยวห้างฟิวเจอร์ เล่นสเก็ต – เกมส์ ซ็อกกาว (กระป๋อง 3K) มาดม ส่วนที่เหลือก็จะฝากครูเอาไว้ ส่วนชีวิตประจำวันอย่างอื่นก็ค่อนข้างเหมือนกันทุก ๆ วัน คือ ตื่นนอนตอนเช้า ทำความสะอาดรอบโครงการฯ อาบน้ำ กินข้าวเช้า เรียนหนังสือ รายงานความประพฤติ กินข้าวเที่ยง หลังจากนั้นก็ว่างจะทำอะไรก็ได้หรั่งก็จะเลยออกไปเที่ยวตามห้างบ่อยเหมือนกัน</p>
	การเข้าสู่ โครงการฯ	เจอครูตำรวจรถไฟที่ชานชลาในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เลยถูกชักชวนให้เข้ามาอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้
การขัด เกลา	ก่อนออก มาเร็ววัน	ส่วนใหญ่หรั่งจะอยู่กับปู้ย่า จึงทำให้หน้าที่ในการอบรมส่วนใหญ่จะเป็นคนคอยดูแล และสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งความประพฤติ ความคิด เป็นต้น
	ช่วงออก มาเร็ววัน	หลังจากที่ออกมาเร็ววันเข้ามาที่กรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หรั่งได้เจอกายที่อยู่บ้านร้าง และชวนไปอยู่ด้วยจึงเจอเพื่อนคนอื่น ๆ ที่อยู่บ้านร้างพวกเขาก็สอนในเรื่องต่าง ๆ ให้ จนในที่สุดก็เจอ “ครูตำรวจรถไฟ” ซึ่งได้สอนหนังสือ ความประพฤติ เป็นต้น

<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการหาเงินที่หรั่งชอบมากที่สุดคือ “การเก็บขวดพลาสติกและกระป๋อง” เพราะง่ายดี และยังมีของกินที่เหลือบนรถไฟอีกด้วย ใช้เวลาเก็บช่วงประมาณ 02.00 น. – 09.00 น. และเวลาช่วงบ่ายอีกครั้งหนึ่ง สำหรับการขายบริการทางเพศ หรั่งไม่เคยขายเพราะไม่ชอบ แต่เพื่อนในโครงการฯ ที่ขายเท่าที่หรั่งรู้มีแค่ “อัม” จะไปขายที่สี่ลม สวนลูมฯ • อยู่ที่โครงการฯ นี้มีความสุขสบายมากและสามารถทำให้ลืมเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ ไม่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพเหมือนเมื่อก่อน เนื่องจากที่นี่มีที่อาบน้ำ มีอาหารให้กิน ได้เรียนหนังสือ ได้รับการดูแลที่ดีในเวลาเจ็บป่วย และพาไปเที่ยวทะเลที่พัทยา หัวหินเป็นบางครั้ง • คำว่า “เด็กเร่ร่อน” นั้นความรู้สึกไม่ค่อยชอบและเสียใจถ้ามีใครเรียก อยากให้เปลี่ยนมาเรียกว่า “น้อง” หรือ “ชื่อแทน” • ในความคิดของหรั่งคิดว่าที่ต้องออกมาเป็นแบบนี้ เนื่องจากครอบครัวจะทะเลาะกันเป็นประจำ ดิหรั่งอยู่เสมอ ทำให้ไม่อยากอยู่บ้าน สำหรับตอนนี้การออกมาเร่ร่อนรู้สึกชอบเหมือนกัน เพราะสามารถหาเงินได้ง่าย มีเพื่อนเยอะดี หรั่งเคยกลับไปที่บ้าน 1 ครั้ง ตอนนั้นคิดถึงบ้านมากแต่ไม่เจอใครเลย เพราะพ่อได้งานก่อสร้างที่ใหม่จึงต้องย้ายบ้าน เลยต้องกลับมาที่กรุงเทพฯ อีกครั้ง และอยากให้ครอบครัวของตนเองดีกว่านี้ • อนาคตหรั่งอยากจะเป็น “หมอ” ในความจริงคงจะเป็นไม่ได้แล้ว เพราะตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือต่อ • สิ่งทีกลัวมากที่สุดคือ “ตำรวจ” เพราะเคยถูกจับในข้อหาขโมยของและเก็บขวดพลาสติกในสถานีรถไฟ ก็เลยถูกส่งไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ หรั่งไม่ค่อยชอบอยู่ เพราะรู้สึกเหมือนถูกขัง ไม่มีอิสระ • ถ้าพูดถึง “โรงเรียน” จะนึกถึงการเรียนหนังสือ เพื่อนที่โรงเรียน และไม่ค่อยชอบเวลาที่ครูตี
---------------------------------	--

ตารางที่ 9 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 5

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>	<p>“ชัย” อายุ 14 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ชัยเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน มีพี่ 1 คน และน้อง 2 คน ระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</p>
<p>ก่อน ออกมา</p>	<p>ลักษณะ ครอบครัว</p> <p>ครอบครัวชัยเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) อาศัยอยู่กับยาย พ่อ แม่ พี่ และน้อง พ่อและแม่ของชัยประกอบอาชีพขายของทั้งคู่</p>

<p>เร่ร่อน</p>	<p>สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน</p>	<p>ชัยอยากจะเรียนหนังสือต่อ แต่ที่บ้านไม่สามารถจะส่งให้เรียนต่อได้ ประกอบกับ ชัยเริ่มรู้สึกเบื่อบ้าน เนื่องจากพ่อของชัยเป็นคนกินเหล้า ถ้าเมาเหล้าเวลาใดก็จะอาละวาด และตีทุกคนและรวมชัยด้วยเป็นประจำ นอกจากนี้แล้วพ่อแม่ก็มีทะเลาะกันบ้าง (หัวข้อ เกี่ยวกับลูก) รวมไปถึงพ่อแม่ของชัยไม่ค่อยปล่อยให้มีโอกาสที่จะทำอะไรก็ได้เลย จึง ตัดสินใจขโมยเงินพ่อแม่มาเป็นค่ารถเข้ากรุงเทพฯ</p>
<p>ช่วงออก เร่ร่อน</p>	<p>สถานที่ใน การเร่ร่อน</p>	<p>สถานที่แรกที่ชัยเร่ร่อนก็คือ “หมอชิต” เพราะชัยเดินทางเข้ามาสถานที่นี้เป็นที่ แรกหลังจากออกจากบ้าน แล้วเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ แถว กม.11 จนในที่สุดก็มาหยุดที่ “สถานี รถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” ชัยเคยหนีออกมาเร่ร่อนทั้งหมด 2 ครั้ง รวมระยะเวลา ออกมาเร่ร่อน 1 ปี</p>
	<p>วิถีชีวิต การ ดำเนินชีวิต</p>	<p>ตอนเร่ร่อนครั้งแรกมาอยู่ที่หมอชิต ในบริเวณนี้ชัยเคยถูกตำรวจที่ทำงานบริเวณ นี้จับส่งไปยังสถานแรกรับที่ปากเกร็ด และเจ้าหน้าที่ติดต่อให้ทางบ้านมารับกลับบ้านไป แต่ตอนหลังก็หนีออกมาอีกครั้งซึ่งการถูกตำรวจจับนั้นเป็นการหนีออกมาครั้งแรก อยู่บ้านได้ ไม่นานก็หนีออกมาเร่ร่อนอีกครั้งหนึ่งในสถานที่เดิม ซึ่งชัยจะมีเพื่อนที่เร่ร่อนอยู่ด้วยกันเป็น ประจำ 1 คน ตอนหลังทะเลาะกันก็เลยแยกทางกันอยู่ ตอนอยู่ที่นี้ชัยหาเลี้ยงตัวเองด้วยวิธี “การเก็บของขาย” รายได้เฉลี่ยวันละ 20 – 30 บาท พ่อแค่ค่าข้าว ขนมเท่านั้น หรือขอ ข้าวแม่ค้าพ่อค้าที่อยู่ในบริเวณหมอชิตกินแทน เมื่อทะเลาะกับเพื่อนแล้วชัยก็ได้ใช้ ชีวิตตามลำพังอยู่ที่หมอชิตสักพัก ก็ย้ายมาใช้ชีวิตที่กม.11 ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ติดกับหมอ ชิต และในที่สุดก็ตัดสินใจย้ายมาเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) แทน เมื่อ ชัยได้ใช้ชีวิตอยู่ที่นี้ไปเรื่อย ๆ ก็ได้เจอกับ “หรั่ง” ที่เป็นเด็กเร่ร่อนก็เลยชวนให้ชัยย้ายไปอยู่ ในโครงการฯ นี้ สาเหตุที่ทำให้ชัยตัดสินใจเข้ามาอยู่ในโครงการฯ เพราะว่าเป็นที่นี้สามารถได้ เรียนหนังสือสูง ๆ โดยครูตำรวจรถไฟจะส่งไปเรียน นอกจากนี้แล้วยังมีการสอนหนังสือจาก ครูตำรวจรถไฟ มีที่นอน มีอาหาร เป็นต้น</p> <p>เมื่อชัยเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้แล้วก็ไม่ค่อยได้เข้าไปเก็บขวดพลาสติกไปขาย เพราะตำรวจที่อยู่ภายในบริเวณสถานีไม่ให้เข้า และชัยเคยแอบเข้าไปเก็บ ก็เจอตำรวจจับ ในข้อหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ตำรวจก็ไม่ได้ลงโทษอะไรรุนแรงมากนัก เพียงแค่ว่ากล่าวตักเตือน เท่านั้น ส่วนเงินที่หาได้ชัยไม่ค่อยได้เอาซื้อสารเสพติดชนิดต่าง ๆ มาใช้เลย ส่วนใหญ่จะ เอาเงินไปเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ ที่อยู่บริเวณนั้นเสียมากกว่า โดยจะเบิกเงินจากครู ตำรวจรถไฟที่หรั่งฝากเอาไว้ สำหรับชีวิตประจำวันในโครงการฯ ส่วนใหญ่ตอนเช้าจะต้อง ทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการ กินข้าวเช้า เรียนหนังสือ กินข้าวเที่ยง ตอนบ่ายเป็นเวลา ว่างสำหรับชัย ส่วนใหญ่จะเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ ส่วนการหาเงินก็จะใช้วิธีการ ขอเงินจากคนอื่น ๆ แทน เพราะเก็บขวดไม่สามารถที่จะเข้าไปในสถานีแล้ว ในชีวิตการ เร่ร่อนของชัยส่วนใหญ่จะเจ็บป่วยเป็นโรคไข้หวัดมากที่สุด โดยที่ชัยจะพยายามกินเองหรือ ขอคนแถว ๆ นั้นเอา แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้แล้วก็ได้รับการดูแลยิ่งขึ้น</p>
<p>การขัด เกลา</p>	<p>ก่อนออก มาเร่ร่อน</p>	<p>ชัยเข้ามาในโครงการนี้ได้ เนื่องจากชัยเจอ “หรั่ง” ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในโครงการฯ นี้ได้เป็นคนพามาเจอครูตำรวจรถไฟ</p> <p>สำหรับการขัดเกลาของชัยในช่วงนี้จะเป็นพ่อ – แม่ เป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่พ่อ แม่จะทะเลาะกันและมีปัญหาส่วนใหญ่จะเรื่องเกี่ยวกับลูก</p>

	ช่วงออกมาเร็ว	ในช่วงออกมาแล้ว คนที่เข้ามามีบทบาทในการสอนสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตให้อยู่รอดก็คือ เพื่อนที่อยู่ด้วยกันที่หมอลิต จะสอนให้รู้จักการใช้ชีวิต หลังจากย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้ก็เจอ "หรั่ง" ซึ่งมีส่วนในการขัดเกลา แต่ในปัจจุบันนี้คนที่ทำหน้าที่มากที่สุดก็คือ "ครูตำรวจรถไฟ"
ความคิดเห็นโลกทัศน์		<ul style="list-style-type: none"> • ชีวิตหลังจากเข้าโครงการฯ นี้ ชัยคิดว่าดีขึ้น ไม่ต้องคอยหวาดระแวงว่าจะไม่มีที่กิน ไม่มีเงิน ไม่มีที่นอน ตรงกันข้ามที่นี่มีหมดทุกอย่าง และยังได้เรียนหนังสือตามที่ตนเองตั้งใจเอาไว้อีกด้วย • ความคิดเกี่ยวกับบ้าน ตอนนี้อยากกลับบ้าน เพราะตอนแรกหนีออกมาเพราะต้องการเรียนหนังสือและเบียดเบียน เมื่อเข้ามาอยู่ที่หมอลิตได้ไม่นานก็ถูกตำรวจจับส่งไปยังสถานแรกรับปากเกร็ด และเจ้าหน้าที่ติดต่อให้พ่อแม่มารับกลับบ้านไป แต่อยู่ได้ไม่นานก็เจอปัญหาเดิม ๆ ก็เลยตัดสินใจหนีออกมาอีกครั้งหนึ่ง สำหรับคนภายในครอบครัวที่ชัยคิดว่ารักชัย คือ "ยายและแม่" ส่วนพ่อจะไม่ค่อยรักชัยเลย แต่จะไปรัก "น้อง" มากที่สุด มีอะไรก็จะให้น้องมากที่สุด ปัจจุบันตอนนี้ชีวิตของชัยจะต้องดิ้นรนหาอะไรด้วยตัวเองมาตลอด • สิ่งที่กลัวมากที่สุดของชัยตอนนี้ไม่มีแม้กระทั่งเรื่องอดตาย เพราะถ้าหากไม่มีเงินก็จะเข้าไปเก็บขวดพลาสติกขาย ถ้าไม่มีก็จะหาข้าวที่เหลือ ๆ บนรถไฟลงมากิน หรือไม่ก็ขอคนอื่น • สิ่งที่ยากได้คือ "เรียนหนังสือ มีอนาคตที่ดีขึ้น" และในเรื่องการขายบริการทางเพศไม่มีใครเข้ามาติดต่อชัยเลย ถ้าหากมีเข้ามาติดต่อก็คงจะไม่ขาย

ตารางที่ 10 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 6

รายละเอียดของกรณีศึกษา		"บอล" อายุ 15 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี บอลเป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว จากจำนวนบุตรทั้งหมด 4 คน มีพี่ 1 คน และน้อง 2 คน และระดับของการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ก่อนออกมาเร็ว	ลักษณะครอบครัว	ครอบครัวของบอลเป็นแบบ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) อาศัยอยู่กับพ่อแม่ พี่และน้อง รายละเอียดของพ่อแม่บอลรู้เพียงว่ามีอาชีพ รับจ้างทั่ว ๆ ไป รายได้ของแต่ละวันไม่แน่นอน
ออกมาเร็ว	สาเหตุการออกมาเร็ว	การออกมาเร็วของบอลเนื่องจากครอบครัวของบอลก็มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งบ้างเหมือนกัน เริ่มที่จะเบียดเบียน ประกอบเพื่อนสนิทของบอลชวนให้ออกมาเร็วไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ บอลจึงตัดสินใจออกมาเร็วในปีพ.ศ. 2539
ช่วงออกมาเร็ว	สถานที่ในการออกมาเร็ว	สถานที่แรกบอลออกมาเร็วเป็นครั้งแรกก็คือ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และเป็นสถานที่ ๆ บอลเร็วบ่อยมากที่สุด รวมระยะเวลาที่ออกมาเร็ว 5 ปี

	<p>วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต</p>	<p>เมื่อบอลตัดสินใจออกมาเร่ร่อนครั้งแรกในปีพ.ศ. 2539 บอลได้ออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนกับเพื่อนสนิทที่ชวนบอลออกมาด้วย ซึ่งจะอาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) บ่อยมากที่สุด โดยเรียนรู้การใช้ชีวิตต่าง ๆ จากคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นว่าต้องทำอะไร ซึ่งวิธีที่บอลและเพื่อนใช้ในการประกอบอาชีพก็คือ “การเก็บของไปขาย เช็ดกระจกกระจกรถ” ซึ่งเงินที่ได้เฉลี่ยวันละ 50 บาท เงินที่ได้จำนวนนั้นก็นำเอาไปซื้อข้าวและกาวระป่องเอามาต้ม (คนที่สอนให้ต้มก็คือเพื่อนของบอล) เพราะจะทำให้รู้สึกสบาย ลืมทุกสิ่งทุกอย่างได้ เพื่อนในกลุ่มที่อยู่ด้วยกันบริเวณแห่งนี้มีประมาณ 6 – 7 คน เพื่อนในกลุ่มนี้น้อยครั้งที่จะมีปัญหา อยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้แล้วรู้สึกสบายใจมากที่สุด โดยที่บริเวณนี้ค่อนข้างจะสกปรก ยุงเยอะ อาบน้ำลำบากนิดหน่อย เสื้อผ้าที่ใส่ก็มีแค่ 2 ชุดเท่านั้น (ตอนแรกมีแค่ 1 ชุดเท่านั้น โดยหามาเพิ่มอีก 1 ชุด) นอกจากนี้แล้วชีวิตประจำวันและเวลาต่าง ๆ ไม่ค่อยแน่นอน เพราะการเข้านอนหรือตื่นนอนแต่ละวันไม่ค่อยเป็นเวลา เวลากินข้าวก็เหมือนกัน ส่วนใหญ่ถ้าตื่นขึ้นมาก็ขออาหารจากผู้คนบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) แล้วก็ค่อยออกไปเก็บขวดขาย เช็ดกระจก พอตกกลางคืนก็ต้มกาวกับเพื่อน เมื่อปีพ.ศ. 2542 ก็ได้เจอกับครูตำรวจรถไฟและเข้ามาเรียนหนังสือเพิ่มเติม และครูตำรวจชักชวนให้เข้ามาในโครงการฯ พร้อมกับเพื่อนที่สนิทของบอลที่ชวนออกมาเร่ร่อนด้วยกัน</p> <p>ชีวิตในโครงการฯ นี้ เวลาต่าง ๆ จะเป็นระเบียบแน่นอนมากขึ้น ซึ่งจะต้องตื่นนอนแต่เช้าเพื่อทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการ อาบน้ำ กินข้าวเช้า เรียนหนังสือ กินข้าวเที่ยง เวลาบ่ายก็จะทำอะไรก็ได้บอลจะออกไปเที่ยวห้าง หรือเดินเล่นไปเรื่อย ๆ กับเพื่อนที่อยู่ในโครงการฯ สำหรับปัจจุบันนี้บอลพยายามที่เลิกต้มกาวหรือต้มให้น้อยที่สุด เพราะครูตำรวจขอร้องไว้ ถ้าหากต้องการอยู่ที่นี้จะต้องพยายามเลิกให้ได้ ซึ่งบอลก็กำลังพยายามที่จะทำได้ เพราะก่อนหน้านี้บอลเคยถูกตำรวจจับ 2 ครั้งและส่งไปยังสถานสงเคราะห์ที่ปากเกร็ดในข้อหาต้มกาวด้วย แต่ก็หนีออกมาเพราะถูกรังแกจากขาใหญ่ข้างในสถานที่นั้น สำหรับการประกอบอาชีพในเรื่องการขายบริการทางเพศ บอลเคยไปขายเหมือนกันแต่ไม่ค่อยบ่อยนัก แต่การขายของบอลทุกครั้งจะมีวิธีการป้องกันตัวเองเหมือนกันด้วยการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง ซึ่งคนที่มาใช้บริการจะเป็นคนเตรียมเอาไว้หรือไม่กับบอลจะเป็นคนเตรียมเองก็มีบ้างเหมือนกัน</p>
	<p>การเข้าสู่โครงการฯ</p>	<p>ครูตำรวจรถไฟเป็นคนชักชวนให้เข้ามาในโครงการฯ ดังกล่าว</p>
<p>การขัดเกลา</p>	<p>ก่อนออกมาเร่ร่อน ช่วงออกมาเร่ร่อน</p>	<p>ตอนอยู่บ้านคนที่ทำหน้าที่สอนในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็น “พ่อกับแม่” เป็นคนทำหน้าที่ดังกล่าว</p> <p>ในการออกมาจากบ้านแล้วคนที่คอยสอนและมีบทบาทในเรื่องนี้ก็คือ “เพื่อนสนิทของบอล” และ “คน ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” และหลังจากนั้นพอได้เจอครูตำรวจรถไฟและเข้าสู่โครงการนี้คนที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในเรื่องการเรียนรู้ก็คือ “ครูตำรวจรถไฟ” นั่นเอง</p>

<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สถานที่ที่บอดเร่ร่อนบ่อยมากที่สุดก็คือ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะบริเวณนี้เป็นแหล่งที่จะสามารถหาเงินเอาไว้ใช้ได้ง่ายที่สุด ● สถานที่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ไม่ค่อยชอบสักเท่าไร เพราะสถานที่หลับนอนสกปรกมาก มียุ่งเยอะอีกด้วย การอาบน้ำไม่ค่อยสะดวก ● คำว่า “เด็กเร่ร่อน” สำหรับบอดจะรู้สึกเฉย ๆ ● ตอนนั้นบอดมีปัญหาหรือเดือดร้อน ก็จะนึกถึงพ่อแม่ อยากให้พ่อแม่มาอยู่ใกล้ ๆ ตัวเองเหมือนกัน เคยคิดจะกลับไปบ้าน แต่ยังไม่ได้กลับไปเลยตั้งแต่เร่ร่อน เพราะยังไม่มีเงิน ● สิ่งที่ตอนนั้นกลัวมากที่สุด คือ “ตำรวจ” และในปัจจุบันนี้ “อยากจะได้เรียนให้สูง” เพราะบอดอยากจะเป็น “ตำรวจ” มากที่สุด
---------------------------------	---

ตารางที่ 11 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 7

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>		<p>“บอย” อายุ 16 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี บอยเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว และระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6</p>
<p>ก่อน ออกมา เร่ร่อน</p>	<p>ลักษณะ ครอบครัว</p> <hr/> <p>สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน</p>	<p>ครอบครัวของบอยเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) อาศัยอยู่กับพ่อเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันนี้แม่ของบอยเสียชีวิตไปแล้วตั้งแต่บอยอายุ 9 ปี และพ่อก็ยังไม่ได้แต่งงานใหม่ สำหรับพ่อประกอบอาชีพเป็นพนักงานลือคเรย์ จังหวัดสมุทรปราการ แต่ตอนนี้ทราบว่าออกมาทำงานที่อุ้มอรรถซึ่งไม่ยืนยันแน่ชัดเท่าไร รายได้เฉลี่ยวันละ 100 – 150 บาท ซึ่งพ่อของบอยจะเป็นคนกินเหล้า</p> <p>สิ่งที่ทำให้บอยออกมาเร่รอนก็คือ บอยรู้สึกเบื่อบ้าน ไม่อยากอยู่ภายในบ้าน ไม่มีอิสระ เพราะพ่อของบอยไม่ให้ออกไปเล่นนอกบ้านสักเท่าไร ประกอบกับช่วงหลัง ๆ บอยโดดเรียนบ่อยขึ้นเพราะติดเพื่อน พอกลับมาก็ถูกพ่อตี จึงตัดสินใจออกมาจากบ้านในปี พ.ศ. 2538</p>
<p>ช่วงออก เร่ร่อน</p>	<p>สถานที่ใน การเร่ร่อน</p>	<p>สถานที่แรกที่บอดออกมาเร่รอนก็คือ ห้องสนามหลวง เป็นเวลา 1 ปี ถัดมาย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ ประมาณ 2 – 3 เดือน ต่อจากนั้นก็ย้ายไปอยู่ที่สวนหย่อมรังสิต และลานสเก็ตเก่า จังหวัดปทุมธานีได้ประมาณ 1 ปี ก็ย้ายกลับมาที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อน 6 ปี</p>

<p>วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต</p>	<p>สำหรับการออกมาเร่ร่อนบอยได้ใช้ชีวิตที่ท้องสนามหลวงเป็นที่แรก โดยจะมีเพื่อนที่เร่ร่อนด้วยประจำในบริเวณนี้คือ “หนู่ม” ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่โตกว่า และเขาเป็นคนสอนทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่บอย และได้ให้ทดลองดมกาวด้วย และวิธีการหาเลี้ยงตัวเองที่หนู่มสอนให้ก็คือ “ขอเงิน” ซึ่งบอยจะไปกับหนู่มเป็นประจำสถานที่ไปขอเงินก็คือ “หน้าห้างพาด้า” หลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ และสวนหย่อมรังสิต - ลานเสกเตาที่รังสิต และย้ายกลับมาอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่สุดท้าย โดยที่บอยจะเจอพวกนักข่าวมาทำข่าวก็จ้างให้บอยเกาะรถไฟทำข่าว ก็จะได้ค่าจ้างประมาณ 100 บาท ก็จะไปซื้อข้าว กาวมาดม สำหรับการดำรงชีวิตของบอยในบริเวณสถานีรถไฟจะใช้ชีวิตในการหาของกินตามบนรถตู้แอร์ ขอเงินจากคนทั่ว ๆ ไปตามขานตลาดต่าง ๆ โดยที่การเก็บขวดพลาสติกบอยบอกว่าไม่เคยทำ เพราะรู้สึกว่ามันเหนื่อยกว่าการเดินของเงินคนอื่น ๆ การที่บอยเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้บอยจะอาศัยอยู่ที่บ้านร้าง จึงทำให้บอยมีเพื่อนในบ้านร้างพอสมควร และเพื่อนที่นี้จะให้บอยทดลองเข้าเสพติดทุกอย่าง เช่น บุหรี่ เหล้า ยาฆ่า เป็นต้น จึงทำให้บอยถูกจับส่งไปบ้านเมตตา 3 ครั้ง (ข้อหามั่วสุม คดีช่องโจร และดมกาว) แต่ทุกครั้งที่ถูกจับส่งไปก็จะหนีออกมาทุกครั้ง นอกจากนี้แล้วการอาบน้ำบอยจะไปใช้ในสถานี ช่วงแรก ๆ ที่ออกมาเร่ร่อนก็กลับบ้านบ้างเป็นบางครั้ง เมื่อกลับเข้าไปพอกก็ไม่ว่าอะไร บอยเข้ามาที่สถานีรถไฟทำให้ได้เจอครูที่เข้ามาสอนและชวนให้มาอยู่ในโครงการนี้</p> <p>เมื่อเข้ามาสู่โครงการฯ นี้แล้ว ครูได้ขอให้บอยเลิกสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ดี บอยก็พยายามเลิกจนในที่สุดก็ทำได้ สาเหตุที่ทำให้บอยเข้ามาอยู่ในโครงการนี้เพราะไม่ต้องเร่ร่อนหาทุกสิ่งทุกอย่าง มีอาหาร ที่นอน และยังมีอิสระเหมือนเดิมสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ และกฎก็ไม่ค่อยเข้มงวดเท่าไร ปัจจุบันบอยจะทำงานโดยการรดตะปูซึ่งผู้การฯ จะเป็นคนหามาให้ จัด ได้เงินวันละ 50 บาท ซึ่งบอยจะเอาเงินที่หามาได้ส่วนใหญ่ไปเที่ยวห้าง ซื้อขนม เสื้อผ้า เป็นต้น สำหรับชีวิตประจำวันของบอยในโครงการฯ ก็จะต้องทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการ เรียนหนังสือ หลังจากช่วงบ่ายจะทำอะไรก็ได้ โดยที่การเรียนหนังสือส่วนใหญ่บอยไม่ค่อยได้เข้าเรียน เพราะบอยสามารถที่จะเขียน อ่านหนังสือได้แล้ว ทำให้บอยมีเวลาว่างมาก จึงใช้เวลาว่างนั้นทำความสะอาดเสื้อผ้า นั่งนอนเล่นในโครงการฯ พอตตอนเย็นก็จะออกไปเที่ยวกับเพื่อนในโครงการฯ</p>
<p>การเข้าสู่โครงการฯ</p>	<p>เจอครูตำรวจรถไฟในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ที่เข้ามาสอน และชวนให้มาอยู่ด้วย</p>
<p>การขัดเกลา</p>	<p>ส่วนใหญ่คนที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลา คือ “พ่อ” และ “เพื่อน” ซึ่งเข้ามามีบทบาทตอนหลัง บอยจะทำตามทุกอย่างที่เพื่อนกระทำ แต่ถ้าหากในอดีตตอนที่แม้อยังไม่เสีย แม่จะทำหน้าที่ดังกล่าวแทน</p> <p>ในช่วงแรกที่ออกมาเร่ร่อนจะเป็นเพื่อนที่ชื่อ “หนู่ม” แต่เมื่อบอยย้ายมาเร่ร่อนที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) คนที่ทำให้มีการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ก็จะเป็นเพื่อนที่บ้านร้าง ตลอดจนครูตำรวจรถไฟก็มีส่วนด้วยเหมือนกัน</p>

<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ตอนนี้อยู่รู้สึกไม่อยากกลับไปอยู่ที่บ้านอย่างถาวร เพราะกลับบ้านไปก็ต้องอยู่คนเดียวจนรู้สึกเหงา เจอสภาพเดิม ๆ ไม่มีอิสระ ห้ามออกไปเล่นที่ไหน แต่บอยก็รู้ว่าพ่อก็ยังรักบอยอยู่เหมือนเดิม ซึ่งบอยคิดว่าถ้าหากแม้อยังไม่ตายก็คงไม่ทำให้บอยต้องอยู่ในสภาพนี้ เพราะบอยจะสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ • ชีวิตในโครงการฯ บอยคิดว่าสะดวกสบายมีทุกอย่างให้พร้อม ไม่ต้องออกไปเร่ร่อน ถ้าหากไม่สบายก็มียาให้กินและได้รักษาอย่างดี และยังมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้เหมือนเดิม ไม่รู้สึกถูกกักขัง • ถ้าหากบอยมีปัญหาจะไม่ปรึกษาใครเลยแม้กระทั่งครู แต่ถ้าหากเป็นเรื่องเล็กน้อยก็จะเล่าให้เพื่อนฟังบ้างแต่ไม่บ่อยนัก • คำว่า “เด็กเร่ร่อน” ไม่ค่อยชอบให้ใครมาเรียกตนเองอย่างนั้น และนำเรื่องของพวกตนไปลงในทางที่ไม่ดี และอยากให้คนในสังคมมองพวกตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ไม่ใช่ทุกคนจะต้องเป็นคนไม่ดีเสมอไป • สิ่งที่กลัวมากที่สุดในตอนนั้นคือ “กลัวโดนจับและหลอกไปขาย” สำหรับในเรื่องการขายบริการ บอยเคยทำมาบ้างแล้วโดยไปพร้อมกับเพื่อน แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ก็พยายามที่จะไม่ขาย เงินที่ได้ก็จะเอาไปใช้ซื้อเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัว ทำให้สภาพของบอยไม่ค่อยเหมือนเด็กเร่ร่อนทั่ว ๆ ไป
---------------------------------	---

ตารางที่ 12 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 8

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>	<p>“เตี้ย” อายุ 16 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ เตี้ยเป็นบุตรคนที่ 3 ของครอบครัวในจำนวน 3 คน มีพี่สาว 2 คน และระดับของการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6</p>
<p>ก่อน ออกมา เร่ร่อน</p> <p>ลักษณะ ครอบครัว</p> <p>สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน</p>	<p>ครอบครัวของเตี้ยเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) ประกอบด้วยพ่อ พี่สาว 1 คน และอา สำหรับพ่อมีอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป รายได้เฉลี่ยวันละ 150 – 180 บาท ปัจจุบันนี้พ่อกับแม่ได้แยกทางกันตั้งแต่เตี้ยยังเด็กจึงจำความเกี่ยวกับแม่ไม่ค่อยได้ พ่อของเตี้ยจะเป็นคนกินเหล้า ถ้าเมาก็จะอาละวาด ไม่มีใครกล้าห้ามพ่อเลย</p> <p>การออกมาเร่ร่อน เตี้ยบอกว่ามีปัญหาทางบ้านนิดหน่อย จึงได้ตัดสินใจออกมาเร่ร่อนพร้อมกับพี่สาว 1 คน</p>
<p>ช่วงออก เร่ร่อน</p> <p>สถานที่ใน การเร่ร่อน</p>	<p>สถานที่ในการออกมาเร่ร่อนครั้งแรกจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาออกมาเร่ร่อน 1 ปี</p>

	<p>วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต</p>	<p>หลังจากออกมาเร่ร่อนกับพี่สาว เตี้ยจะอาศัยอยู่บริเวณชานชาลาของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่หลบนอน และอาบน้ำในบริเวณดังกล่าว พี่สาวของเตี้ยจะออกไปทำงานทำข้างนอก เตี้ยจึงเข้าไปเก็บขวดและกระป๋องน้ำอัดลมไปขาย เพราะเห็นเด็กที่อยู่ในบริเวณนั้นทำกัน เตี้ยจึงได้ตามเพราะอยากได้เงินเอาไว้ใช้กับพี่สาว และก็ได้เคยถูกตำรวจจับ 2 ครั้งในข้อหาเล็ก ๆ น้อย ๆ (เก็บขวด) จึงทำให้เตี้ยไม่ถูกส่งไปยังสถานสงเคราะห์ เพราะครูที่โครงการฯ พาออกมา และได้เข้าไปอยู่ในโครงการฯ แห่งนี้เป็นเวลา 3 เดือนแล้ว ซึ่งพี่สาวของเตี้ยไม่ได้เข้ามาอยู่ด้วยเพราะครูตำรวจรถไฟไม่ยอมให้มาอยู่ด้วยอายุเกินพอที่จะรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว สาเหตุที่ทำให้เตี้ยตัดสินใจเข้ามาอยู่ที่นี่เพื่อความสะดวกในการทำงานของพี่สาว จะได้ไม่ต้องมีภาระคอยเป็นห่วง บางครั้งพี่สาวก็มาเยี่ยมบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งจะเอาเงินมาให้ใช้ประมาณ 200 – 300 บาท</p> <p>ชีวิตประจำวันในโครงการฯ จะต้องทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการ เรียนหนังสือก่อนกินข้าวจะมีการอบรมความประพฤติในเรื่องต่าง ๆ กินข้าวเที่ยง เวลาบ่ายเป็นเวลาอิสระจะทำอะไรก็ได้ เตี้ยก็จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือไม่ก็เข้าไปเก็บขวดพลาสติกกระป๋องในสถานีไปขาย หลังจากได้เงินก็จะเอาไปฝากครูไว้ ถ้าต้องการจะเบิก ส่วนใหญ่จะเอาไปซื้อเสื้อผ้า ขนม เทียวห้างฟิวเจอร์ เล่นเกมส์ เล่นสเก็ต เป็นต้น สำหรับการขายบริการก็มีคนเข้ามาติดต่อเหมือนกัน ส่วนใหญ่เป็นกระเทยที่เข้ามาในโครงการ แต่เตี้ยไม่เคย เพราะไม่ชอบ ยังเคยชวนเพื่อนช่วยกันตีคนที่เข้ามาติดต่อเหมือนกัน</p>
	<p>การเข้าสู่โครงการฯ</p>	<p>ครูตำรวจรถไฟในโครงการฯ นำตัวออกมาจากการถูกจับโดยตำรวจรถไฟ จึงได้ชวนเข้ามาอยู่ในโครงการแห่งนี้</p>
<p>การขัดเกลา</p>	<p>ก่อนออกมาเร่ร่อน ช่วงออกมาเร่ร่อน</p>	<p>ส่วนใหญ่คนที่คอยสอนเรื่องต่าง ๆ จะเป็น “พ่อ” และก็มี “พี่” บ้างเล็กน้อย</p> <p>ตอนออกมาเร่ร่อนมีพี่สาวอยู่ด้วย พี่สาวก็เลยคอยทำหน้าที่ดูแลเตี้ย หลังจากนั้นก็มีเด็กเร่ร่อนที่อาศัยในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และเพื่อนสอนวิธีการดำรงชีวิตให้อยู่รอด คนสุดท้ายก็คือ “ครูตำรวจรถไฟ”</p> <ul style="list-style-type: none"> • คำว่า “เด็กเร่ร่อน” หรือ “เด็กจรจัด” ไม่ค่อยชอบ เพราะบางคนชอบพูดดูถูกว่าพวกตนเองเป็นเด็กไม่ดี เป็นพวกปัญหาสังคม อยากจะให้คนทั่วไปเรียกอย่างอื่นแทนดีกว่า • ตอนนี้อายาก “เรียนหนังสือให้สูง” ถ้าหากมีโอกาสขอแค่นี้มีความสุขพอประมาณก็พอใจแล้ว และถ้าเลือกได้อยากจะได้ครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่านี้ อยู่พร้อมหน้ากัน เพราะพ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่เด็ก จึงทำให้รู้สึกขาดความอบอุ่นจากแม่ • สิ่งที่กลัวมากที่สุดตอนนี้คือ “กลัวไม่มีเรกิน กลัวอดตาย และกลัวตำรวจจับเพื่อส่งไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ” • เพื่อนที่อยู่โรงเรียนและละแวกไม่ค่อยมีมากนัก เพราะไม่ได้ออกไปเล่นกับใคร ดังนั้นถ้าหากมีปัญหาก็คงไม่ค่อยบอกใครเหมือนกัน ส่วนใหญ่จะเก็บมาคิดและตัดสินใจคนเดียว
<p>ความคิดเห็นโลกทัศน์</p>		

ตารางที่ 13 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 9

รายละเอียด ของกรณีศึกษา		“ยะ” อายุ 17 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ ยะเป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัวในจำนวน 3 คน มีน้องชาย 2 คน และระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ปัจจุบันศึกษาจบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษาออกโรงเรียน เขตปทุมวัน)
ก่อน ออกมา เร่ร่อน	ลักษณะ ครอบครัว	ครอบครัวของยะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (Extended Family) อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และน้อง โดยที่บ้านเป็นบ้านเช่า พ่อมีอาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) แม่เป็นแม่บ้านและรับจ้างตัดเสื้อผ้าอยู่ที่บ้าน ยะจะมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อมากที่สุด โดยจะเกี่ยวกับน้องหรือไม่ก็เรื่องเรียน พ่อจะดุๆ และตีเป็นประจำ ส่วนแม่จะเงียบไม่ค่อยพูดอะไรทั้งสิ้น
	สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน	สิ่งที่ทำให้ยะตัดสินใจออกมาเร่ร่อน เพราะพ่อจะตีเยาะอย่างไม่เห็นผล และไม่เคยมองสิ่งที่ยะอธิบาย จนในที่สุดยะก็จะต้องทะเลาะอยู่กับพ่อเป็นประจำ ยะออกมาเร่ร่อนในปี พ.ศ. 2539
ช่วงออก เร่ร่อน	สถานที่ใน การเร่ร่อน	สถานที่แรกออกไปเร่ร่อนคือ ท้องสนามหลวง ประมาณ 1 ปี ถัดมาก็มาอยู่ที่ สะพานพุทธ 1 เดือน จนในที่สุดก็มาอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อน 5 ปี
	วิถีชีวิต การ ดำเนินชีวิต	ยะออกมาจากบ้านได้ไปอยู่ที่ท้องสนามหลวง ยะสามารถที่จะเอาตัวรอดได้จากการอดตาย โดย “การเข้าไปขอข้าวกิน และขอเงินจากคนที่เดินผ่านไปผ่านมา” หลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ ได้ 1 เดือน สาเหตุอยู่ที่ในช่วงเวลานั้น ๆ เพราะเวลาฝนตกจะไม่มียางที่หลบฝน และอยู่ตรงนั้นลำบาก อยู่บริเวณนี้ยะจะรับจ้างเอาพวงมาลัยไปแขวนที่พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 หรือเก็บของขาย ถ้าหากว่าง ๆ ยะก็จะว่ายน้ำเล่นบริเวณใต้สะพานพุทธ หลังจากนั้นจึงย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่สุดท้าย เพราะมีคนบอกว่าที่นี่สามารถจะหาเงินได้ง่าย ช่วงแรก ๆ ที่อยู่บริเวณนี้ ยะอยู่รอดด้วยการเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องน้ำอัดลมไปขาย หรือช่วยพนักงานรถไฟทำความสะอาดรถไฟเพื่อแลกกับข้าว และเงินที่จ้างประมาณ 30 บาท ซึ่งเงินที่ได้ส่วนใหญ่จะเอาไปซื้อขนม เสื้อผ้า และก็เที่ยวห้างมาบุญครอง หลังจากที่เข้ามาอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟได้นานพอสมควรก็เจอกับครูดตำรวจรถไฟมาสอนหนังสือ ยะก็ได้เข้าไปเรียนด้วย และชวนให้มาอยู่ในโครงการฯ ดังนั้นยะจึงย้ายมาอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันนี้
	การเข้าสู่ โครงการฯ	ชีวิตประจำวันที่อยู่ในโครงการฯ จะต้องตื่นขึ้นมาทำความสะอาดรอบบริเวณโครงการฯ อาบน้ำ เรียนหนังสือ กินข้าวเที่ยง เวลาว่างจะเป็นเวลาอิสระ สามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเล่นคอมพิวเตอร์ ดูหนังโทรทัศน์ เดินเล่นที่สนามกีฬา เป็นต้น ยะเคยโดนตำรวจจับส่งไปอยู่สถานแรกรับที่ปากเกร็ดเหมือนกัน ซึ่งยะเข้าไปอยู่ได้แค่ 3 วัน ก็หนีออกมาเพราะมีกฎระเบียบมากมายจนรู้สึกอึดอัด และถูกคนภายในรั้วแกล้งเหมือนกัน
การขัด เกลา	ก่อนออก มาเร่ร่อน	ยะเข้าไปเรียนหนังสือกับครูดตำรวจรถไฟที่เข้ามาสอนในสถานีรถไฟ และชวนให้มาอยู่ด้วย
		พ่อจะเป็นคนคอยอบรมสั่งสอนมากที่สุด เคยตีเยาะจนไม้หัก ส่วนแม่จะมีบทบาทน้อยมาก จะไม่ค่อยพูดอะไร หรือห้ามตอนที่พ่อตียะ

ช่วงออกมาเร่ร่อน	<p>ยะออกมาเร่ร่อนครั้งแรกเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าจะต้องทำอะไรถึงจะอยู่รอดได้ แต่เมื่อมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จะมีเพื่อนและครูตำรวจรถไฟในโครงการฯ เป็นคนสอนสิ่งต่าง ๆ ให้</p>
<p>ความคิดเห็น โลกทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การเข้ามาอยู่ในบริเวณโครงการฯ และสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รู้สึกชอบ เพราะได้เรียนหนังสือ มีครู ไม่เหมือนกับตอนที่อยู่สนามหลวงและสะพานพุทธ ไม่ค่อยมีเพื่อนรู้สึกว้าว้าต่างคนต่างอยู่ ทำให้เหงา แต่พออยู่ที่นี้ก็ยังมีเพื่อนและกลุ่มที่สนิทด้วยประมาณ 10 คน มีอะไรก็จะแบ่งอาหารกันกิน แบ่งกันใช้ของกันเป็นประจำ และคบหากันมานานเป็นระยะเวลาหลายปี จนรู้จักนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ตลอดจนอยู่ในโครงการฯ นี้ยังมีอิสระเหมือนเดิม ● เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวจะมีปัญหาที่พ่อกับแม่ และเคยกับบ้านไปเยี่ยมแม่และน้อง เพราะคิดถึง ส่วนใหญ่ปีละ 1 – 2 ครั้ง แต่ปีนี้ยังไม่ได้กลับไปเยี่ยมเลย เพราะว่าเคยกลับไปแล้วแต่ไม่เจอใครเพราะพ่อกับแม่ย้ายบ้านไปอยู่อีกที่หนึ่ง ซึ่งแม่ได้โทรมาบอกแล้วว่าอยู่แถวไหน แต่ยังไม่ไปเพราะยังไม่มีเงิน ถ้าหากให้เยกลับไปอยู่บ้านถาวรก็คงจะไม่เอา เพราะว่าถ้าเจอปัญหาเดิม ๆ ทะเลาะกับพ่อ พ่อตี จนทำให้รู้สึกน้อยใจ ● สิ่งที่กลัวมากที่สุดคือ “ตาย” เพราะยะเคยประสบอุบัติเหตุตกรถไฟ ซึ่งตอนนั้นจะต้องวิ่งหนีศัตรูและตำรวจ และ “กลัวอดตาย” ด้วย ● เพื่อนในความคิดของยะมีความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ยะลืมบางสิ่งบางอย่างได้ และไม่รู้สึกเหงา เพื่อนที่สนิทตอนก่อนออกมาเร่ร่อนก็คือ “นาวา” และ “แห้ว” เป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันมา ตอนนี้มีเพื่อนที่อยู่ในโครงการที่สนิทด้วยเหมือนกัน ก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนถ้ามีปัญหา ก็จะเล่นอยู่ที่โรงเรียนให้หนานที่สุดหรือไมก็ไปเที่ยวบ้านเพื่อน เพราะจะทำให้ลืมปัญหาต่าง ๆ ได้ ● คำว่า “เด็กเร่ร่อน” ยะไม่ค่อยชอบคำนี้เท่าไรนัก เพราะว่า คนทั่วไปจะบอกมองว่าเป็นพวกซี้ชโหมย เป็นคนไม่ดี ซึ่งยะอยากให้คนในสังคมมองว่าเป็นแค่บางคนเท่านั้น บางคนที่ดีมีเหมือนกัน เพราะตัวยะไม่เคยใช้สารเสพติดอะไรเลย ● การขายบริการทางเพศ ยะก็เคยขายเหมือนกัน โดยที่คนเข้ามาติดต่อส่วนใหญ่จะเป็นพวกกระเทย ออกไปพร้อมกับเพื่อน เพราะเพื่อนชวนไปด้วย ซึ่งจะได้เงินไว้ใช้ครั้งละ 100 – 200 บาท แต่ทุกครั้งทีไปก็จะมีกรป้องกันด้วยการใช้ถุงยางอนามัย การที่ยะทำเช่นนี้ เพราะว่าต้องการได้เงินเอามาไว้ใช้

ตารางที่ 14 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 10

<p>รายละเอียด ของกรณีศึกษา</p>	<p>“อ๊อด” อายุ 18 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ อ๊อดเป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวน 8 คน โดยมีพี่น้องพ่อแม่เดียวกัน 3 คน และอีก 5 คนเป็นคนละพ่อคนละแม่ ส่วนระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของการศึกษานอกโรงเรียน เขตปทุมวัน)</p>
------------------------------------	--

ก่อน ออกมา เร่ร่อน	ลักษณะ ครอบครัว	ครอบครัวของอืดเป็นแบบ ครอบครัวขยาย (Extended Family) อาศัยอยู่กับยาย แม่ พ่อใหม่ และน้อง พ่อมีอาชีพ รับราชการทหาร แม่เป็น พนักงานบริษัท ปัจจุบันนี้พ่อแม่ของอืดได้แยกทางกัน และได้แต่งงานใหม่แล้วทั้งคู่เช่นกัน สำหรับพี่น้องทั้งหมดของอืดจะถูกฝากให้ญาติ ๆ ด้วยกันเลี้ยงเกือบหมด ซึ่งตัวอืดจะมียายเป็นคนเลี้ยง แม่ของอืดจะเป็นคนกินเหล้า
	สาเหตุการ ออกมา เร่ร่อน	ก่อนที่พ่อแม่ของอืดจะแยกทางกัน จะมีเรื่องทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้อืดเบื่อบ้าน และขี้เกียจฟังเรื่องที่ทะเลาะกัน หลังจากที่พ่อแม่ได้แยกทางกันอยู่แล้วตัวอืดเองก็มีปัญหาทะเลาะกับแม่เหมือนกัน จนทำให้รู้สึกว่าการออกมาเร่ร่อนดีกว่า ไม่มีใครชวนให้ออกมาเลยสักคน จึงออกมาจากบ้านเมื่อปีพ.ศ. 2534
ช่วงออก เร่ร่อน	สถานที่ใน การเร่ร่อน	สถานที่ในการเร่ร่อนส่วนใหญ่ของอืดจะอยู่บริเวณ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาการออกมาเร่ร่อน 10 ปี
	วิถีชีวิต การ ดำเนินชีวิต	เมื่ออืดออกมาจากบ้านได้เดินทางโดยการเกาะรถไฟเข้ามาที่กรุงเทพฯ และได้เข้ามาอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “ย่าน” ซึ่งอืดบอกว่าเมื่อเข้ามาอยู่แล้วการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เพราะอืดชอบเร่ร่อนและใช้ชีวิตคนเดียวเป็นประจำ วิธีการดำรงชีวิตจะใช้ “ การเก็บขวดพลาสติก ” ซึ่งจะขายได้ประมาณ 100 บาท ส่วนวิธีการ “ ขอเงิน ” และ “ การขายบริการทางเพศ ” ไม่เคยทำเพราะไม่ชอบ ก็เคยมีกระเทยเข้ามาติดต่อเหมือนกัน แต่ไม่ไป เงินที่ได้ส่วนใหญ่จะเอาไป เที่ยวห้าง เล่นสเก็ต เป็นต้น แต่เมื่อปีพ.ศ. 2542 ได้เจอกับ ครูตำรวจรถไฟ ที่เข้ามาสอนในชานชลา ทำให้มีโอกาเข้าไปเรียนและ ครูตำรวจรถไฟ ก็เลยชวนให้มาอยู่ในโครงการฯ ด้วย เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้ชีวิตประจำวันก็เหมือนกับทุกคน ตอนนี้อืดไม่ได้ออกไปเก็บขวดพลาสติกขายแล้ว เพราะมีเงินเดือน ๆ ละ 500 บาทจากผู้กรฯ โดยที่จะต้องทำหน้าที่รดน้ำต้นไม้ในบริเวณโครงการทุกวัน และอยู่ที่นี้ก็พอใช้แล้ว และอยู่ที่นี้ก็ยังมีเพื่อนสนิทคือ “ อืด บอย ยะ ” ส่วนใหญ่เพื่อนกลุ่มนี้จะชวนไปเที่ยวตามห้าง เดินเล่นไปเรื่อย ถ้ามีหนังตลกกลางคืนก็จะออกไปดูกัน ช่วงที่ออกมาเร่ร่อนเคยกลับบ้านไปเยี่ยมยายเหมือนกัน เพราะคิดถึงยาย และได้ให้ที่อยู่ยายเอาไว้เพื่อที่จะต้องการติดต่อ ปัจจุบันนี้มีน้องชายชื่อ “ อืด ” เป็นน้องคนละพ่อแม่เดียวกัน ออกมาเร่ร่อนด้วย เพราะน้องคนนี้ขอตามมาเอง ไม่อยากอยู่บ้าน ชอบเที่ยว จึงต้องคอยดูแลน้องคนนี้ดีกว่าที่จะปล่อยให้ออกไปเร่ร่อนตามลำพัง ซึ่งอืดกับอืดอยู่ด้วยกันเกือบ 1 ปีแล้ว
	การเข้าสู่ โครงการฯ	อืดได้เจอ ครูตำรวจรถไฟ ที่เข้ามาสอน ทำให้มีโอกาสได้รู้จักและชวนให้ไปอยู่ในโครงการฯ ด้วย
การขัด เกลา	ก่อนออก มาเร่ร่อน	การอบรมและสั่งสอนสิ่งต่าง ๆ ก็จะมี “ แม่ ” บ้างเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่คนที่ทำหน้าที่ในการดูแลสอนทุกสิ่งทุกอย่างให้กับอืดมากที่สุดก็คือ “ ยาย ”
	ช่วงออก มาเร่ร่อน	การใช้ชีวิตในช่วงออกมาเร่ร่อน ส่วนใหญ่อืดจะ เรียนรู้ด้วยตัวเอง แต่หลังจากที่เข้ามาอยู่โครงการฯ ก็จะมี เพื่อนและครูตำรวจรถไฟ ที่มีส่วนในการสอนสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง

ความคิดเห็น
โลกทัศน์

- สถานที่ที่ฮึดชอบเร่ร่อนคือ “สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” เพราะบริเวณนี้จะเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ ไม่อดตาย หาของกินและเงินได้ง่ายกว่าที่อื่น
- การที่ฮึดตัดสินใจเข้ามาอยู่ในบริเวณโครงการฯ นี้คิดว่าถูกต้องแล้ว เพราะอยู่ตรงนี้จะสบายกว่าที่อยู่ในย่านหรือชานชลาของสถานีเป็นอย่างมาก เพราะมีทุกอย่างให้ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่ ห้องน้ำ เวลาเจ็บป่วยก็มียาให้หรือไม่ก็พาไปให้หมอ เป็นต้น และที่นี้ทำให้ฮึดได้เรียนหนังสือต่ออีกด้วย
- การที่ออกมาเร่ร่อนอย่างนี้ รู้สึกว่าชอบ ทำให้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้น ทำให้เข้มแข็งขึ้น กล้าตัดสินใจต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง เพราะตอนมีปัญหาไม่ค่อยได้ปรึกษาใคร แต่เมื่อมีมาอยู่ในโครงการฯ ถ้ามีปัญหาหรือไม่เข้าใจเรื่องใดก็จะปรึกษาคูบ้าง แต่ถ้าคิดถึงบ้านก็จะโทรศัพท์ไปหา และฮึดก็ได้ทั้งเบอร์ที่โครงการฯ ไว้ให้กับยายด้วย คนที่ฮึดรักมากที่สุดคือ “ยาย” เพราะยายเป็นคนเลี้ยงฮึดมาก ยายเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของฮึด
- อนาคตที่ฮึดอยากเป็นคือ “ทหาร” และถ้าหากมีลูกก็จะเลี้ยงให้ดีกว่าตัวเอง เพื่อนที่สนิทก็มี 3 คน ถ้ามีอะไรก็จะแบ่งกันไป แต่ถ้าหากเทียบกับตัวเองก็ยังไม่สำคัญเท่าไรนัก
- คำว่า “เด็กเร่ร่อน” สำหรับตัวฮึดเองรู้สึกเฉย ๆ แต่ถ้าอยากให้เรียก “ชื่อแทน” ดีกว่า เพราะการเรียกแบบนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างดูถูก และยังแสดงถึงความรังเกียจอีกด้วย และอยากให้สังคมให้โอกาสแก่พวกตนเองบ้าง ไม่ใช่ว่าเป็นพวกเด็กดกมกาวเสมอไปและเหมารวมว่าทุกคนต้องเป็น ซึ่งตัวเองไม่ได้เป็นอย่างนั้น ไม่เคยใช้สารเสพติดเลยสักครั้ง เพราะฮึดต้องทำตัวอย่างให้ดีแก่น้องที่อยู่ด้วย
- สิ่งทีกลัวมากที่สุด คือ “การถูกโครงการฯ ให้ออกไปอยู่ที่อื่น” ดังนั้นฮึดจึงทำทุกอย่างตามที่โครงการฯ สั่งหรืออยากให้ทำ นอกจากนี้แล้วฮึดเคยถูกตำรวจจับประมาณ 20 รอบ ส่วนใหญ่จะเป็นข้อหาเล็ก ๆ น้อย เช่น เก็บขวดในสถานีรถไฟ หรือไม่ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นขโมยของ หรือข่มขืนผู้อื่น เป็นต้น โดยจะส่งไปที่สถานสงเคราะห์บ้านแรกรับที่ปากเกร็ด แต่ฮึดไม่ชอบจึงได้หนีออกมา ที่นั่นรู้สึกว่าถูกกักขัง ไม่ให้อิสระเลย

บทที่ 5

การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีกรณีศึกษาเป็นเด็กเร่ร่อนชายหญิงที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ที่มีอายุระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ – 18 ปีบริบูรณ์ โดยมีแนวคิดทั้งหมด 3 แนวคิดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้ สำหรับแนวคิดดังกล่าวคือ แนวคิดการที่สมาคมแตกต่างกัน (Differential Association Theory), การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และ โลกทัศน์ (World View) เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจในเรื่องสาเหตุหรือปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน สภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ตลอดจนโลกทัศน์ต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนในมุมมองของเด็กกลุ่มเหล่านั้น

สำหรับการวิเคราะห์ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์จากเนื้อหาประวัติชีวิตที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) โดยที่มีคู่มือในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เข้ามาช่วยอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งการเก็บเนื้อหาประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีกรณีศึกษาทั้งหมด 10 คน ซึ่งเป็นเด็กเร่ร่อนชายทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในการหากรณีศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในช่วงต้นของการศึกษา โดยที่รายละเอียดของข้อจำกัดผู้ศึกษาได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 1 นอกจากนี้แล้วยังมีการสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น พ่อค้า แม่ค้า เจ้าหน้าที่ของพนักงานรถไฟ เป็นต้น การวิเคราะห์เนื้อหาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นทั้งหมด 3 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ

1. สาเหตุหรือปัจจัยในการผลักดันที่ทำให้เด็กออกมาเร่ร่อน
2. การขัดเกลาหรือการเรียนรู้
 - การขัดเกลาในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อน
 - การขัดเกลาในช่วงออกมาเร่ร่อน
3. โลกทัศน์ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ
 - การดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตในช่วงออกมาเร่ร่อน
 - โลกทัศน์ และความคิดเห็นในมุมมองของเด็กเร่ร่อน
 - ความรู้สึกเกี่ยวกับโครงการครุฑตำรวจรถไฟ

การที่จะทำการวิเคราะห์ในหัวข้อที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในมุมมองด้านต่าง ๆ นั้น ผู้ศึกษาจะขอสรุปเนื้อหาหรือแนวความคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์อย่างสังเขป เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ศึกษาและผู้สนใจในเนื้อหาของงานศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวความคิดการที่สมาคมแตกต่าง (Differential Association Theory) ของ Edwin H. Sutherland (อ้างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2540) สำหรับแนวความคิดนี้มีแก่นของเนื้อหาคือ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาผิดจากบรรทัดฐานทางสังคมที่คาดหวังไว้เกิดมาจากการเรียนรู้ โดยจะมีการพบปะสังสรรค์กับบุคคลต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้พฤติกรรม ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านั้นจะเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดเป็นส่วนตัว และตามแนวคิดนี้จะเชื่อว่าผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากการขัดเกลา (socialization) สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรอบตัวเขา และบุคลิภาพบางประการของเขาอีกด้วย

แนวความคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จากผลงานของฌองค์ เล็ง ประชา (2537) และนักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่อ้างอิงแล้วในบทที่ 2 สำหรับแนวความคิดนี้มีแก่นของเนื้อหาคือ กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ค่านิยม ระเบียบแบบแผนบรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนการพัฒนาบุคลิภาพของตนเองอีกด้วย สำหรับการขัดเกลาจะเกิดขึ้นทุกช่วงชีวิต ซึ่งนักวิชาการบางท่านก็บอกว่า 2 ช่วงหรือ 3 ช่วง แต่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับในช่วงวัยเด็ก เนื่องจากกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่เป็นตัวอย่างของกรณีศึกษาในครั้งนี้จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ – 18 ปีบริบูรณ์

โลกทัศน์ (World View) จาก W.T.Jones (1972) และนักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่อ้างอิงแล้วในบทที่ 2 สำหรับแนวความคิดนี้มีแก่นของเนื้อหาคือ ทศนะหรือความคิดเห็นของบุคคลในสังคมที่มีต่อโลกหรือสังคม เพื่อที่จะพยายามทำความเข้าใจว่า กลุ่มคนที่กำลังศึกษามองสังคมและโลกรอบตัวเขาอย่างไร ในการศึกษาครั้งนี้ยังรวมถึงความเชื่อ ทศนคติ ความหวัง อื่น ๆ อีกด้วย

การวิเคราะห์สาเหตุหรือปัจจัยในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน

การวิเคราะห์ในหัวข้อ “สาเหตุหรือปัจจัยในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน” นี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวความคิดการที่สมาคมแตกต่าง (Differential Association Theory) และการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เข้ามาช่วยร่วมกันในวิเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองแนวความคิดนี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องซึ่งกันและกันตามรายละเอียดของแนวความคิดดังกล่าวที่สรุปไว้ข้างต้นแล้ว

การที่บุคคลหรือเด็กในสังคมได้มีการหนีออกมาจากสถาบันครอบครัว เพื่อเร่ร่อนออกมาใช้ชีวิตนอกสถาบันดังกล่าวนี้ มีความเป็นมานานแล้วแต่ในอดีตที่ผ่านมาแต่จำนวนของเด็กที่ออกมานั้นยังไม่มียุคสมัยที่เพิ่มสูงขึ้นดังเช่นในปัจจุบันนี้ การที่เด็กออกนอกสถาบันครอบครัวนี้ คนในสังคมหรือนักวิชาการได้เรียกเด็กกลุ่มดังกล่าวว่า “เด็กจรจัด” หรือ “เด็กเร่ร่อน” แต่สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาขอเรียกเด็กกลุ่มดังกล่าวว่า “เด็กเร่ร่อน” เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาให้ตรงกัน การเด็กเร่ร่อนเหล่านี้หนีออกมาและใช้ชีวิตตามลำพังในสังคมในสถานที่ต่าง ๆ เป็นผลสืบเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นมีการติดต่อหรือการปฏิสัมพันธ์กับคนในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความใกล้ชิด ซึ่งคนที่ใกล้ชิดมากที่สุดก็คือ “คนในครอบครัว” และ “เพื่อน” ที่มีส่วนในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อน โดยที่เขาได้มีการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวของเด็กกลุ่มนี้เอง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) **สภาพแวดล้อมทางครอบครัว** และ 2) **สภาพแวดล้อมทางสังคม** จากการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ที่มีความบกพร่องและมีผลมากที่สุดคือ “**สถาบันครอบครัว**” จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในรูปของเนื้อหาประวัติชีวิต (life history) จากกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีนี้จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วจะมีผลมาจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ทะเลาะเบาะแว้งกันภายในครอบครัว พ่อแม่เสียชีวิต พ่อแม่ของเด็กแยกทางกัน พ่อแม่แต่งงานใหม่ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัวไม่เข้าใจสภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งจากลักษณะสภาพครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าวไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ และสถาบันครอบครัวยังไม่สามารถจะเป็นที่พึ่งพิงให้ความอบอุ่นสำหรับการใช้ชีวิตต่อไปข้างหน้าได้อีกด้วย จึงมีผลช่วยในการผลักดันเด็กให้หนีออกมาจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหาเร่ร่อนยิ่งขึ้น ดังเช่นตัวอย่างของเนื้อหาประวัติชีวิตบางช่วงของกรณีศึกษาที่จะยกมาเป็นตัวอย่างนี้

- เอ้ : แม่ของเอ้หนีไปมีสามีใหม่ ทิ้งให้เอ้อยู่กับพ่อ และพ่อเริ่มที่จะไม่กลับบ้านบ่อยขึ้น ให้เอ้อยู่บ้านคนเดียวนานถึง 2 วัน เอ้จึงตัดสินใจออกจากบ้านเข้ามาเร็ววัน
- ตั้ม : ภายในสถานสงเคราะห์ ที่ตั้มอยู่ตั้งแต่เด็กมีกฎระเบียบต่าง ๆ มากมาย และยังมี การถูกรังแกจากขาใหญ่หรือเด็กที่โตกว่าข้างในอยู่เสมอ
- อาร์ม : พ่อแม่ของอาร์มทะเลาะกันเป็นประจำเกือบทุกวัน พ่อเมาเหล้า อาละวาด และตี โดยที่การตีแต่ละครั้งของพ่อไม่ค่อยฟังเหตุผลหรือคำอธิบายเลย ทำให้อาร์ม รู้สึกน้อยใจพ่อ และรู้สึกว่าไม่มีใครรักเลยสักคน ทุกคนจะคิดว่าอาร์มเป็นคนไม่ดี ทำให้อาร์มเริ่มหนีเที่ยวบ่อยขึ้น
- หรั่ง : หรั่งไม่ค่อยชอบสภาพบ้านที่อาศัยอยู่ แม่เสียชีวิตไปแล้ว พ่อแต่งงานใหม่ และพ่อกับแม่จะทะเลาะกันเป็นประจำ ชอบตีหรั่งอยู่เสมอ จึงทำให้หรั่งตัดสินใจหนีออกมา
- บอล : ครอบครัวของบอลมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งเหมือนกัน เริ่มที่จะเบื่อบ้าน ประกอบกับเพื่อนสนิทของบอลชวนให้ออกมาเร็ววันไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ บอลจึงตัดสินใจออกมาเร็ววัน
- บอย : บอยรู้สึกเบื่อบ้าน ไม่อยากอยู่ภายในบ้าน ไม่มีอิสระ เพราะพ่อของบอยไม่ให้ ออกไปเล่นนอกบ้านสักเท่าไร
- เตี้ย : พ่อกับแม่แยกทางกันตั้งแต่เตี้ยยังเด็ก พ่อจะเป็นคนกินเหล้า และจะอาละวาด ไม่มีใครกล้าห้าม ที่บ้านมีปัญหา จึงตัดสินใจออกมาเร็ววันพร้อมกับพี่สาว
- ยะ : ยะจะมีปัญหากับพ่อมากที่สุด พ่อจะดุด่า และตีเป็นประจำ ซึ่งเป็นการตีเยาะอย่าง ไม่มีเหตุผล ไม่ฟังคำอธิบายอะไร จนในที่สุดยะเบื่อที่จะต้องทะเลาะอยู่กับพ่อเป็นประจำ ดังนั้นยะตัดสินใจออกมาเร็ววัน
- อ๊อด : พ่อแม่แยกทางกัน ก่อนที่จะแยกทางกันพ่อแม่จะมีเรื่องทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้ อ๊อดเบื่อบ้าน หลังจากที่พ่อแม่แยกทางกันแล้ว อ๊อดเองก็มีปัญหาทะเลาะกับแม่เหมือนกัน อ๊อดเริ่มรู้สึกเบื่อบ้าน จึงตัดสินใจออกมาเร็ววัน

จากการสังเกตลักษณะสภาพครอบครัวที่มีลักษณะเป็นปัญหาของกลุ่มเด็กเร็ววันที่เป็นกรณีศึกษาจะเห็นว่า จำนวนบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ภายในครอบครัวน่าจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการผลักดันให้เด็กออกมาเร็ววันภายนอกอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงสภาพครอบครัวเริ่มที่จะมีลักษณะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) มากขึ้น และยังรวมไปถึงจำนวนบุคคลในครอบครัวที่ในอดีตมีคนหลายรุ่นอยู่รวมกันภายในครอบครัวเริ่มที่จะมีจำนวนน้อยลง จึงไม่มีใครที่จะคอยดูแลและยึดเหนี่ยวให้เด็กกลุ่มเหล่านี้รู้สึกอยากอยู่บ้าน ซึ่งจำนวน

บุคคลที่อยู่ในลักษณะครอบครัวเดียวกันจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันน้อยอยู่แล้ว สาเหตุมาจากผู้ปกครอง พ่อ แม่จะต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ถ้าหากพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กมีปัญหาทะเลาะกัน จนทำให้เด็กรู้สึกไม่สบาย ไม่สามารถที่จะหันหน้าไปขอคำปรึกษาจากใครได้ พวกเด็กเหล่านี้ย่อมที่จะต้องคิดและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพียงคนเดียวอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ จึงทำให้จำนวนคนในครอบครัวที่น้อยลงน่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่มีแรงยึดเหนี่ยวให้รู้สึกอบอุ่นได้อีกหนทางหนึ่ง จากเนื้อหาประวัติชีวิตจะสังเกตพบว่าลักษณะครอบครัวจะมีลักษณะแบบครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) มีจำนวน 4 กรณี และครอบครัวขยาย (extended family) 5 กรณี แต่ในครอบครัวขยาย (extended family) ของกรณีศึกษา 5 กรณีนี้ จะมีจำนวนบุคคลและความแตกต่างทางรุ่นน้อยมาก สำหรับกรณีของตัมที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ผู้ศึกษาไม่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากตัมไม่ได้อยู่กับสถาบันครอบครัวนั่นเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอ	:	อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ที่บ้านเช่า
อาร์ม	:	อาศัยอยู่กับปู่ ย่า น้ำ อา พ่อ แม่ใหม่ พี่ และน้อง
หรั่ง	:	อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ป้า น้ำ แม่ใหม่ พี่ และน้อง
ชัย	:	อาศัยอยู่กับยาย พ่อ แม่ พี่ และน้อง
บอล	:	อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ พี่ และน้อง
บอย	:	อาศัยอยู่กับพ่อ
เตี้ย	:	อาศัยอยู่กับพ่อ พี่ น้ำ และอา
ยะ	:	อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และน้อง
อ๊อด	:	อาศัยอยู่กับยาย แม่ พ่อใหม่ และน้อง

บุคคลต่าง ๆ ในครอบครัวมีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้เด็กดำรงอยู่ในสถาบันนอกครอบครัว หรือออกมานอกครอบครัวขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์หรือความสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้อง สำหรับความมั่นคง (ดูจากอาชีพและรายได้) ของครอบครัวของเด็ก ๆ กลุ่มนี้จะพบว่ามีความเป็นอยู่ที่ไม่แน่นอนหรือไม่ค่อยมั่นคง ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีลักษณะไม่ค่อยมั่นคงเท่าไรนัก สังเกตได้จากอาชีพและรายได้ของครอบครัวเด็กเหล่านั้น นอกจากนี้ระดับการศึกษาของพ่อแม่จากกลุ่มเด็กเหล่านี้จบแค่ระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น จากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่พ่อแม่ของกรณีศึกษาจะประกอบอาชีพรับจ้างประเภทต่าง ๆ เช่น พนักงานขับรถโดยสารประจำทาง กรรมกรก่อสร้าง ช่างซ่อมรถ พนักงานรักษาความปลอดภัย รับจ้างทั่วไป เป็นต้น จากอาชีพดังกล่าวจึงทำให้มีผลต่อรายได้ค่อนข้างที่จะไม่แน่นอน สังเกตได้จากการสัมภาษณ์เด็กเร่ร่อนรายได้เด็กที่ได้รับไม่ค่อยได้

ถ้าหากจะได้มากที่สุดนาน ๆ ที่ได้ก็คือ 20 บาท ส่วนกรณีศึกษาของตั้มนั้นไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของบิดามารดาเลย เพราะถูกส่งเข้ามาตั้งแต่ยังเล็กจึงทำให้ไม่ทราบนามาวิเคราะห์ได้ ดังจากรายละเอียดของเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษา

- เอ๋ : พ่อมีอาชีพพนักงานขับรถเมล์ ส่วนแม่มีอาชีพพนักงานเก็บสตางค์บนรถเมล์
- อาร์ม : พ่อมีอาชีพเป็นช่างซ่อมรถยนต์ ได้ค่าจ้างวันละ 150 บาท แม่เป็นแม่บ้าน
- หรั่ง : พ่อมีอาชีพก่อสร้าง รายได้วันละ 180 – 240 บาท ปู่ย่ารับจ้างทำไร่มัน รายได้วันละ 150 บาท
- ชัย : พ่อแม่มีอาชีพขายของ
- บอล : พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป รายได้ของแต่ละวันไม่แน่นอน
- บอย : พ่อมีอาชีพช่างซ่อมรถ รายได้วันละ 100 – 150 บาท
- เตี้ย : พ่อมีอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป รายได้วันละ 150 – 180 บาท
- ยะ : พ่อมีอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย แม่มีอาชีพแม่บ้านและรับจ้างตัดเสื้อผ้าอยู่ที่บ้าน
- อ๊อด : พ่อมีอาชีพรับราชการทหาร แม่มีอาชีพพนักงานบริษัท

จากการศึกษาสภาพครอบครัวของเด็กเร่ร่อนในกรณีศึกษาทั้งหมดจะพบว่า ส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) นี้จะมาจากต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ เช่น สมุทรปราการ นนทบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ ปราจีนบุรี ปทุมธานี ศรีสะเกษ และนครสวรรค์ แต่เด็กที่อยู่ในตัวเมืองซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ (กรุงเทพมหานคร) ยังออกมาเร่ร่อนได้เหมือนกัน จึงสะท้อนให้เห็นว่าเด็กเร่ร่อนในพื้นที่นี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเด็กที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดเท่านั้นที่จะต้องออกมาเร่ร่อนได้ แต่เด็กที่อยู่ในเมืองหลวงของประเทศก็ยังสามารถออกมาจากสถานครอบครัวเหมือนกัน นอกจากนี้ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าส่วนใหญ่ที่เด็กที่ออกมาเร่ร่อนในบริเวณนี้มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำซึ่งระดับการศึกษาสูงสุดเท่าที่พบ คือ จบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นเอง นอกจากนี้แล้วการที่เด็กไม่ได้อยู่กับสถานครอบครัว ซึ่งมาจากสาเหตุใด ๆ ก็ตาม เช่น พ่อแม่แยกทางกัน ฐานะยากจนไม่สามารถที่เลี้ยงดูลูกได้จึงต้องฝากคนอื่นเลี้ยง หรือถูกส่งไปยังสถานสงเคราะห์ เป็นต้น ก็มีส่วนในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนอีกทางหนึ่ง อาจจะเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูของคนอื่น ๆ อาจจะไม่ให้ความสำคัญต่อเด็กที่อยู่ในอุปการะเท่าไร จึงทำให้เด็กเหล่านี้รู้สึกเหงาและยังต้องการความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งบุคคลที่เลี้ยงดูอาจจะยังให้ไม่ได้เต็มที่ ดังจากเนื้อหาประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อนที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้

- ตั้ม : ตั้มเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายปากเกร็ดตั้งแต่เด็ก เพราะพ่อแม่ฝากเอาไว้ ไม่สามารถจะเลี้ยงดูได้ เพราะฐานะที่บ้านยากจน แต่เมื่อสภาพสถานสงเคราะห์ที่อยู่ ถูกรังแกจากขาใหญ่หรือเด็กโตกว่า จึงตัดสินใจออกมาเร็ววัน
- อ๊อด : พ่อแม่ของอ๊อดได้แยกทางกันและได้แต่งงานใหม่แล้วทั้งคู่ ซึ่งพี่น้องทั้งหมดของอ๊อดจะถูกฝากให้ญาติ ๆ ด้วยกันเลี้ยงเกือบหมด ซึ่งตัวอ๊อดก็ถูกขายเลี้ยงและไต่ที่เป็นน้องก็เหมือนกัน

จากสภาพแวดล้อมหรือลักษณะสภาพครอบครัวที่มีความบกพร่องและมีปัญหาที่แตกต่างกันมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เด็กออกมาเร็ววัน เนื่องจากเด็กที่อยู่ในสภาพดังกล่าวนั้น จนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้หนทางหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ตัวเองสามารถลืมปัญหาหรือสภาพเหล่านั้นได้ด้วยวิธีการที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จึงเป็นแรงผลักดันให้เด็กไปหาบุคคลอื่น ๆ ที่สามารถจะเป็นที่พึ่งหรือช่วยให้ลืมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งวิธีการหรือหนทางต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ตาม เด็กเหล่านั้นก็ยินยอมที่จะทำตามเพราะต้องการลืมปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวในลักษณะที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จากกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีจะพบว่า เด็กบางคนเมื่อมีปัญหาจากครอบครัวนาน ๆ จึงเกิดการสะสมปัญหาไว้อย่างเรื้อรัง จนทำให้เด็กรู้สึกเบื่อจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหาอยู่เป็นประจำและไม่อยากจะทำกลับบ้าน ทำให้ต้องหาวิธีที่ทำให้ตัวเองลืมปัญหาเหล่านั้น ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น โดดโรงเรียน หนีเที่ยว เป็นต้น ดังตัวอย่างเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาต่อไปนี้

- อาร์ม : อาร์มรู้สึกน้อยใจพ่อ และรู้สึกว่าไม่มีใครรักเลยสักคน ทุกคนคิดว่าอาร์มเป็นคนไม่ดี จึงทำให้อาร์มเริ่มหนีเที่ยวบ่อยขึ้น จะหนีไปว่ายน้ำกับเพื่อน ๆ แถวบ้าน จนคนแถวบ้านมาฟ้องว่าอาร์มเป็นคนชวนลูกเขาไปเที่ยว จึงตีอาร์ม ทำให้อาร์มตัดสินใจหนีออกมา
- บอล : ครอบครัวของบอลมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน บอลเริ่มที่จะเบื่อบ้าน เพื่อนของบอลชวนให้ออกมาเร็ววันไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ บอลจึงตัดสินใจออกมาเร็ววัน
- บอย : บอยรู้สึกเบื่อบ้าน ไม่อยากภายในบ้าน ไม่อิสระ ช่วงหลัง ๆ บอยโดดเรียนบ่อยขึ้น เพราะติดเพื่อน พอกลับบ้านก็ถูกพ่อตี จึงตัดสินใจออกมาจากบ้าน

ดังนั้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อนทั้งหมด 10 กรณี จะพบว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลในการผลักดันให้เด็กออกมาจากสถาบันครอบครัว และออกไปเร่ร่อนในสถานที่ต่าง ๆ มาจากสาเหตุที่ต่างกัน โดยทั้งหมดจะมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อกันอย่างเกี่ยวเนื่องจนกลายเป็นลูกโซ่ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่มีผลหรืออิทธิพลมากที่สุดในการผลักดันก็คือ **“อิทธิพลของครอบครัว”** โดยที่สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวของเด็กเร่ร่อนที่พบคือ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ การลงโทษด้วยการตี การไม่เข้าใจถึงความต้องการของเด็ก การที่ครอบครัวไม่ได้เลี้ยงตัวเอง ยังรวมไปถึงความไม่มั่นคงภายในครอบครัว (รายได้ที่เด็กได้รับพ่อแม่บางวันก็ได้บางวันก็ไม่ได้) อีกด้วย จึงทำให้เด็กจากครอบครัวเหล่านั้นมีการเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ว่าจะต้องทำอย่างไรถึงจะทำให้ตัวเองสามารถหลุดพ้นจากสภาพดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการหนีเที่ยว การคบเพื่อนในทางไม่ดี จนในที่สุดตัดสินใจในขั้นออกมาจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเราเรียกกันว่า **“การเร่ร่อน”** นั่นเอง

ส่วนสภาพแวดล้อมทางสังคมก็ยังมีผลต่อการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องจากสถาบันครอบครัวนั่นเอง ซึ่งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีพบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เด็กมีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุดคือ **“กลุ่มเพื่อน”** เพราะจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่มีปัญหาไม่สามารถจะเป็นที่พึ่งพิง ตลอดจนไม่สามารถให้ความอบอุ่นแก่เด็กได้แล้ว เด็กกลุ่มนี้จะต้องหาที่พึ่งพิงที่สามารถชดเชยสิ่งที่ขาดหายไปได้ ซึ่งคือ **“กลุ่มเพื่อน”** นั่นเอง โดยจะชวนกันไปทำอะไร เด็กกลุ่มนี้ก็ยอมที่จะกระทำตามเพื่อนอยู่กับเพื่อนแล้วสบายใจมีความสุข จากกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีนี้ พบว่ามี 4 กรณีที่ให้ความสำคัญกับ **“กลุ่มเพื่อน”** มาก ซึ่งได้แก่ อาร์ม บอย บอล ยะ นั่นเอง และเพื่อนเหล่านี้จะชวนให้ออกมาเร่ร่อน เด็กก็จะทำตาม สะท้อนให้เห็นได้จากเนื้อหาประวัติชีวิตของบอล

บอล : ตอนอยู่กับครอบครัวพ่อแม่จะเป็นคนคอยดูแลและสอนเรื่องต่าง ๆ ให้กับตัวเอง แต่ภายในบ้านมีเรื่องกันเป็นประจำ เริ่มที่จะเบื่อบ้าน และตอนติดเพื่อนมาก และเพื่อนก็ชวนให้ออกมาเร่ร่อนไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ

การวิเคราะห์การขัดเกลาหรือการเรียนรู้

ในการวิเคราะห์ในหัวข้อ **“การขัดเกลาหรือการเรียนรู้”** นี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวความคิดเกี่ยวกับการขัดเกลา (Socialization) เข้ามาช่วยวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจและภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้ศึกษาแยกการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ออกเป็น 2 ส่วน เพื่อช่วยให้เข้าใจในความคิด

ของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สำหรับหัวข้อย่อยที่แยกออกมา 2 ข้อนี้ ได้แก่

- การขัดเกลาในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อน
- การขัดเกลาในช่วงออกมาเร่ร่อน

คนทุกคนในสังคมย่อมที่จะต้องมีการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ว่าจะต้องทำตัวอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังและบรรทัดฐานของสังคมที่ตั้งเอาไว้ โดยที่การเรียนรู้เหล่านี้จะเกิดขึ้นโดยการตั้งใจและไม่ตั้งใจ โดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ สำหรับการที่เด็กบางกลุ่มในสังคมต้องออกมาเร่ร่อน ใช้ชีวิตตามลำพังในสังคม ปราศจากการดูแลของครอบครัวนั้น จะต้องมีการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ จากบุคคลที่เด็กได้มีการติดต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เพื่อที่จะทำให้ตัวเองสามารถที่จะอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการเรียนรู้เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ตาม เด็กเหล่านั้นก็ต้องยินยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้เอามาใช้เพื่อทำให้ตัวเองอยู่รอด ถึงจะรู้ว่าวิธีการต่าง ๆ ที่กระทำลงไปจะผิดจากบรรทัดฐานสังคมก็ตาม สำหรับการเรียนรู้หรือการขัดเกลาที่เด็กจะออกมาเร่ร่อนในสังคมตามลำพังได้จะต้องมีการเรียนรู้หรือขัดเกลาด้วยเช่นกัน

การขัดเกลาในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อน

ในช่วงนี้เด็กเร่ร่อนยังอยู่ในสถาบันของครอบครัวย่อมมีการเรียนรู้หรือการขัดเกลาในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากบุคคลทั้งภายในครอบครัวและนอกครอบครัว ด้วยการเรียนรู้ทางตรงและทางอ้อม แต่สำหรับในการศึกษาครั้งนี้จะพบว่าส่วนใหญ่เด็กเร่ร่อนจะกล่าวถึงการขัดเกลาหรือการเรียนรู้โดยผ่านตัวแทนจากสถาบันครอบครัว และกลุ่มเพื่อนเสียมากกว่าที่จะกล่าวถึงเรื่องโรงเรียน เนื่องจากในสภาพโรงเรียนเด็กเร่ร่อนทุกคนจะพูดคุยเกี่ยวกับในสถานที่นี้เหมือน ๆ กัน นั่นคือ ถ้าพูดถึงเรื่องโรงเรียนก็จะนึกถึงการเรียนหนังสือ กลุ่มเพื่อน ความสนุกสนาน และไม่คอยชอบครู เพราะครูจะชอบตี และดุ โดยที่เราก็จะทราบอยู่แล้วการที่เด็กเหล่านี้ไปอยู่ที่โรงเรียนย่อมมีกลุ่มเพื่อนและครูที่เด็กสนิทด้วยเป็นผู้อบรมดูแลและสอนในสิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะขัดเกลาให้แก่เด็กกลุ่มนี้เป็นของธรรมดา

สำหรับสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่จะต้องทำหน้าที่ในการอบรมและขัดเกลาสืบต่าง ๆ ให้แก่เด็ก สถาบันนี้จะมุ่งหวังให้เด็กในครอบครัวเป็นคนดี แต่การอบรมและขัดเกลาของแต่ละครอบครัวย่อมที่จะมีความแตกต่างกันออกไปทั้งในเรื่องของวิธี หรือการแสดงออก และผลลัพธ์ที่ได้ย่อมแตกต่างกันออกไปด้วย สำหรับบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการขัดเกลาเพื่อทำให้เด็ก

ได้เรียนรู้มันมีแตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวเด็กในสถาบันครอบครัวนั่นเอง

- เอ๋ : การเรียนรู้หรือการขัดเกลาสิ่งต่าง ๆ ให้ไม่มีใครสอน เพราะชีวิตส่วนใหญ่ของเอ๋จะต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง หรือไม่ก็อยู่กับคนข้างบ้าน เพราะพ่อแม่จะต้องออกไปทำงานแต่เช้า และจะกลับมาก็ตอนที่เอ๋หลับไปแล้ว
- ตั้ม : ชีวิตของตั้มไม่ค่อยได้รับการขัดเกลาจากครอบครัวสักเท่าไร เพราะไม่ได้อยู่กับครอบครัวแต่เด็ก ส่วนใหญ่จะต้องเรียนรู้จากบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ภายในสถานสงเคราะห์ เช่น เจ้าหน้าที่ที่ดูแลตั้ม ส่วนใหญ่ถ้าผิดจะลงโทษทั้งหมด ตลอดจนถูกพี่ตัวโตกว่าหรือขาใหญ่สั่งสอนด้วยวิธีการรุนแรง
- อาร์ม : พ่อของอาร์มจะเป็นคนทำหน้าที่อบรมสิ่งต่าง ๆ ให้กับอาร์ม เพราะพ่อกับแม่ได้แยกทางกันอยู่ วิธีการอบรมและการลงโทษของพ่อที่หนักที่สุดคือ “การตี” โดยจะเป็นการตีอย่างไม่มีเหตุผล นอกจากนี้แล้วยังมีพระอีกคนหนึ่งที่เคยจะสอนในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่อาร์ม
- หรั่ง : หรั่งจะอาศัยอยู่กับปู่ย่าเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นปู่ย่าจะเป็นคนคอยดูแล สั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ตนเองทั้งความประพฤติ ความคิด เป็นต้น
- ชัย : พ่อและแม่จะคอยสอนเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง โดยที่ดูได้จากความคิดของพ่อแม่ที่จะทะเลาะกันเกี่ยวกับเรื่องของลูกเป็นส่วนใหญ่
- บอย : ส่วนใหญ่คนที่คอยสอนเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ตนคือ พ่อ แต่ถ้าก่อนแม่จะตาย แม่จะเป็นคนคอยสอนให้แก่ตนเอง แต่ตอนหลัง ๆ บอยเริ่มจะมีเพื่อนและติดเพื่อนมากขึ้น บอยจะทำทุกอย่างตามเพื่อนกระทำ
- เตี้ย : คนที่จะสอนเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ตนจะเป็นพ่อ และก็พี่บ้างเป็นบางส่วน
- ยะ : พ่อจะเป็นคนคอยสอนเยอะมากที่สุด เคยตีจะจนไม่หักก็มี ส่วนแม่จะมีบทบาทน้อย เพราะแม่บอกว่าจะให้หน้าที่นี้เป็นของพ่อ
- อ๊อด : คนที่ทำหน้าที่สอนในเรื่องต่าง ๆ ให้กับตนเองมากที่สุดคือ ยาย เพราะยายเป็นคนคอยเลี้ยงดูมา แต่แม่ไม่ค่อยได้สอนสักเท่าไรนัก

จากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ของเด็กในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อนจากรายละเอียดข้างต้นนั้น ส่วนใหญ่บุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดก็คือ “บุคคล” ภายในครอบครัวที่มีส่วนในการอบรมหรือดูแลสิ่งต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่การที่อบรมของคนภายในครอบครัวจะแสดงออกใน “ลักษณะของการตี และมี

ลักษณะที่เข้มงวดเกินไป” โดยที่ไม่อธิบายถึงเหตุผลในการตี หรือการกระทำดังกล่าวว่าเป็นเพราะอะไร นอกจากนี้แล้วบุคคลในครอบครัวที่มีหน้าที่ในการอบรมยังไม่ยอมรับฟังเหตุผลของเด็กซึ่งเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และยังมีวุฒิไม่เพียงพอที่จะรับรู้ได้ว่ากระทำของคนที่มีหน้าที่ในการอบรมว่าทำไมจะต้องทำเช่นนั้น จนในที่สุดก็เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้บางคนมีการเรียนรู้วิธีที่จะทำให้ตัวเองสบายด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการเรียนรู้นี้จะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการไม่ตั้งใจ เนื่องจากการเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นการเรียนรู้เพื่อที่จะหาหนทางหรือวิธีทางที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกสบายใจและลืมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองในบางครั้ง บางคราว และบุคคลที่เข้าช่วยในส่วนนี้มี 2 กลุ่มก็คือ 1) **“กลุ่มเพื่อน”** โดยที่กลุ่มเพื่อนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่ช่วยสอนสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นแก่เด็กเหล่านั้นทางอ้อม เช่น ชวนกันไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวนี้จะพบได้จากกรณีศึกษาของอาร์ม บอย และบอล นอกจากนี้แล้วยังมี 2) **บุคคลที่สามารถจะเป็นที่พึ่งสำหรับเด็กบางคนได้** โดยที่จะสามารถสอนสิ่งในต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้อีกด้วย บางทีอาจจะมีบางบุคคลที่สามารถจะช่วยเหลือในยามทุกข์หรือมีปัญหาก็คงอาจจะมีส่วนช่วยในการขัดเกลาทางอ้อมได้อีกหนทางหนึ่ง เพราะเด็กได้เข้าไปขอความช่วยเหลือ ในกรณีนี้จะพบเห็นในเนื้อหาประวัติชีวิตของอาร์ม

- บอย : ส่วนใหญ่คนที่คอยสอนเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ตนคือ พ่อ แต่ถ้าก่อนแม่จะตาย แม่จะเป็นคนคอยสอนให้แก่ตนเอง แต่ตอนหลัง ๆ บอยเริ่มจะมีเพื่อนและติดเพื่อนมากขึ้น บอยจะทำทุกอย่างตามเพื่อนกระทำ
- บอล : ตอนอยู่กับครอบครัวพ่อแม่จะเป็นคนคอยดูแลและสอนเรื่องต่าง ๆ ให้กับตัวเอง แต่ภายในบ้านมีเรื่องกันเป็นประจำ เริ่มที่จะเบื่อบ้าน และตนติดเพื่อนมาก และเพื่อนก็ชวนให้ออกมาเร่ร่อนไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ
- อาร์ม : พ่อของอาร์มจะเป็นคนทำหน้าที่อบรมสั่งสอนต่าง ๆ ให้กับตัวเอง นอกจากนี้แล้วยังมีพระอีกคนหนึ่งที่จะคอยสอนให้เรื่องต่าง ๆ ให้แก่อาร์ม เพราะตัวอาร์มเองเป็นลูกศิษย์วัด และพระจะคอยช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้
- ยะ : เพื่อนจะเป็นบุคคลสำคัญมากเหมือนกัน ถ้าหากไปโรงเรียนก็จะเล่นกับเพื่อนให้นานที่สุด หรือไม่ก็จะไปเที่ยวบ้านเพื่อนที่จะทำให้ลืมปัญหาไปได้บ้าง

จากการเรียนรู้หรือการขัดเกลาของเด็กในกลุ่มที่ศึกษานี้ ส่วนใหญ่เมื่อเด็กเร่ร่อนเหล่านี้เจอสภาพปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวทุกวัน และหนทางที่เขาได้แก้ปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การหนีเที่ยว การคบเพื่อน หรือการเล่นที่โรงเรียนกับเพื่อน ๆ ให้นานที่สุดกว่าจะกลับบ้าน เป็นต้น ซึ่งการแก้ปัญหาในลักษณะนี้เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจ แต่การเรียนรู้หรือการ

ขัดเกลาจะเป็นในลักษณะที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบชั่วคราวชั่วคราวอย่างในกรณีของบอย บอล อาร์ม ยะ เป็นต้น จนที่สุดความอดทนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ได้ประสบมาจากที่บ้าน (เช่น ปัญหาที่บ้านไม่ให้อิสระ ปัญหาพ่อแม่ทะเลาะกัน ปัญหาการไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นต้น) ได้หมดลง จึงส่งผลทำให้เกิดแรงผลักดันให้ออกมาใช้ชีวิตภายนอกสถาบันครอบครัวขึ้น หลังจากที้ออกมาจากเร่ร่อนคนเดียวตามลำพังก็จะส่งผลทำให้เกิดการเรียนหรือขัดเกลาสิ่งต่าง ๆ ขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จะส่งผลทำให้ตัวเองดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้ต่อไป

การขัดเกลาในช่วงออกมาเร่ร่อน

หลังจากที่เด็กได้ออกมาจากสถาบันครอบครัวแล้ว ก็จะมีผลต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากในอดีตตอนที่เด็กกลุ่มนี้อยู่กับสถาบันครอบครัว เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัจจัยค่าครองชีพ การดูแลสวัสดิภาพหรือความปลอดภัยเกี่ยวกับตนเอง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้เมื่อเด็กเหล่านี้ได้ตัดสินใจออกมาจากสถาบันครอบครัวแล้ว ก็ย่อมที่จะต้องมีการดำเนินชีวิตต่อไปตามลำพังด้วยตัวเอง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตแบบใหม่ขึ้น โดยการเรียนรู้ในครั้งนี้จะต้องมีการปรับสภาพตัวเองให้เหมาะสมกับบริบทของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จะต้องมีความเข้มแข็ง ดูแลความปลอดภัยให้แก่ตัวเองจากสภาพสังคมภายนอกที่แวดล้อมไปด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมายนานานัปการ

จากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีแล้ว ดังนั้นผู้ศึกษาพบว่าชีวิตหลังการออกมาเร่ร่อนของเด็กกลุ่มนี้จะต้องมีการเรียนรู้หรือการขัดเกลาด้วย สำหรับในการเรียนรู้หรือการขัดเกลาในช่วงนี้จะเป็นการขัดเกลาที่มุ่งหวังเพื่อความอยู่รอดในสังคม ซึ่งปราศจากความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัตินั้นถูกหรือผิดจากบรรทัดฐานทางสังคม ถึงแม้เด็กเหล่านี้จะรู้ว่าเป็นสิ่งที่ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคมก็ยังคงกระทำเพื่อความอยู่รอดของตนเอง โดยที่การเรียนรู้ในช่วงนี้ก็เหมือนกับในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อนซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เด็กอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เพราะบางทีอาจจะเกิดจากความเคยชินที่ได้เห็นพวกเขาเด็กเร่ร่อนในกลุ่มที่อาศัยอยู่ด้วยได้กระทำก็จะต้องปฏิบัติตามกลุ่มไปด้วย เพราะถ้าหากไม่ปฏิบัติก็อาจจะถูกว่าเป็นคนละพวกได้ ส่วนใหญ่ในการขัดเกลาช่วงนี้จะเป็นการขัดเกลาจาก “กลุ่มเพื่อน” เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากชีวิตของเด็กที่ออกมาเร่ร่อนนั้นจะมีความผูกพันกับกลุ่มดังกล่าวมากที่สุด ซึ่งพวกเขาจะไปไหนก็จะไปด้วยกัน ทำอะไรก็จะทำด้วย เพราะแต่ละคนคิดว่าสภาพชีวิตของพวกเขามีลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงเป็นตัวแทน (socializing agent) หรือ

สถาบันในการขัดเกลาที่สำคัญมากที่สุด จากลักษณะการขัดเกลาต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นจากการเนื้อหาประวัติชีวิตบางช่วงที่ได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview)

- เอ้ : ช่วงออกมาเร่ร่อนครั้งแรกที่ปากน้ำ มีพี่ที่อายุมากกว่าที่ไปอยู่ด้วยได้สอนวิธีการเลี้ยงตัวเอง หลังจากที่เข้าโครงการฯ แล้วจะมีครูตำรวจรถไฟคอยดู อบรมสั่งสอนเรื่องต่าง ๆ ให้
- ตั้ม : หลังจากทีหนีออกมาจากสถานสงเคราะห์แล้ว การขัดเกลาทั้งหลายจะอยู่กับเพื่อนที่เร่ร่อนในบริเวณสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หลังจากเข้าอยู่ในโครงการฯ คนทำหน้าที่ในการขัดเกลาได้แก่ครูตำรวจรถไฟ
- อาร์ม : ช่วงที่ออกมาจากบ้านครั้งแรกจะเป็นครูที่บ้านสร้างฯ และพี่ที่อยู่ในบ้านสร้างเป็นคนสอนในการเรียนรู้ว่าจะต้องทำตัวอย่าง และวิธีการเอาตัวรอดได้อย่างไร หลังจากนั้นก็มีเพื่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และครูตำรวจรถไฟ
- หรั่ง : หลังจากทีออกมาเร่ร่อนจะอาศัยอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หรั่งได้เจอกายที่อยู่บ้านร้างและชวนไปอยู่ด้วยจึงเจอเพื่อนคนอื่น ๆ ที่อยู่บ้านร้าง พวกเขาก็สอนเรื่องต่าง ๆ ให้จนที่สุดก็เจอครูตำรวจรถไฟ เข้ามาช่วยสอนหนังสือ ความประพฤติ
- ชัย : ตอนเข้ามาในกรุงเทพฯ คนที่สอนสิ่งต่างให้รู้เกี่ยวกับชีวิตในการอยู่รอด คือ เพื่อนที่อยู่ด้วยกันที่หมอชิต หลังจากย้ายเข้ามาอยู่ในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้เจอหรั่งก็สอนราวต่าง ๆ ให้บ้าง จนในที่สุดก็เจอครูตำรวจรถไฟ
- บอล : เมื่อออกมาจากบ้านแล้วคนที่คอยสอนในเรื่องต่างคือ เพื่อนสนิทของบอล และคนที่อาศัยในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หลังจากนั้นได้เจอครูตำรวจรถไฟก็เป็นคนคอยสอนเรื่องต่าง ๆ แทน
- บอย : ในช่วงแรกที่ออกมาเร่ร่อนจะมีเพื่อนชื่อหนุ่มเป็นคนเร่ร่อนด้วยกัน และสอนเรื่องต่าง ๆ ให้จนย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ก็ได้เจอเพื่อนที่บ้านร้างและได้เข้าไปอยู่และใช้ชีวิตกับพวกเขา ก็คอยสอนเรื่องต่าง ๆ และให้ทดลองดมกาวด้วย จนในที่สุดก็เจอครูตำรวจรถไฟและเข้าอยู่ในโครงการฯ นี้
- เตี้ย : ตอนออกมาเร่ร่อนมีพี่สาวอยู่ด้วย พี่สาวก็เลยคอยทำหน้าที่ดูแลเตี้ย หลังจากนั้นก็มีเด็กเร่ร่อนที่อาศัยในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และเพื่อนสอนวิธีการดำรงชีวิตให้อยู่รอด จนมาเจอครูตำรวจรถไฟ

- ยะ : ยะออกมาเร็วครั้งแรกเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าจะต้องทำอะไรถึงจะอยู่รอด แต่เมื่อมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จะมีเพื่อนและครูตำรวจรถไฟในโครงการฯ เป็นคนคอยสอน
- อ๊อด : ส่วนใหญ่ช่วงแรกของการออกมาเร็วจะเรียนรู้ด้วยตัวเอง แต่หลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการก็จะมีเพื่อนและครูตำรวจรถไฟเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนสิ่งต่าง ๆ ให้

จากเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงการขาดแคลนและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในช่วงที่ออกมาเร็วจะเป็นการเรียนรู้และขาดแคลนได้มาจากเพื่อนหรือเด็กเร็วอื่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้แล้วยังมีการขาดแคลนหรือการเรียนรู้ที่เกิดจากการบุคคลต่าง ๆ ที่ออกมาเร็วด้วย เช่น เพื่อนสนิท หรือพี่สาว เช่นในกรณีของเตี้ย และบอล เป็นต้น และบางทีอาจจะมีการเรียนรู้ด้วยสัญชาตญาณของตัวเองว่าจะต้องทำอะไรถึงจะทำให้ตัวเองสามารถอยู่รอดได้ เช่นในกรณีของยะ และอ๊อด เป็นต้น

แต่ถ้าหากศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมดแล้วจะพบว่าในปัจจุบันนี้บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการขาดแคลนหรือการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นทางการและตั้งใจมากที่สุดก็คือ “ครูตำรวจรถไฟ” ที่อยู่ในโครงการฯ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) นั่นเอง โดยที่นั่นจะมีบุคคลของทางราชการเป็นคนคอยอบรมเรื่องต่าง ๆ เช่น การเรียนหนังสือ การอบรมจริยธรรมความประพฤติต่าง ๆ ตลอดจนการดูแลในเรื่องของสวัสดิภาพ จึงน่าจะส่งผลทำให้พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กเร็วของกรณีศึกษากลับเข้ามาสู่บรรทัดฐานของสังคมได้อย่างไม่ยาก

จากการเรียนหรือการขาดแคลนในสิ่งที่ผ่าน ๆ มาทั้งในช่วงก่อนออกมาเร็ว และหลังจากที่ออกมาเร็วแล้ว ซึ่งจะมีการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา โดยที่ในช่วงแรกเด็กเหล่านั้นจะเป็นการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ และจุดหักเหที่ส่งผลทำให้ออกมาเร็วก็คือ การเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ตัวเองพ้นจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่พึงปรารถนาหรือไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตัวเองได้ จึงทำให้ต้องออกมาเร็วในที่สุด หลังจากออกมาเร็วแล้วจะมีการเรียนรู้หรือขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ตัวเองสามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้ในสภาพที่ปราศจากความคุ้มครองจากครอบครัว โดยการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้มีส่วนร่วมในช่วยการพัฒนาบุคลิกภาพของตัวเด็กเร็วอื่นอีกหนทางหนึ่งด้วย

สำหรับบุคลิกภาพของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) นี้ ส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษาจะพบว่าในช่วงแรก ๆ บุคลิกภาพ และนิสัยของเด็กเร่ร่อนจะแสดงออกเพื่อที่ปกปิดความจริง ๆ เอาไว้ จึงยากต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของความก้าวร้าว เกเร ขี้โกหก การพูดจาหยาบคาย การไม่รับผิดชอบ รังแกคนที่อ่อนแอกว่า ไม่มีสัมมาคารวะ การลักขโมย เป็นต้น ทั้งนี้บุคลิกภาพของเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้เป็นผลมาจากการเรียนรู้เพื่อเอาตัวรอดที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม โดยที่ไม่สามารถจะแยกแยะระหว่าง Id, Ego, Super-ego ได้ จึงให้เกิดความกลัวจะเอาข้อมูลที่สัมภาษณ์ไปทำอะไร เพราะกลัวที่จะต้องถูกจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ แต่ถ้าได้สัมผัสเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ไปได้ระยะหนึ่ง จึงรับรู้ได้ว่าในส่วนลึก ๆ แล้ว เด็กเหล่านี้ต้องการความเอาใจใส่จากผู้อื่น ต้องการความรักอีกด้วย และจะแสดงออกในการประจบ ช่างพูด ช่างคุย เป็นต้น ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวที่แสดงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้และการขัดเกลาที่ผ่าน ๆ มาเป็นตัวสั่งสอนที่จะต้องแสดงบุคลิกภาพในลักษณะที่มีความก้าวร้าว เกเร โกหก พูดจาหยาบคาย เป็นต้น เพื่อให้จะทำให้ตัวเองสามารถดำรงและวิถีชีวิตในการอยู่รอดกับสังคมที่ไม่มีใครปกป้องได้อย่างปลอดภัย เพราะเด็กเร่ร่อนคนไหนมีลักษณะอ่อนแอก็ย่อมจะต้องตกเป็นเหยื่อของคนที่เข้มแข็งกว่า อาจจะถูกรีดไถเงินที่ขอมาได้ เป็นต้น

การวิเคราะห์โลกทัศน์ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

การวิเคราะห์ในหัวข้อ “โลกทัศน์ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ” นี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดของโลกทัศน์ (World View) และการขัดเกลา (Socialization) เข้ามาช่วยในการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองแนวความคิดนี้เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากกันและกัน โดยที่โลกทัศน์ ค่านิยม และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เป็นผลมาจากการขัดเกลาและการเรียนรู้ที่ผ่าน ๆ มาด้วย สำหรับในการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งหัวข้อย่อยออกเป็น 3 ข้อ คือ

- การดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตในช่วงที่ออกมาเร่ร่อน
- โลกทัศน์ และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ
- ความรู้สึกเกี่ยวกับโครงการครุฑตำรวจรถไฟ

-

การดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตในช่วงที่ออกมาเร่ร่อน

หลังจากที่เด็กได้ตัดสินใจออกมาจากสถาบันครอบครัวแล้ว การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตต่าง ๆ ของพวกเด็กเร่ร่อนที่เป็นกรณีศึกษา ส่วนใหญ่จะมีการเรียนรู้หรือการขัดเกลาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังนั้นจึงมีผลทำให้การดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของเด็กเหล่านี้แสดงออกในรูปที่ค่อนข้างจะเหมือนกัน โดยจะมีรูปแบบของการหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีการที่ง่ายที่สุดและเหมาะสมสำหรับความสามารถของพวกเขาที่จะประกอบอาชีพเหล่านั้นได้ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อเก็บข้อมูลมาทำเป็นประวัติชีวิต (life history) จะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วอาชีพที่เด็กเร่ร่อนบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้ใช้ในการประกอบอาชีพที่ผ่าน ๆ มาเพื่อหาปัจจัยในการดำรงชีวิตนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการเก็บขวดพลาสติก กระจกป้อนน้ำอัดลมไปขาย การขอเงินจากคนอื่น ๆ ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนั้น การหาอาหารที่เหลือบนรถไฟ หรือการขออาหารจากพ่อค้าแม่ค้า เป็นต้น โดยที่อาชีพเหล่านี้จะเป็นอาชีพที่ค่อนข้างถูกต้องตามกฎหมายตลอดจนไม่ค่อยก่อความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น ๆ ทั่วไปที่อยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มากเท่าใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากประวัติชีวิตดังตัวอย่างที่จะขึ้นมาต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เอ้ : การเก็บขวดพลาสติกขายเป็นอาชีพแรกที่เอ้ได้เรียนในการดำรงชีวิต โดยที่เอ้จะออกไปกับพวกรุ่นพี่ ๆ ที่อยู่ปากน้ำ และเมื่อมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ เอ้ก็ออกไปเก็บขวดกับเพื่อน ๆ อยู่ในโครงการฯ จะได้เงินครั้งละประมาณ 50 – 60 บาท หลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการฯ นี้แล้วเอ้ก็ยังออกไปเก็บขวดพลาสติกขายอีกด้วย ซึ่งจะใช้เวลาตอนเย็น รอให้ครูปิดตู้ที่นี้ก่อนโดยจะไปกับเพื่อน หรือก็ออกไปเก็บคนเดียวก็มี ถ้าหากเอ้ออกไปเก็บขวดคนเดียวก็ไม่ต้องแบ่งหารกับใคร
- ตั้ม : ตั้มจะอาศัยการเดินทางขอสตางค์จากคนอื่น ๆ โดยที่รู้มาจากประสบการณ์ในสถานสงเคราะห์ หลังจากที่อยู่ในบริเวณนี้ได้ไม่นานตั้มย้ายเข้ามาเร่ร่อนในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สำหรับในตอนนี้นั้ตั้มจะมีการหาเงินได้จากการเก็บขวดน้ำพลาสติก กระจบองโลหะไปขาย
- อาร์ม : หลังจากทีหนีมาพร้อมกับโอมมาอยู่ที่สวนลุมฯ อาร์มได้ดำรงชีวิตให้อยู่รอดด้วยการเก็บขวดพลาสติกไปขาย และ การเดินขอเงินจากคนอื่น รายได้เฉลี่ยวันละ 100 บาท หลังจากที่อยู่สวนลุมฯ ก็ได้ย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เพราะเป็นแหล่งที่หาเงินได้ง่ายที่สุด สำหรับสถานที่แห่งนี้อาร์มได้ใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนในกลุ่มมีจำนวน 6 คน โดยที่ทุกคนจะช่วยกันเก็บขวดพลาสติกในชานชลาไปขายด้วยกันเป็นประจำ และก็มีบางครั้งที่ทะเลาะกันบ้าง เนื่องจากมีคนขีดเงินที่ได้จากการขายขวดหนีไป สำหรับเวลาที่อาร์มจะเข้าไปเก็บจะเป็น “ตอนเช้า” เพราะมีรถไฟเข้ามาสถานีเป็นจำนวนมาก และยังสามารถขอเงินจากคนที่อยู่ในบริเวณนั้นได้อีกด้วย ซึ่งรายได้เฉลี่ยประมาณวันละ 200 – 300 บาท
- หรั่ง : สำหรับการประกอบอาชีพของหรั่งคือ การเก็บขวดพลาสติกไปขาย และ หาของกินที่เหลือตามบนรถไฟ เพราะกายและเพื่อน ๆ ที่บ้านร้างสอน รายได้เฉลี่ยวันละ 50 – 60 บาท นอกจากนี้แล้วยังเคยขอเงินตามรถที่ติดไฟแดง หรือ ลักขโมย จึงทำให้ถูกตำรวจนอกเครื่องแบบจับส่งไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์
- ชัย : ตอนเร่ร่อนครั้งแรกมาอยู่ที่หมอชิต ชัยหาเลี้ยงตัวเองด้วยวิธีการเก็บของขาย รายได้เฉลี่ยวันละ 20 – 30 บาท พอแค่ค่าข้าว ขนมเท่านั้น หรือขอข้าวแม่ค้าพ่อค้าที่อยู่ในบริเวณหมอชิตกินแทน
- บอล : บอลได้ออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนกับเพื่อนสนิทที่ชวนบอลออกมาด้วย ซึ่งจะอาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) โดยเรียนรู้การใช้ชีวิตต่าง ๆ จากคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นว่าต้องทำอะไร ซึ่งวิธีที่บอลและเพื่อนใช้ในการ

- ประกอบอาชีพก็คือการเก็บของไปขาย เซ็ดกระจกรถ ซึ่งเงินที่ได้เฉลี่ยวันละ 50 บาท เงินที่ได้จำนวนนั้นก็จะนำเอาไปซื้อข้าว และกวาดระบองเอามาต้ม
- บอย : วิธีการหาเลี้ยงตัวเองที่หนุ่มสอนให้ก็คือ “ขอเงิน” ซึ่งบอยจะไปกับหนุ่มเป็นประจำสถานที่ไปขอเงินก็คือ “หน้าห้างพาด้า” หลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ และสวนหย่อมรังสิต – ลานสเก็ตเก่าที่รังสิต และย้ายกลับมาอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่สุดท้าย โดยที่บอยจะเจอพวกนักข่าวมาทำข่าวก็จ้างให้บอยเกาะรถไฟทำข่าว ก็จะได้ค่าจ้างประมาณ 100 บาท สำหรับการดำรงชีวิตของบอยในบริเวณสถานีรถไฟจะใช้ชีวิตในการหาของกินตามบนรถตู้แอร์ ขอเงินจากคนทั่ว ๆ ไปตามชานชาลาต่าง ๆ
- เตี้ย : เตี้ยจะอาศัยอยู่บริเวณชานชาลาของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่หลับนอน และอาบน้ำในบริเวณดังกล่าว พี่สาวของเตี้ยจะออกไปหางานทำข้างนอก เตี้ยจึงเข้าไปเก็บขวดและกระป๋องน้ำอัดลมไปขาย เพราะเห็นเด็กที่อยู่ในบริเวณนั้นทำกัน เตี้ยจึงได้ทำตามเพราะอยากได้เงินเอาไว้ใช้กับพี่สาว
- ยะ : ยะออกมาจากบ้านได้ไปอยู่ที่ห้องสนามหลวง ยะสามารถที่จะเอาตัวรอดได้จากการอดตาย โดย “การเข้าไปขอข้าวกิน และขอเงินจากคนที่เดินผ่านไปผ่านมา” หลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ อยู่บริเวณนี้ยะจะรับจ้างเอาพวกมาลัยไปแขวนที่พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 หรือเก็บของขาย หลังจากนั้นจึงย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นที่สุดท้าย เพราะมีคนบอกว่ายี่สามารถจะหาเงินได้ง่าย ยะอยู่รอดด้วยการเก็บขวดพลาสติกและกระป๋องน้ำอัดลมไปขาย หรือช่วยพนักงานรถไฟทำความสะอาดรถไฟเพื่อแลกกับข้าวและเงินที่จ้างประมาณ 30 บาท
- อ๊อด : เมื่อเข้ามาอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) แล้วการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เพราะอ๊อดชอบเร่ร่อนและใช้ชีวิตคนเดียวเป็นประจำ วิธีการดำรงชีวิตจะใช้ “การเก็บขวดพลาสติก” ซึ่งจะขายได้ประมาณ 100 บาท

จากเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีจะพบว่า เด็กเร่ร่อนในกลุ่มตัวอย่างนี้จะผ่านอาชีพต่าง ๆ มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการเก็บขวดพลาสติก กระป๋องน้ำอัดลมไปขาย การขอเงินจากคนอื่น ๆ ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนั้น การหาอาหารที่เหลือบนรถไฟ หรือการขออาหารจากพ่อค้าแม่ค้า นอกจากนี้แล้วยังมีบางคนที่จะต้องทำงานเพื่อแลกกับเงินมาด้วยเช่นในกรณีของบอลจะต้องเซ็ดกระจกรถที่ติดตามแยกไฟแดง หรือกรณีของยะยังคงมีการช่วยพนักงานรถไฟทำความสะอาดรถไฟเพื่อแลกกับข้าวและเงินค่าจ้าง เป็นต้น ซึ่งอาชีพ

ต่าง ๆ เหล่านี้แล้วแต่เป็นอาชีพที่ค่อนข้างสุจริต และเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ในทางกลับกันเด็กเร่ร่อนบางส่วนเคยที่จะประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคม จึงก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนอื่น เช่น การลักขโมยของคนอื่น ๆ ในกรณีของหญิงที่ขโมยของจนถูกตำรวจนอกเครื่องแบบจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนอาจจะต้องมีการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศอีกด้วย โดยที่อาชีพนี้เป็นสิ่งที่เริ่มจะมีความเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนสูงยิ่งขึ้น เนื่องจากมีคนกลุ่มบางกลุ่มมีรสนิยมที่ต้องการมีอะไรกับเด็ก ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จึงตกเป็นแหล่งที่สามารถตอบสนองได้ง่าย ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะเลือก ถึงสามารถเลือกได้ก็ต้องยอมกระทำเพราะว่ามีปัจจัยเรื่อง “เงิน” เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก เพราะเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ไม่มีใครที่จะคอยดูแล และปกป้องคอยชี้ความถูกผิดหรือสิ่งที่ควรจะทำ ซึ่งในกลุ่มกรณีศึกษาก็มีเหมือนกันที่ได้ไปขายบริการทางเพศ เช่น

บอล : บอลเคยไปขายเหมือนกันแต่ไม่ค่อยบ่อยนัก แต่การขายของบอลทุกครั้งจะมีวิธีการป้องกันตัวเองเหมือนกันด้วยการใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งคนที่มาใช้บริการจะเป็นคนเตรียมเอาไว้หรือไม่ก็บอลจะเป็นคนเตรียมเองก็มีเหมือนกัน

บอย : บอยเคยไปทำมาบ้างแล้วโดยไปพร้อมกับเพื่อน ซึ่งเมื่อเข้ามาในโครงการก็ไม่ค่อยได้ขาย ถ้าหากไม่จำเป็นเรื่องเงิน

ยะ : ยะก็เคยขายเหมือนกัน โดยที่คนเข้ามาติดต่อส่วนใหญ่จะเป็นพวกกระเทย ออกไปพร้อมกับเพื่อน เพราะเพื่อนชวนไปด้วย ซึ่งจะได้เงินไว้ใช้ครั้งละ 100 – 200 บาท แต่ทุกครั้งไปก็มีการป้องกันด้วยการใช้ถุงยางอนามัย การที่ยะทำเช่นนี้เพราะว่าต้องการได้เงินเอามาไว้ใช้

จากเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีจะพบว่าสิ่งที่พวกเด็กเร่ร่อนได้ประกอบอาชีพการขายบริการทางเพศ เพราะพวกเขาต้องการที่จะได้ปัจจัยเอามาใช้ในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดต่อไป นอกจากนี้ยังจะสะท้อนให้เห็นว่าพวกเขายังมีการประพฤติหรือปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์อีกด้วยด้วยการใช้ถุงยางอนามัย พวกเขา รู้จักการสั่งสอนของลูกค้า สื่อมวลชน รุ่นพี่ตลอดจนครูตำรวจรถไฟอีกด้วย สำหรับการใช้จ่ายเงินที่หามาได้ของเด็กเร่ร่อนในกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีนี้ จะพบว่าส่วนใหญ่จะเอาเงินไปใช้เล่นเกมส์ ซื้อข้าว ซื้อขนม ซื้อเสื้อผ้า หรือไปเดินเที่ยวห้าง นอกจากนี้แล้วยังมีกรณีศึกษาบางกรณีที่จะนำเอาไปซื้อยาเสพติดจำพวกสารระเหยต่าง ๆ เช่น กาวกระป๋อง กาว 3K เอามาดมอีก สำหรับการใช้จ่ายสารเสพติดเหล่านี้อาจจะกล่าวได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มเพื่อนที่เร่ร่อนด้วยกันเป็นคนชักชวนให้ทดลอง ซึ่งเพื่อนในกลุ่มจะให้เหตุผลส่วนใหญ่ว่าการใช้สารเสพติดเหล่านี้จะช่วยทำให้ลืมความทุกข์ ลืมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ จะทำ

ให้มีความสุขความสบาย ดังนั้นจึงเกิดคำว่า “เป่าโปง” และ “การดิงส์ดาว” ขึ้นมานั่นเอง สำหรับในกรณีศึกษา 10 กรณีนี้มีเด็กเร่ร่อนที่เคยใช้สารเสพติด เช่น ในกรณีศึกษาของอาร์ม หรั่ง บอล บอย

- อาร์ม : ในช่วงที่ออกมาเร่ร่อนในบริเวณนี้ อาร์มเคยได้ทดลองใช้ยาฆ่าแมลงแค่ครั้งเดียว เพราะทดลองตามเพื่อนในกลุ่ม ส่วนสารระเหยไม่เคยทดลองใช้
- หรั่ง : หลังจากอยู่ที่นี้ได้ไม่นานก็เจอกับ “กาย” และชักชวนกันไปอยู่กับเพื่อนของกายที่บ้านร้าง และที่นี้เองกายกับเพื่อนที่อยู่บ้านร้างสอนให้ดมกาว เพราะจะทำให้ลิ้มทุกสิ่งทุกอย่างได้ และในระยะหลังก็จะใช้การดมกาวเวลาที่มีความทุกข์ คิดถึงบ้าน
- บอล : เงินที่ได้เฉลี่ยวันละ 50 บาท เงินที่ได้จำนวนนั้นก็พาไปซื้อข้าว และกาวกระป๋องเอามาดม (คนที่สอนให้ดมก็คือเพื่อนของบอล) เพราะจะทำให้รู้สึกสบายลิ้มทุกสิ่งทุกอย่างได้
- บอย : การที่บอยเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้บอยจะอาศัยอยู่ที่บ้านร้าง จึงทำให้บอยมีเพื่อนในบ้านร้างพอสมควร และเพื่อนที่นี้จะให้บอยทดลองใช้ยาเสพติดทุกอย่าง เช่น บุหรี่ เหล้า ยาฆ่าแมลง เป็นต้น จึงทำให้บอยถูกจับส่งไปบ้านเมตตา 3 ครั้ง (ข้อหาฆ่าสุม คดีช่องโจร และดมกาว)

นอกจากนี้แล้วการที่เด็กเร่ร่อนมีการเรียนรู้ หรือการขัดเกลาต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ได้รับการอบรมที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานทางสังคม ประกอบกับการกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะถูกหรือผิดเพื่อที่จะทำให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดต่อไปได้ก็จะกระทำ จากการกระทำหรือพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนที่ได้ปฏิบัติมานั้นจะขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมหรือกฎหมายนั่นเอง จึงต้องมีกระแทกกระทั้นต่อความเดือดร้อนของคนอื่น ๆ ดังนั้นความสัมพันธ์ของเด็กเร่ร่อนกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสังคมก็คือ “ตำรวจ” ย่อมที่จะหลีกเลี่ยงกันไม่พ้นเป็นของธรรมดา ซึ่งในกรณีศึกษาของผู้ศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วย่อมจะมีความสัมพันธ์กับตำรวจทุกคน โดยที่จะถูกจับในข้อหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เนื่องจากมาจากผลของการกระทำที่เด็กเร่ร่อนเหล่านั้นกระทำ อาจจะทำด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ จนถึงกระทั่งเด็กเร่ร่อนได้ถูกตำรวจจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ก็มี เช่น ในกรณีของอาร์ม หรั่ง ชัย บอย ยะ อี๊ด เป็นต้น ซึ่งจำนวนของการถูกจับส่งนี้ย่อมมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อนด้วย เนื่องจากการที่เด็กออกมาเร่ร่อนคนเดียวตามลำพัง ปราศจากการดูแลของสถาบันครอบครัวนานหลายปีย่อมที่จะต้องมีการกระทำ ความผิดได้มากกว่าเป็นของธรรมดา แต่หลังจากที่ถูกจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ของรัฐแล้ว เด็กเหล่านี้จะต้องมีการหนีออกมาทุกครั้ง โดยที่ให้เหตุผลว่า “ภายในสถานสงเคราะห์มีกฎระเบียบต่าง ๆ มากมายไม่ค่อยมีอิสระ รู้สึกถูกกักขัง ใครทำอะไรผิดจะต้องถูกลงโทษ

หมดทุกคน จึงทำให้รู้สึกว่ทนในสภาพดังกล่าวไม่ได้จึงจะต้องหนีออกมา” สะท้อนให้เห็นได้จากเนื้อหาประวัติชีวิตของหรั่ง ชัย บอย อี๊ด

- หรั่ง : เคยถูกตำรวจนอกเครื่องแบบจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ รู้สึกไม่ค่อยอยู่ เพราะรู้สึกเหมือนถูกขัง
- บอย : บอยเคยถูกตำรวจส่งไปขังเมตตา 3 ครั้ง ในข้อหาฆ่าสุนัข คดีช้องใจ และดมกาว ทุกครั้งที่บอยถูกจับส่งไปบ้านนี้ก็จะหนีออกมาตลอด
- อี๊ด : อี๊ดเคยถูกตำรวจจับประมาณ 20 รอบ ส่วนใหญ่จะถูกจับข้อหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะถูกส่งไปสถานสงเคราะห์บ้านแรกรับปากเกร็ด อี๊ดรู้สึกไม่ชอบอยู่ที่นั่นเลย เพราะถูกกักขังเหมือนทหาร แต่ทหารยังดีกว่า สามารถออกไปไหนมาไหนก็ได้ แต่ที่นี่ไม่ใช่ถ้าผิดคนเดียวจะตีหมดทั้งห้อง ถ้าหากดูผิวเผินว่าสบาย แต่จริง ๆ ไม่สบายเลย

สำหรับสถานที่ในการออกมาเร็วอนจากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการเร็วอนในสถานที่สาธารณะ ที่สามารถจะหลบซ่อนได้ เป็นศูนย์กลางของชุมชน มีผู้คนเข้าออกเป็นประจำ จึงเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพหรือการดำเนินวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการอยู่รอด จึงทำให้เด็กเหล่านี้อยากที่จะเข้ามาอยู่หรืออาศัยจึงทำให้ระยะเวลาในการเร็วอนในสถานที่นั้นเป็นมีช่วงเวลาที่ยาวหรือสั้นจะขึ้นอยู่กับสิ่งต่างที่เอื้ออำนวยในลักษณะดังกล่าว

- เอ้ : สถานที่แรกที่เร็วอน คือ ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ สถานที่สุดท้ายที่เร็วอน คือ สถานีกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาออกมาเร็วอนประมาณ 2 เดือน
- ตั้ม : ตั้มหนีออกมาเร็วอนตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2543 สำหรับสถานที่ออกมาเร็วอนครั้งแรกของตั้มจะอยู่แถวรังสิต จังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นก็ย้ายเข้ามาเร็วอนในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รวมระยะเวลาออกมาเร็วอนประมาณ 9 เดือน
- อาร์ม : สถานที่แรก ๆ ของอาร์มได้หนีออกมาเร็วอนอาร์มจำไม่ได้แล้ว แต่จำความได้ว่าเคยเข้าไปอยู่ในบ้านสร้างฯ เป็นสถานที่แรก โดยที่ครูบ้านสร้างเป็นคนชวนให้เข้าไปอยู่ เป็นระยะเวลา 4 เดือน หลังจากนั้นอาร์มได้หนีออกมาพร้อมกับไอที่เป็นเพื่อนสนิทในบ้านสร้าง เพราะว่าเบื่อชีวิตในสถานที่ดังกล่าวแล้ว จึงได้ย้ายออกมาอยู่ที่สวนลุมฯ ได้ประมาณ 2 เดือน หลังจากนั้นจึงได้ย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นสถานที่สุด สาเหตุที่มาอยู่ที่นี้ เพราะได้ยินพวกเด็กเร็วอนที่อยู่บริเวณอื่นพูดถึงสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ว่าเป็นแหล่งหาเงินได้ง่ายที่สุด ไม่ว่าจะเก็บขวดพลาสติกไปขาย หรือถ้าหาเงินไม่ได้ก็ยังมีของกินตามบนรถ รวมระยะเวลาที่ออกมาเร็วอนทั้งหมด 2 ปี

- บอล : สถานที่แรกบอลออกมาเร่ร่อนเป็นครั้งแรกก็ คือ สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และเป็นสถานที่ ๆ บอลเร่ร่อนบ่อยมากที่สุด รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อน 5 ปี
- บอย : สถานที่แรกที่บอลออกมาเร่ร่อนก็คือ ห้องสนามหลวง เป็นเวลา 1 ปี ถัดมาย้ายมาอยู่ที่สะพานพุทธ ประมาณ 2 – 3 เดือน ต่อจากนั้นก็ย้ายไปอยู่ที่สวนหย่อมรังสิตและลานสเก็ตเก่า จังหวัดปทุมธานีได้ประมาณ 1 ปี ก็ย้ายกลับมาที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ถึงแม้ที่นี่จะสามารถหาเงินได้ง่าย แต่ก็ไม่ค่อยชอบสักเท่าไร เพราะสถานที่หลับนอนสกปรกมาก และมียุ่งเยอะอีกด้วย การอาบน้ำก็ไม่ค่อยสะดวก รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อน 6 ปี
- ยะ : สถานที่แรกออกไปเร่ร่อนคือ ห้องสนามหลวง ประมาณ 1 ปี ถัดมาก็มาอยู่ที่สะพานพุทธ 1 เดือน จนในที่สุดก็มาอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สาเหตุที่ทำให้ย้ายมาอยู่ที่นี่ก็เพราะว่าได้ยินเพื่อน ๆ ที่เร่ร่อนพูดว่า มาอยู่ตรงนี้แล้วดี มีผู้คนมากมายที่เดินผ่านไปมา สามารถที่จะหาเงินได้ง่าย รวมระยะเวลาที่ออกมาเร่ร่อน 5 ปี
- อ๊อด : สถานที่ในการเร่ร่อนของอ๊อด ส่วนใหญ่อ๊อดจะอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีบ้างบางครั้งก็ไปที่อื่นแต่เป็นช่วงสั้น เพราะบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงนี่จะเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ทำให้ตัวเองไม่อดตาย หาของกินและเงินได้ง่ายกว่าที่อื่น ๆ รวมระยะเวลาการออกมาเร่ร่อน 10 ปี

จากกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีส่วนใหญ่จะพบว่าสถานที่เร่ร่อนบ่อยที่สุด และมีระยะเวลาที่นานที่สุดก็คือ **“สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)”** ทั้งนี้เนื่องมาจากในบริเวณนี้จะเป็นแหล่งศูนย์กลางการคมนาคม และความเจริญต่าง ๆ ทำให้มีผู้คนเข้ามาใช้บริการต่าง ๆ มากมาย ย่อมที่จะทำให้สามารถจะขอเงินจากบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วยังมีสิ่งของที่เหลือใช้อยู่บนรถไฟและในชานชลาเป็นจำนวนมากอีกด้วย นั่นก็คือ กระจับปี่โลหะ ขวดน้ำพลาสติก ซึ่งสามารถที่จะนำไปขายได้ ถ้าหากไม่สามารถที่จะหาสิ่งของต่าง ๆ เหล่านั้น ก็ยังพอมีอาหารที่เหลืออยู่บนรถไฟอีกด้วย โดยที่อาหารเหล่านี้สามารถที่จะนำเอามาพอยังชีพให้ไม่อดตายได้ เช่น ข้าวเหนียว กล้วย เป็นต้น จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยนี้นั่นเองจึงทำให้เด็กเร่ร่อนเหล่านี้อยู่บริเวณแหล่งนี้นานที่สุดสำหรับพวกเขา การที่พวกเขาหาเงินมาได้ในรูปแบบที่คล้าย ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บขวด กระจับปี่ หรือการขอเงิน เป็นต้น ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ในที่สุดผลสิ่งทีเขาจะได้รับตอบแทนกลับคืนมาก็คือ **“เงิน”** สำหรับในการใช้เงินของเด็กเร่ร่อนในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะนำเงินส่วนใหญ่ที่ได้รับนี้จะเอาไปใช้เพื่อตอบสนองในเรื่องของความบันเทิง และการอยู่รอดเป็นส่วนใหญ่ เช่น การนำเงินไปซื้อเสื้อผ้า ขนม อาหาร การไปเล่นเกม การเที่ยวห้าง เป็นต้น แต่ในบางครั้งพวกเขาก็จะนำเงินเหล่านี้ไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การนำเงินไปซื้อกาวกระจับปี่ กาว 3K เพื่อเอามาติดกัน

หรือที่เรียกกันว่า “เป่าโป่ง” “ดิงส์ดาว” ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการตอบสนองอีกทางหนึ่งของเด็กเร่ร่อนบางครั้ง เพื่อที่จะต้องการลืมปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิต ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น การที่พวกเขาเด็กเร่ร่อนนำเงินเอาไปใช้ในลักษณะนี้เพราะพวกเขาอยู่นอกสถาบันครอบครัว ปราศจากการดูแลของบุคคลใด ๆ ที่ทำให้พวกเขาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของเขาได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลทำให้การใช้เงินของพวกเขาอยู่ในรูปดังกล่าว

โลกทัศน์และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

สำหรับความคิดเห็นและโลกทัศน์ในเรื่องต่าง ๆ โดยผ่านมุมมองจากตัวเด็กเร่ร่อนเองนั้น ซึ่ง การที่เด็กเร่ร่อนจะมีความคิดเห็นและโลกทัศน์ในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบนั้นจะเป็นผลมาจากการเรียนรู้หรือการขัดเกลาที่สะสมเอาไว้ จากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้งหมด จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับพวกเขามากที่สุดก็คือ การที่สังคมเรียกพวกเขาว่า “เด็กเร่ร่อน” เป็นสิ่งที่พวกเขาไม่ชอบมากที่สุด เนื่องจากคนทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่จะกล่าวหาว่าพวกเขาเป็นเด็กเร่ร่อน เป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เป็นพวกไม่ดี โดยที่ในความคิดกลุ่มเด็กเร่ร่อนนี้จะสะท้อนออกมาถึงความคิดว่าในความเป็นจริงในกลุ่มพวกเขาเหล่านี้มันไม่ใช่เป็นทุกคน เป็นเพียงแค่บางคนเท่านั้น ไม่อยากให้เห็นสังคมเหมารวมกันไปหมด บางคนอาจจะเป็นคนดี หรือไม่ดีก็ได้เหมือนกับคนทุกคนในสังคม โดยที่เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่อยากให้เรียกเป็นอย่างอื่น ๆ แทน เช่น ชื่อของเด็ก “ไอหนู” เป็นต้น ซึ่งคำว่าเด็กเร่ร่อนในความรู้สึกของเขาเป็นการดูถูกกันมากเกินไป จากความคิดของเด็กเร่ร่อนในเรื่องดังกล่าวนี้จะทำให้เห็นถึงว่าเด็กเหล่านี้ยังมีความคิดและแสดงทัศนคติต่าง ๆ ออกมาอย่างตรงมาตรงไปซึ่งอาจจะเกิดจากการเรียนรู้หรือการขัดเกลาในการใช้ชีวิตตามลำพังในสังคม จึงทำให้เด็ก ๆ กลุ่มนี้กล้าที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี ซึ่งการยอมรับคำดังกล่าวเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่อยากจะใช้กับตัวเองเท่าไรนัก จากการที่พวกเขาได้รับรู้ในเรื่องนี้บางครั้งอาจจะส่งผลต่อการประทับตรา (labeling) ก็ได้จนทำให้พวกเขากระทำตามที่สังคมคิดไว้ เพราะถ้าทำดีก็ไม่มีใครเห็น ผู้ทำเลวเลยดีกว่า โดยสามารถสะท้อนได้จากบางส่วนของเนื้อหาประวัติชีวิตที่ได้ทำการเก็บสัมภาษณ์มา

- เอ๋ : เอ๋ไม่ค่อยเท่าไรกับคำว่า “เด็กเร่ร่อน” อยากให้เรียกอย่างแทนมากกว่าอาจจะเป็น “ไอหนู” หรือ “ชื่อของตัวเอง”
- อาร์ม : อาร์มไม่ค่อยชอบที่ให้คนทั่ว ๆ ไป เรียกอาร์มว่า “เด็กเร่ร่อน” เพราะพวกเขาจะบอกว่าพวกอาร์มไม่ดี เป็นพวกมีปัญหา เป็นเด็กก่อกวนสังคม แต่ก็มีบางคนที่ไม่ได้เรียกอย่างนั้นจะใช้คำว่า “หนู” แทน ซึ่งอาร์มรู้สึกดีมากกว่าที่จะเรียกอย่างนั้น เพราะอาร์มไม่ได้ทำความผิดให้แกใคร
- หรั่ง : หรั่งจะไม่ค่อยชอบเวลาที่คนอื่นมาเรียกว่า “เด็กเร่ร่อน” เพราะรู้สึกเสียใจมาก ถ้าหากเปลี่ยนได้อยากให้เรียกว่า “น้อง” หรือ ชื่อแทน” ก็ได้

- บอย : บอยไม่ค่อยให้ใคร ๆ มาเรียกตนเองอย่างนั้น และนำเรื่องพวกตนไปลงในหนังสือทางที่ไม่ดี และอยากให้คนในสังคมมองว่าพวกตนเองก็เป็นคนเหมือนกัน ไม่ใช่จะเป็นคนไม่ดีเสมอไป
- เตี้ย : เตี้ยจะไม่ค่อยชอบ เพราะคนบางคนจะชอบพูดดูถูกตนเองว่าเป็นเด็กไม่ดี เป็นพวกปัญหา
- ยะ : ตอนนี้รู้สึกที่คนทั่วไปเรียกยะว่า “เด็กเร่ร่อน” มักจะมองว่ายะเป็นพวกซี้ชึมโย เป็นคนไม่ดี ทำให้ยะรู้สึกไม่ชอบคำดังกล่าว ยะอยากให้ทุกคนเรียกชื่อของตนเองก็พอแล้ว และอยากให้คนในสังคมมองยะและเพื่อนของยะที่อยู่ในกลุ่มเป็นคนดีบ้าง ไม่ใช่เป็นคนเลวเสมอไป
- อ๊อด : การที่คนทั่ว ๆ ไปของสังคมเรียกพวกตนว่า “เด็กเร่ร่อน” นั้น อยากจะให้เรียกเป็นชื่อแทนดีกว่า เพราะรู้สึกการเรียกตนเองแบบนี้ค่อนข้างเป็นการดูถูกมากเกินไป และยังแสดงถึงความรังเกียจอีกด้วย

นอกจากนี้มุมมองของเด็กเร่ร่อนที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลทั่วไปเรียกพวกเขาด้วยคำว่า “เด็กเร่ร่อน” แล้ว ซึ่งพวกเขาคิดว่าการที่เขายกมาเร่ร่อนอย่างนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถาบันครอบครัวนั่นเอง จนสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวว่า ถ้าหากให้กลับเข้าไปอยู่ภายในสถาบันครอบครัวก็คงจะไม่เอา เพราะถ้าหากพวกเขาจะต้องกลับเข้าไปอยู่ในครอบครัวแล้วก็มีแต่ปัญหาเหมือนเดิม ๆ อีก ซึ่งการที่เขายกมาเร่ร่อนอย่างนี้รู้สึกสบายใจกว่า และมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ ตลอดจนเขาสามารถที่จะหลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่าน ๆ มาได้อีกด้วย จนพวกเขา รู้สึกว่าการใช้ชีวิตภายนอกสถาบันครอบครัวดังเช่นปัจจุบันนี้ทำให้เขามีความสุขมากกว่าเดิม แต่ในส่วนเล็ก ๆ แล้วเขาก็ยังจะมีความรู้สึกคิดถึงบ้านอยู่เหมือนกัน ตลอดจนรู้สึกต้องการที่จะกลับบ้านเพื่อไปเยี่ยมบุคคลที่เขาให้ความสำคัญมากที่สุดในชีวิตของเขา แต่หนทางที่เขาจะใช้แก้ในความคิดถึงเกี่ยวกับครอบครัวของเขานั้น จะออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือผิดตามหลักศีลธรรมและกฎหมายก็ได้ เช่น บางคนอาจจะแก้ปัญหาความคิดถึงด้วยการกลับไปเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์กลับไปหาที่บ้าน หรือบางคนอาจจะแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ (บุหรี่ ยาม้า เหล้า สารระเหย) ก็ได้ ซึ่งการสัมภาษณ์เพื่อเก็บประวัติเนื้อหาชีวิตในครั้งนี้ก็พบในลักษณะดังกล่าวเช่นเดียวกัน

- อาร์ม : ในตอนนี้อาร์มชอบการใช้ชีวิตข้างนอกมากกว่าอยู่ที่บ้าน อยู่ข้างนอกจนชินและไม่อยากกลับบ้าน เพราะอยู่ที่บ้านจะถูกคนอื่นตีอยู่เสมอ เวลาอยู่ที่บ้านจะถูกขังไม่ให้ไป ทำให้ไม่มีอิสระ
- หรั่ง : สาเหตุที่ทำให้ตัวเองต้องออกมาเป็นแบบนี้ เพราะครอบครัวจะทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้ไม่อยากอยู่บ้าน ตอนนี้ออกมาเร่ร่อนรู้สึกชอบเหมือนกัน หรั่ง

- เคยกลับไปที่บ้าน 1 ตอนนั้นคิดถึงบ้านมาก แต่ไม่เจอใครเลยจึงต้องกลับมาที่
กรุงเทพฯ อีกครั้ง และให้อยากให้ครอบครัวของตนดีกว่านี้
- ชัย : ความคิดเกี่ยวกับบ้าน ตอนนี้อยากกลับบ้าน เพราะตอนแรกหนีออกมา
เนื่อง-จาก ต้องการเรียนหนังสือและเบื่อบ้าน เมื่อเข้าอยู่หอขีตได้ไม่นานก็ถูก
ตำรวจจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่นั่นติดต่อนำทางบ้านมารับกลับ
บ้าน แต่อยู่ได้ไม่นานก็เจอปัญหาเดิม ๆ ก็เลยตัดสินใจหนีออกมาอีกครั้งหนึ่ง
- บอล : ตอนนี้อยากกลับบ้านหรือเดือนร้อนก็จะนึกถึงพ่อแม่ อยากรู้พ่อแม่มาอยู่ใกล้ ๆ
ตัวเองเหมือนกัน เคยคิดจะกลับไปบ้าน แต่ยังไม่ได้ออกไปเลย
- บอย : บอยรู้สึกไม่อยากจะกลับไปอยู่ที่บ้านอย่างถาวร เพราะกลับบ้านไปก็ต้องอยู่คน
เดียวจนรู้สึกเหงา เจอสภาพเดิม ๆ ไม่มีอิสระ ห้ามออกไปเล่นที่ไหน แต่กับบอยก็รู้
ว่าพ่อก็ยังรักบอยอยู่ ซึ่งบอยคิดว่าถ้าหากแม่ยังไม่ตายก็คงไม่ทำให้บอยต้องอยู่
ในสภาพนี้
- ยะ : ครอบครัวจะมีปัญหากับพ่อมากที่สุด เคยกลับบ้านไปเยี่ยมแม่และน้อง
เพราะคิดถึงและอยากรู้สึกว่าอยู่เป็นอย่างไร สบายดีหรือป่าว ส่วนใหญ่จะ
กลับไปหาปีละ 1 - 2 ครั้ง แต่ปีนี้ยังไม่ได้ออกไปเยี่ยมเลย เพราะเคยกลับไป
แล้วแต่ไม่เจอใคร พ่อกับแม่ย้ายบ้านไปอยู่อีกที่หนึ่ง ถ้าหากให้ยะกลับไปอยู่บ้าน
ถาวรก็คงจะไม่เอา เพราะก็ต้องเจอปัญหาเดิม ๆ ทะเลาะกับพ่อ พ่อตี จนทำให้
รู้สึกน้อยใจ
- อ๊อด : การออกมาเร่ร่อนทำให้รู้สึกชอบ ทำให้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้น ทำให้
เข้มแข็งถ้าหากคิดถึงบ้านก็ไปหาและอ๊อดก็ได้ทั้งเบอร์ที่โครงการฯ ไว้ให้กับยาย
ด้วย คนที่อ๊อดรักมากคือยาย เพราะยายเป็นคนเลี้ยงอ๊อดมา และเป็นทุกสิ่ง
ทุกอย่างของอ๊อด

ในการออกมาเร่ร่อนของพวกเขา สิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ก็คือ
“กลุ่มเพื่อน” ซึ่งกลุ่มเพื่อนที่ออกมาเร่ร่อนด้วยกันนี้ โดยที่ชีวิตส่วนใหญ่ของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้
จะต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ แต่ละวันที่จะต้องกระทำร่วมกันอยู่เป็นประจำ เช่น การออกไปหาขอทาน
สตูด การขอเงิน การไปเที่ยว เป็นต้น จึงทำให้ชีวิตของเด็กกลุ่มนี้จึงมีความรู้สึกผูกพันกัน และ
มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน โดยที่พวกเขาคิดว่า ตนเองและเพื่อนในกลุ่มมีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน มี
อะไรก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งของกินกันและกัน จนทำให้พวกเขาเร่ร่อนเหล่านี้รู้สึกว่า
เขาเป็นพวกพ้องเดียวกัน เนื่องจากพวกเขาจะประสบปัญหาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงหรือ
คล้ายกัน นอกจากนี้แล้วยังมีวิถีชีวิต และการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เหมือนเลยทำให้พวกเขาคิดว่าเพื่อน
ทุกคนในกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เห็นจากทุกครั้งที่ในการสัมภาษณ์เด็กเร่ร่อนจะใช้แทนว่า “พวกผม”

นอกจากนี้แล้วการที่พวกเขาอยู่ด้วยกันย่อมที่จะต้องมีปัญหาเกิบบ้างเป็นธรรมดา จึงทำให้เกิดการทะเลาะชกต่อยกันเป็นเรื่องปกติของเด็กกลุ่มนี้ หลังจากนั้นพวกเขาก็ยังเหมือนเดิม ซึ่งจากการสังเกตและทำการสัมภาษณ์เด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ซึ่งก็เป็นในลักษณะดังกล่าวเช่นเดียวกัน ในช่วงบางเวลาพวกเขาเด็กวัยรุ่นจะเล่นกันอย่างสนุกสนาน และในเวลาเพียงไม่กี่นาทีพวกเขาก็มีปัญหาทะเลาะกัน แต่หลังจากนั้นก็กลับเป็นเหมือนเดิม จึงทำให้รู้สึกว่าการแก้ปัญหาหรือการยุติปัญหาของพวกเขาก็คือ “การชกต่อย” นั่นเอง

นอกจากนี้แล้วเด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) นี้ก็ยังให้ความสำคัญกับเพื่อนในกลุ่มเช่นเดียวกับเด็กวัยรุ่นทั่วไป จึงส่งผลทำให้กลุ่มเพื่อนวัยรุ่นด้วยกันเองนี้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการขัดเกลาเป็นอย่างมาก ถ้าหากเด็กวัยรุ่นได้ต้นแบบ (model) ที่ดีก็ไม่มีปัญหาแก่สังคม ถ้าหากต้นแบบ (model) ไม่ดีเด็กวัยรุ่นก็จะได้รับพฤติกรรมที่ผิดจากบรรทัดฐานของสังคมไปด้วย เช่น ชวนกันดมกาว เล็กขโมย ดังในกรณีศึกษาของอาร์ม หรือ บอล บอย เป็นต้น จากการศึกษาเนื้อหาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มเพื่อนที่วัยรุ่นด้วยกันมีความสำคัญ แต่บางครั้งถ้าหากเทียบกับตัวเองแล้ว บางคนยังคงเห็นความสำคัญกว่า ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่จะต้องดำรงชีวิตให้รอดอยู่ในสังคมนั้น เช่น ในกรณีของอ๊อด

อาร์ม : เพื่อนในตอนนี้มีสำคัญกับอาร์มมากที่สุด เพราะเวลาที่อาร์มเหงาเพื่อนในกลุ่มก็จะชวนกันไปเที่ยวทำให้รู้สึกดี ๆ ความเหงาไปได้ มีอะไรก็จะขอหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ยะ : การเข้ามาอยู่ในบริเวณโครงการ และสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) รู้สึกชอบเพราะได้เรียนหนังสือ มีครู ไม่เหมือนกับตอนที่อยู่สนามหลวงและสะพานพุทธไม่ค่อยมีเพื่อนรู้สึกต่างคนต่างอยู่ ทำให้เหงา แต่พออยู่ที่นี้ก็เพื่อนและกลุ่มที่สนิทด้วยประมาณ 10 คน มีอะไรก็จะแบ่งอาหารกันกิน แบ่งกันใช้อยู่กันเป็นประจำ และคบหากันมานานเป็นระยะเวลาหลายปี จนรู้จักนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน

อ๊อด : เพื่อนที่สนิทตอนนี้ 3 คน มีอะไรก็จะชวนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไปเที่ยวไหนก็ไปเที่ยวด้วยกัน แต่ถ้าหากเทียบกับตนเอง

สำหรับในการออกมาจากสถาบันครอบครัวแล้ว เด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ก็ยังมีความคาดหวังหรือความอยากที่จะเป็นอะไรอยู่เหมือนเดิมเช่นเดียวกับเด็ก ๆ ทุกคนในสังคม โดยความคาดหวังหรือความอยากจะเป็นของเด็กกลุ่มนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น พนักงานขับรถเมล์ ทหาร อยากเรียนหนังสือให้สูง ๆ ตำรวจ เป็นต้น สำหรับความคาดหวังในอนาคตที่มีหรือจะเป็นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่พวกเขาอยู่นอกสถาบันครอบครัวต้องใช้ชีวิตออกมาวัยรุ่นในสังคมตามที่สาธารณะต่าง ๆ นี้ พวกเขา

เขาก็ยังมีความฝันหรือความหวังที่อยากจะเป็นในสิ่งต่าง ๆ โดยที่พวกเขายังไม่ได้ละทิ้งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไป และความคาดหวังหรือความอยากจะเป็นยังสะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาต้องการที่จะมีอนาคตให้ดีขึ้นกว่าปัจจุบัน เช่นในกรณีของชายที่บอกว่าอยากจะเรียนหนังสือ เพื่อที่จะให้อนาคตของตัวเองดีขึ้น แต่ในมุมมองเดียวกันในทัศนคติของพวกเขาเด็กเร่ร่อนในกรณีศึกษานี้ยังอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง กล่าวคือ สิ่งที่เขาฝันหรืออยากจะเป็นนั้น ไม่สามารถที่จะเป็นไปได้แล้ว พวกเขาอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและไม่ได้คิดเพื่อฝัน พวกเขาเหล่านี้กลับมีความรู้สึกในการเข้าใจสภาพที่พวกเขาเป็นอยู่ โดยที่สะท้อนให้เห็นในเนื้อหาประวัติชีวิตของบางกรณี

- อาร์ม : ชีวิตของอาร์มในตอนนั้นก็พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ทุกวันแล้ว ไม่ค่อยยกยัดหรืออยากได้อะไรมากกว่านี้ เพียงแค่ให้ตนมีที่นอนที่กิน และมีเงินเอาไปเล่นเกมสล็อตและซื้อขนมก็เพียงพอแล้ว
- หรั่ง : อนาคตหรั่งอยากจะเป็น “หมอ” ในความเป็นจริงคงจะเป็นไม่ได้แล้ว เพราะว่าตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือต่อ และออกมาเร่ร่อนอย่างนี้
- เตี้ย : ตอนนี้อยาก “เรียนหนังสือให้สูง” ถ้าหากมีโอกาสขอแค่มีความสุขพอประมาณก็พอใจแล้ว

จากสภาพที่เด็กเร่ร่อนต้องใช้ชีวิตเร่ร่อนไปตามที่ต่าง ๆ ตามลำพัง และใช้ชีวิตในการดูแลตัวเองในทุกด้าน โดยปราศจากการดูแลหรือความคุ้มครองป้องกันภัยจากสถาบันครอบครัวหรือคนในครอบครัวยอมที่จะต้องทำให้เกิดความหวาดกลัวในเรื่องต่าง ๆ กันไป ซึ่งเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) นี้ก็เหมือนกับบุคคลอื่นทั่ว ๆ ไปที่ย่อมจะต้องมีความหวาดกลัว โดยในทัศนคติหรือโลกทัศน์ของเขาในหัวข้อนี้ จากการสัมภาษณ์เพื่อที่จะนำข้อมูลมาทำประวัติชีวิตจะพบว่า โลกทัศน์หรือทัศนคติในความหวาดกลัวนั้นจะพบว่าส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย และสวัสดิภาพของชีวิตของเด็กเร่ร่อนเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพชีวิตของเขาในปัจจุบันที่ต้องอยู่คนเดียวที่ปราศจากคนมาคอยดูแลและคุ้มครองในสภาพที่พวกเขายังเป็นที่วิญพิงพิงนั่นเอง

- อาร์ม : สิ่งที่กลัวมากที่สุดในตอนนั้นก็คือ “การที่ถูกตำรวจจับส่งไปยังสถานสงเคราะห์”
- หรั่ง : สิ่งที่กลัวมากที่สุดคือ “ตำรวจ” เพราะหรั่งเคยถูกตำรวจจับในข้อหาขโมยของและเก็บขวดพลาสติกในสถานีรถไฟ ก็เลยถูกส่งไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ หรั่งไม่ค่อยชอบเพราะรู้สึกเหมือนถูกไม่มีอิสระ
- บอล : สิ่งในตอนนั้นก็กลัวมากที่สุดคือ “ตำรวจ” บอลเคยถูกตำรวจจับ 2 ครั้ง ข้อหาดมกาวจึงส่งไปยังสถานสงเคราะห์ฯ แต่บอลก็หนีออกมา
- บอย : สิ่งที่กลัวมากที่สุด คือ “กลัวโดนจับและหลอกไปขาย” ซึ่งบอยเคยถูกตำรวจจับ 3 ครั้ง ในข้อหาฉ้อโกง ซ่องโจรและดมกาว และถูกจับส่งไปอยู่บ้านเมตตา

- तीय : ตอนนี้จะกลัวไม่มีไรกิน กลัวอดตาย และกลัวตำรวจจับเพื่อส่งไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ
- ยะ : กลัวตายมากที่สุด เพราะยะเคยประสบอุบัติเหตุรถไฟ ซึ่งตอนนั้นจะต้องวิ่งหนีทั้งตำรวจและศัตรู และยังรวมไปถึง “อดตาย” ด้วย
- อืด : สิ่งทีกลัวมากที่สุดคือ “กลัวถูกโครงการฯ ให้ไปอยู่ที่อื่น “ จึงทำให้อืดต้องช่วยเหลือและทำทุกอย่างตามที่โครงการฯ สั่งให้ทำเพื่อที่จะได้ไม่ถูกไล่ออกให้ไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากอืดเคยถูกตำรวจจับ 20 ครั้ง โดยจะส่งให้ไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ แต่อืดไม่ชอบได้หนีออกมา เพราะรู้สึกถูกกักขัง

จากกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณี จะพบว่า มีกรณีศึกษาทั้งหมด 3 กรณีที่รู้สึกไม่กลัวอะไรเลย ทั้งนี้น่าจะมาจากการที่กรณีศึกษาทั้งหมด 3 กรณีนี้ออกมาเร็วและใช้ชีวิตในสังคมในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จึงไม่มีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายนักเกี่ยวกับในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้รู้สึกเฉยและยังไม่กลัวอะไรเลยในตอนี้ เพราะถ้าพิจารณาจากเนื้อหาประวัติชีวิตแล้วจะพบว่าระยะเวลาในการออกมาเร็วสั้น ประกอบกับการที่เร็วอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ มีน้อย โดยที่กรณีทั้ง 3 นี้ได้เข้ามาสู่โครงการฯ เลย ซึ่งที่นี่ได้เตรียมทุกอย่างให้แล้ว เช่น ที่นอน อาหาร การเรียน เป็นต้น กรณีศึกษาทั้ง 3 ก็เลยไม่รู้สึกว่าตัวเองจะต้องดิ้นรนหรือกลัวอะไรเลย ซึ่งได้แก่ กรณีศึกษาของเอ๋ ต้ม และชัย นั่นเอง

ความรู้สึกเกี่ยวกับโครงการครุฑตำรวจรถไฟ

เด็กเร็วที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องรู้จักและมีความการปฏิสังสรรค์กับในโครงการครุฑตำรวจรถไฟทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากโครงการที่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานีดังกล่าว โดยมีลักษณะเป็นแบบครุฑข้างถนน และยังมีลักษณะเด่นที่ต่างจากการให้บริการของภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มดังกล่าวนี้ด้วยตนเอง นั่นคือ โครงการฯ มีลักษณะ “บ้านเปิด” ซึ่งลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นของภาคเอกชนทั้งสิ้น สำหรับลงพื้นที่ภาคสนามในการศึกษาบริเวณดังกล่าว พบว่า เด็กส่วนใหญ่ที่เป็นกรณีศึกษาจะอยู่ในโครงการฯ ดังกล่าวเกือบหมด และกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีนี้ส่วนใหญ่จะเข้ามาด้วยวิธีการถูกชักชวนจากครุฑตำรวจรถไฟในโครงการ โดยที่ครุฑตำรวจรถไฟจะมีการปฏิสัมพันธ์กันเด็กเร็วที่เป็นกรณีศึกษาเกือบทั้งหมด ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอนหนังสือ การให้อาหารแก่เด็ก เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีกรณีศึกษา 1 กรณีที่มีการเข้าสู่โครงการด้วยการถูกชักชวน และพามาให้รู้จักครุฑตำรวจรถไฟในโครงการฯ จากเด็กเร็วด้วยกันเอง คือ กรณีของชัยจะเข้ามาในโครงการฯ โดยเจอกับหญิงที่อยู่โครงการแห่งนี้ และชักชวนพามาหาครุฑตำรวจรถไฟ

จากการสัมภาษณ์เด็กเร่ร่อนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีนั้นพบว่า ชีวิตประจำวันของกรณีศึกษาทั้งหมดจะมีลักษณะในส่วนที่คล้ายกัน ๆ กันทั้งสิ้น กล่าวคือ ในเวลาตอนเช้าจะต้องทำความสะอาดรอบ ๆ โครงการฯ ช่วงเวลาประมาณ 8.30 น. จะเริ่มเรียนหนังสือ หัดอ่าน หัดเขียน ก่อนเวลาทานข้าวเที่ยงประมาณ 11.30 น. จะเป็นชั่วโมงพบครูตำรวจ จะมีการพูดคุยกันว่าในคืนหรือวันที่ผ่าน ๆ มาทำอะไรกันบ้าง จึงมีการสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เด็กเร่ร่อนทุกคนบอกเรื่องราว และยังได้รับฟังปัญหาต่าง ๆ ในบางครั้งเด็กเร่ร่อนด้วยตนเองจะเป็นคนฟ้องถึงการกระทำของเพื่อนด้วยตนเอง ในตอนนี้ครูตำรวจรถไฟจะคอยสอนอบรมเรื่องจริยธรรมสิ่งต่าง ๆ ว่าควรทำหรือไม่ควรทำ หลังจากนั้นจะเป็นข้าวเที่ยง (ข้าวเช้าและข้าวเย็น ส่วนใหญ่จะเป็นเงินที่เหลือจากกองทุนอาหารกลางวันที่ได้รับมาวันละ 20 บาท ให้เลี้ยงเด็ก 20 คนต่อวัน แต่ในความเป็นจริงเด็กที่เข้ามาในบริเวณโครงการฯ จะไม่ค่อยถึง 20 คน จึงทำให้มีเงินเหลือที่จะซื้อเป็นอาหารในรูปของกึ่งสำเร็จรูป เช่น มาม่า เอาไว้ให้เด็กต้มทานกันในตอนเช้าและเย็น) สำหรับเวลาในช่วงบ่ายก็จะทำอะไรก็ได้ จะไปข้างนอก หรือนั่งเล่นคอมพิวเตอร์ในโครงการก็ได้ เป็นต้น

จากเนื้อหาประวัติชีวิตของเด็กเร่ร่อนทั้ง 10 กรณีนี้จะพบว่า เด็กเร่ร่อนในกลุ่มดังกล่าวจะแสดงความรู้สึกและทัศนคติต่าง ๆ ต่อโครงการจะอยู่ในลักษณะดี และรู้สึกอบอุ่น จนกระทั่งบางครั้งตอบว่าตอนนี้รักใคร่มากที่สุด เด็กเร่ร่อนคนนั้นก็ตอบว่ารักครูตำรวจรถไฟก็มีเช่นกัน โดยที่พวกเขาารู้สึกว่าอยู่ในโครงการนี้สะดวกสบาย มีทุกอย่างให้พร้อม และยังมีอิสระที่จะทำอะไรต่าง ๆ ได้เหมือนเดิม ตลอดจนในบางครั้งก็ยังสามารถที่จะปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครูอีกด้วย นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนยังแสดงทัศนคติหรือโลกทัศน์ในการมองการบริการสถานสงเคราะห์ที่พวกเขาได้เข้าไปอยู่มาด้วย ซึ่งเป็นบริการของทางราชการเช่นเดียวกัน แต่ผลที่สัมภาษณ์จะออกมาในเชิงลบกว่าโครงการฯ ดังกล่าวนี้นั้นน่าจะมาจาก “อิสระ” ที่พวกเขาได้รับบริการไม่เหมือนกับโครงการฯ นี้ ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่พวกเขาพูดถึงค่อนข้างจะเข้มงวด (ถ้าหากใครกระทำผิดคนเดียวก็จะทำโทษทุกคนทั้งหมด) ทั้งนี้เนื่องมาจากบนพื้นฐานของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะต้องเข้าใจว่าพวกเขาต้องการอิสระเป็นอย่างมาก ยังรักความสนุกสนาน ไม่อย่างงั้นเด็กเหล่านี้คงจะไม่ต้องออกมาจากสถาบันครอบครัวนั่นเอง ซึ่งโครงการฯ ดังกล่าวเป็นการตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของเด็กกลุ่มนี้ โดยที่อาศัยพื้นฐานของการทำตัวเป็นเพื่อน เป็นครู ได้อย่างลงตัว

- เอ้ : เมื่อเข้ามาในโครงการครูตำรวจรตไฟแล้วชีวิตเป็นระเบียบมากขึ้น ตอนนี้เอ้สามารถเขียนและอ่านหนังสือออกบ้างแล้ว พวกพี่ ๆ ที่อยู่ในโครงการฯ นี้ไม่ค่อยแกลังเอ้ ในทางตรงกันข้ามถ้าหากมีอะไรก็จะแบ่งให้เอ้เหมือนกัน ตอนนี้เอ้รักครูตำรวจรตไฟมากที่สุด และก็ยังพ่แม่อยู่เหมือนเดิม แต่ไม่รู้ว่าพ่แม่จะรักเอ้เหมือนกันหรือป่าว
- ตั้ม : การเร่ร่อนไปที่ต่าง ๆ ตั้มคิดว่าชอบอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) โดยเฉพาะในโครงการฯ นี้มากที่สุด เพราะชีวิตที่นี่มีความสุขสบายดี มีครูดูแลเป็นอย่างดี ได้เรียนหนังสือและยังมีอิสระที่จะไปทำอะไรก็ได้
- อาร์ม : โครงการครูตำรวจรตไฟในบริเวณนี้เป็นสถานที่สะดวกสบาย ไม่ต้องกลัวตำรวจมาจับ หรือไม่ต้องกลัวที่จะไม่ที่นอน รู้สึกสบาย เพราะยังมีอิสระที่จะไปโดยไม่ต้องรู้สึกถูกกักขัง
- หรั่ง : อยู่ที่โครงการฯ นี้มีความสุขสบายมากและสามารถทำให้ลืมเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ ไม่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพเหมือนเมื่อก่อน มีที่อาบน้ำ มีอาหารให้กิน ได้เรียนหนังสือ ได้รับการดูแลที่ดีในเวลาเจ็บป่วย
- ชัย : ชีวิตหลังจากเข้าโครงการฯ นี้ชัยคิดว่าดีขึ้น ไม่ต้องคอยหวาดระแวงว่าจะไม่มีที่กิน ไม่มีเงิน ไม่ที่นอน ตรงกันข้ามที่นี่มีหมดทุกอย่าง และยังได้เรียนหนังสือตามที่ตนเองตั้งเอาไว้อีกด้วย
- บอย : ชีวิตในโครงการฯ บอยคิดว่าสะดวกสบายมีทุกสิ่งทุกอย่างให้พร้อม ไม่ต้องออกเร่ร่อน ถ้าหากไม่สบายก็มียาให้กินและได้รับการรักษาอย่างดี และยังมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้เหมือนเดิม ไม่รู้สึกถูกกักขัง
- อ๊อด : การที่อ๊อดตัดสินใจเข้ามาอยู่ในบริเวณโครงการฯ นี้คิดว่าถูกต้องแล้ว เพราะอยู่ตรงจะสบายกว่าที่อยู่ในย่านหรือชานชลาของสถานีเป็นอย่างมาก เพราะมีทุกอย่างให้ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่ ห้องน้ำ ถ้าเวลาป่วยก็มียาให้ไม่ก็พาไปหาหมอ และที่นี้ทำให้อ๊อดได้เรียนหนังสือต่ออีกด้วย และในตอนนี้อ๊อดมีปัญหาหรือไม่สงสัยไม่เข้าใจเรื่องใดก็จะปรึกษากับครูตำรวจรตไฟแทน ซึ่งในอดีตจะไม่ปรึกษาและเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ใครฟัง

นอกจากนี้แล้วการที่เด็ก ๆ รู้สึกผูกพันกับโครงการฯ นี้จะมีผลต่อการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ในทางสังคมได้อย่างถูกต้องตามที่สังคมได้วางมาตรฐานเอาไว้ โดยที่การขัดเกลาเหล่านี้จะค่อนข้างที่เป็นทางการมากยิ่งขึ้นกว่าในช่วงระยะแรก ๆ ของการเร่ร่อน และบทบาทของครูตำรวจรตไฟเริ่มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวยิ่งขึ้น ซึ่งโครงการฯ นี้พยายามที่จะสอนให้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการศึกษา จึงได้มีการติดต่อระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ ที่เรียกว่า

“**การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) เขตปทุมวัน**” สำหรับในโครงการนี้ได้ส่งเสริมให้ทุกคนเรียนหนังสือ ดังนั้นตอนนี้เด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้เข้าศึกษาทั้งหมด 3 คน แต่ซึ่งในจำนวนนั้นมีถึง 2 รายที่ได้รับการศึกษาในระบบนั้น คือ กรณีศึกษาของยะ และอ๊อด นอกจากนี้แล้วโครงการครูตำรวจรถไฟยังที่ จะสอนให้รู้จักการประกอบอาชีพที่ถูกต้องอย่างสุจริต ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคมที่ตั้งเอาไว้ โดยที่เด็กเหล่านั้นจะต้องมีการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินกับการใช้แรงงานด้วย ซึ่งมีการจ้างงานให้เด็กเร่ร่อนในโครงการฯ ทำงาน เช่น ในกรณีของอ๊อด ได้ถูกว่าจ้างจากโครงการฯ ให้คอยดูแลรดน้ำต้นไม้ในบริเวณโครงการฯ หรือ บอยถูกว่าจ้างให้มาจัดประตูที่มหาให้ เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวบทบาทของโครงการฯ นี้ น่าจะมีส่วนช่วยในการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ต่อเด็ก ๆ เหล่านั้นจนสามารถที่จะสามารถพฤติกรรมต่างได้ดียิ่งขึ้น

จากลักษณะโครงการฯ นี้สามารถจะแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ได้ในระดับหนึ่ง โดยที่ทำให้มีระดับคุณภาพชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนดีขึ้น และสามารถที่จะลบอดีตที่ผ่านมาไม่ดีจากที่พวกเด็กเร่ร่อนประสบมา ออกไปได้ จากความคิดของพวกเขาเหล่านั้น ถ้าหากทำการวิเคราะห์โครงการฯ นี้แล้ว จะพบว่า

1. จากที่ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเด็กในรูปแบบที่เหมือนกับการช่วยเหลือของภาคเอกชน ซึ่งจะอยู่ใน **“ลักษณะบ้านเปิด”** ต่างจากการช่วยเหลือของภาครัฐด้วยกันที่จะมีเพียงแค่ **“รูปแบบสถานสงเคราะห์”** ทำให้เด็กเร่ร่อนสามารถจะเข้ามาพึ่งพิงได้ตลอดเวลาตามความต้องการของเด็กเร่ร่อนเอง ถ้าเปิดตรงบริเวณก็สามารถที่จะออกไปได้ตลอดเวลาทันที จึงทำให้ภาพลักษณ์ (Image) ของตำรวจในแง่ลบมีลักษณะที่ดีขึ้น จึงช่วยให้เด็กเข้ามาขอความช่วยเหลือและคำปรึกษาต่าง ๆ ของตำรวจได้มากขึ้น และไม่จำเป็นต้องวิ่งหนีเมื่อเจอกัน

2. สำหรับสถานที่ตั้งของโครงการฯ มีลักษณะที่แน่นอน มั่นคง เพราะเป็นบริการของภาครัฐจึงมีสถานที่บริการให้แก่เด็กเร่ร่อนอย่างแน่นอน นอกจากนี้แล้วยังมีในเรื่องของการเงินเพียงพอทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3. จำนวนบุคลากรที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของเด็กเร่ร่อน เนื่องจากนักวิชาการต้องการให้มีคนดูแลเด็กเร่ร่อนจากเจ้าหน้าที่ประมาณ 1 คน ต่อ 20 คน แต่ที่โครงการฯ สามารถจะมี 1 คน ต่อ 6 คน จึงเห็นว่ามีจำนวนอย่างเพียงพอและสามารถที่จะเน้นด้านคุณภาพได้อีกด้วย ดังนั้นการทำงานสามารถทำได้ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพราะบุคคลเหล่านี้มาจากหน่วยงานภาครัฐและอาสาสมัครเข้ามาทานตราส่วนนี้ด้วยความเต็มใจ จึงถืออำนวยความสะดวกให้

ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่จะไม่สามารถทำงานได้ตลอดเวลา เนื่องจากบุคคลที่เป็น “ครู” ยังอยู่ในหน่วยงานของรัฐจะต้องทำงานตามเวลาราชการเท่านั้น ดังนั้นนอกเวลาราชการจึงไม่สามารถที่จะดูแลเด็กได้ตลอดเวลาในกลางคืน ประกอบกับการทำงานถึงแม้จะตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้ทันแต่ก็ยังเป็นเรื่องเล็กอยู่ ในตรงกันข้ามถ้าเป็นระดับในเรื่องของฝ่ายบริหารเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ยังต้องรอการตัดสินใจอยู่ดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 11 สถานที่ปฏิบัติงานของโครงการครูตำรวจรถไฟในอดีต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้พยายามทำความเข้าใจระบบความคิดในแง่มุมมองต่าง ๆ ที่เกิดจากของเด็กเร่ร่อนโดยตรง เพื่อที่จะทำความเข้าใจในสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องออกมาเร่ร่อน วิธีชีวิตการดำรงอยู่ของเด็กที่ปราศจากการดูแลของครอบครัว ตลอดจนโลกทัศน์ในแง่มุมมองต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนเอง สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลของเด็กเร่ร่อนในรูปแบบของประวัติชีวิต (life history) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Observation) จึงทำให้ผู้ศึกษาต้องคลุกคลีกับเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษาได้เลือกเอาไว้ จากการเข้าไปสัมผัสและคลุกคลีกับเด็กกลุ่มนี้ พบว่า จากสภาพความเป็นอยู่ที่ปราศจากความสะอาดสุขสบาย ต้องต่อสู้กับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยตามลำพัง จึงทำให้พวกเขาต้องมีการเรียนรู้และขัดเกลา ตลอดจนบุคลิกภาพของพวกเขาให้มีลักษณะที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว เห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นในลักษณะที่ไม่ดีในสายตาหรือมุมมองของคนภายนอก แต่ถ้าหากทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของเขาเหล่านั้นแล้ว จะทราบถึงว่าทำไมพวกเขาต้องกระทำอย่างนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่เขาต้องดิ้นรนต่อสู้กับบุคคลต่าง ๆ ภายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ บุคคลทั่ว ๆ ไป เด็กเร่ร่อนด้วยกันเอง หรือตลอดจนความรู้สึกภายในจิตใจของเด็กเร่ร่อนเอง ถ้าหากแสดงความอ่อนแอออกมาอย่างอมที่จะได้รับผลร้ายกลับคืนมา เช่น ถูกรังแก อดตาย เป็นต้น จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับจึงทำให้เกิดการเรียนรู้และการขัดเกลาวิถีชีวิตของเขาให้ออกมาอยู่บุคลิกภาพดังกล่าวนั่นเอง

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีสมมุติฐานคือ **“อิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีผลต่อการออกมาเร่ร่อนของเด็ก”** จากการที่เด็กเร่ร่อนในกรณีศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สิ่งที่มีผลกระตุ้นหรือปัจจัยที่ทำให้พวกเขาต้องออกมาจากสถาบันครอบครัวได้แก่ **“สภาพแวดล้อม”** นั่นเอง โดยที่ผู้ศึกษาได้แบ่งสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 อย่างคือ **สภาพแวดล้อมทางครอบครัว** และ **สภาพแวดล้อมทางสังคม** ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้ง 2 อย่างนี้มีผลเกี่ยวเนื่องกันเป็นลูกโซ่ที่เอื้ออำนวยต่อการผลักดันให้เด็กออกมาจากสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่า **“สถาบันครอบครัว”** เป็นสถาบันแรกที่จะต้องทำหน้าที่ในการดูแล ให้ความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น ตลอดจนการขัดเกลาให้การเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ และสร้างบุคลิกภาพให้ออกมาสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมที่ได้คาดหวังเอาไว้ แต่ในความเป็นจริงกลุ่มเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ที่เป็นตัวอย่างกรณีศึกษา พบว่าสภาพครอบครัวของพวกเขาไม่ได้มีบทบาทและสถานภาพที่มีส่วนในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นในทางกลับกันสภาพครอบครัวของพวกเขาเด็กเหล่านี้มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การแยกทางกัน

การที่ถูกพ่อแม่ทิ้งไว้ในสถานสงเคราะห์หรือบ้านตามลำพังคนเดียว การทะเลาะเบาะแว้งกันภายในครอบครัวระหว่างพ่อกับแม่ หรือพ่อแม่กับลูก เป็นต้น โดยที่บุคคลภายในครอบครัวไม่ได้พยายามที่จะทำความเข้าใจหรือความต้องการของเด็กที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว จึงทำให้เกิดการความแตกแยกขึ้นทีละเล็กทีละน้อย จนในที่สุดเกิดความรู้สึกเบื่อบ้าน จนส่งผลทำให้เด็กที่อยู่ในสภาพครอบครัวที่บกพร่องทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการขัดเกลาที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยตามลำพังคนเดียว จึงทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยที่เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่นอกระบบที่ไม่บรรลุนิติภาวะ และบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในวันนี้ คือ “กลุ่มเพื่อน” ซึ่งพวกเขาคิดว่าการอยู่กับกลุ่มเพื่อนสามารถที่จะทำให้ลืมความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น

สำหรับในการแก้ปัญหาของเด็กเพื่อให้ลืมความทุกข์หรือปัญหานั้น ส่วนใหญ่จะเริ่มที่ติดเพื่อนและให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ โดยที่เด็กก่อนที่จะออกมาเร่ร่อนเริ่มจะมีปฏิสัมพันธ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนมากยิ่งขึ้น เช่น ในกรณีของยะจะใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนในโรงเรียนนานขึ้นกว่าเดิม จะเล่นกับเพื่อนหลังโรงเรียนเลิกให้อยู่ถึงจนเย็นกว่า ดังนั้นการใช้ชีวิตภายในครอบครัวของยะสั้นลง หรือในกรณีของบอลที่จะติดเพื่อน เริ่มหนีเที่ยว โดดโรงเรียนบ่อยยิ่งขึ้น เพื่อนให้บอลทำอะไรบอยก็ทำตาม หรือในกรณีของบอล เริ่มที่จะเบื่อบ้าน เพราะมีปัญหาภายในบ้าน จนในที่สุดเพื่อนของบอลชวนออกมาเที่ยวและเร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ บอลก็เลยตัดสินใจออกมาทันที เป็นต้น จากลักษณะความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเด็กภายในสถาบันครอบครัวตัดสินใจออกมาเร่ร่อนตามลำพัง ปราศจากการดูแลของสถาบันครอบครัว เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และบางที่อาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนนั่นก็คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมนั่นเอง โดยที่สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีส่วนสำคัญนั้น ก็คือ “กลุ่มเพื่อน” นั่นเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมดังกล่าวมีผลที่เอื้ออำนวยซึ่งกันและกันจนทำให้เด็กตัดสินใจออกมาทันที โดยที่ไม่ปรึกษาใครเลย นอกจากนี้แล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้และการขัดเกลาของเด็กในช่วงนี้ว่า เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์หรือสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ โดยที่พวกเขาเรียนรู้ว่าถ้าหากต้องการจะหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ก็ต้องมีการทำอะไรบางอย่าง หลังจากนั้นเขาได้ติดต่อพบปะกับกลุ่มเพื่อน ๆ ซึ่งสามารถที่จะช่วยทำให้เขาสามารถหนีปัญหาเหล่านั้นได้อีกหนทางหนึ่ง

ในช่วงก่อนที่ออกมาเร่ร่อนการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ของพวกเขาเด็กมีส่วนสำคัญมาก แต่หลังจากที่เด็กตัดสินใจออกมาจากสถาบันครอบครัวแล้ว จะพบว่า เด็กเหล่านั้นก็ยังมีการเรียนรู้หรือการขัดเกลาต่อไปอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ในช่วงนี้จะเป็นการเรียนรู้

เพื่อที่จะหาหนทางหรือวิธีการเพื่อเอาชีวิตรอดได้ตามลำพัง เพราะพวกเขาปราศจากการดูแลจากสถาบันครอบครัวแล้วนั่นเอง จึงทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาเด็กกลุ่มนี้หลังจากที่มีการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนที่ออกมาเร็วร้อนในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้จากการบอกกล่าว โดยที่การเรียนรู้หรือการขัดเกลาต่าง ๆ เหล่านั้นย่อมที่จะเกิดขึ้นทั้งด้วยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่ผลที่ได้รับกลับมามีเหมือนกันนั่นคือ “การเอาชีวิตรอด” ซึ่งการเอาชีวิตรอดของเด็กเร็วร้อนนั้น ก่อให้เกิด “วิถีชีวิต” ขึ้นมา โดยที่พวกเขาจะต้องทำให้สอดคล้องกับบริบททางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่พวกเขากำลังประสบอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วในการประกอบอาชีพจะกระทำโดยวิธีการที่ง่ายที่สุด และสะดวกที่สุด โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องทุนแรงต่าง ๆ เข้ามาช่วย เช่น การเก็บขวดพลาสติก กระจกโหลหะ การขอเงินจากคนอื่น ๆ การหาอาหารจากพ่อค้าแม่ค้า หรือตามรถไฟที่เหลืออยู่ เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ ภายนอก แต่การเลี้ยงชีพยังมีนอกเหนือจากลักษณะดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งวิธีการที่แตกต่างไปจากวิธีการดังกล่าวข้างต้น นั่นก็คือ “การลักขโมย” หรือ “การขายบริการทางเพศ” ซึ่งเป็นวิถีที่คนในสังคมส่วนใหญ่คิดว่ามันเป็นการกระทำที่ผิดจากบรรทัดฐานทางสังคมที่ตั้งเอาไว้ แต่ในความเป็นจริงการทำความเข้าใจพวกเขาจะพบว่า พวกเขาจะทำทุกวิถีที่สามารถที่จะทำให้ตัวเองสามารถอยู่รอดได้ภายในสังคมแบบนี้ โดยที่พวกเขาต้องการแค่ปัจจัยต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้แล้วในช่วงนี้พวกเด็กเร็วร้อนยังให้ความสำคัญกับเพื่อน ๆ เป็นอย่างมากขึ้นอีกด้วย จึงทำให้มีผลต่อการเรียนรู้หรือการขัดเกลาอย่างมาก ซึ่งสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้ในบางครั้งอาจจะผิดตามกฎหมายก็ได้ เช่น เพื่อนของเขาชวนให้ทดลองใช้สารเสพติดต่าง ๆ ไม่ว่าจะบุหรี่ยาสูบ ยาฆ่า สาระระเหยต่าง ๆ (กาวกระป๋อง กาว 3K) เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเพื่อนให้เหตุผลกับเด็กออกมาจากสถาบันครอบครัวในช่วงแรกว่า สามารถที่จะทำให้ลืมความทุกข์ที่เกิดขึ้นผ่าน ๆ มาได้ ตลอดจนจะทำให้รู้สึกว่ามีมีความสุขและความสบาย ดังนั้นพวกเด็กเร็วร้อนเหล่านั้นจึงได้ใช้เป็นวิธีการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเขา เช่น กรณีของบอย อาร์ม หรั่ง บอล เป็นต้น ดังนั้นวิถีชีวิตของพวกเขาต้องคาบเกี่ยวระหว่างการกระทำที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายได้ในเวลาเดียว จึงส่งผลทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาต้องได้รับการสัมผัสบุคคลในกลุ่มหนึ่งนั่น คือ “ตำรวจ” พวกเขาเรียกว่า “สก็อต” หรือ “พ่อมิงมา” นั่นเอง ตลอดจนการสัมผัสสถานสงเคราะห์อีกด้วย จนทำให้ผู้ศึกษา รู้สึกว่าเป็นชีวิตที่คู่กันกับเด็กกลุ่มนี้ และการที่เด็กเร็วร้อนเหล่านี้ได้เข้าไปอยู่ในสถานที่ดังกล่าว ย่อมจะต้องมีการหนีออกมา เนื่องจากพวกเด็กเร็วร้อนได้เรียนรู้ในเรื่องการมีอิสระ การทำอะไรก็ได้ตามใจตัวเอง จึงทำให้พวกเขาไม่ยอมรับบรรทัดฐานของสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ตั้งเอาไว้ จนทำให้พวกเขารู้สึกถูกกักขัง มีกฎระเบียบต่าง ๆ มากมาย จนส่งผลทำให้พวกเด็กเร็วร้อนตัดสินใจหนีออกมาจากสถานที่ดังกล่าว ดังนั้นผู้ศึกษาจึงพอที่จะสรุปวิถีชีวิตของเด็กเร็วร้อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ

(หัวลำโพง) ตลอดจนวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนบริเวณอื่น ๆ ได้ว่า “เด็กเร่ร่อนจะต้องสัมผัสกับการเก็บของขาย ขอเงิน หาของตามสถานที่มาประทังชีวิต ยาเสพติด ตำรวจ สถานสงเคราะห์ ตลอดจนการขายบริการทางเพศ” นั่นเอง สำหรับสถานที่ออกมาเร่ร่อนส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่สาธารณะที่เป็นศูนย์กลางต่าง ๆ และยังมีบางสิ่งบางอย่างที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตด้วย เช่น จำนวนบุคคลที่อยู่หรือใช้ในสถานที่ดังกล่าวนั้น ของกิน เป็นต้น จากการศึกษาในกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อาศัยบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า ในอดีตจนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่จะเดินทางเร่ร่อนในสถานที่สาธารณะและมีผู้คนมากมาย เช่น ห้างสรรพสินค้าพาต้า สนามหลวง สถานีรถไฟกรุงเทพ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ที่เด็กเร่ร่อนชอบเร่ร่อนมากที่สุดก็คือ “สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)” ทั้งนี้เพราะมีผู้คนเยอะในบริเวณนี้เยอะ มีของกิน สามารถขอเงินและเก็บของได้ง่าย โดยที่ทั้งหมด 10 กรณีนี้ให้ความคิดเห็นเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่

จากการเรียนรู้หรือการขัดเกลาที่ผ่าน ๆ มาเริ่มทำให้พวกเขาสิ่งสมประสงค์เพื่อที่จะถ่ายทอดให้เด็กที่ออกจากสถาบันครอบครัวต่อไป ตลอดจนมีผลต่อการสร้างลักษณะบุคลิกภาพในลักษณะก้าวร้าว แข็งกระด้าง หยาบคาบดั่งที่กล่าวได้ไว้ข้างต้นแล้วนั้นนั่นเอง นอกจากนี้แล้วยังมีส่งผลต่อไปถึงเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ในมุมมองของเด็กเร่ร่อนเองอีกด้วย เช่น

1. คำว่า “เด็กเร่ร่อน” ในโลกทัศน์และทัศนคติของเด็กเร่ร่อนที่เป็นกลุ่มกรณีศึกษาส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า ไม่ค่อยชอบคำ ๆ นี้ เพราะเป็นการเรียกที่ดูถูก เป็นที่รังเกียจของสังคม โดยที่คนภายนอกจะมองพวกตนว่าเป็นเด็กที่มีปัญหา เป็นปัญหาของสังคม เป็นพวกตมกาว ชีชีมอย เป็นต้น โดยที่ทุกคนจะเหมารวมกันหมดว่าเด็กเร่ร่อนที่พบเห็นจะเป็นคนไม่ดีทุกคน แต่ในความเป็นจริงในความรู้สึกของพวกเขาจะคิดว่าบางคนก็ไม่ได้ บางคนก็ดีมีรวมกันเหมือนกับคนในสังคมที่อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งอยากจะให้พวกคนอื่น ๆ ทั่วไปคิดว่าไม่ใช่ทุกคนและอยากให้เรียกพวกตนเป็นอย่างอื่นแทน เช่น ชื่อของเด็ก ใ้หนู น้อง เป็นต้น

2. “ครอบครัว” ในความคิดเห็นของพวกเขาคิดว่าสิ่งที่ทำให้พวกเขาต้องออกมาเป็นเช่นนี้เพราะครอบครัวที่มาผลักดันให้พวกเขาต้องออกมา และถ้าหากกลับไปอยู่ที่บ้านเลยก็คงจะไม่เอา เนื่องจากจะต้องเจอสภาพปัญหาเดิม ไม่มีอิสระ ถ้าเปรียบเทียบกับการที่มาอยู่อย่างนี้รู้สึกสบายใจกว่า มีอิสระในการที่จะทำอะไร และรู้สึกมีความสุขเป็นอย่างมากถ้าเทียบกับการที่ต้องเข้าไปอยู่ในครอบครัวอีกครั้ง นอกจากนี้แล้วถ้าหากพวกเขาคิดถึงคนในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่พวกเขาให้ความสำคัญมากที่สุด เช่น แม่ ยาย น้อง เป็นต้น จึงกลับไปเยี่ยมบ้านบ้างเป็น

บางครั้ง แต่ไม่ได้กลับไปอยู่เลย หรือการแก้ปัญหาในเรื่องความคิดถึงทางบ้านก็จะใช้ยาเสพติด ประเภทสารระเหยแทนให้หายรู้สึกต่าง ๆ ได้

3. “กลุ่มเพื่อน” ในความรู้สึกและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่คิดว่า เพื่อนมีความสำคัญสำหรับพวกเขาเป็นอย่างมาก ซึ่งพวกเขาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอะไรก็จะแบ่งปันกัน ไปไหนไปด้วยกัน จนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันโดยที่ใช้ความรู้สึกในเรื่องของการแบ่งปันของ การมีลักษณะชีวิตแบบเดียวกัน เป็นต้น โดยที่กลุ่มเพื่อนที่ออกมาเร่ร่อนด้วยตนเองสามารถจะทำให้ลืมปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น การชวนไปเที่ยว การหาของร่วมกัน เป็นต้น แต่ในบางครั้งก็มีทะเลาะกันบ้างแต่ก็เป็นแค่ชั่วคราวก็กลับมาคืนดี แต่ในกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่ศึกษามีบางคนคิดว่าเพื่อนที่สำคัญถ้าเทียบกับตัวเองยังไม่เท่า เช่นกรณีของอ้อด ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดเกล้าและการเรียนรู้ทางสังคมของเขานั่นเอง

4. สำหรับการคาดหวังหรือความอยากจะเป็นเด็กเร่ร่อนที่ได้ทำการศึกษาก็มีเหมือนกัน เด็ก ๆ ทั่วไป พวกเด็กเร่ร่อนมีความคิดที่อยากจะเป็นหรือคาดหวังแตกต่างกันออกไป เช่น หมอ ตำรวจ พนักงานขับรถเมล์ อยากเรียนหนังสือให้สูงขึ้น เป็นต้น แต่ในการคาดหวังของพวกเขาก็รู้สึกในความเป็นจริงว่าคงจะไม่สามารถที่จะเป็นได้ แต่ขอเพียงแค่นี้มีความสุขพอประมาณเท่านั้นก็พอ หรือบางทีก็ปลงตกสำหรับชีวิตที่เขากำลังประสบอยู่ในปัจจุบันก็มี และในทางตรงกันข้ามสิ่งที่พวกเขาคาดหวังหรือความอยากจะเป็นก็จะมีสิ่งหวาดกลัวแฝงอยู่เช่นเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลมาจากการที่พวกเด็กเร่ร่อนจะต้องอยู่และใช้ชีวิตคนเดียวตามลำพัง ปราศจากคนในสถานคุ้มครองชั่วคราว โดยที่พวกเขาหวาดกลัวส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องของความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและสวัสดิภาพของตนเกือบทั้งหมด เช่น ตำรวจ กลัวอดตาย กลัวถูกจับ กลัวถูกโครงการฯ ไม่ให้อยู่ที่นี่ เป็นต้น

5. ทศนคติหรือโลกทัศน์เกี่ยวข้องกับ “โครงการครูตำรวจรถไฟ” จะพบว่า เด็กเร่ร่อนรู้สึกพอใจกับในโครงการฯ ดังกล่าว ซึ่งความรู้สึกนี้ไม่สามารถที่จะวัดถูกหรือผิดได้ เพราะในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาในมุมมองหรือความคิดของเด็กเร่ร่อนเองเท่านั้น ผลของการที่โครงการฯ ปฏิบัติกับเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า รู้สึกอบอุ่น โครงการฯ มีทุกสิ่งทุกอย่างอำนวยความสะดวก (อาหาร ห้องน้ำ ที่หลับนอน) จนทำให้พวกเขา รู้สึกสบาย และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือความรักและการดูแลเอาใจที่ได้จากครูตำรวจรถไฟที่อยู่ในโครงการฯ จนทำให้พวกเด็กเร่ร่อนรู้สึกว่ามิคนได้ให้ความรักกับตนในสิ่งที่ตัวเองขาดไปจากสถานคุ้มครอง โดยที่พวกเขาสามารถที่จะปรึกษาหาต่าง ๆ กับครูตำรวจรถไฟได้ด้วย

นอกจากนี้แล้วโครงการแห่งนี้ถึงแม้จะมีกฎระเบียบเหมือนกับสถานที่อื่น ๆ แต่ก็ไม่เข้มงวดมากมายถ้าเทียบกับสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ของรัฐ โดยที่พวกเขาสามารถยังมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้เช่นเดิม

สำหรับในการแก้ปัญหาของบริเวณสถานีตำรวจรถไฟ โดยมีการจัดตั้งเป็นโครงการครูตำรวจรถไฟโดยอาศัยหลักการของครูข้างถนน และมีลักษณะเหมือนขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นในลักษณะของ “บ้านเปิด” เป็นอีกหนทางหนึ่งของภาครัฐที่สามารถใช้แก้ปัญหาเด็กเร่ร่อนได้ในระดับหนึ่ง โดยที่พวกเด็กเร่ร่อนมีความคิดเห็นในแง่ที่ดีต่อโครงการดังเช่นการแสดงความคิดเห็นและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น นอกจากนี้โลกทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับตำรวจก็มีผลที่ดีตามออกมาอีกด้วย โดยที่จะพยายามลบภาพของ “ตำรวจ” เป็นศัตรูที่คอยตามไล่จับพวกเด็กเร่ร่อนได้อีกหนทางหนึ่ง จึงส่งผลทำให้เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้สามารถที่จะเดินเข้ามาปรึกษากับตำรวจได้ซึ่งต่างจากอดีต ๆ ที่ผ่านมา ดังเช่นบทสัมภาษณ์ในภาคของบุคคลรอบข้างที่เห็นภาพของเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ที่จำนวนเด็กเร่ร่อนในย่านมีจำนวนลดน้อยลงและไม่ก่อปัญหาเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาใช้ในสถานที่แห่งนี้

จากการศึกษาทั้งหมดพอที่จะสรุปได้ว่า เด็กเร่ร่อนจะมีความสัมพันธ์กับสถานที่กับพฤติกรรมในการดำรงชีวิต จึงก่อให้เกิดคำว่า “เด็กเร่ร่อน” นอกจากนี้แล้วความสัมพันธ์ของเด็กเร่ร่อนกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเชิงลบอีกด้วย

1. **ความสัมพันธ์ในเชิงบวก** ได้แก่ กลุ่มเพื่อน บุคคลทั่วไป และโครงการครูตำรวจรถไฟ ทั้งนี้เด็กเร่ร่อนจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และยังสามารถที่จะช่วยเหลือหรือตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้อีกด้วย

2. **ความสัมพันธ์ในเชิงลบ** ได้แก่ ครอบครัว ตำรวจ / สถานบริการของภาครัฐ (สถานสงเคราะห์) และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากเด็กเร่ร่อนคิดว่าสาเหตุที่เขาต้องออกมาเร่ร่อนมาจากครอบครัว และไม่ชอบขอการเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ของภาครัฐสักเท่าไร เหมือนถูกกักขัง นอกจากนี้ยังเห็นบุคคลของภาครัฐ คือ “ตำรวจ” เป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดภัยแก่พวกเขาอีกด้วย ตลอดจนการเรียนหรือทัศนคติของคนในสังคมทั่วไปที่มองพวกเขาว่าเป็นปัญหาสังคมก่อความเดือดร้อนให้แก่คนอื่นทั่ว ๆ ไปซึ่งเป็นการเหมารวมกันไปหมด ไม่ได้แยกแยะว่าคนไหนทำหรือไม่ทำเป็นต้น

การอภิปรายและความคิดเห็นของผู้ศึกษา

เนื้อหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนในแง่มุมมองของเด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ดังนั้นข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้มิได้มุ่งชี้ว่าเด็กเร่ร่อนที่ออกมาเร่ร่อนในสังคมไทยจะต้องมีลักษณะเหมือนกันทั้งหมดทุกพื้นที่แต่อย่างใด เพราะเด็กเร่ร่อนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเด็กเร่ร่อนทั้งหมดที่ใช้ชีวิตนอกสถาบันครอบครัว และวัฒนธรรม วิถีชีวิต ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่เด็กเร่ร่อนจะต้องขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้แล้วในการศึกษายังมีข้อจำกัดต่าง ๆ ดังที่กล่าวได้บอกไว้แล้วในบทที่ 1 ก็ยังมีส่วนที่จะทำให้ได้ข้อมูลไม่ได้เต็มที่ จึงไม่สามารถที่จะสรุปลงไปได้ทั้งหมดดังที่ได้กล่าวเอาไว้แล้วข้างต้น

จากการศึกษาภาคสนาม (Field Research) และการค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) พบว่า บางส่วนที่มีนักวิชาการต่าง ๆ ได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเด็กเร่ร่อนในเรื่องต่าง ๆ เช่น สาเหตุของการออกมาเร่ร่อน ประเภทของเด็กเร่ร่อน เป็นต้น จากการศึกษภาคสนามทำให้ผู้ศึกษาทราบได้ว่า บางอย่างอาจจะไม่ได้เป็นไปตามลักษณะที่มีนักวิชาการได้ให้ข้อมูลไว้ ซึ่งคนส่วนใหญ่ของสังคมยังยึดติดอยู่กับข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น จึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกว่ากลุ่มเด็กเร่ร่อนเหล่านี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเป็นกลุ่มที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม ตลอดจนมีการให้รูปแบบตายตัว (Stereotype) หรือการตีตรา (Labeling) แก่เด็กกลุ่มนี้ จนทำให้บางครั้งเด็กกลุ่มนี้เกิดความกดดัน และรู้สึกบางสิ่งบางอย่างในด้านลบต่อสังคม ความเข้าใจเช่นนี้อาจจะมีส่วนที่ทำให้เกิดแรงกดดันและผลักดันต่อเด็กกลุ่มนี้ ให้มีการปฏิบัติตามที่สังคมได้ให้รูปแบบตายตัวได้ในที่สุด ดังนั้นในบทนี้ผู้ศึกษาจึงได้มีการเสนอความคิดเห็นและอภิปรายเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษามาเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนเฉพาะกลุ่มที่อาศัยในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ในแง่มุมมองของผู้ศึกษาเอง ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย คือ

1. สาเหตุของการออกมาเร่ร่อน

การที่เด็กในสถาบันครอบครัวออกมาเร่ร่อนใช้ชีวิตตามลำพังคนเดียว ปรากฏจากการดูแลของบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัวนั้นยังเป็นสาเหตุหลักและสำคัญที่สุด ซึ่งจากการศึกษาที่มีความสอดคล้องตรงกับข้อมูลทางด้านเอกสารที่ได้ค้นคว้ามา สภาพครอบครัวบกพร่องที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น พ่อแม่แยกทางกัน พ่อแม่แต่งงานใหม่ พ่อแม่ตาย เป็นต้น ประกอบกับการไม่เข้าใจในความรู้สึกต้องการของเด็กที่อยู่ด้วย จึงทำให้เกิดการตีกรอบอย่างเข้มงวดเกินไป ถ้าหากเด็กกระทำผิดก็จะมีโทษอย่างรุนแรงตามความรู้สึกของเด็กโดยที่ไม่อธิบายเหตุผลต่าง ๆ ว่าทำไมถึง

จะต้องมีการลงโทษและสั่งสอนแก่เด็กให้เข้าใจในพฤติกรรมหรือความประพฤติดังกล่าว ถ้าหากเราลองกลับไปพิจารณาพบว่าส่วนใหญ่พ่อแม่เด็กจะไม่ค่อยให้อิสระแก่เด็กได้ใช้ชีวิตกับสังคมภายนอก บ้านกับเด็กในวัยเดียวกันหรือที่เรียกว่า “กลุ่มเพื่อน” (Peer Group) ซึ่งอาจจะเป็นเพราะไม่มีเวลาในการดูแลได้อย่างทั่วถึง หรืออาจจะเป็นเพราะไม่ต้องการให้ได้รับตัวอย่าง (model) ที่ไม่ดี กลับมาก็ดังกล่าวได้ แต่ในความจริงเด็กในวัยนี้ยังเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนาน อิสระ และจะให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก ซึ่งถ้าหากเราปล่อยให้เด็กเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนในเวลา และการดูแลที่พอเหมาะก็น่าจะเป็นหนทางที่ดีกว่าที่จะไม่ให้ออกไปเลย จนเด็กรู้สึกว่าเขาขาดอิสระ และเกิดความรู้สึกอยากจะทำอะไรก็ได้ใช้ชีวิตภายนอก

สำหรับกลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาหรือการเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย ถ้าหากเรา รู้จักยืดหยุ่นให้เด็กที่อยู่ด้วยกันภายในครอบครัว รู้จักการใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนของพวกเขาอาจจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะช่วยทำให้รู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ ซึ่งพวกเด็กจะต้องมีการปรับตัวเข้าหากันเพื่อที่จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติ ซึ่งกลุ่มเพื่อนสามารถที่จะสอนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากสภาพครอบครัวไม่เข้าใจในจุดนี้แล้วก็จะทำให้ความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจของเด็กดังเช่นในกรณีศึกษาในลักษณะดังกล่าว ถ้าหากจะหนีออกไปเล่นกับเพื่อนพอกลับมาบ้านก็พบกับการลงโทษที่รุนแรงในความรู้สึกของเด็กด้วยการที่ไม่อธิบายอะไรเลยให้เด็กเข้าใจ ก็จะทำให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นแรงผลักดันให้อยากใช้ชีวิตภายนอกเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งเด็กในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นปัญหาหรือสาเหตุของการออกมาเร็วขึ้นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้วในการศึกษาพบว่าสาเหตุหรืออิทธิพลของสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ยังมีส่วนประกอบที่จะทำให้เด็กรู้สึกอยากจะทำอะไรก็ได้ใช้ชีวิตตามลำพังนอกสถาบันครอบครัวอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการที่เด็กมีการเรียนรู้ (Socialization) ในการใช้ชีวิตภายนอกสังคมแล้วสามารถที่จะทำให้สัมผัสปัญหา ความกดดันต่าง ๆ จากที่ตัวเองได้รับมาจากบ้านหรือครอบครัว ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่เข้ามาสัมผัสต่อการออกมาเร็วขึ้นที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า (Field Research) และการค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) พบว่า กลุ่มเพื่อน (Peer Group) และ ห้างสรรพสินค้า แหล่งบันเทิงต่าง ๆ (Entertainment) เป็นแรงผลักดันภายนอกมาประกอบทำให้การออกมาเร็วขึ้นเร็วขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยภายนอกเหล่านี้สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะพื้นฐานของเด็กจะต้องการอิสระ ความสนุกสนาน ซึ่งสถานที่เหล่านี้สามารถตอบสนองได้อย่างเต็มที่

2. การเรียนรู้ หรือ การขัดเกลา

การออกมาเร่ร่อนของเด็กในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หรือเด็กเร่ร่อนในบริเวณอื่น ๆ จากการในครั้งนี้จะพบว่า การเรียนรู้ หรือ การขัดเกลา (Socialization) มีส่วนช่วยในการผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนใช้ชีวิตนอกสถาบันครอบครัวอีกด้วย และการเรียนรู้หรือการขัดเกลาของเด็กมีส่วนสำคัญอย่างมากทั้งก่อนที่จะออกมาเร่ร่อน และหลังจากออกมาเร่ร่อนแล้ว แต่จุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือการขัดเกลาจะแตกต่างกันออกไป 1) **การเรียนรู้หรือการขัดเกลาก่อนจะออกมาเร่ร่อน** จะเป็นการทำเพื่อขัดเกลาสิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน แต่การเรียนรู้หรือการขัดเกลาของเด็กกับผู้ที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาไม่มีความสอดคล้องกัน จึงทำให้มีการสื่อสารอย่างไม่ต่อเนื่องและเกิดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน จึงเป็นแรงกดดันทำให้เกิดการผลักดันออกมาเร่ร่อนนั่นเองในลักษณะดังกล่าวข้างต้น 2) **การเรียนรู้หรือการขัดเกลาหลังจากออกมาเร่ร่อน** เป็นการเรียนรู้ของเด็กเพื่อที่จะรู้ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อการอยู่รอดและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากการที่เด็กออกมาใช้ชีวิตตามลำพังปราศจากการดูแลของครอบครัว บุคคลที่เข้ามาามีบทบาทก็คือ “**กลุ่มเพื่อน**” และพวกเขาจะต้องกระทำทุกสิ่งทุกอย่างให้เหมือน เพราะจะได้รับการยอมรับว่าเป็นพวกเดียว เช่น การดมกาว ลักขโมย เป็นต้น ซึ่งการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้บางครั้งอาจจะถูกหรือผิดขัดแย้งกับกฎหมายก็ได้

3. วิถีชีวิตและกลยุทธ์การเอาตัวรอด

สำหรับเด็กที่ออกมาเร่ร่อนตามลำพังปราศจากการป้องกันภัยและการดูแลจากสถาบันครอบครัวย่อมที่จะต้องมีการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง ซึ่งเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ย่อมจะต้องมีวิถีชีวิต ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพที่เด็กเร่ร่อนเหล่านี้ดำรงอยู่

บรรยากาศโดยทั่วไปของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จะมีสภาพที่คับคั่งไปด้วยฝูงชนจำนวนมากมายทั้งผู้มาใช้บริการทั้งขาเข้า (Arrival) และขาออก (Departure) พ่อค้า – แม่ค้าเจ้าหน้าที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น ตลอดจนขบวนรถไฟที่เข้ามาจอดในบริเวณชานชาลาต่าง ๆ จำนวนมากมาย ดังนั้นเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จึงต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ภายในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นประจำ

จากการลงภาคสนาม (Field Research) ของผู้ศึกษาพบว่า เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะมีวิถีชีวิตประจำวันในแต่ละวันในลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่จะต้องมีการทำงานหรือการประกอบอาชีพของแต่ละคน ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละ

คน เด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการเก็บขวดพลาสติก กระจกโหละต่าง ๆ ของบนรถไฟที่ผู้โดยสารทิ้งเอาไว้ เป็นต้น ซึ่งการหาของบนรถไฟของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้จะเรียกว่า “การเปิดเบาะ” สำหรับการหาสิ่งต่าง ๆ ในบริเวณนี้เพื่อขายจะเป็นที่นิยมของเด็กในการประกอบอาชีพนี้มากเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถทำได้ง่าย และไม่ต้องอาศัยการลงทุนต่าง ๆ เลย โดยที่เด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะขายสิ่งต่าง ๆ

นอกจากการเก็บของต่าง ๆ ขายแล้ว เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ยังมีการเดินขอเงินจากบุคคลทั่ว ๆ ไปที่มาใช้บริการของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หรือ การเข็ดกระจกรตามสี่แยกไฟแดงในบริเวณนั้น หรือการรับจ้างทำความสะอาดรถไฟกับเจ้าของการรถไฟ หรือรับจ้างแม่ค้าพ่อค้าทำการเสิร์ฟอาหารและล้างจาน เป็นต้น การประกอบอาชีพต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเป็นการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมายหรือตามบรรทัดฐานของสังคม แต่ก็ยังมีอาชีพบางประเภทที่ผิดกฎหมายซึ่งเด็กเหล่านี้ประกอบอาชีพคือ “การลักขโมย” และ “การขายบริการทางเพศ” ซึ่งการขายบริการทางเพศเป็นการขายแบบชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น ถ้าหากมีคนเข้ามาติดต่อเด็กบางคนก็จะขายบริการให้

การใช้จ่ายของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่เด็กจะหาเงินมาได้จะต้องรีบใช้จ่ายทันทีเพราะกลัวเพื่อน ๆ ด้วยกันขโมยไป หรือถูกรีดไถจากคนอื่น ๆ การใช้จ่ายของเด็กในบริเวณนี้จะเป็นการใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงหรือหาความสนุกสนาน หรือเกี่ยวข้องกับตัวเองเป็นหลัก เช่น ซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ ซื้อขนมอาหาร เล่นเกมส์ เล่นสเก็ต ซื้อชาวด์เบาท เป็นต้น นอกจากนี้แล้วเด็กเร่ร่อนบางคนในบริเวณนี้จะมีการนำเงินไปซื้อกางเกง 3K หรือกางเกงที่หาซื้อได้ง่ายในบริเวณนั้นมาดมกัน การออกมาเร่ร่อนของเด็กในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความสุขมากกว่าการกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสถานครอบครัวที่ตนเองเคยอาศัยอยู่ และถ้าให้เลือกได้เด็กเหล่านี้บางคนก็อยากที่จะใช้ชีวิตภายนอกมากกว่า การใช้ชีวิตตามลำพังคนเดียวทำให้พวกเขาเด็กเร่ร่อนเหล่านี้บางคนรู้สึกว่าตัวเองมีลักษณะเข้มแข็ง เป็นผู้ใหญ่ มีการรู้เรื่องสิ่งต่าง ๆ ใหม่เพิ่มขึ้นมากมาย ตลอดจนมีความรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองเป็นแบบนี้โดยเฉพาะการที่พวกเขาเด็กเร่ร่อนเหล่านี้สามารถที่จะหาเงินเอาไว้อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยจากผู้อื่น

จากลักษณะวิถีชีวิตตามรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า ชีวิตส่วนใหญ่ของเด็กกลุ่มนี้จะตั้งอยู่บนเส้นตายและจะคาบเกี่ยวระหว่างการใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมายได้ในเวลาเดียวกัน ทั้งที่พวกเขาเด็กเหล่านี้รู้ว่าผิดก็ต้องกระทำเพื่อทำให้ตัวเองสามารถอยู่รอดได้ การที่เด็กเหล่านี้จะต้องมีการประกอบอาชีพบางอย่างให้สอดคล้องกับบริบท

ทางสังคมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ตัวเองใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย บางครั้งจะต้องมีการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายจึงทำให้ต้องมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับอาชีพ “ตำรวจ” ซึ่งถ้าหากเด็กเร่ร่อนกระทำผิดกฎหมายย่อมที่จะถูกจับเป็นของธรรมดาอยู่แล้ว แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กเร่ร่อนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมายตำรวจก็ไม่สามารถที่จะทำการจับกุมได้ แต่การจับกุมเด็กเร่ร่อนจะสามารถกระทำได้อีกถ้าหากมีบุคคลมาร้องเรียนว่าเด็กกลุ่มนี้ก่อความรำคาญให้เดือดร้อน จึงเข้าช่วยความผิด ตำรวจจึงจะสามารถจับกุมได้และส่งตัวไปยังสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ได้ทันที การก่อความรำคาญให้บุคคลอื่น ๆ เดือดร้อน อาจจะเป็นการเดินขอเงินจากคนอื่น หรือการเข็ดกระจกตามสี่แยกไฟแดง เป็นต้น และตำรวจจับกุมเด็กเร่ร่อนได้แล้ว ถ้าหากเด็กต้องการจะกลับบ้าน ตำรวจก็จะจัดการนำส่งกลับบ้านได้ นอกจากนี้แล้วจากตารางที่ 1 และ 2 ในหน้า 36 ที่จะแสดงถึงจำนวนการจับกุมเด็กเร่ร่อนขอทานจะแสดงให้เห็นว่ามีจำนวนลดลงนั้น ไม่ได้แสดงว่ามีจำนวนเด็กเร่ร่อนน้อยลง เพียงแต่ในความเป็นจริงการแยกประเภทตามอาชีพในลักษณะนี้ช่วยทำให้สะดวกสบายต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นเอง แต่ในความเป็นจริงเด็กเร่ร่อนไม่ใช่สามารถจะแยกประเภทให้ชัดเจนตามลักษณะอาชีพได้ เพราะเด็กเร่ร่อนสามารถจะประกอบอาชีพได้หลายอาชีพในเวลาเดียวกันนั่นเอง ดังนั้นตารางทั้ง 2 จึงไม่อาจจะระบุชัดเจนลงไปได้ว่าจำนวนเด็กเร่ร่อนในสังคมของเราลดลงไป

4. การตีตราพฤติกรรมเพียงเบนกับวิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยา

จากการลงภาคสนาม (Field Research) ครั้งนี้ทำให้ผู้ศึกษาทราบว่า การที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้คำจำกัดความแก่เด็กกลุ่มนี้ว่าเป็น “เด็กเร่ร่อน” คงจะเกิดจากมิตติความสัมพันธ์ 2 ส่วนคือ 1) มิตติความสัมพันธ์ของสถานที่ และ 2) มิตติความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เด็กกระทำในระหว่างเร่ร่อน นอกจากนี้แล้วจากการที่ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) จากงานต่าง ๆ จะพบว่า นักวิชาการต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะแบ่งประเภทของเด็กเร่ร่อนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน มักจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ 1) กลุ่มเด็กเร่ร่อนขอทาน 2) กลุ่มออกแรงประกอบอาชีพ 3) กลุ่มก่อวณสังคม และ 4) กลุ่มขายบริการทางเพศนั้น ในการศึกษาพบว่า นักวิชาการต่าง ๆ ได้จัดแบ่งประเภทเด็กเร่ร่อนให้ออกมาเป็นหมวดหมู่เพื่อที่จะทำให้สะดวกขึ้นสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับเด็กกลุ่มนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้วการชี้ชัดในลักษณะดังกล่าวไม่สามารถที่จะชี้ชัดแน่นอนได้ เนื่องจากการศึกษาเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ก็มีลักษณะการประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังกล่าว 4 ประเภทในบุคคลเดียวกัน ถ้าหากเราจะตัดสินพวกเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ว่าเป็นพวกใดพวกหนึ่งเลยทันทีคงเป็นไปได้แน่นอน เพราะเด็กเร่ร่อนไม่ใช่ว่าจะประกอบอาชีพที่แน่นอนตายตัวเพียงอย่างเดียวอย่างที่นักวิชาการทั้งหลายได้แบ่ง

เอาไว้ เด็กส่วนใหญ่จะทำหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เช่น เก็บขวด ขอบทาน การขายบริการทางเพศ เป็นต้น เพราะบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กเหล่านี้มีความไม่แน่นอนนั่นเอง

นอกจากนี้แล้วในสายตาหรือมุมมองของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ไม่ได้แบ่งแยกตัวเอง ออกเป็นพิเศษว่าเป็นประเภทใด ๆ เลย พวกเขาคิดว่าตัวเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขอเพียงไม่ได้เป็นส่วนเกินของสังคมที่สังคมไม่ต้องการเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว จากข้อมูลทางด้านเอกสารต่าง ๆ ทางวิชาการคงจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ (image) ภายนอกของเด็กในกลุ่มนี้มีลักษณะไม่ดีและผิดไปได้ จึงทำให้เกิดความเข้าใจของคนทั่วไปในสังคมว่า **“เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีปัญหา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั่นเอง”** แต่จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ความเข้าใจแต่ภาพภายนอกที่ตายตัวนั้นมีความฉาบฉวยไม่ถูกต้อง ถ้าหากเข้าใจในบริบทของชีวิตสังคมของเด็กเร่ร่อนแล้วจะพบว่าการที่พวกเขาไม่สามารถจะอยู่ในสถาบันครอบครัวได้นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของเด็กกลุ่มนี้ไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการให้อยู่ในสถาบันครอบครัว พวกเขาเหล่านี้จึงจะต้องค่อย ๆ พาตัวเองออกมาจากสถานที่ดังกล่าว มาใช้ชีวิตตามลำพังนั่นเอง โดยที่สังคมยังคิดว่าพวกเขาเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นบุคคลที่มีปัญหาและจะก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคมและบุคคลอื่นทั่ว ๆ ไป จนส่งผลทำให้บุคคลอื่น ๆ มีความคิดในลักษณะดังกล่าวตามที่นักวิชาการทั้งหลายกล่าวอ้างไว้ ส่งผลทำให้สังคมมีการกำหนดรูปแบบตายตัว (Stereotype) หรือการตีตรา (Labeling) การกระทำดังกล่าวอาจจะสร้างแรงกดดันและทำให้เด็กรู้สึกน้อยใจได้ว่า การที่สังคมระบุว่าพวกเขาจะต้องเป็นแบบนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่พวกเขาไม่ได้กระทำเลย จนทำให้พวกเขารู้สึกว่าการกระทำตามที่สังคมคิดคงจะไม่ผิดอะไรมากมายนัก จึงตัดสินใจกระทำการสิ่งที่ผิดลงไป ดังนั้นสังคมควรจะเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการคิดเกี่ยวกับกลุ่มเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ใหม่กว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและทำความเข้าใจกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพวกเขาเสียใหม่อีกด้วยการศึกษาเด็กเร่ร่อนหัวลำโพงได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเด็กเหล่านี้หาได้เบี่ยงเบนหรือกระทำความผิดร้ายแรง พวกเขายังเป็นเด็กและต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ชีวิตของพวกเขาควรได้รับการปราณีจากสังคมเช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ โดยทั่วไป

การทำความเข้าใจวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนในลักษณะนี้จึงมีความสอดคล้องกับการศึกษาทางมานุษยวิทยาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้ โดยที่แต่ละท้องถิ่นหรือสังคมจะมีวัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนเฉพาะตัวเองด้วยการสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งไม่สามารถจะนำเอาวัฒนธรรม หรือระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ของสังคมหนึ่งไปเป็นมาตรฐานตัดสินกับวัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนสังคมหรือท้องถิ่นอื่น ๆ ว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าที่ตั้งอยู่บนศาสตร์แห่งวิชามานุษยวิทยานั้นช่วยทำให้เกิดการพยายามทำความเข้าใจในวิธีการคิดและมุมมองของเด็กเร่ร่อนตามสภาพที่เป็นจริงของพวกเขา ในแง่ที่วัฒนธรรมย่อยของเด็กเร่ร่อนที่ได้สร้างขึ้นมาใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองโดยเฉพาะ แตกต่างจากวัฒนธรรมย่อยอื่นได้ จึงทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ในการต่อสู้และวิธีการเอาตัวรอดของเด็กที่มีความสอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคมของเด็กเร่ร่อนเอง ก็อาจมีผลในการเปลี่ยนทัศนคติให้คนทั่ว ๆ ไปรู้สึกว่าคุณเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีแบบชีวิตที่เป็นเฉพาะของกลุ่มเองตนเฉกเช่นแบบชีวิตของคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมโดยทั่วไป

ข้อคิดเห็น จากการศึกษาพบว่า การที่สังคมมองเด็กกลุ่มนี้ว่าเป็นส่วนเกินของสังคม และพยายามที่จะตัดพวกเขาออกจากสังคม เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลที่มีอคติมากเกินไปจนก่อให้เกิดภาพลักษณ์ (image) ในทางที่ไม่ดี จนก่อให้เกิดกำหนดรูปแบบตายตัว (stereotype) หรือการตีตรา (labeling) ว่าเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จะนำก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาภายหลัง แต่จากการศึกษาพบว่าเด็กเหล่านี้ไม่ใช่บุคคลที่มีลักษณะตามที่สังคมกำหนดเลย ในทางตรงกันข้ามเด็กบางคนในสถานที่ดังกล่าวจะมีลักษณะสัมมาคารวะ นอบน้อม เป็นต้น เหมือนกับลักษณะเด็ก ๆ ทั่วไปที่จะต้องมีทั้งที่ดีและไม่ดีผสมกันไป

ดังนั้น นโยบายหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้โดยภาครัฐ หรือภาคเอกชน (NGO) ด้วยแผนระยะสั้นหรือระยะยาวนั้น ผู้ศึกษาได้ลงทำการศึกษาในภาคสนามพบว่า เด็กเร่ร่อนในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ต้องการ “โอกาส” เท่านั้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหาโดยการให้ “โอกาส” แก่เด็กเร่ร่อนคงจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะในปัจจุบันนี้ “โอกาส” ต่าง ๆ ที่เด็กกลุ่มนี้ได้รับมีน้อยมาก ถ้าหากเทียบกับเด็กทั่ว ๆ ไป และการที่สังคมยังยึดติดกับรูปแบบตาย (Stereotype) ที่สังคมให้ไว้ “โอกาส” ต่าง ๆ ที่เด็กกลุ่มนี้ที่จะได้รับคงไม่มีแน่นอน ดังนั้นการที่สังคมหรือบุคคลต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงความคิดและไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านมามักจะทำให้ “โอกาส” ต่าง ๆ (เช่น การศึกษา สวัสดิภาพ) ของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้มีมากขึ้นและสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองที่มีอยู่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ และบางครั้งศักยภาพเหล่านี้อาจจะมีผลหรือประโยชน์ต่อไปในอนาคตได้ “โอกาส” จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กเหล่านี้ควรจะได้รับ ตลอดจนการเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับกลุ่มเด็กและเยาวชนนี้ใหม่ว่า พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่ส่วนเกินของสังคมที่มีปัญหาและพยายามจะตัดพวกเขาออกไปจากสังคม เพราะมีความคิดว่าพวกเขาเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั่นเอง โดยจะต้อง “เคารพศักดิ์ศรี” ของเด็กเหล่านี้ด้วยไม่ใช่เป็นการซ้ำเติมพวกเขา

การให้ “โอกาส” เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการลงภาคสนามในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนมาก คือ โครงการครูตำรวจข้างถนน ของกองตำรวจรถไฟที่ได้ให้โอกาสต่าง ๆ แก่เด็ก ซึ่งจะเห็นได้จากการ 1) การอยู่ร่วมกันของเด็กเร่ร่อนกับเด็กทั่ว ๆ ไปที่เข้ามาในโครงการฯ จะมีลักษณะการใช้ชีวิตร่วมกันได้เป็นอย่างดี ไม่มีการแบ่งแยกตามความรู้สึกว่าตัวเองดีกว่าหรือเลวกว่าตัวเอง แต่ทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กทั่วไปมีความรู้สึกว่าเขาสามารถจะเป็นเพื่อนเล่นกันได้ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะนิสัยบ้างเล็กน้อย และการได้รับโอกาสในการศึกษาต่ออีกด้วย 2) การปฏิบัติของสังคมจะมีทั้งที่ให้โอกาสและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเร่ร่อน พวกเขาจะมีความรู้สึกที่ตัวเองยังมีโอกาสและยังได้รับการช่วยเหลือจากสังคม พุทธิกรรมและนิสัยต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อนที่มีการได้รับการปฏิบัติของสังคมในแบบนี้จะไม่แข็งกระด้างหรือก้าวร้าว แต่ทางตรงกันข้ามการปฏิบัติของสังคมที่มีต่อพวกเขาในแง่ไม่ดี เช่นการพุดูถูก การว่ากล่าวพวกเขาในทางที่ไม่ดี เป็นเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้มีปฏิริยาตอบสนองในลักษณะก้าวร้าว แข็งกร้าวทันที

ดังนั้นการให้ “โอกาส” แก่พวกเด็กเร่ร่อนน่าจะเป็นหลักการที่ดีที่สุดในการพิจารณาหาหนทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว จุดเริ่มต้นจะต้องมาจาก 1) การที่ยอมรับพวกเขาและที่พยายามทำให้พวกเด็กกลุ่มนี้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่ส่วนเกินของสังคม และ 2) การเห็นคุณค่าของความเป็นคนของพวกเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ยังมีอยู่ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่กับสถาบันครอบครัวแล้วก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ในการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ จากการศึกษาผู้ศึกษาได้ลงไปสัมผัสกับชีวิตของเด็กเร่ร่อน ย่อมที่จะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูล ตลอดจนการพยายามติดตามตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นไปได้ยากลำบาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่เป็นกรณีศึกษานี้ มีวิถีชีวิตที่เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ไม่หยุดอยู่เป็นหลักแหล่ง จะไปไหนมาไหน ไม่มีใครที่จะทราบได้ว่าจะมาหรือจะกลับเมื่อไร เป็นต้น โดยที่ในการศึกษาแต่ละครั้งย่อมมีประโยชน์ที่สามารถนำเอาไปประยุกต์ใช้ได้ในตัวของการศึกษาเอง สำหรับการศึกษาค้างนี้ก็เหมือนกันข้อมูลที่ได้จะเป็นในแง่มุมมองของเด็กเร่ร่อนที่อยู่ตามท้องถนน ไม่ได้เข้าสู่สถานสงเคราะห์ใด ๆ ของรัฐ เพราะพวกเด็กเร่ร่อนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของกรณีศึกษายังมีอิสระที่จะเร่ร่อนในสถานที่ต่าง ๆ ได้เหมือนเดิม จึงทำให้เข้าใจและภาพรวมต่อความคิดเห็น การใช้ชีวิต และความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ได้และสามารถที่จะนำเอาความคิดและรู้สึกของเด็กในลักษณะอย่างนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนในการแก้ไขปัญหาป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากเด็กเร่ร่อนในกลุ่มลักษณะแบบนี้ได้อย่างเหมาะสม ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ก็จะทำให้ปราศจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังเช่นปัจจุบันที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ผ่าน ๆ มา

นอกจากนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ศึกษาที่จะทำการศึกษาในกลุ่มเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้ในครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สำหรับการศึกษาค้างเร่ร่อนในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ หรือถ้าหากผู้ศึกษาครั้งต่อไปจะศึกษาเป็นเชิงปริมาณ ก็จะต้องประสบกับปัญหาในลักษณะเดียวกันดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้น จึงควรจะต้องมีการวางแผนและระบบการทำงานของตนให้เหมาะสม เพื่อที่จะประหยัดเวลาในการศึกษาและสามารถที่จะเก็บข้อมูลได้ครบในทุก ๆ ด้าน
2. ประเด็นปัญหาเรื่องยาเสพติด การค้าประเวณี ตลอดจนโลกทัศน์ของเด็กในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการบริการของสถานสงเคราะห์ของภาครัฐฯ นั้น ถ้าหากผู้ศึกษาในครั้งต่อไปที่จะทำการศึกษาก็เป็นประเด็นที่ควรนำจะให้ความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะมีการสัมผัสได้เข้าไปชีวิตอยู่บ้างแล้ว จะมีความเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนในกลุ่มต่าง ๆ และในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งสิ้น

3. การนำข้อมูลของเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในระบบของการให้บริการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มาเปรียบเทียบกับเด็กเร่ร่อนที่ใช้ชีวิตโดยไม่ได้เข้าไปใช้บริการต่าง ๆ เลย น่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในระบบความคิดของเด็กทั้งสองกลุ่มที่มีการปฏิสัมพันธ์ในแง่มุมที่ต่างกัน

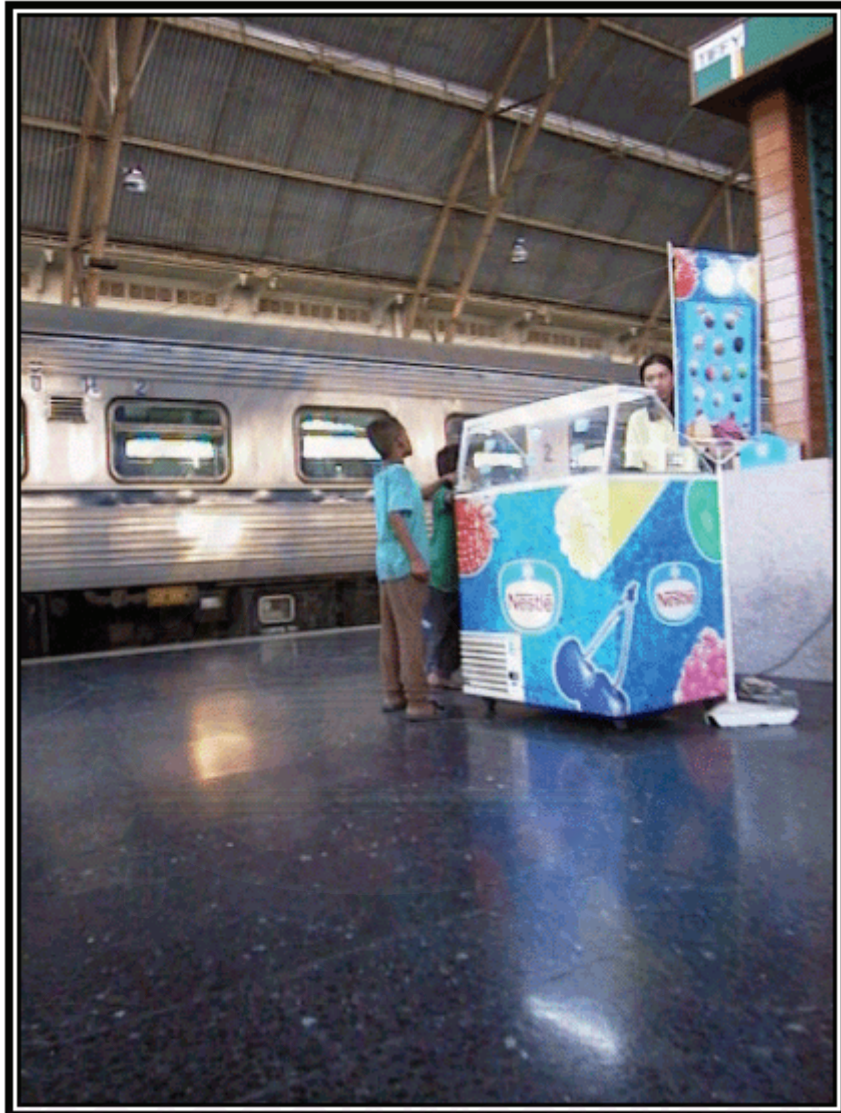
4. เด็กเร่ร่อนจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ตำรวจ ครูช่าง ถนน กลุ่มเพื่อน เป็นต้นนั้น เนื่องจากบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะเปรียบเสมือนมุมอีกมุมหนึ่งที่ต้องมีการเข้าไปเกี่ยวข้องควรน่าจะทำให้ความสำคัญกับบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

5. การศึกษาในประเด็นของสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กเร่ร่อนควรจะได้รับ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษา เพราะในปัจจุบันนี้มีการรณรงค์ในเรื่องนี้มากขึ้นแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 12 การดำเนินชีวิตด้วยการขอสิ่งต่าง ๆ ของเด็กเร่ร่อน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 13 การอาศัยบริเวณชานชลาเป็นที่หลับนอนของเด็กเร่ร่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง, กรม สำนักบริหารการทะเบียน. **ประมวลสถิติงานการทะเบียน ปี 2537**. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, 2538.
- กรมการปกครอง, กรม สำนักบริหารการทะเบียน. **สถิติประชากรไทย**. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, 2539. (อัดสำเนา)
- กศน.จับมือ NGO ร่วมทำงานเพื่อเด็กด้อยโอกาส. **เดลินิวส์ (11 ธันวาคม 2542) : 10**.
- กิตติคุณ อางคาลัย. **โสภณเด็กชาย : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กชายเร่ร่อนขายบริการทางเพศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคใหม่, 2540.
- กิตติศักดิ์ สิงขโรทัย. **เด็กไทย...ทางเลือก...ทางรอด**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, 2540.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. **รายงานการศึกษาระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้บริการเด็กกำพร้า เด็กพิการ และเด็กเร่ร่อน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคใหม่, 2531.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักสวัสดิการสังคม. **รายงานผลการศึกษาเรื่อง การสำรวจและศึกษาเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายแผนงาน กองสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร, 2536.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักสวัสดิการสังคม. **ทะเบียนประวัติเด็กเร่ร่อน 2536 – 2538**. (อัดสำเนา)
- คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย และคณะ. **การคุ้มครองเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กถูกระงับการทำทารุณ เด็กถูกละเมิดสิทธิในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- คณะสังคมสงเคราะห์และมนุษยศาสตร์. **รายงานการวิจัยเรื่องการประกอบอาชีพของเด็กและเยาวชนบนท้องถนน (ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร)**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
- ครูหุຍุຍัดรัฐทำเด็กเป็นโจร. **เดลินิวส์ (15 พฤศจิกายน 2542) : 3**.
- งามพิศ สัตย์สงวน. **การวิจัยทางมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- จิระภา คลังระหัด. **ภาวะจิตของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบ้านสร้างสรรค์เด็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่ และคณะ. **การศึกษาพื้นฐาน : โอกาสของเด็กเร่ร่อน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538.

ณรงค์ เส็งประชา. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2537.

เดชา กัลยาวิมลพิงศ์. **การรับรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกทัศน์ของผู้ต้องขัง : ศึกษากรณีเรือนจำแห่งหนึ่ง**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540

เด็กถูกละเมิดและหาประโยชน์ทางเพศ. **เดลินิวส์ (5 พฤศจิกายน 2542) : 25.**

ทวีคุณ มาลาภรณ์. **การศึกษาการขายบริการทางเพศของเด็กและเยาวชนชายเร่ร่อน : ศึกษาเฉพาะ**

กรณีสีลมและพัทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
2537.

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. **นโยบายการแก้ปัญหาเด็กในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน : เอกสารประกอบคำ**

บรรยายการสัมมนาระดับชาติเรื่องเด็กเร่ร่อน. 2534. (อัดสำเนา)

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. รายงานการสัมมนาระดับชาติ “**เรื่องเด็กเร่ร่อน 16 – 18 มกราคม 2534**” โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ **องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)**, กรุงเทพมหานคร : บ. อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2535.

นนท์ เพ็ชฎไพศิษฐ์. **การศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชนจรจัด : ศึกษาเฉพาะการให้บริการคุ้มครองเด็ก**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

นพพร นพเจริญกุล. **สุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กหนีบ้านที่รับการศึกษา ณ โรงพยาบาลยุว**

ประสาทไวทยโยปถัมภ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม. **รูปแบบการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย : การศึกษาแบบเดลฟาย**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535.

นายกรัฐมนตรีนุ, สำนัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย ปี 2538**.

กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2538.

นิตยา กัทลิตระพันธ์. **รายงานผลการวิจัยการศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้**

ด้อยโอกาส : เด็กเร่ร่อน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

บุญยืน สุภาพ. **การศึกษาเปรียบเทียบ ปัญหา ความต้องการ และโลกทัศน์ของคนชราในสถาน**

สงเคราะห์ของรัฐบาลและเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ประชาสงเคราะห์, กรม. **รายงานการสำรวจวิจัยสภาพของเด็กเร่ร่อนและสาเหตุที่ทำให้เร่ร่อน**. พระนคร :

กรมประชาสงเคราะห์, 2509.

ประชาสงเคราะห์, กรม. **สถิติจำนวนเด็กเร่ร่อนขอทาน 2538**. (อัดสำเนา)

ปัญญา บริสุทธิ์. **โลกทัศน์ของคนไทยวิเคราะห์จากวรรณคดีคำสอนสมัยสุโขทัย**. กรุงเทพมหานคร : โอ

เดียนสไตร์, 2532.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

พจนานารณกรกิจ. การศึกษาการให้การสงเคราะห์เด็กหญิงเร่ร่อนในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2532.

พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). สถานการณ์พุทธศาสนาพหุหลายนะเป็นพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2536.

พัทยา สายหนู. การขัดเกลาทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. (อัดสำเนา)

ไพบุลย์ ช่างเรียน. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : แพร่พิทยา, 2516.

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

วิสา เบ็ญจมะโน. ครอบครัวที่พึงประสงค์ของเด็กเร่ร่อน : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กในสถานแรกรับและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์. เด็กที่ถูกกลืนในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, 2531.

วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์. ครูหยูกกับเด็กเร่ร่อน. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร, 2537.

วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์. เด็กเร่ร่อน ปัญหาและทางออก. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, 2540.

วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์. ทูนช่วยเด็ก. เดลินิวส์ (19 ธันวาคม 2542) : 26.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : แนวคิดทางสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2531.

วิไลวัจน์ กฤษณะภุติ และสุเกสิณี สุภธีระ. สาเหตุที่ทำให้เด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด : การศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาถึงความต้องการและทัศนคติของเด็กเร่ร่อนจรจัด. รายงานการวิจัยภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. สรุปการดำเนินงานช่วยเหลือเด็ก ปี 2537. 2537. (อัดสำเนา)

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส. กรุงเทพมหานคร : หกจ. เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2535.

- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ตัวบ่งชี้สถิติเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และองค์การทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF). **การประเมินสถานการณ์ป้องกันแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก : ศึกษากรณีองค์กรรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน**. 2540. (ม.ป.ท.)
- สมบัติ จันทร์วงศ์. **โลกทัศน์ของสุนทรภู่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2537.
- สมพงษ์ จิตระดับ. **วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สมศรี กันธมาลา. **นโยบายการแก้ปัญหาเด็กในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน : เอกสารประกอบคำบรรยายการสัมมนาระดับชาติเรื่องเด็กเร่ร่อน**. 2534. (อัดสำเนา)
- สันทนา ธรรมสาโรจน์. **โครงการเพื่อเด็กเร่ร่อน : เอกสารประกอบคำบรรยายการสัมมนาระดับชาติเรื่องเด็กเร่ร่อน**. 2534. (อัดสำเนา)
- สายสุรี จุติกุล, ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ และวัลลภ ตังคณานูรักษ์. **“เด็กเร่ร่อนในสังคมไทย.”** เอกสารเผยแพร่มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก. 2535. (ม.ป.ท.)
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. **แผนปฏิบัติการหลักของปฏิญญาเพื่อเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2538.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. **การติดตามการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อน**. รายงานการวิจัย, กันยายน 2537.
- สุดา ศาสน์ส. **ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สุนันทา เสียงไทยและคณะ. **โครงการวิจัยสมบูรณ์แบบเรื่องเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัดสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข**. เสนอต่อมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2531.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ดี.ดี.บุ๊คสดตร์, 2540.
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2534.
- สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540.
- เสาวภา พรศิริพงษ์ และอภิญา บัวสรวง. **โสเภณีเด็ก** เอกสารประกอบการสัมมนา จัดโดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 24 – 29 เมษายน 2537 ณ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา. (อัดสำเนา)

อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อรทัย อัจฉา และคณะ. **โสเภณีเด็กในสังคมไทย : ผลการวิเคราะห์เอกสารและการประมาณการตัวเลขที่ใกล้เคียง.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Adam, Lopatka. "Importance of the Convention on the Rights of the Child" In **Bulletin of Human Rights 91/2 The Right of the Child**. New York : United Nations, 1992.
- Broom, Leonard and Selznick, Phillip. **Sociology**. New York : Harper & Row, 1968.
- Broom, Leonard and Selznick, Phillip. **Sociology**. New York : Harper & Row, 1973.
- Cargan, Leonard and Ballantine, Jeanne H. **Sociological Footprints**. 5th ed. Belmont : Wadsworth, 1991.
- Chulalongkorn University Social Research Institute. **The Convention on The Rights of the Child : Indicators and Thai Country Study**. Bangkok : Chulalongkorn University, 1998.
- Davis, Kingsley. **Human Society**. New York : Macmillan, 1969.
- Edwin, Sutherland H. **Principles of Criminology**. 2nd ed. New York : J. B. Lippincott Company, 1947.
- Jones, W.T. "World Views : Their Nature and Their Function" **Current Anthropology** 13, 1 (February 1972).
- Kerckhoff, Alan C. **Socialization and Social Class**. New Jersey : Prentice Hill, 1972.
- Nobbs, Jack. **Sociology in context**. London : Macmillan Education, 1983.
- Pongsapich, A. and others. **Traditional and Changing Thai World View**. Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1985.
- Strauss, A. and Carbin, J. **Basic of Qualitative Research : Grounded Theory Procedures and Techniques**. California : Sage Publications, 1990.
- Thio, Alex. **Sociology**. New York : Harper & Row, 1986.
- Turner, Jonathan H. **The Structure of Sociological Theory**. 4th ed. Chicago : The Dorsey, 1986.
- William, Levin C. **Sociological Ideas : Concepts and Applications**. 3rd ed. California : Wadsworth Publishing Company, 1991.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

โครงการครูตำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟ

ความเป็นมาของโครงการ

ในปี พ.ศ. 2541 ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพด.ตร.) โดยการเสนอแนะของนายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ (ครูหุຍ) สมาชิกวุฒิสภาและเลขาธิการมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ซึ่งเป็นบุคคลที่เสนอให้ ศพด.ตร. กำหนดนโยบายนำโครงการ “ครูข้างถนน” มาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทดลองปฏิบัติ เนื่องจากเห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชน (Non government organization –NGO) สามารถนำกระบวนการของ “ครูข้างถนน” เป็นสื่อในการเข้าถึงเพื่อให้การอบรมสั่งสอนเด็กเร่ร่อนในย่านต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครมาแล้ว แต่สำหรับการดำเนินการภายใต้นโยบายของ ศพด.ตร. นั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ “ครูข้างถนน” จะเปลี่ยนจากครูขององค์กรพัฒนาเอกชนมาเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจแทน ซึ่งก็หมายถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปสวมบทบาททำหน้าที่เป็น “ครูข้างถนน” แทนครูที่มาจากองค์กรพัฒนาเอกชนนั่นเอง ส่วนรูปแบบการทำหน้าที่จะอยู่บนหลักการเดียวกัน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้บทบาทของความเป็น “ครู” เข้าไปอบรม สั่งสอนและชี้แนะการประพฤติปฏิบัติตนของเด็กด้วยโอกาสที่เร่ร่อนอยู่ตามท้องถนน แทนบทบาทของการใช้อำนาจรัฐที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอยู่ไปเที่ยวไล่จับเด็กเหล่านั้นมาเข้าค่ายหรือสถานกักกันเพื่ออบรมดัดนิสัย

เมื่อมีการเปลี่ยนตัวบุคคลที่มาเป็นครูนั้น เพื่อให้เหมาะสมกับประโยชน์และการทำหน้าที่ของตำรวจไปด้วยจึงได้มีการปรับประยุกต์รูปแบบการทำงานไปให้เหมาะสมกับบทบาทและเป้าหมายของ ศพด.ตร. ด้วย นั่นก็คือ นอกจากการคืนเด็กสู่สภาพครอบครัวอันอบอุ่นแล้ว ยังตั้งเป้าหมายเพื่อรณรงค์ป้องกันอาชญากรรมที่อาจพัฒนามาแต่เยาว์ควบคู่กันไปด้วย สิ่งนี้เป็นปฐมเหตุของการกำหนดโครงการนำร่อง (Pilot project) “ครูตำรวจข้างถนน” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นมา

สถานที่ ศพด.ตร. พิจารณาให้มีการดำเนินการโดยกำหนดขึ้นในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครก่อน เนื่องจากสะดวกต่อการศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานจาก “ครูข้างถนน” ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่วนใหญ่ยังทำหน้าที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ความพร้อมจึงยังไม่อาจแผ่ขยายไปยังต่างจังหวัดได้ เมื่อโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ถูกกำหนดขึ้นเป็นนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ศพด.ตร. จึงได้มอบแนวนโยบายเป็นภารกิจให้สถานีตำรวจหรือ

หน่วยงานที่เป็นเจ้าของท้องที่พิจารณาดำเนินโครงการต่อไปเองเป็นเอกเทศ ให้นำหน่วยพิจารณาเลือกสรรบุคลากรจากกำลังพลที่มีอยู่ในหน่วยงานของตนเอง ไม่มีการเปิดหลักสูตรฝึกอบรม ไม่มีการปฐมนิเทศน์แนวทางการปฏิบัติงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน แต่จะให้แต่ละสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับมอบหมายโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” เป็นผู้แสวงหาประสบการณ์การทำงานจากการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้จากประสบการณ์ที่องค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้วเอาเอง หน่วยงานตำรวจที่ได้รับมอบนโยบายจาก ศพด.ตร. มากี่จะจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปทำหน้าที่ “ครูตำรวจข้างถนน” ลงไปทำหน้าที่ตามแหล่งพักพิงของเด็กเร่ร่อนที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นเป้าหมายของโครงการนำร่อง สถานีและหน่วยงานตำรวจที่รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” มีอยู่ด้วยกัน 3 แห่ง 3 หน่วยงาน ได้แก่

1. ย่านสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) มีกองตำรวจรถไฟ รับผิดชอบ
2. ย่านสะพานพุทธยอดฟ้าฯ (ปากคลองตลาด) มีสถานีตำรวจนครบาลพระราชมารับ รับผิดชอบ
3. ย่านศูนย์การค้าพาด้า (ปิ่นเกล้า) มีสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน รับผิดชอบ

เหตุผลที่ ศพด.ตร. กำหนดย่านทั้ง 3 แห่งดังกล่าวข้างต้นเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการนำร่องของ ศพด.ตร. เนื่องจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีเด็กเร่ร่อนด้วยโอกาสรวมตัวอาศัยอยู่ในที่สาธารณะ มีลักษณะเป็นกลุ่มเป็นก้อนจำนวนมากพอสมควร และมี “ครูข้างถนน” ขององค์กรเอกชนเคยเข้าไปทำหน้าที่ดูแล อบรมสั่งสอนเด็ก ๆ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมาบ้างแล้ว จึงเป็นความสะดวกที่ “ครูตำรวจข้างถนน” ใหม่จะได้ประสบการณ์ปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ของ “ครูข้างถนน” ที่ดำเนินการโดยบุคลากรจากองค์กรพัฒนาเอกชนจากแหล่งดังกล่าวที่มีการดำเนินโครงการ “ครูข้างถนน” อยู่ก่อนแล้ว จึงเป็นเหตุผลที่ ศพด.ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเหมาะสมที่จะใช้พื้นที่ทั้ง 3 ย่านดังกล่าวข้างต้นและหน่วยงานตำรวจเจ้าของท้องที่ เป็นผู้เริ่มต้นและจุดประกายความหวังของการดำเนินโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ที่มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าของนโยบาย

ภารกิจของตำรวจรถไฟในโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน”

เมื่อ พล.ต.ต.จรัลพร สุระมณี ได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่ง ผู้บังคับการกองตำรวจรถไฟ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2541 ทางคณะกรรมการการบริหาร ศพด.ตร. ได้ส่งโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” มาให้กองตำรวจรถไฟพิจารณาและหารือถึงความพร้อมในการดำเนินโครงการ ดังกล่าว ซึ่งเป็นโครงการนำร่องที่ยังไม่มีหน่วยงานใดของตำรวจทำมาก่อน เมื่อทาง ศพด.ตร. ได้รับคำยืนยันถึงความพร้อมและความเต็มใจจาก พล.ต.ต.จรัลพร สุระมณีแล้ว ดังนั้นทาง

ศพด.ตร. จึงได้กำหนดเป็นนโยบายให้กองตำรวจรถไฟดำเนินโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2541 เป็นต้นมา พื้นที่ ศพด.ตร. ให้กองตำรวจรถไฟเข้าไปรับผิดชอบดูแลเด็กเร่ร่อนด้วยโอกาส คือ “บริเวณแหล่งพักอาศัยของเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในย่านสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง)”

ขอบเขตภารกิจของกองตำรวจรถไฟ

การดำเนินกิจกรรมของกองตำรวจรถไฟเกี่ยวกับโครงการนี้จะทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) อย่างเช่น มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิคุ้มครองเด็ก ศูนย์เมอร์ซี่เซ็นเตอร์ รวมทั้งองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กเยาวชนและสตรีอย่างใกล้ชิด รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กด้วยโอกาส เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ กรมประชาสงเคราะห์ รวมทั้งสถานีตำรวจที่มีท้องที่ต่อเนื่องหรือใกล้กัน เป็นต้น การดำเนินโครงการตำรวจ “ครูตำรวจข้างถนน” ของกองตำรวจรถไฟมีจุดประสงค์สำคัญที่กองตำรวจรถไฟได้กำหนดไว้เป็นแนวนโยบายในการดำเนินโครงการนี้ 5 ประการ ได้แก่

1. ดูแลและให้ความรู้แก่เด็กด้วยโอกาสในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคม
2. สอนให้เด็กพออ่านออกเขียนได้
3. เป็นเพื่อนเมื่อเด็กต้องการเพื่อนในสังคม
4. เป็นที่ปรึกษาเมื่อเห็นว่าเด็กมีปัญหาหรือต้องการคำแนะนำ
5. เป็นผู้ประสานงานหาที่พักพิงหรือที่เรียนให้แก่เด็ก โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและวัยของเด็กแต่ละคน สถานที่ที่เหมาะสมนั้นอาจเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ หรือหน่วยงานของรัฐก็ได้

การสร้างทีมงานชุดปฏิบัติการ “ครูตำรวจข้างถนน”

เมื่อกองตำรวจรถไฟรับเอาโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ตามนโยบายของศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี (ศพด.ตร.) มาปฏิบัติเพื่อยื่นมือเข้าไปดูแลและเสริมสร้างโอกาสในสังคมให้แก่เด็กเร่ร่อนในบริเวณย่านสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) สิ่งที่สำคัญที่สุดประการแรกคือ การสร้างทีมงาน หรือ ชุดปฏิบัติการ “ครูตำรวจข้างถนน” ของกองตำรวจรถไฟขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินโครงการ สำหรับ “ครูตำรวจข้างถนน” นี้ยังไม่เคยมีต้นแบบการทำ

หน้าที่จากหน่วยตำรวจหน่วยงานใดมาก่อน แต่เนื่องจาก พล.ต.ต.จรัลพร สุระมณี ผู้บังคับกอง การตำรวจรถไฟได้พิจารณาเห็นว่างาน “**ครูตำรวจข้างถนน**” นี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา สังคมและชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์สอดคล้องใกล้เคียงกับหลักการของงานชุมชนและมวลชน สัมพันธ์ที่กองตำรวจรถไฟดำเนินการอยู่จึงได้กำหนดเป้าหมายที่จะใช้กำลังที่แบ่งมาจากเจ้าหน้าที่ ตำรวจชุดชุมชนสัมพันธ์ของกองตำรวจรถไฟ แต่การจะกำหนดหรือสั่งการให้ตำรวจคนใดมาทำ หน้าที่เป็น “**ครูตำรวจข้างถนน**” นั้นคงไม่ใช่เรื่องยากเย็น หากตั้งความหวังเพียงเพื่อขอให้ได้ ดำเนินโครงการตามนโยบายผู้บังคับบัญชาที่สั่งการมาแล้วโดยไม่คำนึงผลสำเร็จและประโยชน์ สูงสุดของโครงการ ในทางตรงกันข้ามกองตำรวจรถไฟได้ตั้งความหวังไว้สูง โดยตั้งใจว่าต้องการให้ โครงการดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยราบรื่นมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบฉบับของการดำเนิน โครงการนี้โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นสิ่งสำคัญประการแรกที่จะต้องคำนึงถึงคือตัว “**บุคลากร**” ที่ จะเข้ามาทำหน้าที่ “**ครูตำรวจข้างถนน**” เพราะนอกจากโครงการนี้จะเป็นโครงการใหม่ที่ยังไม่เคย มีตำรวจหน่วยไหนทำมาก่อนแล้ว ยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กด้วยโอกาสโดยที่ตัวเด็กเองก็มี ปัญหาหรือความไม่ปกติในทางครอบครัวเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องได้บุคคลที่มีความ “**รัก เด็ก**” เป็นพื้นฐานอันสำคัญประกอบกับความมุ่งหวังของกองตำรวจรถไฟที่จะให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อโครงการนั้น จะกำหนดช่วงเวลาดำเนินโครงการร่วมกับเด็กเร็วร้อนด้วย โอกาสเฉพาะช่วงระยะเวลาทำการตามปกติของทางราชการนั้นย่อมเป็นการสูญเสียเวลา และ โอกาสอันมีค่าที่เด็กควรจะได้รับการพัฒนาไปอย่างน่าเสียดาย

ฉะนั้นกองตำรวจรถไฟจึงได้สร้างบุคลากร “**ครูตำรวจข้างถนน**” โดยวิธีการสรรหา “**อาสาสมัคร**” จากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ในชุด “**ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์**” ของกอง ตำรวจรถไฟให้เข้ามาทำงานนี้ จำนวน 9 คน การกำหนดทีมงานเป็น 9 คนนี้ก็เพื่อประกอบกำลัง เป็นชุด “**ครูตำรวจข้างถนน**” จำนวน 3 ชุด ๆ ละ 3 คน เพื่อจะได้สามารถจัดเวรหมุนเวียนทำ หน้าที่ได้ตลอดทั้ง 7 วันในสัปดาห์ตลอดทั้งปีโดยไม่มีวันเว้น ด้วยวิธีการคัดเลือกจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ ตำรวจที่ทำหน้าที่ชุดชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่สมัครใจจากที่มีอยู่ในขณะนั้น 15 คนก็ได้ผู้ อาสาสมัครเกินกว่า 9 คน แต่ก็คัดเลือกเท่าที่จำเป็นเพียง 9 คนเท่านั้น ชุดอาสาสมัคร “**ครูตำรวจ ข้างถนน**” ประกอบด้วย ตำรวจหญิง 5 คน และตำรวจชาย 4 คน

กลุ่มที่ 1

- จ.ส.ต.สมชาย	นิลสอน	เป็นหัวหน้าชุด
- จ.ส.ต.หญิง มาลา	หาญสุวรรณ	
- จ.ส.ต.หญิง กุลฤดี	พงษ์พีระ	

กลุ่มที่ 2

- จ.ส.ต.บุญเลิศ	เลิศเรืองส้ม	เป็นหัวหน้าชุด
- จ.ส.ต.ชาติชาย	ใจยศ	
- จ.ส.ต.หญิง วงเดือน	ศรียภาพ	

กลุ่มที่ 3

- จ.ส.ต.นิคม	อินทรมณี	เป็นหัวหน้าชุด
- จ.ส.ต.หญิง เนาวรัตน์	นาสงชัย	
- จ.ส.ต.หญิง กิตติมา	อินทสร	

ครูตำรวจข้างถนนที่มาจากการอาสาสมัครและมีใจรักงานเพื่อเด็กนี้จะช่วยส่งผลต่อพัฒนาการในด้านบุคลิกภาพและจิตใจของเด็กด้วยโอกาสในอนาคต เพราะเด็ก ๆ นั้นนอกจากจะได้เรียนรู้ด้วยวิธีการอบรมสั่งสอนจากผู้ที่มีใจอุทิศตัวแล้วเด็ก ๆ ยังจะได้ซึมซับเลียนแบบอย่างพฤติกรรมและบุคลิกจากบุคคลที่มีความรักและความปรารถนาดีต่อพวกเขา ซึ่งย่อมสะท้อนออกมาให้เชิงบวกเสมอ เมื่อเติบโตขึ้นเด็ก ๆ จะพัฒนาการทั้งด้านความรู้ทัศนคติและบุคลิกภาพที่ดีไปพร้อม ๆ กัน

ในการทำหน้าที่ “ครูตำรวจข้างถนน” เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 9 คนยังคงดำรงสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของกองตำรวจรถไฟตามตำแหน่งที่ทางราชการได้แต่งตั้งมาเช่นเดิมไม่ได้รับเงินเพิ่มหรือสิทธิใด ๆ จากทางราชการเพิ่มเติมเป็นพิเศษแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจคนอื่น ทั้ง ๆ ที่เขาและเธอผู้ทำหน้าที่ “ครูตำรวจข้างถนน” จะต้องแบ่งเวลาส่วนตัวและเวลาหลังภารกิจการทำงานตามปกติมาให้กับภารกิจนี้

วิธีการดำเนินงานของ “ครูตำรวจข้างถนน”

“ครูตำรวจข้างถนน” ของกองตำรวจรถไฟได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้เป็นหลักการ โดยเริ่มตั้งแต่การรับเด็กเร่ร่อนด้วยโอกาสเข้าร่วมมาสู่โครงการ กติกาการอยู่ร่วมกันและการส่งเสริมเพื่อเพิ่มโอกาสแก่เด็ก โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. การชักชวนเด็กเร่ร่อนเข้าร่วมโครงการ

ตามปกติแล้วเด็กเร่ร่อนจะมองภาพตำรวจไปในทางลบเสมอ ทั้งกลัว ทั้งเกลียดไม่ยอมสัมผัสหรือเข้าใกล้ชิด เพราะประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาทั้งจากสิ่งได้ประสบมาด้วยตนเองหรือได้รับการบอกเล่าจากเพื่อนเด็กเร่ร่อนด้วยกัน ว่าตำรวจนี่เองคือตัวเร่งสำคัญที่ทำให้เด็กเร่ร่อนต้องหมกตัวมั่วสุมตามแหล่งที่ต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงพ้นการจับกุม การยึดเยียดข้อกล่าวหาที่ไม่เป็นธรรม และการละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับเด็กเร่ร่อน เนื่องจากตัวเด็กเองไม่เปิดโอกาสให้ ทุกครั้งเมื่อเห็นตำรวจเด็ก ๆ จะพากันวิ่งหนีก่อน แต่ด้วยความอดทนและจริงใจที่มีอยู่ในตัว จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง “ครูตำรวจ” กับ “เด็กเร่ร่อนย่านหัวลำโพง” กระชับแน่นขึ้นเป็นลำดับ เริ่มจากการไม่วิ่งหนี ยอมพูดคุย และยอมรับขนมและข้าวของจาก “ครูตำรวจ”

2. การสอบถามและทำประวัติเด็กที่เข้ามาสู่โครงการ

เด็กทุกคนที่จะเข้ามาสู่โครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” จะต้องผ่านการสัมภาษณ์และบันทึกประวัติส่วนตัวไว้ในสมุดประวัติของโครงการทุกราย โดยจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กแต่ละคน สภาพครอบครัว สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลนำเด็กคืนสู่ครอบครัว หรือนำไปสู่การแก้ปัญหาของเด็กแต่ละคนได้อย่างตรงจุดที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าประวัติที่ได้จากการสัมภาษณ์เด็กแต่ละคนอาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากที่ได้มีการติดตามสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเป็นระยะ ๆ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเด็กเข้ามาสู่โครงการแรก ๆ เด็กจะพยายามปิดบังความจริงที่เป็นพื้นฐานของตนเอง เพราะกลัวจะถูกส่งกลับบ้านบ้าง หรืออายไม่อยากบอกความจริงกับคนที่ยังไม่ไว้วางใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดความผูกพันใกล้ชิดกันขึ้น เด็กเห็นว่า “ครูตำรวจ” มีความจริงใจและมีเมตตาต่อพวกเขา ความจริงใหม่ ๆ ก็จะไม่ค่อย ๆ เผยออกมา

นอกจากการบันทึกประวัติไว้เป็นข้อมูลแล้ว ทางโครงการยังได้มีการบันทึกภาพ วัตถุประสงค์ ส่วนสูง ซึ่งนำหนักตัวไว้เมื่อแรกเข้าด้วย เพื่อจะได้เปรียบเทียบและดูพัฒนาการของเด็กเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

3. กิจวัตรประจำวันของครูและเด็ก

ในระยะแรก “ครูตำรวจข้างถนน” จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปพบปะเด็ก ๆ ที่มาอาศัยพักพิงอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) บริเวณปลายชานชลา 1 ซึ่งมีการจราจรของรถไฟที่แล่นเข้า – ออกชานชลาไม่หนาแน่นนัก เด็ก ๆ เหล่านี้จะมีด้วยกันหลายวัย ตั้งแต่ 5 – 17 ปี “ครูตำรวจข้างถนน” จะทำตัวเป็นเพื่อนยามที่เด็กต้องการเพื่อน เด็กบางคนก็ขอให้เล่านิทานและสอนหนังสือให้ด้วย เป็นต้น ในวันหนึ่ง ๆ เด็กในโครงการประมาณ 8 – 10 คนจะมาพบที่หน่วยบริการของตำรวจรถไฟ ภายในสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หัวลำโพงในช่วงบ่าย ๆ ของทุกวันบางวันก็มาหลายคน บางวันก็มาเพียง 3 – 4 คน จำนวนของเด็กที่พบกับ “ครูตำรวจ” ในแต่ละวันจะมีจำนวนไม่แน่นอนสม่ำเสมอ ทั้งนี้อยู่ที่ความพร้อมของเด็กในแต่ละวันเป็นสำคัญถึงแม้เด็กจะมาน้อยคนแต่ “ครูตำรวจ” ก็ไม่เคยปฏิเสธเรื่องการทำหน้าที่กับเด็ก ๆ ในโครงการนี้จะไม่ใช้วิธีบังคับเด็กให้มาพบ แต่จะใช้วิธีการนัดหมายเวลาและชักจูงเด็ก ๆ การนัดหมายเวลานี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เด็กมีนิสัยรับผิดชอบและตรงต่อเวลาไปในตัวด้วย

ต่อมาภายหลังได้มีการจัดสร้าง “ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นทั้งห้องเรียนและห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือของเด็กในโครงการ และเปิดใช้เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2542 จึงได้มีการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความพร้อมของสถานที่ และความสนใจของเด็ก ๆ แต่ยังคงเนื้อหาสาระและปรัชญาในการปลูกทัศนคติของ “ครูตำรวจข้างถนน” ที่เคยดำเนินการในระยะแรก ๆ ไว้เช่นเดิม แนวการเรียนการสอนได้ถูกกำหนดออกเป็น 3 ช่วงวิชาและกำหนดเป็นตารางสอนประจำวันไว้ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ชั่วโมง “พบครูตำรวจ”

ในแต่ละวันที่เด็กเมื่อเด็กเข้ามาที่โครงการ ซึ่งก็มักจะเป็นช่วงเวลาก่อนเวลาอาหารกลางวัน เราจะจัดให้มีช่วงเวลา “พบครูตำรวจ” ไว้ในช่วงแรกของแต่ละวันที่พบกัน เวลานี้ถูกกำหนดให้เป็นชั่วโมงการพบปะเพื่อพูดคุย สร้างความคุ้นเคย ความอบอุ่น เป็นต้น และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก อบรมสั่งสอนกล่อมเกลาคความประพฤติตามกฎระเบียบของสังคม ปลูกฝังและเสริมสร้างให้มีทัศนคติที่ดีต่อสังคม

3.2 การเรียนภาควิชาการ

เนื่องจากในชีวิตจริงการรู้หนังสือเป็นข้อได้เปรียบของคนผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ผู้ที่มีความรู้มากย่อมได้เปรียบกว่าในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง การเรียนรู้หนังสือจากตำรับตำราจึงเป็นทางเจริญก้าวหน้าทางหนึ่ง ซึ่งก็ไม่เว้นแม้แต่เด็กเร่ร่อน ด้อยโอกาสขอเพียงให้มีโอกาสได้เรียนรู้ ให้สมองได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของมันอย่างเต็มที่ ซึ่งศักยภาพในความคิดและการกระทำมีอยู่ในเด็กทุกคน แต่จะมากน้อยแตกต่างกันไป วิชาการที่ **“ครูตำราจจ”** มอบให้แก่เด็กจะแตกต่างกันไปตามประวัติพื้นฐานการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เด็กแต่ละคนเมื่อแรกเข้าร่วมกับโครงการ เด็กบางคนไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนมาก่อน **“ครูตำราจจ”** ก็จะเริ่มจากระดับพื้นฐาน เช่น ก.ไก่ ข.ไข่ เป็นต้น สำหรับเด็กที่เคยเรียนหนังสือมาแล้วก็จะเริ่มจากพื้นฐานระดับเดิม หรือต่ำกว่าระดับเดิมเล็กน้อย ซึ่ง **“ครูตำราจจ”** จะไม่พยายามเร่งรัดหรือบังคับให้เด็กต้องเร่งพัฒนาตนเอง เพราะการที่จะเริ่มต้นด้วยสิ่งที่เป็นเรื่องยากสำหรับเด็กเหล่านี้จะทำให้พวกเขาท้อเสียก่อน

สำหรับเด็กคนใดที่มีแววและสนใจจะศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐ **“ครูตำราจจ”** จะสังเกตและไต่ถามความสมัครใจจากเด็ก เช่น เด็กที่มีระดับการศึกษาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยของอายุ เช่นเดียวหรือใกล้เคียงกับเด็กในระบบโรงเรียน ทางโครงการฯ ก็จะประสานงานกับเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนให้ช่วยหาโรงเรียนให้ แต่ถ้าเด็กในโครงการมีเกณฑ์อายุสูงกว่าเด็กในระบบโรงเรียนทั่วไป ก็จะประสานงานและส่งเข้าเรียนในระบบของการศึกษานอกโรงเรียน หรือ กศน. (Non – formal education) ของกระทรวงศึกษาธิการ

3.3 ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์

ยุคสมัยที่ต้องมีการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดกันรุนแรงขึ้นทุกขณะ จึงต้องสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความใฝ่ใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะกับเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้ นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่รอดในสังคมยุคใหม่ ซึ่งระบบคอมพิวเตอร์มีได้หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่คอมพิวเตอร์ช่วยให้ชีวิตประจำวันสะดวกสบายขึ้นมาก

สำหรับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ของโครงการ **“ครูตำราจจข้างถนน”** ซึ่งได้รับบริจาคมาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ในส่วนของ Hardware ซึ่งเป็นตัวเครื่องของ Macintosh จำนวน 4 ชุด และเครื่อง PC (Personal Computer) จำนวน 1 ชุด พร้อมอุปกรณ์ได้รับจากบริษัทเทอร์เทล

เน็ตเวิร์ค จำกัด (Nortel Networks (Thailand) Ltd.) ซึ่งเป็นบริษัทต่างประเทศที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับงานคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย นำมาบริจาคให้แก่โครงการโดยผ่านสภาหอการค้าไทย – แคนาดา (Thai – canadian Chamber of Commerce) ส่วน Software ได้รับบริจาคจากบริษัท สหวิริยา ซิสเต็ม จำกัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโปรแกรมทางการศึกษา หรือ โปรแกรมช่วยสอนสำหรับเด็ก

ความร่วมมือจากภาครัฐ

โครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” กองตำรวจรถไฟที่เกิดขึ้นได้และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนอย่างกว้างขวางได้นั้น เกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลและองค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนหลายฝ่าย ดังเช่น

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี (ศพด.ตร.)

ในยุคสมัยที่มี พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่เป็นเจ้าของนโยบายและแนวคิดที่ผสมผสานบทบาทการทำหน้าที่ของตำรวจเข้ากับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผู้ซึ่งได้บุกเบิกวิธีการและบทบาทให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเด็กด้อยโอกาส

2. การรถไฟแห่งประเทศไทย

นายสุรารุท ธรรมศิริผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนในสิ่งจำเป็นหลายประการแก่โครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ทุกด้านที่ได้รับการร้องขอจากกองตำรวจรถไฟ อาทิเช่น

2.1 ห้องเรียนขานซาลา

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ยินยอมให้กองตำรวจรถไฟใช้พื้นที่บนขานซาลาที่ 1 สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เป็นสถานที่พบปะระหว่างเด็กเร่ร่อนด้อยโอกาสย่านหัวลำโพง และครูตำรวจของกองตำรวจรถไฟ ตั้งแต่ระยะต้นของการดำเนินโครงการ

2.2 ห้องสมุดรถไฟเยาวชน

ด้วยการสนับสนุนตู้รถไฟรุ่นเก่าภายในเป็นไม้สักอย่างดีจำนวน 2 ตู้ให้ทีมงานช่างของกองตำรวจรถไฟนำมาปรับปรุงดัดแปลงเป็นห้องสมุดและห้องเรียนภายใต้ชื่อว่า “ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” (Library Train) และอนุญาตให้นำมาติดตั้งไว้อย่างสง่างามบนที่ดินของการรถไฟฯ ริมคลองผดุงกรุงเกษม เชียงสะพานนพวงษ์ใกล้กับที่ทำการของกองตำรวจรถไฟและการรถไฟแห่งประเทศไทย

2.3 สโมสรกีฬาตำรวจรถไฟ : ลานกีฬาต้านยาเสพติด

จากวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเหลือใช้ในกิจการของการรถไฟฯ เช่น รางรถไฟเก่า ไม้หมอน โครงล้อรถไฟ เสาสะพาน เป็นต้น ได้รับอนุมัติให้ทีมงานช่างตำรวจรถไฟนำมาดัดแปลงปรับปรุงประดับลานกีฬาบนพื้นที่ด้านหลังติดกับ “ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” ใช้ชื่อว่า “สโมสรกีฬาตำรวจ

รถไฟ” เพื่อให้เด็กเร่ร่อนด้อยโอกาสในโครงการได้มีโอกาสผ่อนคลายความกังวลและพัฒนาความเจริญเติบโตไปกับการออกกำลังกายเล่นกีฬา เพื่อนำพาไปสู่การละเลิกอบายมุขและห่างไกลยาเสพติด

2.4 บริการด้านการแพทย์

เพื่อให้เป็นที่มั่นใจว่าเด็กเร่ร่อนด้อยโอกาสในโครงการฯ จะได้รับการดูแลสุขภาพพลานามัยเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากแพทย์มืออาชีพ ทางโรงพยาบาลบุรฉัตรไชยากรได้กรุณาทำการตรวจรักษาเด็กด้อยโอกาสเจ็บป่วยที่ครูตำรวจพาไปพบด้วยตนเอง และยังให้นายแพทย์ของโรงพยาบาลและนายแพทย์ประจำสำนักงานแพทย์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่ทำการของการรถไฟแห่งประเทศไทยให้ความอนุเคราะห์ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยแก่เด็ก ๆ โดยไม่คิดมูลค่าทุกครั้งที่มีการส่งตัวเด็กที่เจ็บป่วยไปทำการตรวจรักษาและหากในกรณีที่ต้องมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาเด็กเจ็บป่วยในโครงการฯ ทางมูลนิธิโรงพยาบาลบุรฉัตรไชยากรจะสนับสนุนด้านการเงิน

3. กรรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ในระยะต้นของการดำเนินโครงการฯ กรรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ยังไม่มีบทบาทต่อโครงการ แต่เมื่อได้ดำเนินโครงการผ่านไประยะหนึ่ง มีเด็กด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้จาก **“ครูตำรวจ”** มีความปรารถนาและมีความพร้อมที่จะต่อยอดการศึกษาของตนที่มีอยู่เดิม เพื่อความก้าวหน้าและอนาคตของตนเอง ทางโครงการฯ จึงได้ติดต่อประสานงานไปยังศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เขตปทุมวัน และได้รับการอนุเคราะห์รับเด็กในโครงการเข้าทดสอบความรู้และเข้าเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป

4. กรมประชาสัมพันธ์

บทบาทที่กรมประชาสัมพันธ์มีต่อโครงการ **“ครูตำรวจข้างถนน”** แม้จะไม่โดดเด่นเท่าใดนัก เนื่องจากแต่ละหน่วยงานก็มีภารกิจและนโยบายในการปฏิบัติต่อผู้ด้อยโอกาสที่เป็นแนวทางของหน่วย อย่างไรก็ตามโครงการฯ ก็ได้มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์อยู่อย่างต่อเนื่อง และมีเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์เข้ามาพบปะและนำเอาความช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ มาให้แก่เด็กด้อยโอกาสในโครงการเป็นระยะ ๆ

ความร่วมมือจากองค์กรอื่น

นอกเหนือจากการสนับสนุนที่โครงการ **“ครูตำรวจข้างถนน”** กองตำรวจรถไฟได้รับจากองค์การภาครัฐแล้ว ยังมีองค์กรอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐอีกเป็นจำนวนมากได้ให้ความสนับสนุนโครงการในหลายด้าน จนเกิดเป็นรูปธรรมที่มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น องค์กรที่ให้การสนับสนุนเป็นหลัก ๆ มีดังนี้

1. **องค์กรพัฒนาเอกชน** (Non government organization – NGO) **และองค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร** (Non profit organization) เช่น มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ศูนย์เมอร์ซีเซินเตอร์คลองเตย ที่เป็นต้นแบบของ “**ครูข้างถนน**” มูลนิธิคุ้มครองเด็ก (ลาดพร้าว) เป็นต้น

2. **สถานเอกอัครราชทูตแคนาดา ประจำประเทศไทย และคณะผู้บริหารกองทุนแคนาดา** (Canada Fund) ซึ่งเป็นเงินกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก “**องค์กรพัฒนาสากลแห่งแคนาดา** (Canada International Development Agency – CIDA)” ได้พิจารณาและอนุมัติตามข้อเสนอของ พล.ต.ต.จรัลพร สุระมณี ที่ขอความช่วยเหลือในเรื่องโครงการอาหารกลางวันและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการสำหรับเด็กเร่ร่อนด้วยโอกาสที่เข้าร่วมในโครงการฯ ทำให้โครงการของกองตำรวจรถไฟ มีทุนทรัพย์ในการจัดหาอาหารกลางวันให้แก่เด็กอย่างต่อเนื่องนานถึง 2 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2542 – กันยายน 2544 ในวงเงิน 20,000 เหรียญแคนาดา หรือ 552,000 บาท โดยแบ่งจ่ายเป็น 4 งวด ๆ ละ 6 เดือน ทั้งนี้ทางโครงการฯ จะต้องรายงานผลการดำเนินโครงการไปให้คณะกรรมการกองทุนแคนาดาพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเบิกจ่ายในงวดต่อ ๆ ไป

3. **บริษัทเอกชน** บริษัทเอกชนที่ได้ให้การสนับสนุนโครงการฯ มาตั้งแต่ต้นหลายแห่งมีทั้งบริษัทที่ได้รับการประสานขอรับการสนับสนุนโดยตรงจาก พล.ต.ต.จรัลพร สุระมณี และบริษัทที่รับทราบการดำเนินโครงการจากสื่อมวลชนได้ยื่นมือขอเข้ามาให้การสนับสนุนโครงการจำนวนหลายราย

4. **สื่อมวลชน** - กิจกรรม “**โครงการครูตำรวจข้างถนน**” ของกองตำรวจรถไฟได้ถูกถ่ายทอดสู่สาธารณชนในแง่มุมบทบาทใหม่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สังคมปรารถนา ซึ่งเป็นบทบาทของผู้พิทักษ์ปกป้องและจรรโลงสังคมควบคู่ไปกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีสื่อมวลชนหลายแขนงทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น ได้นำกิจกรรมของ “**ครูตำรวจข้างถนน**” ที่ดำเนินการโดยกองตำรวจรถไฟไปเผยแพร่อย่างกว้างขวางด้วยบทบรรณาธิการ สก๊อปข่าว คอลัมน์ และสารคดีที่มีคำบรรยายในลักษณะชื่นชมต่อบทบาทการทำงานที่ของตำรวจต่อเด็กผู้ด้อยโอกาส

5. **สถาบันการศึกษา** มีสถาบันการศึกษาหลายแห่งและหลายระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นอนุบาล ชั้นประถมจนถึงระดับมหาวิทยาลัยได้เข้าเยี่ยมชมเพื่อทัศนศึกษาและมีกิจกรรมร่วมกับโครงการ “**ครูตำรวจข้างถนน**” เช่น การช่วยสอน กิจกรรมบันเทิง รวมทั้งการบริจาคทรัพย์สินของเพื่อเด็กเร่ร่อน เป็นต้น

6. **สาธารณชน** เมื่อสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ได้แพร่ภาพและข่าวเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ “**ครูตำรวจข้างถนน**” ของกองตำรวจรถไฟออกไปอย่างกว้างขวางส่งผลให้โครงการได้รับ

การสนับสนุนจากสาธารณชนเป็นอย่างมาก โดยการบริจาคสิ่งของต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า อาหาร หนังสือเก่า เป็นต้น

จากความร่วมมือร่วมใจขององค์กรและบุคคลดังกล่าวข้างต้นทำให้โครงการครูตำรวจข้างถนนของกองตำรวจรถไฟไม่ได้หยุดอย่างโดดเดี่ยว การดำเนินโครงการนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเป็นที่ยอมรับจากสาธารณชนและสื่อมวลชนอย่างกว้างขวางเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าในสังคมไทยสังคมของผู้คนที่แวดล้อมเราทุกวันนี้ยังมีน้ำใจแก่ผู้ยากไร้เสมอ เพียงแต่การส่งผ่านความช่วยเหลือจากผู้ให้สู่ผู้รับนั้นอาจทำได้ไม่สะดวก หากแต่มีตัวกลางที่เป็นที่ยอมรับสามารถพิสูจน์ให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้อย่างแท้จริงอย่างเช่นการดำเนินโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ที่กองตำรวจรถไฟได้ดำเนินการอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข. ห้องสมุดรถไฟเยาวชน

ที่มาของห้องสมุดรถไฟเยาวชน

“ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” ของกองตำรวจรตไฟเกิดจากแนวความคิดของ พ.ต.ต.จรัลพร สุระมณี ผู้บังคับการกองตำรวจรตไฟที่ต้องการให้เด็กเร่ร่อนด้อยโอกาสซึ่งอาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ภายใต้โครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” ของกองตำรวจรตไฟมีสถานที่เรียน เขียน และอ่านที่เหมาะสม เป็นหลักแหล่ง แทนที่จะอาศัยใช้พื้นที่บริเวณชานชลาของสถานีรถไฟหัวลำโพงเป็นห้องเรียนดังเช่นที่ผ่านมาในระยะต้น ๆ ของการดำเนินโครงการ “ครูตำรวจข้างถนน” เนื่องจากเกรงว่าเด็ก ๆ จะได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุที่เกิดจากขบวนรถไฟซึ่งแล่นเข้า – ออกเทียบชานชลาวันละหลายขบวน มลภาวะจากฝุ่นละออง ควันพิษไอเสียจากรถจักรดีเซล รวมทั้งมลภาวะจากเสียงดังของรถไฟที่ทำลายโสตประสาทและสมาธิในระหว่งการเรียนรู้อของเด็ก ดังนั้นผู้บังคับการกองตำรวจรตไฟจึงได้ประสานขอความเมตตจากผู้ว่ากรรรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งท่านก็ได้กรุณามอบตู้รถไฟรุ่นเก่าที่เลิกใช้งานแล้วจำนวน 2 ตู้ให้นำมาดัดแปลงเป็น “ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” เพื่อประโยชน์แก่เด็กเร่ร่อนด้อยโอกาส

การใช้ประโยชน์จากห้องสมุดรถไฟเยาวชน

ห้องสมุดรถไฟที่จัดสร้างขึ้นนี้มีด้วยกัน 2 ตู้แต่ละตู้ได้ถูกกำหนดและดกแต่งเพื่อการใช้งานเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ตู้ที่ 1 ห้องสมุด

ในตู้รถไฟส่วนที่จัดเป็นห้องสมุดนี้จะเน้นการใช้สอยเพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับเด็ก ๆ ได้อ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือที่โครงการฯ จัดหาไว้ให้ หนังสือที่นำมาไว้ในห้องสมุดจะเลือกจากหนังสือที่มีผู้บริจาคมมาจัดไว้ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณของผู้บริจาคม ซึ่งก็มีทั้งหนังสือที่ให้ทั้งความรู้ด้านวิชาการและหนังสือที่เกี่ยวกับการบันเทิง เช่น หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก กองตำรวจรตไฟเองก็ได้จัดหาหนังสือหลากหลายประเภทที่สามารถให้ความรู้และประเทืองปัญญาไว้บริการแก่เด็ก ๆ ด้วย ภายในห้องสมุดจะจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจชุด “ครูตำรวจข้างถนน” ไว้เป็นการประจำระหว่งวันและเวลาราชการ จำนวน 1 – 2 คนเพื่อทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ประจำ “ห้องสมุดรถไฟเยาวชน” ซึ่งก็จะทำหน้าที่ร่วมกับ “ครูตำรวจข้างถนน” ที่เหลือร่วมกันใช้สถานที่ห้องสมุดนี้อบรม สั่งสอนและเป็นพี่เลี้ยงดูแลเด็ก ๆ เช่นที่เคยปฏิบัติมาในอดีตเหมือนเมื่อครั้งที่ใช้สถานที่ชานชลาสถานีรถไฟเป็นห้องเรียน

2. ตู้ที่ 2 ห้องนันทนาการ

ภายในห้องนันทนาการ (recreation room) จะแบ่งการใช้สอยพื้นที่เป็น 2 ส่วน คือ

2.1 **ส่วนทำกิจกรรม** คือ พื้นที่ส่วนใหญ่ของตู้ที่ 2 พื้นที่ส่วนนี้มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อช่วยรักษาสภาพเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งอยู่ภายใน แต่ก็เปิดใช้ในบางโอกาสเท่าที่จำเป็นเพื่อความประหยัด บริเวณพื้นที่ทำกิจกรรมนี้จะใช้โต๊ะและเก้าอี้ชนิดที่พับเก็บได้เพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายในกรณีที่ต้องใช้พื้นที่ห้องทำกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมที่เด็กในโครงการ “**ครูตำรวจข้างถนน**” ส่วนมากให้ความสนใจและชอบทำร่วมกับครูตำรวจ ได้แก่ การวาดรูป ระบายสี ต่อภาพ (Jigsaw) เป็นต้น

2.2 มุมคอมพิวเตอร์

ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้เรียนรู้ ซึ่งคอมพิวเตอร์ได้รับการสนองตอบจากสังคมในทันที หอการค้าไทย – แคนาดา โดยบริษัท Nortel Networks ได้บริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์ (ใช้แล้วสภาพดี) จำนวน 5 ชุด แก่โครงการฯ เป็นเครื่อง Macintosh ซึ่งมีขีดความสามารถสูงในการทำงานด้านเขียนรูป (graphic) จำนวน 4 ชุด เครื่องคอมพิวเตอร์ P.C. จำนวน 1 ชุด นอกจากนี้ บริษัท สหวิริยา ซิสเต็ม จำกัด ซึ่งเป็นเจ้าของผู้พัฒนาโปรแกรมช่วยสอนในระบบคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ยังได้รับความเอื้อเฟื้อบริจาคโปรแกรมช่วยสอนให้ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้รับบริจาคได้ถูกนำไปติดตั้งไว้ที่มุมคอมพิวเตอร์เพื่อให้เด็ก ๆ ที่สนใจได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะโดยไม่จำกัดไว้เฉพาะเด็กด้อยโอกาสในโครงการฯ เท่านั้น แต่เด็กและเยาวชนทั่วไปก็สามารถแสดงความจำนงขอเข้ามาเยี่ยมชมโครงการและฝึกทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวได้

ส่วนบริเวณภายนอกห้องนันทนาการซึ่งอยู่บริเวณตอนหน้าได้ติดตั้งโต๊ะม้านั่งไม้แบบดั้งเดิมที่ใช้อยู่บนรถไฟไว้สำหรับให้เป็นที่อ่านหนังสือ หรือเป็นจุดนั่งพักผ่อน บริเวณส่วนนี้ไม่มีการติดเครื่องปรับอากาศ เนื่องจากตั้งตู้รถไฟทั้ง 2 ตู้นี้ตั้งอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่มีความร่มรื่นและหน้าต่างทุกบานสามารถเปิดให้ลมพัดผ่านได้สะดวก จึงไม่มีความอบอ้าวเมื่อขึ้นอยู่บน “**ห้องสมุดรถไฟเยาวชน**” ขบวนนี้

บริเวณภูมิทัศน์โดยรอบ

นอกจากการตกแต่งตัวตู้รถไฟแล้ว ภูมิทัศน์โดยรอบซึ่งก็มีส่วนสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจให้เข้ามาใช้บริการได้ถูกปรับปรุงและจัดเป็น “สวนรถไฟ” และเปิดเป็นการสาธารณะเพื่อให้เด็กด้อยโอกาสและประชาชนทั่วไปเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจได้ภายใต้บรรยากาศที่ร่มรื่นได้ต้นไม้ใหญ่ บริเวณภูมิทัศน์โดยรอบที่จัดขึ้นเป็น “สวนรถไฟ” นี้ตำรวจรถไฟเป็นผู้ออกแบบตกแต่งและประดับประดาด้วยสิ่งของเหลือใช้คืนคลังที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับรถไฟ เช่น ดวงโคมและป้ายสัญญาณ ทางเดินเท้าและม้านั่งก็นำไม้หมอนเก่ามาประดิษฐ์ดัดแปลง เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 14 แผนที่ตั้งของโครงการครูดำรวจข้างถนน กองตำรวจรถไฟ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 15 บรรยากาศโดยรอบโครงการฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 16 บรรยากาศอีกมุมหนึ่งของโครงการฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 17 ห้องสมุดของโครงการฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 18 ห้องคอมพิวเตอร์ของโครงการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 19 การปฏิบัติงานของครูตำรวจในอดีต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 20 การใช้ห้องคอมพิวเตอร์ของเด็กเร่ร่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายไตรรัตน์ ฟ้าปกาสิต เกิดวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2517 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรม จากมหาวิทยาลัยรังสิต ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในสาขามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย